

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**YEREL YÖNETİMLERDE ÇEVRE
POLİTİKALARININ MECLİS KARARLARI
BAĞLAMINDA İNCELENMESİ (İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MECLİS ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

MURAT ÖZÇİFÇİ

İSTANBUL, 2014

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KENTSEL SİSTEMLER VE ULAŞTIRMA YÖNETİMİ

**YEREL YÖNETİMLERDE ÇEVRE
POLİTİKALARININ MECLİS KARARLARI
BAĞLAMINDA İNCELENMESİ (İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MECLİS ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

MURAT ÖZÇİFÇİ

Tez Danışmanı: PROF. DR. HATİCE KURTULUŞ

İSTANBUL, 2014

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KENTSEL SİSTEMLER VE ULAŞTIRMA YÖNETİMİ

Tezin Adı: Yerel yönetimlerde çevre politikalarının meclis kararları bağlamında incelenmesi (İstanbul Büyükşehir Belediye Meclis örneği)
Öğrencinin Adı Soyadı: Murat ÖZÇİFÇİ
Tez Savunma Tarihi: 16.01.2014

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Doç. Dr., Tunç BOZBURA
Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Prof. Dr., Mustafa ILICALI
Program Koordinatörü

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Tez Danışmanı
Prof. Dr., Hatice KURTULUŞ

Üye
Doç. Dr., Pelin Pınar ÖZDEN

Üye
Yrd. Doç. Dr., Nilgün CAMKESEN

ÖZET

YEREL YÖNETİMLERDE ÇEVRE POLİTİKALARININ MECLİS KARARLARI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ (İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MECLİS ÖRNEĞİ)

Murat Özçifçi

KENTSEL SİSTEMLER VE ULAŞTIRMA YÖNETİMİ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hatice Kurtuluş

Ocak 2014, 176 sayfa

Çevre kirliliğinin dünyamızı tehdit eder hale gelmesi sonucu çevrenin tüm bileşenleriyle korunarak gelecek nesillere aktarılması özellikle 1970 yıllardaki uluslararası girişimlerle insanlığın önemli gündemlerinden birisi haline gelmiştir.

Araştırmada, İstanbul Büyükşehir Belediyesini yöneten son siyasi iktidar döneminde çevreye yönelik veya çevreyi ilgilendiren kararların ne ölçüde ve ne ağırlıkta alındığı irdelenmiştir. Böylece gelişen büyüyen Türkiye'nin en büyük kentinin yerel yönetim biriminin karar alma organı olan meclisinin gündem konularını anlamak ve kurumsal kimliğine çevre kararlarının nasıl yansıdığına meclis kararları örneğinde incelenerek ulusal veya uluslararası çevre politikalarına ne derece uyulduğu anlaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırma konusu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 28 Mart 2004 Genel Mahalli İdareler Seçimiyle başlayan dönemden 2012 yılı sonuna kadar olan dönemi kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çevre Politikaları, Çevre Kararları, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi

ABSTRACT

ENVIRONMENTAL POLICIES IN THE CONTEXT OF DECISIONS OF LOCAL LEVEL EXAMINATION OF PARLIAMENT (EXAMPLE OF ISTANBUL METROPOLITAN MUNICIPALITY)

Murat Özçifçi

URBAN TRANSPORTATION SYSTEMS AND MANAGEMENT

Thesis Supervisor: Prof. Hatice Kurtuluş

January 2014, 176 pages

To treat the environment as a result of environmental pollution our world while maintaining all the components of the transmission to future generations of mankind initiatives international few years, especially in 1970 has become one of the most important agenda.

In the study, the Istanbul Metropolitan Municipality manages to last for the environment or the environment of political power in decisions concerning the weights are taken and analyzed to what extent. Thus, Turkey's largest city of growing developing decision making body, the council of the local government unit and the corporate identity of the agenda topics to understand how environmental decisions are reflected by examining the case of parliamentary decisions complied with national or international environmental policies, tried to understand to what extent.

Research subject, March 28, 2004 the General Assembly of the Istanbul Metropolitan Municipality Local Authorities to choosing a starting period covers the period until the end of 2012.

Keywords: Environmental Policy, Environmental Decisions, Istanbul Metropolitan Municipality Assembly

İÇİNDEKİLER

TABLolar.....	viii
ŞEKİLLER.....	ix
KISALTMALAR.....	x
1. GİRİŞ.....	1
2. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI	7
2.1 Genel Bilgiler	7
2.2 Araştırmanın Amacı.....	7
2.3. Araştırmanın Kapsamı.....	8
2.4 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
3. ÇEVRE KAVRAMI VE ÇEVRE POLİTİKALARI.....	9
3.1 ÇEVRE KAVRAMI.....	9
3.2 SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE.....	9
3.3 AB ÇEVRE POLİTİKALARI.....	11
3.3.1 AB Çevre Politikasının Dayandığı İlkeler.....	13
3.3.2 Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı.....	14
3.3.3 Avrupa Kentsel Şartı 1992.....	15
3.3.4 Çevre Eylem Programları.....	17
3.4 TÜRKİYEDE ÇEVRE POLİTİKALARI.....	20
3.4.1 Yerel Çevre Politikaları.....	21
3.4.2 Yerel Gündem 21.....	23
3.4.3 Yerel Çevre Eylem Planı.....	25
4. YEREL YÖNETİMLER VE ÇEVRE SORUNSALI.....	28
4.1 YEREL YÖNETİMLERİN GELİŞİMİ	28
4.1.1 Osmanlı Dönemi	28
4.1.2 Tanzimat Dönemi.....	29
4.1.3 Cumhuriyet Dönemi	30
4.2 ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİNİN YEREL ÖRGÜTLENMESİ.....	32
4.2.1 Çevre Konusunda Köylerin Sorumlulukları.....	34
4.2.2. Çevre Konusunda İl Özel İdarelerinin Sorumlulukları.....	35
4.2.3 Çevre Konusunda Belediyelerin Sorumlulukları.....	35

4.2.4 Çevre Konusunda Büyükşehirlerin Sorumlulukları.....	38
4.2.5 Mahalli Çevre Kurulları.....	39
4.3 BELEDİYELERİN ÇEVRE HİZMETLERİ.....	40
4.3.1 Katı Atıklar.....	40
4.3.2 Temizlik Hizmetleri.....	41
4.3.3 Vektörlerle mücadele.....	41
4.3.4 Tehlikeli atıklar.....	41
4.3.5 Altyapı ve İçme Suyu.....	42
4.3.6 Hava Kirliliği.....	42
4.3.7 Gürültü Kirliliği.....	42
4.3.8 Tıbbi Atıklar.....	43
4.3.9 Arıtma tesisleri.....	43
4.3.10 Hafriyat toprağı.....	43
4.3.11 Park ve Bahçeler.....	44
4.4 BELEDİYELERİN ÇEVRE YÖNETİMİNİN FİNANSMANI.....	44
4.5 BELEDİYELER VE ÇEVREYE YÖNELİK DENETİMLERİ.....	45
4.6 ÇEVRE YÖNETİMİNE HALK KATILIMI.....	46
4.6.1 Kent Konseyleri.....	47
4.6.2 Yerel Yönetim Hizmetlerine Gönüllü Katılım.....	48
5. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE ÇEVRE YÖNETİMİ...49	49
5.1 İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ.....	49
5.1.1 İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Tarihi Gelişimi.....	49
5.1.2 İstanbul Şehremaneti Ve 6. Daire-İ Belediye.....	49
5.1.3 İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Kurumsal Yapısı.....	51
5.1.4 İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yetki Alanı.....	52
5.2. İBB ÇEVRE YÖNETİM BİRİMLERİNİN İNCELENMESİ.....	53
5.3 İBB MECLİSİNİN YAPISI.....	66
5.3.1 İstanbul Büyükşehir Belediye Encümeni.....	67
5.3.2 İhtisas komisyonları.....	67

5.4 İBB MECLİSİNİN 2004-2012 DÖNEMİ ÇEVRE KARARLARINA GENEL BAKIŞ.....	69
5.4.1 İBB Meclisinin 2004-2012 Dönemi Kararlarının Konulara Göre Dağılımı.....	69
5.4.2 İmar Kararları.....	70
5.4.3 İstanbul Kararları.....	74
5.4.4 Mali Kararlar.....	75
5.4.5 Kurumiçi Kararlar.....	75
5.4.6 Meclis Onay Kararları.....	76
5.4.7 Proje Kararları.....	76
5.4.8 Sosyal İçerikli Kararlar.....	76
5.4.9 Ulaşım Kararları.....	77
5.4.10 Yönetmelik Kararları.....	77
5.5 İBB MECLİSİNİN 2004-2012 DÖNEMİ ÇEVRE KARARLARININ ANALİZİ.....	78
5.5.1 Fiziki Çevre Kararları	78
5.5.2 Çevre Düzeni Planı Kararları.....	88
5.5.3 Su Kirliliği Kararları.....	106
5.5.4 Tarihi Çevre Kararları.....	117
5.5.5 Atık Kararları.....	123
5.5.6 Hafriyat Kararları.....	130
5.5.7 Deniz Kararları.....	136
5.5.8 Enerji Kararları.....	140
5.5.9 Orman Kararları.....	146
5.5.10 Hava Kalitesi Kararları.....	149
6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	155
KAYNAKÇA.....	172

TABLolar

Tablo 5.1: Yıllara Göre Toplam Geri Kazanımı Sağlanan Malzeme Miktarı.....	60
Tablo 5.2: Hafriyat alanlarının doluluk oranları.....	63
Tablo 5.3: Meclis Üyelerinin Partilere Göre Dağılımı 2012.....	66
Tablo 5.4: Meclisin İmar kararları.....	71
Tablo 5.5: İmar Ve Bayındırlık Komisyon Üyeleri.....	72
Tablo 5.6: Revize Edilen Hâlihazır Haritaları.....	73
Tablo 5.7: İBB Meclisi Tarafından Onaylanan Plan Değişiklikleri.....	73
Tablo 5.8: Boğaziçi Bölgesinde yapılan plan tadilatları.....	74
Tablo 5.9: Çevre Kararlarının Dağılımı.....	78

ŞEKİLLER

Şekil 3.1: YEÇEP Sürecindeki Aktörler ve Rollerine.....	26
Şekil 5.1: Yıllara göre toplanan ambalaj atıkları.....	64
Şekil 5.2: Meclis kararlarının dağılımı.....	69
Şekil 5.3: Meclis kararlarının oransal dağılımı.....	70

KISALTMALAR

AB	:	Avrupa Birliği
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
BM	:	Birleşmiş Milletler
CFC	:	Kloroflorokarbonlar
CO2	:	Karbondioksit
ÇED	:	Çevresel Etki Değerlendirme
ÇK	:	Çalışma Komiteleri
DKKR	:	Deşarj kalite kontrol) belgesi
EPDK	:	Enerji Piyasaları Denetleme Kurumu
FAO	:	Gıda ve Tarım Teşkilatı
GSMR	:	Gayri Sıhhi Müessese Ruhsat
İSKİ	:	İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi
İSTAÇ	:	İstanbul Çevre Koruma ve Atık Maddeleri Değ. Sanayi A.Ş
İTÜ	:	İstanbul Teknik Üniversitesi
ODTÜ	:	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
OECD	:	Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı
PG	:	Paydaş Grubunun
TOKİ	:	Toplu Konut İdaresi
UÇEP	:	Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı
UNEP	:	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UNESCO	:	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
WHO	:	Dünya Sağlık Örgütü
YEÇEP	:	Yerel Çevre Eylem Planları

1. GİRİŞ

Günümüzde insanlığın en çok kafa yorduğu sorunlardan bir tanesi çevrenin ekolojik yapısında meydana gelen değişimlerle sağlıklı ve kaliteli bir çevrenin gelecek kuşaklara aktarılamama tehlikesidir. Aslına bakılırsa bu sorun geçmişte çok önemsenen bir durum olmamasına rağmen, yüzyıllardır İnsanoğlunun bozucu faaliyetleri sonucu çevresine ve doğaya verdiği zararlar nedeniyle ön plana çıkmıştır. İnsanlar bireysel olarak ya da toplumsal olarak devamlı olarak çevreyle etkileşim içerisinde olmuş, buldukları çevrelerdeki canlı ve cansız varlıkları etkileyerek ekosistemlerin bozulmasına yol açmışlardır. İnsanlar, doğayla iç içe yaşarken zamanla hızlı nüfus artışlarıyla sağlıklı kentleşme, ülkelerin birbiriyle olan rekabetleri sonucu kimyasal ve nükleer denemeler, plansız ve çevre hassasiyetinden uzak daha çok para kazanma arzusuyla yapılan sanayileşme, yapay gübre kullanımı, kullanımı artan deterjan ve kozmetik ürünler, tarım ilaçlarının fazlaca kullanımı, teknolojinin gelişmesi ve doğal kaynakların bilinçsiz kullanılması sonucu doğanın dengesi bozulmuş ve birçok çevre sorunu ortaya çıkmıştır. Çevre sorunları su, toprak ve hava hareketleriyle uzun sürede veya anlık olarak oluşabilir. Su taşkınları ve sel, toprak kayması, depremler, volkanik hareketler (yanardağ patlamaları), çığ, fırtına, kasırga, yangınlar uzun süren kuraklık gibi çevre üzerinde etkili olan doğal kaynaklı bozulmalar da vardır. İnsan eliyle veya doğal yollardan meydana gelen çevre sorunları, canlıların yaşamlarını devam ettirdiği ortamın doğal yapısını tahrip etmektedir. İnsan nüfusunun yoğun olduğu alanlarda daha hızlı bir şekilde gerçekleşen bu tahribatla bozulan doğal hayat, çevre üzerinde yaşayan tüm canlıların yaşamlarını zora sokan normal yaşamsal faaliyetlerini bile sürdüremeyecekleri bir çevreyle karşı karşıya kalma riskini beraberinde getirmektedir.

Bozulan çevre kalitesiyle ne kadar rahat ve konfor içerisinde yaşanabilir bilinmez ama çoğu zaman insanlar kendilerine daha rahat ve ferah yaşam koşulları sağlama düşüncesiyle doğal çevreye zarar vermektedirler. Sorumsuzca doğaya zarar verenler kendilerinin doğanın bir parçası olduklarını, yaşamak için doğaya ihtiyaç duyduklarını ve verdikleri zararın bir gün muhakkak kendilerine döneceği gerçeğini göz ardı

etmişlerdir. Yüzlerce yıldır çevreye verdiği zarardan çok çeken insanoğlunda çevre bilincinin oluşması yeni olsa da çevre kirliliğinin tarihçesi çok eskidir.

İlk insanlar doğaya karşı çok saygılı davranıyorlardı, en azından doğada onarılmaz yaralar açmıyorlardı. Bu durum insanlığın yerleşik hayata geçmesine kadar devam etmiştir. Bundan yaklaşık 10 bin yıl kadar önce yerleşik köy hayatıyla birlikte tarımsal faaliyetlerde başlamış oldu. Tabii ki bundan en büyük nasibi çevre almıştır. Yeni tarım alanları açmak maksadıyla veya başka bir sebepten dolayı ormanların bilerek yakılması insanoğlunun çevreye çağlar boyunca verdiği zararın bir örneğidir. İnsanlar, tarım kültürüyle birlikte doğanın bir parçası oldukları gerçeğini unuttular. Kendi ihtiyaçlarını karşılamak her şeyden önce geldi ve çevreyi tahrip ettiklerinin farkına bile varmadılar.

Ortaçağ ile birlikte çevrede oluşan kirlilikten rahatsızlık o kadar artmış ki ilk defa çevreyi kirletenlere karşı ceza verme gereği duyulmuştur.¹ 12. yüzyılda Fransız Kralı sokaklardaki iğrenç atıkların kaldırılmasını emretti. 1345 yılında İngiltere’de insanların evlerinin önlerine dışkılarını atmaları yasaklanarak bu yasağa uymayanlara 2 şilin para cezası getirilmiştir. İnsanların kendi yaptıkları faaliyetler sonucunda oluşan olumsuzlukların, toplumsal hayatı dayanılmaz boyuta ulaştırmasıyla yine en çok kendilerinin etkilediğini görmüşlerdir. Bu olumsuzluklarında da ancak kurallar ve yasalarla engellenebileceği düşüncesiyle 1388 yılında İngiltere Parlamentosu’nda çevre kirliliği hakkında ilk bilinen yasa çıkartılmıştır. Bu yasaya göre akarsulara ve sokaklara dışkı atılması yasaklanmıştı.²

19. yüzyıldaki Sanayi Devrimi’yle birlikte çevre kirliliği doruğa ulaşmıştır. Sanayileşmenin ortaya çıkarttığı tablo korkunçtur. Sanayinin yoğun olduğu tüm yerlerde bu kuruluşlar havayı, karaları, suları fütursuzca kirlittiler. Ayrıca sanayi devrimiyle birlikte insanların refah düzeyi de artmıştır. Bu iyi bir etki gibi görünse de çevreye yansısı pekiyi olmamıştır. Gelirleri ve refah düzeyi artan insanlık tam bir tüketim toplumu haline gelmiş doğal kaynaklar hızla tükenmeye başlamıştır. Sanayi devriminin çevre üzerindeki en önemli etkilerinden bir tanesi de şehirleşmeyi

¹ODTÜ, <http://www.metu.edu.tr/~e133336/project/>

²ODTÜ, <http://www.metu.edu.tr/~e133336/project/>

tetiklemesidir. Bu alanlarda kent nüfusları hızla artan yerleşmeler, altyapı sorunlarıyla kirli havasıyla, su ve ulaşım problemleriyle büyük metropoller haline gelmiştir.

Kentlerdeki çevre kirliliği bazen kitlesel ölümlerle kendini iyice açığa çıkartmıştır. 1930'da hava kirliliğinden Belçika'nın Mosa Vadisi'nde 63 kişi ölmüştür.. 1952 yılında Londra'da hava kirliliği nedeniyle yaşanan felakette 4000'i aşkın kişi nefes alma zorluğundan yaşamını yitirdi, 1984 yılında ise Hindistan'da böcek ilacı üreten fabrikadan yanlışlıkla 40 ton metil isosiyanat gazının dışarı atılması, 18.000 kişinin ölümüne, 150.000'den fazla insanın zehirlenmesine neden oldu.³

Yaşanan bunca felaketten sonra 1970'li yıllarla birlikte dünya, bu önemli küresel sorunla ilgili adımlar atmaya başlamıştır. Çevre düzeni içerisindeki sistemlerden birindeki değişme domino taşı misali diğerlerini de etkileyerek işin içinden çıkılmaz hale getirecektir. Bu nedendir ki küresel anlamda atılacak adımlar her ülkenin kendi özelinde alacağı önlemlerle birlikte çok daha etkili olacaktır. 1970 yılında ABD'de kurulan Çevre Koruma Ajansı (Environmental Protection Agency) birlikte diğer ülkelerde çevre duyarlılığı ve çevreye verilen önemin göstergesi olarak çevre bakanlıkları veya çevre korumadan sorumlu kuruluşlar kurmaya başladılar. Ülkelerin tek tek ulusal çevre kurumlarını oluşturmaları hem ulusal çevre politikalarının hem de uluslararası çevre politikalarının daha ciddi bir şekilde ele alınmasını sağlamıştır. Bununla birlikte azalan kaynaklara, her geçen gün kirlenen çevreye karşı önlem alınmak üzere uluslararası diyaloglar başlamıştır. Ülkelerin çevre sorunları konusunda birbirlerine yardım etmesi ve uluslararası destek alması çok önemlidir. Çevre problemlerine maruz kalan bir ülke tek başına bu sorunun altından kalkamayabilir. Üstelik bu problemlerin diğer ülkeleri etkileme olasılığı da yüksektir. Uluslararası kuruluşlara da bu bağlamda ihtiyaç duyulabilir. UNEP (United Nations Environment Programme), Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), UNESCO gibi örgütler çevre konusunda önemli görevler üstlenmişlerdir. Stockholm Çevre Konferansı'ndan sonra hayata geçirilen UNEP'in özelliği, bölgesel alanda devletler arasında işbirliği olanaklarının araştırılması ve geliştirilmesi temeline dayalı bir eylem planı olmasıdır. FAO, uluslararası çevre mevzuatının biçimlenmesine yardımcı olmaktadır. UNESCO ise sulak

³ Wikipedia, http://tr.wikipedia.org/wiki/Bhopal_felaketi

alanlara ilişkin çalışmalarda bulunmuştur Ayrıca çevrenin üçüncü kuşak insan hakları arasında sayılmasında etkin olmuştur (Kılıç 2001, s.143).

Uluslararası çevre politikalarını daha iyi anlayabilmek için, araştırmanın üçüncü Bölümünde, uluslararası düzlemde getirilen çevre politikalarında çevre kavramının tanımı ve sürdürülebilir çevrenin küresel ve ulusal boyutuna değinilmiştir. Kentsel sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınmanın önemi, sürdürülebilir kalkınmanın çevresel açıdan hedefleri açıklanmıştır.

Uluslararası çevre politikalarına Türkiye'nin bakışı daha çok Avrupa Birliği ekseninde olmuştur. Türkiye Avrupa Birliği'nin bir parçası olmak için uzun yıllardan beri çaba sarf etmektedir. AB ile üyelik için müzakereler başlamadan önce çevre alanında atılmış çok önemli bir adım yoktu. Ancak müzakerelerle birlikte AB çevre mevzuatına, kendi vatandaşlarının da daha iyi şartlarda yaşayabilmesi için uymak durumunda olmuştur. İkinci bölümde AB çevre politikaları ve bu politikaların hedefleri anlatılarak, AB çevre politikasının dayandığı ilkeler maddeler halinde açıklanmıştır. Kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkânı anlamı taşıyan, Avrupa Konseyi tarafından 15 Ekim 1985 tarihinde imzaya açılan ve 1988 tarihinde yürürlüğe giren Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, özerk yerel yönetimin kapsamıyla birlikte açıklanmıştır. Bu şartla, kendi yaşam kalitesine kendisi karar veren yerel yönetimlerin oluşumuyla muhakkak ki çevre kalitesi de buradan payını alacaktır.

Fiziki kentsel çevrenin iyileştirilmesi, mevcut konut stokunun iyileştirilmesi, yerleşmelerde sosyal ve kültürel olanakların yaratılması, toplumsal kalkınma ve halk katılımının özendirilmesi amacıyla Avrupa Konseyi'nin kentsel politikalarından yola çıkılarak oluşturulan ve 1980 - 1982 yılları arasında Konseyce düzenlenen "Kentsel Rönesans İçin Avrupa Kampanyası" kapsamında geliştirilmiş "Avrupa Kentsel Şartı" yerel nitelikteki kent ve çevre değerlerini koruma konusunda şartlar getirmektedir. Bu konuda AB çevre politikalarının bir parçası olarak aynı başlık altında yer almaktadır. AB çapında izlenecek çevre politikaların ana ilkelerini ortaya koymakta, gelecekteki

yasal düzenlemeler için yol göstericilik amacıyla olan “Çevre Eylem Planları” ise AB çevre politikaları başlığının son kısmında açıklanmıştır.

Türkiye’deki çevre politikaları tarihsel gelişimleriyle çalışmada yer almaktadır. Uluslararası çevre politikalarının yerel politikalara yansımaları olan, çeşitli uluslararası konferans ve antlaşmalarla şekillenen Yerel Gündem 21 ile bir yöre ya da kent halkının, çevre yönetimi politikalarına ve uygulamalarına katılımına olanak olarak tanımlanan Yerel Çevre Eylem Planları (YEÇEP) üçüncü bölümünde yer almaktadır.

Çevre sorunlarının ortaya çıkmasının engellenmesinde veya oluşan sorunların çözülmesinde iyi bir çevre yönetimi çok büyük bir etkidir. Özellikle yerel yönetimlerin çıkan bu sorunların ilk muhatapları olması sebebiyle kurumsal yapılarıyla etkinliği daha da önem kazanmaktadır. Yerel yönetimleri, merkezi yönetimin ülkenin her alanına ulaşan fonksiyonel bir parçası olarak düşünecek olursak, merkezden yönetimin eksik yanlarını tamamlayan bir yapısı vardır. Çevre yönetimi konusunda da yerel yönetimlerin daha etkin bir rol oynaması kaçınılmaz olarak görülmektedir.

Dördüncü bölümde Osmanlıdan günümüze yerel yönetimlerin gelişimleri ele alınmıştır. Araştırmanın içeriğini oluşturan İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin gelişimi, kurumsal yapısı ve yetki alanları beşinci bölümde açıklanmıştır. Çevre yönetim sisteminin yerel örgütlenmesine değinilerek çevre konusunda; köylerin, il özel idarelerinin, belediyelerin, büyükşehir belediyelerinin sorumlulukları ile mahalli çevre kurulları irdelenmiştir. Ayrıca Belediyelerin çevre hizmetlerinden olan; temizlik hizmetleri, katı atıklar, vektörlerle mücadele, tehlikeli atıklar, altyapı ve içme suyu, hava kirliliği, gürültü kirliliği, tıbbi atıklar, arıtma tesisleri, hafriyat toprağı bertarafı, park ve bahçelerin teşkili gibi konular ele alınıp bunların yönetimi denetimi ve finansmanı ile çevre yönetimine halk katılımının ne şekilde gerçekleştiği açıklanmıştır.

Araştırmanın son bölümlerinde ise belediyelerin temsil niteliğine sahip organı olan meclisinin, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi örneğinde 2004-2012 tarihleri arasında gündemini meşgul eden konuların incelenmesi yer almaktadır. Öncelikle, Belediye Meclisinin kararlarının uygulayıcısı olacak İstanbul Büyükşehir Belediyesi

evre yönetim birimleri ayrıntılı olarak incelenmiş, belediye meclisinin yapısı ortaya konmuştur. Belediye Meclisinin 2004-2012 döneminde aldığı kararlar konularına göre tasnif edildikten sonra evre kararları da kendi içerisinde alt başlıklara ayrılarak örneklerle analizi yapılmıştır. Son olarak ise Meclis evre kararları üzerinde yapılan çalışmanın değerlendirilmesi yapılmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI

2.1 GENEL BİLGİLER

İstanbul Avrupa ve Asya toprakları üzerinde yayılan, Marmara Denizi ve Karadeniz'e kıyısı bulunan, hem nüfus hem ekonomik bakımdan Türkiye'nin en büyük kentidir. İstanbul turizm, kültür ve sanayi şehri olarak önemli bir yere sahiptir. İstanbul için uygulanan kararlar diğer yerler içinde bir örnek teşkil etmekte ve bütünün büyük parçası olarak öncülük etmektedir. Ayrıca İstanbul Büyükşehir Belediyesi hizmet alanı, 22 Temmuz 2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Büyükşehir Belediyelerinin görev ve yetki alanlarını yeniden düzenleyen 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu geçici 2.madde ile Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi itibariyle il mülkî sınırı olarak genişletilmiştir.

İstanbul'da, her yöreden insanın ya bir tanıdığı ya bir akrabasını bulmak mümkündür. Her gün binlerce insan gerek iş gerekse ziyaret için İstanbul'a gelip gitmekte, Türkiye'nin her bir köşesiyle etkileşim içerisinde bulunmakta, barındırdığı nüfus yapısıyla adeta küçük bir Türkiye mozaiki oluşturmaktadır. Bu yönüyle İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin aldığı kararlar, yaklaşık 13 milyon civarındaki kentiçi nüfusu doğrudan, bir o kadarını da dolaylı olarak etkilemektedir.

2.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bir kentin yaşam kalitesinin yüksekliği ancak sağlıklı bir çevre yapısıyla olabilir. Tahrip edilmiş ve kirletilmiş bir çevreyi eski haline getirmenin çok güç ve pahalı olduğu bilinen bir gerçektir. Bu sebeple çevreyi tahrip etmeden ve kirletmeden, tabii kaynakları en akılcı şekilde kullanılması gerekliliği aşikârdır.

Araştırmada, İstanbul Büyükşehir Belediyesini yöneten son siyasi iktidar döneminde çevreye yönelik veya çevreyi ilgilendiren kararların ne ölçüde ve ne ağırlıkta alındığı irdelenmiştir. Böylece gelişen büyüyen Türkiye'nin en büyük kentinin yerel yönetim

biriminin karar alma organı olan meclisinin gündem konularını anlamak ve kurumsal kimliğine çevre kararlarının nasıl yansıdığına meclis kararları örneğinde incelenerek ulusal veya uluslar arası çevre politikalarına ne derece uyulduğu anlaşılmaya çalışılmıştır.

2.3 ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Araştırma konusu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 28 Mart 2004 Genel Mahalli İdareler Seçimiyle başlayan dönemden 2012 yılı sonuna kadar olan dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde birincisi 28 Mart 2004, ikincisi 29 Mart 2009 olmak iki kez mahalli idareler seçimi gerçekleşmiştir. 1998 yılından beri Fazilet Partisinden Büyükşehir Belediye Başkanlığı yapan Sn. Ali Müfit Görtuna, 2004 Genel Mahalli İdareler Seçimiyle birlikte yerini yine aynı gelenekten gelen fakat farklı bir partiden aday olan Sn. Kadir Topbaş'a bırakmıştır. Bu son iki dönem Sn. Kadir Topbaş başkanlığında Ak Parti dönemidir.

Araştırma Konusu olarak bu dönemlerin alınması aynı siyasi iktidarın yönetiminde bütünsel olarak devamlılık arzemesi ve son iki dönem olmasıdır.

2.4 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın sınırlarını, Mart 2004 seçimleriyle başlayan Sn. Kadir Topbaş başkanlığındaki dönemle, 2012 yılı sonuna kadar olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclis görüşmeleri oluşturmaktadır. Bu dönemde İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi gündemine gelen 24.416 konu araştırılmış kategorilere ayrıldıktan sonra çevreyle ilgili olan 352 tane konu incelenmiştir. Mecliste görüşülen konular dışında herhangi bir konu alınmamıştır.

3. ÇEVRE KAVRAMI VE ÇEVRE POLİTİKALARI

3.1 ÇEVRE KAVRAMI

Genel bir tanımla çevre; insan faaliyetleri ve canlı varlıklar üzerinde hemen ya da sonradan dolayı ya da dolaysız bir etkide bulunabilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etkenlerin belirli bir zamandaki toplamıdır. Bu yönüyle çevrenin kapsamadığı hiçbir alan ve süreç kalmamaktadır (Karpuzcu 2006, s. 27). Genel anlamda çevre, tüm canlı varlıkları çepeçevre kuşatan ve onların yaşamlarını olumlu veya olumsuz yönde etkileyen eylemler bütünüdür (Keleş ve Hamamcı 2005). Bununla birlikte, yapay çevre, kentsel çevre, toplumsal çevre gibi doğal olmayan çevre de vardır. Doğal ve yapay öğeleriyle ele alındığında çevre, doğadan daha geniş bir anlama sahiptir (Ertürk 2009, s. 93). Doğal çevre insanın oluşmasına katkıda bulunmadığı çevredir. Yapay çevre ise insanın bilgi ve kültür birikimine dayanarak, yarattığı çevredir (Keleş ve Hamamcı 2005, s. 34).

2872 sayılı Çevre Kanununda ise;

Çevre: Canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam,

Çevre korunması: Çevresel değerlerin ve ekolojik dengenin tahribini, bozulmasını ve yok olmasını önlemeye, mevcut bozulmaları gidermeye, çevreyi iyileştirmeye ve geliştirmeye, çevre kirliliğini önlemeye yönelik çalışmaların bütünü,

Çevre kirliliği: Çevrede meydana gelen ve canlıların sağlığını, çevresel değerleri ve ekolojik dengeyi bozabilecek her türlü olumsuz etki, olarak tanımlanmıştır.

3.2. SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE

Özellikle son otuz yılda insanın doğaya yönelik tutum ve davranışlarının ahlaki boyutu sadece doğayı değil, aynı zamanda insanoğlunun ve onun geleceğini tehdit eden karmaşık ve ciddi sorunlardan birisi haline gelmiştir (Özgener 2009, s. 198).

Çevrenin korunması ise ekolojik dengeyle sağlanabilir. Çevrenin korunması havada, suda, toprakta kirlilik ve bozulmaların önlenmesi ve çevrenin iyileştirilmesi için yapılan çalışmaların bütünüdür ifade eder.⁴ Ayrıca sürdürülebilir kavramı üzerinde birçok tanımlama yapılmıştır. En basit tanımı ile sürdürülebilirlik; bir şeyin kendi varlığını devam ettirebilmesidir (Bozlağan 2002, s. 57).

Sürdürülebilir çevre 2872 Sayılı Çevre Kanununda, Gelecek kuşakların ihtiyaç duyacağı kaynakların varlığını ve kalitesini tehlikeye atmadan, hem bugünün hem de gelecek kuşakların çevresini oluşturan tüm çevresel değerlerin her alanda (sosyal, ekonomik, fizikî vb.) ıslahı, korunması ve geliştirilmesi süreci olarak tanımlamaktadır

Sustainable development İngilizce çevirisinden dilimize sürdürülebilirlik olarak geçen tanıma göre ise; çevre değerlerinin ve doğal kaynakların savurganlığa yol açmayacak biçimde akılcı yöntemlerle, bugünkü ve gelecek kuşakların hak ve yararları da göz önünde bulundurularak kullanılması ilkesinden özveride bulunmaksızın ekonomik gelişmenin sağlanmasını amaçlayan çevreci dünya görüşüdür (Keleş 1998, s. 112).

Sürdürülebilirlik, sürekliliği olan herhangi bir sistemin işlevini kesintisiz, bozulmadan, aşırı kullanımla tüketmeden ya da hayati bağı olan ana kaynaklara aşırı yüklenmeden varlığını devam ettirmesini sağlamaktır (Karaman, 1995). Bu noktada toplumların gelişiminin yalnızca ekonomik açıdan değerlendirilmesi yerine ekonomik, sosyal ve çevresel unsurları bir arada barındıran daha kapsamlı bir değerlendirmeye gidilmeye başlanmıştır. Böylelikle çok boyutlu bir kavram olan “sürdürülebilir kalkınma” ortaya atılmıştır (Han ve Kaya 2008).

Sürdürülebilir kalkınmanın teknolojik açıdan amaç ve hedefleri ise doğal kaynak kullanımını en aza indiren, daha verimli ve temiz teknolojilerle mevcutların değiştirilmesi, sera gazlarının sınırlandırılması, zamanla fosil yakıt kullanımının azaltılarak, alternatif enerji kaynaklarının geliştirilmesidir (Aksu 2011 s. 7).

Kentsel sürdürülebilirlik kapsamında ele alınması gereken temel konular; etkin bir

⁴ TSE, 1998. Çevre İç Denetimi Eğitim Notları. Ankara, s.16.

yönetmel yapının oluşturulması, arazi yönetiminin geliştirilmesi, sürdürülebilirlik kavramının benimsenmesi, katılımcılığın geliştirilmesi, kentlerin iyi yönetilmesi ve kentsel ekonomilerin güçlendirilmesi olarak sıralanabilir (Talu 2007, s. 125)

3.3 AB ÇEVRE POLİTİKALARI

Çevre politikası geniş anlamıyla çevre sorunlarının çözümü için geleceğe yönelik olarak alınması gereken tedbirlerin ve benimsenen ilkelerin bütünüdür (Budak 2000 s. 22). Avrupa Birliği çevre politikasında hedef ise çevreye verilen zararın engellenmesi, çevresel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi; insan sağlığının korunarak doğal kaynakların akılcı ve verimli kullanımınıdır.

1972 yılında Birleşmiş Milletler tarafından AB çevre politikalarının oluşumunda önemli bir yere sahip olan Stockholm Konferansı'nda çevre sorunları uluslararası boyutta tartışılmıştır. Konferansın önemi, farklı siyasi bloklardan ve farklı gelişme düzeylerine sahip yüzü aşkın ülkeyi bir araya getiren en yaygın platform olmasından ileri gelmektedir. En önemli beklentisi ise gelişmişlik düzeyleri ve siyasal rejimleri ne olursa olsun tüm ülkelerin evrensel bir nitelik kazanan çevre sorunları karşısındaki ortak sorumluluklarını kabul eden bir yaklaşımı paylaşmalarıdır (Budak 2000).

Avrupa Toplulukları kurucu antlaşmalarında çevre, üye devletlerin yetki alanında bırakılmasına karşın, Avrupa Toplulukları'nın uygulamada çevre korunması konusunda ortak yaklaşımın benimsenmesi gerekliliğini ortaya koymuştur (Egeli 1996 s. 25). Bazı sebeplerden dolayı bu gereklilik ortaya konmuştur.

İlk sebep; Her üye devlette farklı çevre politikaları, çevre kirliliğinin önlenmesine yönelik yapılan yatırımlar, özellikle malların üretiminde maliyeti doğrudan etkilediğinden üye ülkeler arasında serbest rekabetin tam anlamıyla sağlanabilmesini de engellemektedir. İkinci sebep; topluluk üyesi devletlerin yaşam kalitesinin daha da yükseltilebilmesi için doğal yaşam koşullarının sağlıklı bir biçimde işletilmesidir. Üçüncü sebep; Aynı ekonomik düzenin üyesi devletlerde, çevre politikalarındaki farklılıklar yüzünden yaşam koşullarının farklı düzeylerde gerçekleşmesi durumudur.

Dördüncü sebep ise; çevre kirlenmesinin siyasal sınır tanımaması, bir ülkeden ötekine kirlilik yayılması ve komşu devletlerin birbirlerine bağımlılığıdır (Egeli 1996 s. 26).

Topluluk çevre politikasının amacı, içinde yaşanan çevrenin ve yaşam şartlarının kalitesinin yükseltilmesidir. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi yönünde topluluk birinci eylem programında (1973-1976) yer alan çevre politikası ile ilgili genel prensipler şu şekilde özetlenebilir:⁵

i. En iyi çevre politikası kirliliğe neden olan şartların olumsuz etkilerini önlemeye çalışmak yerine, bunları kaynağında yok etmektir.

ii. Tüm teknik planlarda ve karar aşamalarında faaliyetlerin çevre üzerindeki etkileri, dikkatle incelenmelidir,

iii. Ekolojik dengeyi bozacak faaliyetlerden kaçınılmalıdır,

iv. Çevre koruma konusunda teknik ve bilimsel standartlar geliştirilmeli ve bu alandaki araştırmalar teşvik edilmelidir,

v. Kirliten öder prensibi dikkate alınmalıdır. Ancak, özellikle belli bir geçiş dönemi için bazı istisnalar ve özel uygulamalar gerekebilir,

vi. Bir ülkedeki faaliyetlerin, diğer bir ülkede çevre üzerinde zarara yol açmamasına özen gösterilmelidir,

vii. Üye ülkeler çevre politikası çerçevesinde gelişmekte olan ülkelerin çıkarlarını da gözetmeliler,

viii. Global bir çevre politikası gerçekleştirilmesine yönelik çalışmaların etkinliği uzun dönemli bir bakış açısına sahip Avrupa çevre politikasının belirlenmesi ile mümkündür.

⁵ TÜSİAD, 1990. Avrupa Birliği'nde Çevre Politikaları ve Uygulamalar.

ix. Kirliliğin her çeşidi ile ilgili olarak neler yapılacağı belirlenmeli ve koruma altına alınacak coğrafi alanlar saptanmalıdır,

x. Bu uzun dönemli bakış açısı çerçevesinde, ulusal programlar koordine edilmeli ve topluluk politikalarıyla uyum sağlanmalıdır.

3.3.1 AB Çevre Politikasının Dayandığı İlkeler

Birliğin çevre politikası şu ilkeler uyarınca belirlenmektedir:

Bütünleşiklik İlkesi: Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için çevre koruma önlemlerinin Birliğin bütün politikaları ile uyumlulaştırılmasını anlatmaktadır (Duru 2007, s.9).

Önleyicilik İlkesi: Zarar ortaya çıkmadan gerekli önlemlerin alınması gereğinin altını çizmektedir. Bu ilkenin uygulanabilmesi için karşılanması gereken koşullar vardır. Bilgi ve enformasyonun karar vericiler için mevcut ve kullanılabilir olması, kirlilik standartlarının belirlenmesi, gerçek durumun karar alma süreçlerinin erken bir aşamasında değerlendirilmesidir (Budak 2001 s. 14).

İhtiyat İlkesi: İlk kez Maastricht Anlaşması ile gündeme gelen bu ilke, belli bir hareketin çevre açısından olumsuz ve zararlı sonuçlar doğuracağı hakkında ciddi bir şüphe mevcut ise bilimsel kanıtın ortaya çıkmasını beklemeden ve çok geç olmadan önlem alınması anlamına gelmektedir (Budak 2001 s. 13).

Kirleten Öder İlkesi: Çevre politikalarının uygulanmasına yönelik giderlerin öncelikle kirliliği yaratan kişi ve kurumlardan karşılanmasına ilişkin bir ilkedir. Birliğin 2000 yılında, kirleten öder ilkesinden nasıl yararlanacağını ortaya koyan “White Paper on Environmental Liability” yayımlanmıştır. (Duru 2007, s.9).

Hizmette Halka Yakınlık/Aşamalı Sorumluluk (Subsidiarity): Hizmetlerin yurttaşlara en yakın birimce sunulmasına ilişkin bir ilkedir. Birliğin yönlendirici, tamamlayıcı bir

işleve sahip olduğunu, çevre yönetiminde sorumluluğun üye devletler ve yerel yönetimlerin üzerinde bulunduğunu anlatmaktadır (Duru 2007, s.9).

3.3.2 Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Avrupa Konseyi tarafından 15 Ekim 1985 tarihinde imzaya açılan ve 1988 tarihinde yürürlüğe giren Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı şu an itibariyle Konseye üye olan 45 devletin Türkiye dâhil 42 si tarafından imzalanmış ve onaylanmış bulunmaktadır⁶

Özerk yerel yönetim kavramı yerel makamların, kanunlarla belirtilen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı anlamını taşır.⁷ Bu hak, doğrudan, eşit ve genel oya dayanan gizli seçim sistemine göre serbestçe seçilmiş üyelere oluşan meclisler veya kurul tarafından kullanılacaktır.⁸

Genel itibariyle şartın içeriği incelendiğinde üç ana bölüme ayrılmıştır.⁹

Birinci bölümde; Özerk yerel yönetim kurumunun dayandığı başlıca ilkeler sayılmaktadır. Bu ilkeler, yönetsel denetimin niteliği ve sınırı, yerel yönetimlerin kaynak özerkliği, yerel yönetimlerin birbiriyle veya merkezi idarelerle işbirliğinin esasları ve yargısal denetimin sağlanması gibi konulardır. Yerel yönetimler üzerindeki devlet denetiminin azaltılması görevleri ile orantılı gelir kaynaklarının sağlanması gereği de şartın bu bölümünde yer almaktadır.

İkinci bölümünde; Bu Şart'ı onaylamış olan devletlerin yükümlülük ve sorumluluklarıyla ilgili kurallar yer almaktadır. İlkelerin uygulanıp uygulanmadığını denetlemek amacıyla bir nevi izlemeye dayalı sistem öngörülmüş bulunmamaktadır.

⁶ Avrupa Birliği Bakanlığı, Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartına İlişkin Bilgi Notu

⁷ Avrupa Konseyi Türkiye, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

⁸ Avrupa konseyi Türkiye, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

⁹ Avrupa Birliği Bakanlığı, Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartına İlişkin Bilgi Notu

Bakanlar Komitesi aracılığı ile üye devletler üzerinde yeterli bir siyasal denetim uygulanabilmesine Şart olarak sağlamıştır.

Şart'ın son bölümü uygulama ve yürürlük koşulları ile ilgili kuralları içermektedir. Özerk yerel yönetimin kapsamı şu şekildedir: ¹⁰

i. Yerel yönetimlerin temel yetki ve sorumlulukları anayasa ya da kanun ile belirlenecektir.

ii. Yerel yönetimler, kanun tarafından belirlenen sınırlar içerisinde, yetki alanlarının dışında bırakılmış olmayan veya başka herhangi bir makamın görevlendirilmemiş olduğu tüm konularda faaliyette bulunabilir.

iii. Kamu sorumlulukları genellikle ve tercihen vatandaşa en yakın olan makamlar tarafından kullanılacaktır.

iv. Yerel makamlara verilen yetkiler tam ve münhasırdır. Kanunda öngörülen durumların dışında, bu yetkiler merkezce zayıflatılamaz veya sınırlandırılmaz.

v. Yerel makamların merkezi veya bölgesel bir makam tarafından yetkilendirildiği durumlarda, bu yetkilerin yerel koşullarla uyumlu olarak kullanılabilmesine yerel makamlara olanaklar ölçüsünde takdir hakkı tanınacaktır.

vi. Yerel makamları doğrudan ilgilendiren tüm konulara ilişkin planlama ve karar alma süreçleri içinde, kendilerine olanaklar ölçüsünde danışılacaktır.

3.3.3 Avrupa Kentsel Şartı 1992

Avrupa Kentsel Şartı, Avrupa Konseyi'nin kentsel politikalarından yola çıkılarak oluşturulan ve 1980 - 1982 yılları arasında Konsey'ce düzenlenen "Kentsel Rönesans İçin Avrupa Kampanyası" kapsamında geliştirilmiştir (Karakurt 2009). Avrupa'yı

¹⁰ Avrupa konseyi Türkiye, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

kapsayan; halk ve yerel yönetimlere yönelik olan bu kampanya, yerleşimlerdeki yaşamın daha da iyileştirilmesini amaçlamış ve dört temel konuya ağırlık vermiştir.¹¹

- i. Fiziki kentsel çevrenin iyileştirilmesi;
- ii. Mevcut konut stokunun iyileştirilmesi;
- iii. Yerleşmelerde sosyal ve kültürel olanakların yaratılması;
- iv. Toplumsal kalkınma ve halk katılımının özendirilmesi;

Yerel düzeyde iyi bir kent yönetimi için gerekli bir dizi ilkeyi tek bir metinde bir araya getiren bu şartın amacı:¹²

- i. Yerel yönetimler için pratik bir kent yönetimi el kitabı oluşturmak;
- ii. Gelecekteki olası bir Kentli Hakları Kongresi için temel ilkeleri oluşturmak;
- iii. Şart ilkelerini yerine getiren kentlere verilecek uluslararası ödüllere baz oluşturmak;
- iv. Fiziksel çevre ve yasalarıyla ilgili yaptırımlar için Avrupa Konseyi'nin bu konulara ilişkin katılımına bir "vize" oluşturmak; aynı zamanda Avrupa Konseyi'nin kent sorunlarına ilişkin tüm çalışma sonuçlarının bir çözümlemesini yapmaktır.

Avrupa Kentsel Şartı, 20 maddelik bir bildirge ve 13 maddelik şart ilkelerinden oluşmaktadır. Bu 20 maddelik deklarasyonda vatandaşların çevre konusunda sahip oldukları haklardan bazıları şunlardır:¹³

- i. Kirlenmemiş sağlıklı bir çevre,
- ii. Sağlık, beden ve ruh sağlığının korunmasına yardımcı çevrenin sağlanması,
- iii. Kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre,
- iv. Sürdürülebilir kalkınma, yerel yönetimlerce ekonomik kalkınma ile çevrenin korunması ilkeleri arasında uzlaşmanın sağlanması,
- v. Doğal zenginlikler ve kaynaklar; yerel doğal kaynak ve değerlerin, yerel yönetimlerce, akılcı, dikkatli, verimli ve adil bir biçimde, beldede yaşayanların yararı gözetilerek, korunması ve idaresi.

¹¹ http://www.cankaya.bel.tr/oku.php?yazi_id=470

¹² http://www.cankaya.bel.tr/oku.php?yazi_id=470

¹³ http://www.cankaya.bel.tr/oku.php?yazi_id=470

13 maddelik şart ilkelerinde ise;

Kentlerde Çevre ve Doğa İlkeleri; i. Yerel yönetimlerin doğal ve enerji kaynaklarını uygun ve akılcı biçimde yönetme; ii. Yerel yönetimlerin kirliliğe karşı politikalar uygulaması; iii. Yerel yönetimlerin doğayı ve koruma yükümlülüğü; iv. Doğayı korumanın toplumsal bilinç ve bağlılığı geliştiren faktör olması.

Kentlerin Fiziki Yapıları: İlkeleri; i. Kent merkezlerinin Avrupa'nın kültür ve tarihi mirasının önemli sembolleri olarak koruma altına alınması; ii. Kentlerde açık alanların oluşturulması; iii. Mimari yaratıcılığın kentsel görünümün kalitesindeki önemli rolü; iv. Tüm insanların sağlıklı, yerleşik, güzel ve özendirici çevrede yaşama hakkı; v. Kentin canlılığının, dengeli meskun alanlar ve konut dokusunun korunmasıyla sağlanması

Tarihi Kentsel Yapı Mirası İlkeleri; i. Kentsel korumaya hassas yasal çerçevenin gerekliliği; ii. Kentsel mirasın korunması için bilgilendirmenin gerekliliği; iii. Yeni ve yeterli finans mekanizmaları ile ortaklıkların gerekliliği; iv. Tarihi kentsel dokunun çağdaş yaşamla bütünleştirilmesi; v. Ekonomik kalkınmanın kentsel mirasın korunmasıyla canlandırılması.

Kent yönetimleri olan belediyeler, yerel nitelikteki kent ve çevre değerlerini koruma konusunda bilinç kazanmak zorundadırlar. Nitekim Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 8 nolu Tavsiye Kararı, seçimle göreve gelen yerel yönetim organlarının hem yaptıkları hem de yapmayı ihmal ettikleri işlerden dolayı mali yönden sorumlu olacaklarını belirtmekte, bu sorumluluktan ancak iyi niyetli olduklarını kanıtlayarak kurtulabileceklerini esasa bağlamaktadır. (Ökmen 2003)

3.3.4 Çevre Eylem Programları

Bağlayıcılıkları olmayan çevre eylem programlarının iki önemli işlevi yerine getirdiği söylenebilir: Programlar, Birlik çapında izlenecek politikaların ana ilkelerini ortaya koymakta, gelecekteki yasal düzenlemeler için yol göstericilik yapmaktadır. Her bir programda, döneminin koşullarını yansıtacak yeni sorunların ve tartışmaların öne

çıkarıldığı görülecektir. 2001-2010 yıllarını kapsayan 6. programın yürürlükte olduğu bugüne değin kabul edilen çevre eylem programları şunlardır (Duru 2007, s.5).

Birinci Çevre Eylem Programı (1973-1976)

İkinci Çevre Eylem Programı (1977-1981)

Üçüncü Çevre Eylem Programı (1982-1986)

Dördüncü Çevre Eylem Programı (1987-1992)

Beşinci Çevre Eylem Programı (1993-2000)

Altıncı Çevre Eylem Programı (2001-2010)

Birinci Eylem Planı: 1973 ve 1976 yıllarını kapsayan bir plandır. Bu plan içinde topluluk üç eylem kategorisi oluşturmuştur; kirlilik ve gürültü yapıcı şeyleri önlemek ve azaltmak, yaşam şartlarını ve çevreyi iyileştirmek, uluslararası örgütlerle işbirliği geliştirmek (Budak, 2000).

Gürültü kirliliğine yol açan unsurlar ortak bir çerçevede belirlenmiştir. Kirlilik ve gürültüye yol açan kaynaklar için standartlar geliştirilmiştir. Doğal çevrenin ve doğal kaynakların korunması için ormancılık ve tarım faaliyetleri desteklenmiştir. Uluslararası faaliyetler ve işbirliği gerekli kılınmıştır. Ayrıca Avrupa Vakfı kurulmuştur.

İkinci eylem planı: Çevre sorunlarını kontrol altına almaya yönelik ayrıntılı bir faaliyetler listesi içermektedir. İlk defa Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) gündeme gelmiştir. ÇED, herhangi bir faaliyet için uygulama kararı verilmeden önce çevre koruma amaçları doğrultusunda karar vermeye yardımcı ve yol gösterici bir yöntemdir (Esen ve Balta 1995. s.24). ÇED'in amacı ekonomik ve sosyal gelişmeleri önlemeden çevreyi ekonomik politikalar karşısında korumaktır (Egeli 1996, s.34).

Üçüncü Eylem Planı: 1982 ve 1986 yılları arası çevre politikalarını yansıtan bu program daha önceki iki eylem planında yer almayan konuları kapsamaktadır. Programın içeriği 3 grupta incelenebilir; Çevre politikasının diğer politikalar ile uyumlaştırılması, ÇED prosedürünün hazırlanması, bazı önemli noktalara çevresel konumu açısından öncelik verilmesi. (Egeli 1996, s.38).

Dördüncü Eylem planı: Programın içeriği 4 grupta incelenebilir. Bunlar sırasıyla, kirliliğin önlenmesi, kaynakların işletilmesinin düzenlenmesi, uluslararası faaliyetler ve destek sağlayıcı araçların geliştirilmesidir (Egeli 1996 s.50).

Bu planda daha önce yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi'nin, topluluk çevre politikasının gelişmesi ve uygulanmasını öngördüğünü belirterek, çevre korumanın sosyal ve ekonomik kalkınmanın bir gereği olduğu vurgulanmıştır.¹⁴

Beşinci Eylem Planı: 1993 tarihinde yürürlüğe giren Maastricht Anlaşması ve Birleşmiş Milletler (BM) Çevre ve Kalkınma konferansında kabul edilen yeni bildiriler sonucunda çevre politikaları yeni bir boyuta geçmiştir (Budak, 2000).

Sürdürülebilir kalkınmayı sağlayacak çevre konularının sektörel politikalara entegrasyonun sağlanması, kirliliğin önlenmesinde ekonomik araçların kullanımının genişletilmesi, çevre mevzuatlarının uygulanması ile tüketim, üretim ve eğilim kalıplarının geliştirilmesi hedeflenmiştir. (Egemen 2000).

Altıncı Eylem Planı: Avrupa Birliğinin “Altıncı Çevre Eylem Programı”, Çevre:2010 Geleceğimiz, Tercihimiz uygulanacağı yıllar için çevre stratejileri belirlemiştir. Bu programın öncelikli hedefleri şunlardır.¹⁵

- i. İklim Değişikliği
- ii. Doğa ve Biyolojik Çeşitlilik
- iii. Çevre ve Sağlık
- iv. Doğal Kaynaklar ve Atıklar

Mevcut mevzuatın iyileştirilmesi, çevresel ihtiyaçların diğer politikalara entegre edilmesi, kişilerin özel vatandaşlar olarak güçlendirilmesi ve onlara çevre davranışlarını değiştirmede yardım edilmesi, arazi kullanımı planlaması ve idare kararlarında çevre konusunun dikkate alınması ise programın öncelikli konularıdır.

¹⁴ DPT Müsteşarlığı 2003. Çevre Alt Komisyon Raporu.

¹⁵ TÇV (Türkiye Çevre Vakfı) 2001. *Avrupa Birliği'nde ve Türkiye'de Çevre Mevzuatı*, Ankara: Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Yayın No: 149. s.49

3.4 TÜRKİYE'DE ÇEVRE POLİTİKALARI

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında çevre politikaları konusunda çok şey söylemek mümkün değildir. Cumhuriyet döneminin çevreye ilişkin hükümler içeren ilk düzenlemesi 1925 yılında 1882 Tarihli Ebnîye Kanunu'nun bazı maddelerin değiştiren 642 Sayılı kanundur (Görmez 1991, s.110).

Türkiye'de Çevre konusunda 1970'li yıllara kadar önemli bir faaliyet gerçekleşmemiş olup, çevre bilinci henüz oluşmamıştır. Türkiye'de çevreye yönelik atılan adımların tarihsel gelişimini ana hatlarıyla bakacak olursak (Samsunlu 2006);

➤ 1973 yılında İmar ve İskan Bakanlığına bağlı Çevre Kordinasyon Müdürlüğü kurulmuştur.

➤ 1974 yılında Türkiye Cumhuriyeti ile UNEP Türkiye'de Çevre Mühendisi yetiştirilmesi için anlaşma imzalamıştır. Bu projede ODTÜ, İTÜ gibi üniversiteler yer aldı. Daha sonra Ege ve Boğaziçi Üniversiteleri de katılmıştır.

➤ 1975 yılında Ege Üniversitesinde Çevre Mühendisliği Kurulmuş, 1976 yılında eğitime başlamıştır. 1978 yılında İTÜ ve ODTÜ de bölüm açtılar.

➤ 1978 yılında Başbakanlığa bağlı Çevre Müsteşarlığı kurulmuştur.

1982 yılında çıkartılan anayasasının 56. maddesinde Sağlık Hizmetleri ve Çevrenin Korunması başlığı yer aldı. Madde 56' da; Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.. Denilmektedir.

➤ 1983 yılında 2872 sayılı Çevre Kanunu yayınlanmıştır.

➤ 1986 yılında Özel Çevre Bölgeleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

- 1991 yılında Çevre Bakanlığı kuruldu.
- 1992 yılında Rio Konferansı yapılarak Çevreye yönelik önemli kararlar alınmıştır. Bu konferans Türkiye içinde politikaların belirlenmesinde önem arz etmektedir.
- 1998 yılında Türkiye Ulusal Çevre Stratejisi ve eylem planı yayınlanmıştır.
- 2003 yılında Çevre ve Orman Bakanlığı kurulmuştur.

Doğal ve yapay çevrenin korunması ve geliştirilmesi amacıyla hükümetlerce alınan geleceğe dönük önlemler çevre politikası olarak adlandırılabilir. Türkiye’de çevre politikaları yapı olarak içerik ve yöntem açısından ikiye ayrılmaktadır (Ökmen 2003, s.113). Yöntem Açısından Çevre Politikaları, tepkisel ve önleyici politikalar olarak ifade edilebilir. tepkisel politikalar da kullanılan araçlar; tazminat, ceza müeyyideleri, kirlenmenin yürütme örgütleri tarafından direkt denetlenmesidir. Önleyici politikalar ise, çevreye zarar verilmeden gelebilecek olayları önlemektir (Nohutçu 2006, s.700)

Çevre politikalarında önemli bir nokta, çevreye anayasada özel bir yer verilmiş olmasıdır. Anayasanın 56. Maddesine bağlı olarak gelişen çevre mevzuatı, çevrenin korunması ve geliştirilmesi için yasal zemini hazırlamıştır. Ancak bu gelişmelere rağmen, sanayileşme atılımı yapan her toplum gibi, Türkiye’de de doğal kaynaklara hiç tükenmeyecekmiş gibi davranılmış ve doğal çevre şartları hızla kötüleşmiştir.¹⁶

3.4.1 Yerel Çevre Politikaları

İnsanın ve etkinliklerinin çevreyle ilişkisi, etkileşimi kaçınılmazdır. Bundan dolayıdır ki Çevre sorunları günümüz insanına ağırlığını hissettiriyor (Hamamcı 1983, s. 171).

Anayasa’nın 127. maddesinde “yerel yönetimler il, belediye veya köy halkının yerel müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kanunla kurulan ve karar organları seçmenler

¹⁶ DPT Müsteşarlığı 2003. Çevre Alt Komisyon Raporu. s. 30.

tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir” şeklinde tanımlanmıştır.

Bütün kamu hizmetlerinin, merkezi idare tarafından yapılması düşünülebilir; ancak bu teknik açıdan mümkün olmayacağı gibi psikolojik açıdan da tercih edilmeyebilir (Göymen 1997, s.16). Türkiye’de her ilde o ilin sorunlarını çözmek için bulunan, yerel yönetim birimi olan il özel idareleri, kanunla kendisine verilen görevleri ve bunlar arasında çevrenin korunmasına yönelik işlemleri de yürütmektedir (Çelik 1996).

24.6.2004 tarihinde 5197 Sayılı Kanun değişikliği ile İl Özel idaresine; Kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahallî müşterek nitelikteki her türlü görev ve hizmeti yapma, gerekli kararları alma, uygulama ve denetleme konusunda yetki verilmiştir. Görevleri arasında; tarım, sanayi, il çevre düzeni planı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, vardır. Bunun yanında il özel idareleri imar, yol, su kanalizasyon, katı atık, çevre, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapmakla görevli ve yetkilidir (Madde 6). Çevre düzeniyle ilgili “İl çevre düzeni planı Valinin koordinasyonunda, Büyükşehirlerde Büyükşehir Belediyeleri, diğer illerde İl Belediyesi ve İl Özel İdaresi ile birlikte yapılır. Hükmü yer almaktadır.

Belediyelerin çevre yönetimini üstlenmesi gerekliliği genel olarak çevre sorunlarının yerel odaklı olması, yayılma olasılığı taşınması ile belediyelerin bu katılıma açık olması gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır (Şengül 1999).

Belediye Kanununda çevreyle ilgili önemli hükümler sıralanmıştır. Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak. Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirerek; kaynak sularını işletmek veya işlettirmek. Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak bu yetkilerden bazılarıdır.

Ayrıca gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak da bu yetkiler arasında yer almaktadır (Belediye Kanunu).

Yerel yönetimlerin karşılaştıkları çevre sorunları belediyelerin büyüklüklerine, statülerine ve buldukları bölgelere göre değıştığından bunlar aşağıdaki şekilde gruplandırılabilir (Özgür ve Kösecik 2005).

Statülerine göre: Büyükşehir Belediyeleri, İl Belediyeleri, İlçe Belediyeleri, İlk kademe belediyeleridir.

Bulduğu bölgelere göre: Turistik bölgelerde bulunan belediyeler, Koruma statüsü verilmiş alanlarda yer alan belediyeler (Özel Çevre, Sit Alanı vb.), Sanayileşmiş bölgelerde bulunan belediyeler, Diğer bölgelerde (kırsal kesimlerde) bulunan belediyeler

Çevre kirliliğı bazen ülke sınırlarını aşabilmektedir. İşte bu nedenle çevrenin korunması ve geliştirilmesi için yerel yönetimlerle merkez yönetimlerinin hatta uluslararası kuruluşların işbirliğı gerekli olmaktadır. Kent çevresinde entegre çevre yönetiminin etkin bir mekanizması da belediyeler bünyesinde oluşturulan Yerel Gündem 21 çalışmalarıdır (Emmioğlu 1999).

3.4.2 Yerel Gündem 21

1985 tarihli Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, 1992 yılında AB'nin imzalamış olduğu Maastricht Antlaşması, Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiş olan Avrupa Kentsel Şartı ve Brezilya'nın Rio kentinde 1992 yılında toplanan Dünya Çevre Doruğı'nda Yerel Gündem 21 bildirgesi benimsenmiştir (Adıgüzel 2003, s.45).

Türkiye bu konudaki hazırlık çalışmalarına 1995 yılında başlamıştır. Çalışmalara başta kamu ve özel ilgili sektörlere, üniversitelere, gönüllü kuruluşlar, belediyeler ile meslek kuruluşlarına mensup konularda uzman geniş bir grup katılmıştır (Akdur 2005, s. 138).

Ulusal Yerel Gündem, 22 bölümdür. Bunlar¹⁷;

- Karar alma süreçlerinde çevre ve kalkınmanın entegrasyonu,
- Sürdürülebilir tarım ve kırsal kalkınma,
- Sürdürülebilir kalkınma için sanayi ve enerji,
- Çevre ve ticaret,
- Nüfus ve sürdürülebilir kalkınma,
- Sağlık,
- Sürdürülebilir yerleşme ve kentleşme,
- Doğal afetler ve sürdürülebilir kalkınma,
- Tüketim kalıplarının değişmesi,
- Yoksullukla mücadele,
- Toprak kaynaklarının korunması ve yönetimi,
- Tatlı su kaynakları yönetimi,
- Kıyı bölgeleri ve denizlerin sürdürülebilir yönetimi,
- Sürdürülebilir orman yönetimi ve biyolojik çeşitliliğin korunması,
- Katı atık yönetimi,
- Tehlikeli kimyasallar ve tehlikeli atıkların yönetimi,
- Sürdürülebilir kalkınma ve çevre yönetiminde kadınların rolünün güçlendirilmesi,
- Sürdürülebilir kalkınma ve çevre yönetiminde çocuklar ve gençler,
- Sürdürülebilir kalkınma ve çevrenin korunmasında yerel yönetimler,
- Sürdürülebilir kalkınmada sendika, iş dünyası, bilim ve teknoloji dünyası ile çiftçiler,
- Gönüllü kuruluşlar,
- Sürdürülebilir kalkınma ve özrümlüderdir.

Ulusal Yerel Gündem 21’de belirtilen hedeflere ulaşabilmek için herhangi bir uygulama veya izleme programı yapılmamıştır. 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda UÇEP’in güncelleştirilmesi gerektiğinden söz edilirken Yerel Gündem 21 ile ilgili hiçbir bilgiye

¹⁷ T.C. Çevre Bakanlığı, Ulusal Yerel Gündem 21, Ankara, 2000.

yer verilmemiştir. UÇEP gibi Yerel Gündem 21 belgesinin de tüzel bakımdan bir bağlayıcılığı yoktur. (Algan ve Dünder 2003, s. 23)

3.4.3 Yerel Çevre Eylem Planı

Yerel Çevre Eylem Planları (YEÇEP), yöre halkının, çevre yönetimi politikalarına katılımına olanak tanıyan bir planlama sürecidir. Bu süreç, çevresel önceliklerin belirlenerek en uygun eylem planının hazırlanmasını içerir. Eylem planında belirlenen öncelikler doğrultusunda oluşan öneriler ise, daha sonra yerel meclis tarafından kabul edilerek uygulamaya dâhil edilir.¹⁸

YEÇEP'ler, sürdürülebilir kalkınma programları, Yerel Gündem 21 ve çevre yönetim sistemleri gibi diğer etkinliklerle yakından ilgilidir. Bu programlarda da stratejik planlama yaklaşımı benimsenir ve katılımcıların süreçte geniş yer almaları ilkesi gözetilir. Arasındaki farklılıklar ise genellikle en başta ele alınan konuların kapsamından veya sürecin yapılanmasından kaynaklanır.¹⁹ YEÇEP uygulamalarıyla ilgili doğrudan mevzuat yoktur. Yerel yönetimler mevzuatı ve çevreyle alakalı mevzuat hükümleri dikkate alınarak yürütülmektedir.

Türkiye'de yerel yönetimlerin çevre alanında çok fazla sorumluluğuna karşın yeterli ölçüde kaynakları yoktur. Türkiye'nin AB adaylık sürecinde, yerel düzeyde sorumluluğu daha da artmıştır. Sağlıklı bir çevre yönetimi ile geleceğe yönelik planların yapılması için, bir an önce belirli programlar dâhilinde hareket edilmesi gerekmektedir (Batal 2007, s. 191).

YEÇEP uygulamaları, yerel düzeyde çevre alanında politika oluşturma da öncü bir araç olarak değerlendirilebilir. Sorunların çözümlerinin kısıtlı kaynaklar dikkate alınarak ve öncelikler tespit edilerek, sistemli bir yaklaşımla planlanacak olması, şikayet edilen kaynak ve emek israfının önlenmesinde yol gösterici olacaktır. (Batal 2007, s.189).

YEÇEP uygulamalarının Türkiye'de yapılması halinde, özetle üç önemli alanda yerel

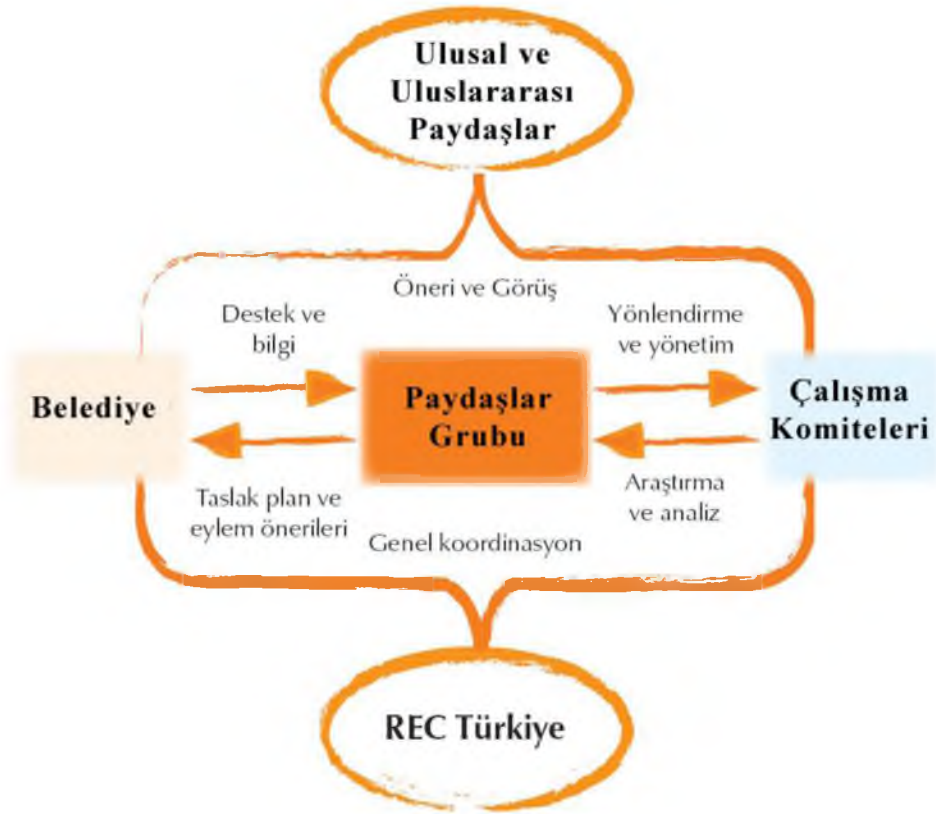
¹⁸ <http://www.yecep.org/hakinda/yecep-nedir>.

¹⁹ Bölgesel Çevre Merkezi REC Türkiye, Sivil Toplum Kuruluşları İçin Kapasite Geliştirme Rehberi 7.

çalışmalara destek vereceği öngörölmüştür (Talu, 2007).

- i. Türkiye'nin yerel düzeydeki çevre sorunlarının çözölmelerini hızlandırmak, yatırımları yerel düzeye çekmek,
- ii. Yerel yönetimlerin çevre alanındaki kapasitelerini geliştirmek,
- iii. Başta sivil toplum kuruluşları olmak üzere tüm yerel paydaşların çevre alanında karar alma mekanizmalarındaki yerini güçlendirmektir.

şekil 3.1: YEÇEP Sürecindeki Aktörler ve Roller

Kaynak: <http://www.yecep.org>

Belediye, projenin Yerel Koordinasyonunu sağlayarak YEÇEP süreci sonunda çıkan kararları, resmi planlama sürecine entegre eder. İstekli tüm kentlilerin katılabildiği

paydaşlar grubunun (PG), belirlediği konular ile ilgili uzmanlardan oluşan çalışma komiteleri kararları yönlendirecek bilgileri toplayarak araştırma ve analizleri yapar.

Ulusal ve Uluslararası Paydaşlar; Başta Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olmak üzere ilgili merkezi kurumlar ve yerel yönetim uzmanlarından oluşur. YEÇEP'in Ulusal Plan ve önceliklerle uyumlu olması için görüş ve öneriler sunar. Pilot uygulamaların diğer belediyelere örnek teşkil etmesi ve uygulamanın yaygınlaşması için destek verir.

REC Türkiye; YEÇEP'in hazırlanması sürecinde teknik desteğin ve kolaylaştırıcılığın sağlanması, belediyenin ve önemli paydaşların katılımcı planlama ve çevre altyapı planlaması konularında kapasitelerinin artırılması ve tüm YEÇEP sürecinin verimli ve katılımcı bir şekilde gerçekleşmesi için araç ve yöntemleri harekete geçirmek gibi bir çok alanda sorumluluk üstlenir.²⁰

²⁰ <http://www.yecep.org>

4. YEREL YÖNETİMLER ve ÇEVRE SORUNSA LI

4.1 YEREL YÖNETİMLERİN GELİŞİMİ

Türkiye’de yerel yönetimlerin gelişimini üç döneme ayrılarak incelendi. Bunlar Osmanlı dönemi, Tanzimat dönemi ve cumhuriyet dönemidir.

4.1.1 Osmanlı Dönemi

Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan Tanzimat’a kadar olan uzun bir dönemde çağdaş bir yerel yönetim olgusundan söz etmek pek mümkün olmamıştır. (Eryılmaz 2006). Yerel hizmetlerin büyük çoğunluğu esnaf örgütleri ve vakıflarca gerçekleştirilmekteydi. Tanzimat’la birlikte Batıdan özellikle Fransa’nın idari yapısından alınan yerel yönetim örgütlenmesinde merkezi yönetimin ağırlığı egemendi. (Ortaylı 1979, s.287).

Öte yandan İstanbul dışındaki yerleşim birimlerinin merkezi yönetimin taşra teşkilatlanması içinde sayılarak merkezden atanan görevliler tarafından yönetilmesi, Osmanlı devletinde, kent, kasaba ve diğer yerleşim birimlerinin ayrı bir tüzel kişiliğinin olmamasına sebebiyet vermiştir. Bu gelişmede şehir hizmetlerinin merkezi otoritenin iktidar alanına girdiği anlayışı etkili olmuştur (Ulusoy ve Akdemir 2004, s.149).

Osmanlı’da hizmetlerin yürütülmesinde vakıfların, loncaların ve mahallelerin önemli rolleri olmuştur. Vakıflar genellikle bütün sosyal yardım işlerini kapsamış, sahip bulunduğu özellikler, belediye kuruluşu gibi değerlendirilmesine yol açmıştır. Hangi amaçla kurulmuş olursa olsun bu vakıflar yoluyla bir takım kentsel hizmetler görülmüştür (Toprak 2001).

Osmanlıda önemli bir yerel makam da kendisine bağlı kasaba ve köylerden oluşan kazanın başında bulunan kadı idi. bu bölgede hem şer’i ve idari yargının başı, hem belediye başkanı, hem de merkezi yönetimin temsilcisidir (Eryılmaz 2006). Fakat zamanla, kadının görevleriyle ilgili olarak, Vakıf Nazırlığı’nın kurulması ile kadının

yetkileri de zayıflamıştır. Neticede kadı, yargıç ve noter yetkilerini elinde tutan güçsüz bir görevli haline gelmiştir (Çelik 1995).

Osmanlı yerel yönetim kurumu için, kadılıktan İhtisap Nezareti'ne ya da müdürlüğüne, oradan da şehremanetine doğru bir gelişme izlemiştir diyebiliriz (Eryılmaz, 2006).

Tanzimat öncesine kadar Osmanlı yerel yönetim sisteminin kentsel örgütlenmesinde, ilk basamağı “mahalle” oluşturmaktaydı. Mahallede imam, üst birim kazada ise, “kadı” yargısal, mülki ve beledi fonksiyonların tümünü yerine getiriyordu (Alada 1994, s. 19).

Sonuç olarak, Osmanlı Devleti'nde yerel yönetimin kurumsal bir kimlik oluşturacak şekilde organizasyon yapısından ve hizmet sunumundan bahsetmek zordur. Günümüzde belediye görevleri içerisinde sayılan hizmetler, Osmanlı Devleti'nde başta kadılık müessesesi olmak üzere, esnaf kuruluşları ve vakıflar tarafından yürütülmeye çalışılmıştır.

4.1.2 Tanzimat Dönemi

Modern anlamda yerel yönetim kurumlarının oluşturulması Tanzimat'la başlar. 1839'da Hatt-ı Humayun'un ilanı ile başlayan ve 1876 yılına kadar uzanan Tanzimat, batılılaşma yönündeki reformların olduğu, Avrupa'nın üstünlüğünü esas alan değişmeyi ifade eden dönem olmuştur (Eryılmaz 2006). Bu dönemde çok önemli değişimler gerçekleşmiştir. Bu değişimler Avrupalıların istekleri doğrultusunda veya hantallaşan devlet sisteminin daha modern görülen batıya benzeme eğilimiyle gerçekleşmiş ve batılı anlamda ilk belediye örneği diyebileceğimiz İstanbul Şehremaneti'nin kurulması ile sonuçlanmıştır.

1860'lı yıllarda önce Lübnan'da ve Balkanlarda yürürlüğe konulan, daha sonra tüm Osmanlı topraklarına yaygınlaştırılan il sistemi getirilmiştir. İlk yasal düzenlemeler Tanzimat'tan sonra, Islahat Fermanı'nın yürürlükte olduğu bir zaman diliminde ve yönetimde ıslahat hareketleri çerçevesinde gerçekleştirilmiştir (Parlak 2002).

1871 İdare-i Umumiye-i Vilayat Nizamnâmesi bazı gelişmelerin başlangıcı olma niteliğini taşır. Anadolu'da şehirlerde ve kasabalarda belediye kurulması bu tarihten sonra

gelişmiş, İstanbul dışındaki yerleşim merkezlerinde Batı'daki anlamda belediye örgütü kurulmasının yasal temelini 1871'deki bu düzenleme oluşturmuştur. (Parlak 2002).

İlk Osmanlı Anayasası olan 1876 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu yönetiminde yetki genişliği esasını getiriliyordu. İlk Anayasa vilayetlerin yönetimine ilişkin meclislerle ilgili hükümlerde getirmekteydi. Buna göre "İdare Meclisleri" ile "Vilayetler Genel Meclisleri"nin oluşturulacağı, bu meclislerin üyelerinin seçimi gibi konuların çıkarılacak özel bir yasayla düzenleneceği belirtiliyordu. (Parlak 2002). Belediyelerin yaptığı işlerden dolayı belediyeye karşı açılacak davalarda taraf olacağı 1877'de çıkarılan Dersaadet Belediye yasasında ilk kez belirtilerek, bir nevi belediyelere tüzel kişilik kazandırılmıştır.

Anayasanın seçimleri öngörmesine rağmen, İstanbul'da meclis üyeleri ve şehreminleri hep atamayla gelmişlerdir (Yıldırım 1994, s. 85).

İstanbul'daki belediye daireleri 1912 yılında çıkarılan Dersaadet Belediyesi Hakkındaki Geçici Yasa ile kaldırılmıştır. belediye dairelerinin yerini belediye şubeleri almıştır. Bu düzenlemede, Şehremaneti Meclisinin yerini bir Encümen'in aldığı 9 belediye Şubesi kurulmuştur. Yerel örgütün başındaki Şehremini ise atanmaya devam etmiştir. Bu yapı, Cumhuriyet'in ilanından sonra 1930 yılında 1580 sayılı Belediye Yasası çıkıncaya kadar varlığını sürdürmüştür (Keleş 2000, s. 126)

4.1.3 Cumhuriyet Dönemi

Türkiye Cumhuriyeti ilk yıllarında yoğun bir merkeziyetçi yönetimi benimsemiştir. 1944 yılına kadar tek parti yönetimi uygulanmış ve bu durum yerel yönetimlere de yansımıştır. Hatta bu dönemde merkezi yönetim, yerel yönetim farklılığından bahsetmek bile zorlaşmıştır. Yerel yönetimleri merkezi yönetimlerin uzantısı olarak görme eğilimi ağır basmıştır (Aydın 2011).

1921'de Teşkilatı Esasiye Kanununda mahalli idarelerden bahsedilmektedir. Bu dönemde Ankara, Türkiye'nin başkenti olmuş, 1924 tarihli ve 417 sayılı kanunla da şehrin adı "Ankara Şehremanetine" çevrilmiştir. Ankara Şehremaneti Şehreminin başkanlığında, fenni işler, sağlık, hesap, sözleşme hukuk müdürlerinden oluşan bir

Emanet Encümeni (Genel Kurulu) bulunur. Bu kurul vilayet belediye meclislerinin görev ve yetkilerine sahiptir.²¹

1921 Anayasası, 1876 Anayasası'ndan farklı olarak yerel yönetimlere tüzel kişiliği olan demokratik ve özerk bir hüviyet vermişti. Anayasa yerel meclislerin kendi başkanlarını seçmelerini öngörüyordu. Ayrıca yürütme görevi seçilmiş başkan ile meclis idare kuruluna verilmiştir. Ancak Cumhuriyetin ilanından sonra 1921 Anayasası değiştirilerek yapılan 1924 Anayasası ile yerel yönetimlerin alanı daraltılmıştır (Aydın 2011).

1930 yılında yürürlüğe giren 1580 sayılı kanunun, o yılların şartları içinde her türlü yerel hizmeti belediyelere görev olarak vermesi, ayrıca onları, bu görevleri yaptıktan sonra beldelerin ve belde halkının yararına olabilecek her türlü girişimde bulunmakta yetkili kılmıştır. Sonraki yıllarda Belediyeler Bankasının kurulması (1933) gibi belediyeleri güçlendirici bazı tasarruflarda bulunulmuştur. 1960 yıllarında yeni düzenleme arayışları başlayarak "Planlı Kalkınma" tercihleri gelişti ve beşer yıllık süreyi kapsayan Kalkınma Planları belediyeler açısından bazı düzenlemeler getirdi.²²

1961 Anayasası ile demokratik hak ve hürriyetler genişletilmiştir. Yerel yönetim meclislerinin başkan karşısındaki konumu güçlendirilmiştir. Belediye Başkanlarının İçişleri Bakanlarının onayı ile göreve başlama usulü terk edilmiştir. Seçimle iş başına gelen organların bu sıfatları kazanma ve kaybetmelerine yönelik denetim yetkisi bağımsız yargıya verilmiştir (Aydın 2011).

1961 Anayasası mahalli idareleri görevleri ile orantılı olarak gelir kaynakları sağlanmasını öngördü. Ayrıca yerel yönetim kuruluşlarının, il belediye ve köy olduğunu ve organlarının halk tarafından seçilen kamu tüzel kişiler olarak tanımladığını görmekteyiz. 1982 Anayasa dönemi ise; belediyeler açısından yeni düzenlemelerin olduğu bir dönemdir. Bu dönemde 1580 sayılı Belediye Kanunu organik olarak aynı kalmakla beraber, buna 3030 sayılı yasa eklenmiştir. Bununla Türkiye'de normal belediye sistemine bir de büyük şehir belediyesi ve ilçe belediyeleri eklenmiştir.²³

²¹ İBB, <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/BelediyeTarihcesi/Pages/BelediyeTarihcesi.aspx>

²² İBB, <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/BelediyeTarihcesi/Pages/BelediyeTarihcesi.aspx>

²³ İBB, <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/BelediyeTarihcesi/Pages/BelediyeTarihcesi.aspx>

1981 tarih ve 2380 sayılı ‘‘belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinin Pay Verilmesi Hakkında Kanun’’ çıkarılarak, genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden belediyelere yüzde 5 pay verilmiş ve mali açıdan bir rahatlık sağlanmıştır. Bu oran 1985’den itibaren daha da arttırılmıştır.²⁴

2004 yılında yasalaşan 5272 sayılı Belediye Kanunu Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilince, 03.07.2005 tarihinde yasalaşan 5393 sayılı Belediye Kanunu gelişen ve beklentileri artan belediyciliğimizin yeni çerçevesini belirlemiş ve belediyciliğe yeni bir ivme kazandırmıştır (Aydın 2011).

4.2 ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİNİN YEREL ÖRGÜTLENMESİ

Çevre yönetimi, kaynakların, insan gereksinimlerinin karşılanması için kullanımı döngüsünün yönetimi anlamına gelmektedir. Çevreyi etkileyen her türlü insan faaliyetinin planlanarak çevre sorunlarının önlenmesi ve oluşmuş çevre sorunlarının çözülmesi amacını güder. Çevre yönetimi çevrenin korunması ve geliştirilmesi için takip edilmesi gereken entegre ve sistemik yaklaşımın ifadesidir. (Baykal 2010, s. 479).

Çevre yönetimiyle doğrudan ilgili birimler, bölgesel ve yerel çevre sorunlarının daha iyi belirlenebilmesi ve alınacak önlemlerde etkili olunabilmesi açısından, çevresel hedefler belirlemek, bu hedefleri gerçekleştirecek örgütlenmeleri sağlamak ve mevcut çevresel kalite koşullarını saptamak için çeşitli planlar yapmalıdırlar (Yaşamış 1994).

Çevrenin korunmasına yönelik çok sayıda kurumun yetkilendirilmiş olması, çalışmalarda zaman zaman yetki ve sorumluluk çatışmalarını da beraberinde getirmektedir. Çevre ve Şehircilik, Turizm, Bayındırlık ve İskan, İçişleri, Maliye, Sağlık, Sanayi ve Ticaret gibi bakanlıkların yanı sıra bir çok genel müdürlük ve müsteşarlarda çevre konusunda yetkilendirilmiş ve görevlendirilmiştir (Orhan 2005).

Çevre yönetiminin amacı, bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin, sürdürülebilir ilkeler doğrultusunda korunmasını sağlamaktır. Gelecek kuşakların ihtiyaç duyacağı kaynakların varlığını ve kalitesini tehlikeye atmadan, tüm çevresel değerlerin ıslahı,

²⁴ İBB, <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/BelediyeTarihcesi/Pages/BelediyeTarihcesi.aspx>

korunması ve geliştirilmesi Sürdürülebilir çevre olarak tarif edilmektedir. Sürdürülebilir kalkınma ise Bugünkü ve gelecek kuşakların, sağlıklı bir çevrede yaşamasını güvence altına alan çevresel, ekonomik ve sosyal hedefler arasında denge kurulması esasına dayalı kalkınma ve gelişmeyi, anlamına gelmektedir. (Çevre Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2006).

Çevre yönetimi, doğal kaynakların kullanılırken bir dengenin sağlanarak dünyanın gelecekte de yaşanabilir olmasını sağlayacak bir yönetim sürecidir (Keleş ve Hamamcı 2005). Çevre yönetimi amaçlarını yerine getirebilmek için, koruma, onarma, geliştirme işlevlerini yerine getirmek durumundadır. Çevre yönetiminin koruma işlevi, önleyici nitelikte olup, çevreye zarar verilmeden, gelecekteki gelişmeler hesaba katılarak, çevrenin zarar görmesini önlemektir. (Keleş ve Hamamcı 2005, s. 27)

Yerel yönetimler, merkezi yönetimden farklı olarak, yerel düzeydeki sorunların kaynağına daha yakındır. Yerel yönetimleri, merkezi yönetimin ülkenin her alanına ulaşan hizmet eli olarak düşünenler vardır. Bu, yerel yöntemlerin özerkliğinin gözardı edilmesine, bağımlılığının artmasına yol açan bir yaklaşımdır (Geray 1998, s.58). Kamu hizmetlerinin hepsini merkezden yürütmek mümkün değildir. Merkezden yönetim ile yerinden yönetim, birbirlerinin eksiklerini tamamlayan yönetim biçimleridir. Bu nedenle bu iki yönetim biçiminden birlikte yararlanılır (Keleş 1994, s.19).

Doğanın bütünlüğü ilkesi gereğince, dünyanın bir noktasındaki çevre sorununun etkileri bütün dünyaya yayılabilir. Bununla birlikte, çevre sorunlarının en belirgin özelliği, tehlikenin ortaya çıktığı yere özgü olmalarıdır. Yerel yönetimlerin sorunların kaynağında yer almaları, onları sorunların önlenmesinde ve çözülmesinde sorumlu kılmaktadır. En etkili çözümün, sorunun kaynağına en yakın kuruluşlarca gerçekleştirileceği açıktır (Geray 1998, s.58).

Anayasa'nın 127. maddesinde "yerel yönetimler il, belediye veya köy halkının yerel müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kanunla kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir" şeklinde tanımlanmıştır.

İnsan gereksinimleri hızla artarken doğal kaynakların aynı kaldığı bir dünyada, çevre yönetimine duyulan zorunluluk açıktır. Yerel yönetimler, çevreyle ilgili işlerde tam yetkili makam ya da yönetim birimi durumuna getirilmedikçe, merkezi yönetimin yereldeki rolü, çevre bozulması ve kirlilik oluştuktan sonra ancak kolluk önlemleri almaktan öteye geçemez (Geray 1998, s.59). Beldesinin havasını, suyunu, toprağını, dolayısıyla insanını, tarihsel ve kültürel değerlerini korumaya kararlı bir yönetici; bunun için gerekli donanımları ve yöntemleri geliştirmek zorundadır (Sandal 2004, s. 15)

4.2.1 Çevre Konusunda Köylerin Sorumlulukları

Köyler iki açıdan üzerinde önemli durulması gereken yönetim ölçekleridir. Birincisi, köyler, doğrudan doğal kaynakları kullanarak insanların yaşadığı yerlerdir. Doğa henüz bozulmamış olduğundan, doğayı bozulmadan koruma olanağı bulunuyor. İkincisi, köy yerel yönetimlerinin çalışma biçimi ve nüfusun az oluşu nedeniyle, demokratik işleyişin etkin bir biçimde gerçekleşme olanağının bulunmasıdır (Geray 1998 s.63).

442 sayılı Köy Kanununda köyün görevleri ayrıntılı bir biçimde belirtilmiştir Bu bağlamda köy yönetimlerinin çevreyle ilgili yükümlülüklerini aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

- i. Hastalığa neden olabilecek, köy sınırı dâhilindeki su birikintilerini kurutmak;
- ii. Köye kapalı yoldan içilecek su getirmek ve çeşme yapmak;
- iii. Köylerdeki kuyu ağızlarını korumak,
- iv. Evlerde odalarla ahırları bir duvarla birbirinden ayırmak;
- v. Köyün her evinde üstü kapalı ve kuyulu veya lağımlı bir hela yapmak;
- vi. Evlerden dökülecek pis suların kuyu, çeşme, pınar sularına karışmasını engellemek;
- vii. Köyde evlerin etrafını ve köyün sokaklarını temiz tutmak,
- viii. Çeşme, kuyu ve pınar başlarını daima temiz tutmak,
- ix. Köyün süprüntü ve gübreliliğini köyden uzakça bir yerde yapmak;
- x. Köyün çeşitli yerlerine ağaç dikmek;
- xi. Köy korusunu muhafaza etmek;
- xii. Her köyün bir başından öbür başına kadar olan yolları taş kaldırım ile döşemek;

Köyde insanlar, çevre bilincinden uzak olmakla beraber çevre sorunları çok uzaklarında değildir. Köy insanları, "balık su içinde yaşadığını bilmezmiş" misali, yaşadıkları ortamı bütünüyle tanımamakta, bu nedenle yüz yüze oldukları tehlikeleri ve bu tehlikelerden nasıl korunacaklarını bilmemektedirler (Geray 1998 s.64).

4.2.2 Çevre Konusunda İl Özel İdarelerinin Sorumlulukları

İl Özel Yönetimleri Yasası, il özel yönetimlerine doğrudan çevre koruma ve geliştirmeyle ilgili görevler vermemekle birlikte, çevreyle ilgili sayılabilecek görevleri şöyle özetlenebilir (Geray 1998 s.62);

- i. Örnek çiftlikler, fidanlıklar kurmak, yabanî ağaçları aşılama
- ii. Tarım müzeleri kurmak.
- iii. Tarım alanındaki gelişmeyi sağlamak üzere her türlü girişimde bulunmak.
- iv. Çevre sağlığı ve korunması

Ayrıca İl Özel İdareleri, Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi ilişkin hizmetleri il sınırları içinde, İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, Yapmakla görevli ve yetkilidir (5302 sayılı Kanun).

İl çevre düzeni plânı; valinin koordinasyonunda, büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılır. İl çevre düzeni plânı belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanır.

4.2.3 Çevre Konusunda Belediyelerin Sorumlulukları

Belediyelerin çevre korumasındaki temel görev ve yetkileri yönetsel kolluk hizmeti niteliğindedir. Bunun yanı sıra, yerel ortak gereksinimleri karşılamakla görevli olan belediyenin, çevreye yönelik, gerekli tüm hizmetleri görmesine de hukuk sistemi olarak sağlamaktadır (Keleş 2005, s. 234).

Yörenin gerçek sahibi konumundaki yerel yönetimler, karar mekanizmasına uzak kalıp, sadece ceza kesen bir makam olmak yerine meydana gelen bütün oluşumlar hakkında söz sahibi olmalıdırlar (Bayramoğlu 1993, s. 23).

Belediyelerin mevcut veya çevre konusunda çalışmak üzere kurulacak birimlerin etkin bir şekilde çalışabilmesi için, bütünsel bir çevre yönetimi programına ihtiyaç vardır. Belde veya kent içinde geliştirilecek çevre programı, bölge veya ülke düzeyinde geliştirilmiş veya geliştirilecek çevre politikalarına uygun olarak hazırlanmalıdır.²⁵

Çevre sorunlarının yerel odaklı olması, yayılma olasılığı taşıması ve insanın olduğu her yerde çıkabilme durumu, çevre yönetiminin çevreden yararlanan herkesin katılımıyla çözülebileceği gerçeği ile belediyelerin bu katılıma açık olması gibi nedenlerle Belediyelerin çevre yönetimini üstlenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır (Şengül 1999).

Çevre kirliliği ile mücadele etmek, her belediye yönetiminin birincil görevidir. Bu konuda yetkili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyona önem verilmelidir.²⁶

Belediyeler; Belli bir coğrafyada yaşayan bireylere, hizmet üretmek amacıyla kurulan ve seçimle iş başına gelen, kanunlarla belirlenmiş görevlere, yetkilere, gelirlere sahip kendine özgü örgütsel yapısı olan ve merkezi idare ile olan ilişkileri yönetsel özerklik çerçevesinde düzenlenen kamu tüzel kişileridir. şeklinde tanımlanabilir (Aytaç 2005). Belediyeler Kanununun, Belediyenin yetkileri ve imtiyazları başlığı altında ise çevreyle ilgili hükümler şu şekildedir:²⁷

i. Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; bunlar dışında özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, gibi hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak,

²⁵ TOBB; "Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılması: Yerel Yönetim Reformu Özel İhtisas Komisyonu Raporu"

²⁶ TOBB; "Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılması: Yerel Yönetim Reformu Özel İhtisas Komisyonu Raporu"

²⁷ Belediye Kanunu. Kanun No. 5393.

ii. İçme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirerek; kaynak sularını işletmek veya işlettirmek,

iii.Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak,

iv. Gayrisihhî işyerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak, belediye yetkileri arasında yer almaktadır.

Bunlara ek olarak, 3194 sayılı İmar Yasası'nın 40. maddesinde, Arsalarda, evlerde ve sair yerlerde umumun sağlık ve selametini ihlal eden, şehircilik, estetik veya trafik bakımından mahzurlu görülen enkaz veya birikintilerin, gürültü ve duman tevlieden tesislerin hususi mecra, lağım, çukur, kuyu; mağara ve benzerlerinin mahzurlarının giderilmesi ve bunların zuhuruna meydan verilmemesi ilgililere tebliğ edilir. Tebliğde belirtilen müddet içinde tebliğe riayet edilmediğı takdirde belediye veya valilikçe mahzur giderilir; Hükmü yer almaktadır ve sakıncalarını gidermekten ilgilileri sorumlu tutmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalarımız doğrultusunda belediyelerin çevreyle ilgili görevlerini aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz

Temiz içme ve kullanma suyunun temin edilmesi, Kanalizasyon hizmetlerinin verilmesi, Su kirliliğinin önlenmesi, Arıtma tesislerinin kurulması ve kurdurulması, atık yönetimi faaliyetleri, Hava kirliliğıyle mücadele, çevreyi kirletenlere gereken yaptırımların uygulanması ve gereken önlemleri almalarının sağlanmasıdır. Ayrıca Yol, Kaldırım ve Meydan düzenleme çalışmaları, Yeşil alan çalışmaları, Park, çocuk parkı, bahçe ve çevre düzenlemelerinin yapılması da belediyelerin çevreyle ilgili görevleri arasında yer almaktadır.

4.2.4 Çevre Konusunda Büyükşehirlerin Sorumlulukları

5216 sayılı Kanunla da Büyükşehir Belediyelerine büyük kent ölçeğinde çevreye ilişkin önemli görevler verilmiştir. Büyükşehir Belediye Kanunu'nun diğer belediye hizmetleri yanında, büyükşehir belediyelerine verdiği görevler şu şekildedir;

Çevre düzeni planına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar planını yapma,

Birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek,

Belediye Meclisi kanalıyla “Çevre ve Sağlık İhtisas Komisyonu” kurmak,

Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları yapmak,

Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek.

Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak.

Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek.

Büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşıma, tıbbi atıkları bertaraf etme, doğalgaz tesisi kurma, kıyısı olan kentlerde deniz kirliliği ile mücadele etme ve deniz araçlarını kontrol etmek

Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; hafriyat toprağı, moloz,

kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynaktan toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak.

Su havzalarına yönelik olarak “su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak.”

Yine 5216 sayılı Kanuna göre, 1. sınıf sağlığa aykırı kuruluşlara izin belgesi vermek ve denetlemek görevini büyükşehir belediyesinin görevi olarak belirlemiştir. Büyükşehirin katı atık planına uygun olarak katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak ve ayrıca 2. ve 3. sınıf sağlığa aykırı kuruluşlarla, halka açık dinlenme ve eğlence yerlerine izin belgesi vermek ve bunların denetimini yapmak gibi görevleri de büyükşehirler içindeki ilçe belediyelerine bırakmıştır.

4.2.5 Mahalli Çevre Kurulları

Ayda bir toplanan Mahalli Çevre Kurullarının görevleri; Bakanlığın kararları çerçevesinde çevrenin korunması için gerekli kararları almak, il düzeyinde gerekli programları hazırlamak, çeşitli bakanlıkların il düzeyindeki kuruluşları arasında bu konuda eşgüdüm sağlamak, ilde kurulan işletmelerin çevre kirliliği açısından yapılan denetlemelerine ait raporları incelemek, değerlendirmek ve gereken önlemleri almak, çevre koruma amaçlı eğitici faaliyetler düzenlemek, Yüksek Çevre Kurulunca çevre kirliliğine yol açan ve faaliyet kolları itibarıyla guruplandırılan işletmelerin derecelerini, kapasitelerini arıtma tesisleri bulunup bulunmadığını belirlemek, il düzeyinde çevre sorunlarını belirleyip çözüm teklifleri ile Bakanlığa bildirmek olarak belirlenmiştir (Karasu 2005, s.16).

Mahalli çevre kurulları, her ilde valinin başkanlığında, İçişleri Bakanlığı, Maliye, Milli Eğitim, Bayındırlık ve İskan, Sağlık, Ulaştırma, Tarım ve Köyişleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Sanayi ve Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Kültür ve Turizm, Çevre ve Şehircilik bakanlıklarının il temsilcileri, il jandarma komutanlığı temsilcisi ile ticaret ve sanayi odaları, ticaret odası, sanayi odası ve ziraat odası başkanları, büyük şehirlerde büyükşehir belediye başkanı, diğer illerde ise belediye başkanından oluşur. Kurul üyesi bakanlıkların illerde teşkilatının bulunmaması halinde, bu bakanlıklar, bağlı veya ilgili kuruluşları aracılığı ile; birden fazla bağlı ve ilgili kuruluşun bulunması durumunda toplantı gündemine göre konu ile ilgisi olan kuruluş aracılığı ile temsil edilir.²⁸

4.3 BELEDİYELERİN ÇEVRE HİZMETLERİ

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun, belediyelerin yetkilerini ve imtiyazlarını belirleyen 15. maddesinde yer alan Belediyelerin çevre konusundaki en önemli faaliyetleri arasında, alt yapı hizmetlerinden olan su ve kanalizasyon yatırımları, gürültü kontrolü, hava kirlilik kontrolü, çevre sağlığı, katı atık hizmetleri, temizlik işleri, ağaçlandırma, park ve yeşil alanların yapım, bakım ve onarımı, imar ve iskan işleri ile kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri gelmektedir. Ayrıca hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını, inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanlarını ve satış yerlerini bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak belediyelerin görevleri arasında sayılmıştır. Bu amaçlarlar doğrultusunda Kanun'un 15. maddesine göre belediyeler yönetmelik çıkartabilir, emir verebilir, yasaklar koyabilir veya kanunlarda belirtilen cezaları kesebilir.

4.3.1 Katı Atıklar

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'na istinaden 1991 yılında yayımlanan Katı Atıkları Kontrol Yönetmeliğı'ne göre büyükşehirlerde ilçe belediyeleri atıkların toplama ve taşıma süreçlerinden sorumludur. Öte yandan atıkların giderimi ve uzaklaştırılmasında büyükşehir belediyeleri sorumlu ve

²⁸ Çevre ve Orman Bakanlığı Mahalli Çevre Kurulları Çalışma Usul ve Esasları Yönetmeliğı

yetkilidir. Atık depolama, bertaraf ya da kompost tesisi yapımı ve işletimi de büyükşehir belediyelerinin sorumluluk alanındadır (Aytaç 2005).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atık Yönetim Müdürlüğünün görev listesinde katı atıklara yönelik faaliyetleri şu şekilde geçmektedir: Evsel katı atıkların depolanması ve geri kazanımı için etüt, plan ve projeler yapmak. Katı atık yönetim planını yapmak. Katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların geri kazanımı, depolanması ve bertaraf edilmesini yürütmek, bu hizmetler için gerekli tesisleri kurmak. Düzenli katı atık sahaları yapmak ve işletmektir.

4.3.2 Temizlik

Kent genelindeki sokak, cadde ve meydanların araçla ve elle süpürülmesi, yıkanması ve her türlü görüntü kirliliğinin giderilmesi, yollardaki çöp ve moloz dökümlerinin önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması konusunda faaliyette bulunmak.

4.3.3 Vektörlerle mücadele

Belediye sınırları içersinde vektörlerle mücadele ve ilaçlama çalışmalarını yapmak, çevre kirliliğine ve zararlı haşaratın oluşmasına neden olan yerlerin bertaraf edilmesi özellikle bataklıkların kurutulması belediyelerin yetkisindedir.

4.3.4 Tehlikeli atıklar

Tehlikeli atıkların içerdiği tehlikeli özellikleri sebebiyle üretiminden nihai bertarafına kadar taşınma, depolama, geri kazanım veya bertaraf faaliyetlerinin yerine getirilmesi insan sağlığı ve çevre güvenliği açısından oldukça önem arz etmektedir. İnsan ve çevre sağlığını tehdit eden tehlikeli atıkların doğrudan veya dolaylı biçimde alıcı ortama verilmesi kısa ve uzun vadede geri dönüşü olmayan çevresel zararlara sebep olmaktadır.²⁹

²⁹ ÇDP 2010- 2011, s. 375.

4.3.5 Altyapı ve İçme Suyu

Türkiye’de su hizmetlerinin görülmesi sorumluluğu yerel yönetimlere aittir. Büyükşehir Belediyelerinin olduğu yerlerde bu hizmetler, su ve kanalizasyon idareleri vasıtasıyla verilmektedir. İstanbulda 3305 sayılı Kanunla İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kurulmuştur. Bu Kanunda sayılan İSKİ görevlerinden bazıları şu şekildedir:

Su ihtiyaçlarının sağlanması ve dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak, bu projelere göre tesisleri kurmak bunların bakım ve onarımını yapmak. Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve boşaltma yerine ulaştırılması için suların toplanacakları veya bırakılacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak bu projelere göre tesisler kurmak. Bölge içindeki su kaynaklarının, kirletilmesini, bu kaynaklarda suların azalmasına yol açacak faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almaktır.

4.3.6 Hava Kirliliği

İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Hava kalitesini korumaya yönelik çalışmalardan bazıları şu şekildedir: Belediye sınırları içerisine giriş yapan ve Belediye sınırları içerisinde satılan yakıtları denetlemek, hava kalitesinin ölçümünü yapmak, ölçüm sonuçlarını yayınlamak. Araç egzozlarından çıkan gazların hava kalitesine olumsuz etkisini sınırlamak için gerekli çalışmaları yapmak, araç trafik seyriinin hava kalitesini iyileştirmesi yönünde düzenlenmesini sağlattırılmaktır.

4.3.7 Gürültü Kirliliği

Çevre Kanunu gereği ilgili bakanlıkça yetki devri yapılan belediyeler, belediye sınırları ve mücavir alan içinde gürültü kaynaklarını programlı, programsız veya şikâyetlere istinaden denetlemek, gerektiğinde gürültü kaynakları için akustik rapor veya çevresel gürültü seviyesi değerlendirme raporu hazırlattırarak, bu raporları incelemek ve

değerlendirmek, gürültü yönetmeliğinin ihlalinin tespiti halinde idari yaptırım uygulamakla yükümlüdür.

4.3.8 Tıbbi Atıklar

Tıbbi atıklar, insan ve hayvan sağlığına, toprak ve yeşil alanlara, su rezerv sahalarına, toplum düzenine zarar vermeyecek şekilde gerekli tedbirler alınarak bertaraf edilmelidir.³⁰

5216 sayılı Kanuna ve Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliğine göre Büyükşehir Belediyesi'nin görevleri arasında tıbbi atıkların toplanması, taşınması, düzenli depolanması ve yakma tesisi kurmak da bulunmaktadır.

4.3.9 Arıtma tesisleri

Kentsel atıksu arıtma tesislerine bağlı olmayan ve biyolojik olarak ayrışabilen endüstriyel atıksulara sahip endüstriyel sektörlerde oluşan atıksuyun alıcı su ortamlarına deşarjları izne tabidir. Türkiye'de mevcut duruma göre 25 kişiden daha fazla istihdamı olan şirketlerin dörtte biri atık su arıtma tesisine sahiptir (Balman 2002).

26047 sayı ile Resmi Gazetede yayınlanan Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliğinde: Atıksuların deşarj edildiği veya dolaylı olarak karıştığı göl, akarsu, kıyı ve deniz suları ile yeraltı suları gibi yakın veya uzak çevrenin korunması için arıtma tesislerini gerekli kılarak belediyelere sorumluluk vermiştir.

4.3.10 Hafriyat toprağı

Çevre Kanunu gereği ilgili bakanlıkça yetki devri yapılan belediyeler, belediye sınırları ve mücavir alan içinde Hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıklarının kontrolünü ve denetimini yapmak, hafriyat toprağı ve inşaat yıkıntı atıklarının çevre ve insan sağlığına

³⁰ ÇDP 2010- 2011, s. 375.

olumsuz etkilerini gidermek için etüt, plan, proje geliştirmek, ilgili birimler arasında koordinasyon sağlamak ve gerekli izinleri vermekle yükümlüdürler.

4.3.11 Park ve Bahçeler

Belediye sorumluluk ve yetki alanında bulunan park, bahçe, çocuk bahçesi, park sahaları, yaya bölgeleri ve yeşil alan olarak tesis edilecek yerleri tespit ederek buraların kamulaştırma tekliflerini yapar. Yeşil alan planlamalarıyla ilgili çalışmaları yürütür. Bu amaçla her türlü etüt, plan ve projeleri hazırlar. Hazırlanmış planlar ile yürürlükte bulunan plan değişiklikleriyle ilgili görüşleri bildirir. Yeni yeşil alanlar yapar, yaptırır. mevcut park ve yeşil alanların bakım ve onarımlarını yapar, yaptırır.

4.4 BELEDİYELERİN ÇEVRE YÖNETİMİNİN FİNANSMANI

Türkiye’de çevre politikasında uygulanan ekonomik finansman araçların başında çevre temizlik vergisi gelir. İller Bankası da önemli bir finansman aracıdır.

İller Bankası, tüzel kişiliğe sahip, Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın ilgili kamu kurumudur. Banka, belediyelerin her türlü finans ihtiyacını ve arıtma çözümleri, kentsel atıklar, kanalizasyon, içme suyu, termal enerji, etüd, plan gibi çeşitli çevre konularında belediyelerin istekleri dâhilinde yatırım hizmetlerini vermektedir. Kentsel yerel yatırımları finanse eden ve gerçekleştiren İller Bankası, yerel yönetim maliyesi sisteminde yönetici, yönlendirici, üretici, yüklenici, denetleyici gibi çeşitli işlevleri de üstlenmektedir.³¹

Büyüklüğüne bağlı olarak belediyelerin bütçeleri de söz konusu politikaların uygulanmasında önemlidir. Belediyeler kendi bütçelerinin yanı sıra aşağıdaki finansman kaynaklarından da faydalanmaktadırlar (Çukurçayır 2009 ss.115-116).

i. İl Özel İdaresi Bütçesi

ii. Kanunlarla gösterilen belediye vergi, resim, harç ve katılım payları

³¹ DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) 2001. s. 66-83

- iii. Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış v.b değerlendirilmesi
- iv. Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay
- v. Hizmet karşılığı ücretler
- vi. Girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler
- vii. Ekolojik vergilerden yerel yönetimlere ayrılan paylar
- viii. Mesleki kuruluş imkânları, Dernek ve Vakıfların imkânları, sponsorluk, Gönüllülerin bağış ve yardımlarıdır.

5793 Sayılı Kanununun 42. maddesinde “Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları; yapım, bakım ve onarım işleri, devlet ve il yolları, içme suyu, sulama suyu, kanalizasyon, enerji nakil hattı, sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık, iskan, gençlik ve spor gibi hizmetlere ilişkin yatırımlar ile bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşlarının görev alanına giren diğer yatırımları, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilir. Aktarma işlemi ilgili bakanın onayıyla yapılır ve bu ödenekler tahsis amacı dışında kullanılamaz. İş, il özel idaresinin tabi olduğu usul ve esaslara göre sonuçlandırılır. İl özel idareleri de bütçe imkanları ölçüsünde bu yatırımlara kendi bütçesinden ödenek aktarabilir. Bu fıkraya göre, bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları tarafından aktarılabilecek ödenekler ile gerçekleştirilecek yatırımlar, birinci fıkrada öngörülen görev alanı sınırlamasına tabi olmaksızın bütün il sınırları içinde yapılabilir.” Hükmüyle il özel idareleri yetki alanına giren bazı çevresel yatırımları bu şekilde finanse edebilmektedir.

4.5 BELEDİYELER VE ÇEVREYE YÖNELİK DENETİMLERİ

Belediyelerin çevrenin korunmasındaki asıl görevi ve yetkisi yönetsel kolluk hizmeti yapmaktır. Bunun yanında, yerel ihtiyaçları karşılamakla görevli olan belediyelerin çevreye yönelik olan bütün hizmetleri yerine getirmesi konusunda hukuk sistemimiz imkan sağlamaktadır (Keleş ve Hamamcı 1998, s. 275). Belediyelerin çevreye yönelik denetimleri aşağıda sayılmıştır.

Belediye sınırları içerisine giriş yapan ve Belediye sınırları içerisinde satılan katı ve sıvı yakıtları denetlemek, standartlara uygun olmayanlar hakkında yasal işlem yapmak,

Parlayıcı ve yanıcı tehlikeli kimyasalların üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, gerekli izinleri vermek ve yasal işlem uygulamak,

Hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıklarının kontrolünü ve denetimini yapmak, hafriyat toprağı ve inşaat yıkıntı atıklarının çevre ve insan sağlığına olumsuz etkilerini gidermek için etüt, plan, proje geliştirmek, ilgili birimler arasında koordinasyon sağlamak ve gerekli izinleri vermek,

Atık yağların toplanması, geri kazanılması ve bertarafının yapılması için gerekli çalışmaları ve kontrolleri yapmak,

Araç egzozlarından çıkan gazların hava kalitesine olumsuz etkisini sınırlamak ve hava kalitesini iyileştirmesi yönünde düzenleme yapmak.

Çevre Kanunu gereğı ilgili bakanlıkça yetki devri yapılan belediyeler, belediye sınırları ve mücavir alan içinde gürültü kaynaklarını programlı, programsız veya şikâyetlere istinaden, gürültü yönetmeliğinde belirlenen esaslara uyulup uyulmadığını denetlemek, gerektiğinde gürültü kaynakları için akustik rapor veya çevresel gürültü seviyesi değerlendirme raporu hazırlattırmak, bu raporları incelemek ve değerlendirmek, bu yönetmeliğın ihlalinin tespiti halinde idari yaptırım uygulamakla yükümlüdür. Ayrıca İstanbul Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde kalan denizlerde kirliliğe neden olan her türlü deniz araçlarının denetimini, kontrolünü ve yasal işlemini yapmaktadır.

4.6 ÇEVRE YÖNETİMİNE HALK KATILIMI

Yerel yönetimlerin varlık nedenlerinden biri olan siyasal nedenler içinde, halkın yönetime katılımını sağlamak, devlete olan güven ve bağlılığını arttırmak düşüncesi yer almaktadır (Görmez 1989, s.46)

Çevre yönetimine halkın katılımı en etkin biçimde yerel düzeyde gerçekleştirilebilir. Bir beldede yaşayan halk, beldesindeki yeşil alan gereksinimini, tarihî ve kültürel koşulları, mevcut alt yapının durumunu, aksayan noktaları orada yaşayanlar olarak en iyi bilenlerdir. Bu nedenle yerel yöneticiler politika oluşturma sürecinden hizmetin yürütülmesi sürecine kadar uzanan, halkın her düzeyde yönetime katılmasını sağlayacak ve kurumlaştıracak mekanizmalara işlerlik kazandırmak durumundadır (Bayramoğlu 1993, s. 43).

Çevre kaynaklarını kullanan bütün bireylerin ve örgütlerin işbirliği yapması gerekir. Toplumun ortak varlığı olan çevreyi koruma ve geliştirmede belediye ile halkın birlikte hareket etmesi, belediye ile halkın bütünleşmesini de sağlar. Çevre yöneticisi ve yerel halkın öz örgütü olarak belediyelerin bu gerekliliği yaşama geçirmeleri beklenmektedir. (Geray 1998, s.62). Yerel yönetimlerin girişmiş oldukları hizmetlerde başarılı olabilmeleri halkın yerel yönetimlerin önemine inanmasına bağlı olmaktadır. Bu nedenden dolayı, yerel yönetimler halkın saygı ve desteğini kazanmak zorundadırlar. Bu doğrultuda da halkın yönetimi yönlendirme ve denetlemede etkin olmasının sağlanması gerekmektedir. (Bayramoğlu 1993, s.43). Ayrıca yerel yönetimlerin çevreye ilişkin sorumluluklarını yerine getirilip getirilmediği yerel halk tarafından denetlenebilmelidir.

4.6.1 Kent Konseyi

İçişleri Bakanlığı tarafından çıkartılan ve 2006 yılında resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Kent konseyi Yönetmeliğinin amacı; kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetişim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan kent konseylerinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir. Kent konseyi; Merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşehrilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile

yönetişim mekanizmalarıdır. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir.

4.6.2 Yerel Yönetim Hizmetlerine Gönüllü Katılım

İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım; sağlık, eğitim, spor, çevre, park, trafik, itfaiye, kütüphane, kültür, turizm ve sosyal hizmetlerle; yaşlılara, kadınlara, gençlere, çocuklara, özörlönlere, yoksul ve düşöklönlere yönelik hizmetlere gönöüllü katılıma ilişkin hususları kapsar. Yerel yönetim hizmetlerindeki etkinlik, tasarruf ve verimliliğı artırmak amacıyla dayanışma ve katılımı sağölayarak gönöüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular. Bu programlardan Çevresel konulardaki gönöüllü katılıma örnek ise; Park, bahçö, kent estetiğı, çevre düzenlemeleri ile katı atık gibi çevre kirlenmesinin önlenmesine yönelik hizmetleri, Başöboş ve sahipsiz hayvanlara yönelik hizmetleri, Tarihi, kültörel mirasın ve tabiat varlıklarının yaşatılarak korunması hizmetlerini sayabiliriz. (İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönöüllü Katılım Yönetmeliğı)

5. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ve ÇEVRE YÖNETİMİ

5.1 İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

5.1.1 İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Tarihi Gelişimi

Dünyanın en eski şehirlerinden biri olan İstanbul, M.S. 330 - 395 yılları arasında Roma İmparatorluğu, 395 - 1204 ile 1261 - 1453 yılları arasında Doğu Roma İmparatorluğu, 1204 - 1261 arasında Latin İmparatorluğu ve son olarak 1453 - 1922 yılları arasında Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik yaptı. İstanbul, hilafetin Osmanlı İmparatorluğu'na geçtiği 1517'den kaldırıldığı 1924'e kadar Sünni İslam'ın da merkezi oldu.³²

İstanbul, Türkiye'nin en kalabalık, iktisadi ve kültürel açıdan en önemli şehridir. Şehir, iktisadi büyüklük açısından dünyada 33. Sıradadır. nüfus açısından ise belediye sınırları göz önüne alınarak yapılan sıralamaya göre Avrupa'da ikinci sırada gelir.

5.1.2 İstanbul Şehremaneti ve 6. Daire-i Belediye

1855'te İstanbul'da başkanlığını Şehreminin yaptığı ilk belediye kuruldu. Bu yapının Alt düzeyinde, çeşitli semtlerin yerel yönetimlerden sorumlu 14 daire bulunuyordu. Üst düzeyde ise, hükümetçe atanan bir Şehremini ve 14 Belediye Dairesinin başkanlarından ve Meclis üyeleri arasından seçilen üçer üyeden oluşan Şehremininin başkanlığında bir Cemiyet-i Umumiye de yer alıyordu (Keleş 2000, s.125)

Altıncı Daire-i Belediye, Paris belediyesi örnek alınarak kurulmuştur. Gelir tahsil edebilen ilk mahalli idare birimidir. Bu gelirler toplanan aydınlatma ve temizlik resmi, bina tamir ve ruhsat harcı ile yüzde 2'ye ulaşan emlak vergisidir (Ulusoy 2004, s,154).

Şehremaneti'nin Avrupa standartlarında yeniden yapılandırılması amacıyla 1855 tarihinde İntizam-ı Şehir Komisyonu kurulmuştur. Komisyon 1857 yılına kadar

³² Kültür Bakanlığı Osmanlı başkentleri sayfası.

çalışmalarına devam etmiş ve bir takım öneriler getirmiştir. Kanalizasyon ve suyollarının yapılması, sokakların temizliğinin sağlanması ve aydınlatılması, sokakların genişletilmesi gibi (Ortaylı, 2000).

1912 yılında çıkarılan “Dersaadet Teşkilat-ı Belediyesi Hakkında Kanunu Muvakkat” ile belediye daireleri kaldırıldı; onların yerine belediye şubeleri kuruldu. Şehremaneti meclisi yerine de encümen oluşturuldu. Bu statü 1930 tarihli belediye kanunun yürürlüğe girmesine kadar devam etti. (Eryılmaz 2006, s. 177)

1930’da çıkarılan 1580 sayılı belediyeler yasası ile belediye hizmetleri yeniden düzenlendi. Şehremaneti ve Şehremini ünvanları kaldırıldı. Seçimle işbaşına gelen İstanbul Umumi Meclisi kuruldu. İstanbul Valisi aynı zamanda İstanbul Belediye reisi ünvanına sahip oldu. Bu uygulama ise 1958 yılına kadar sürdürüldü

1963’de çıkarılan kanun ile belediye organlarının seçimiyle ilgili yeni düzenleme yapıldı. Buna göre, belediye başkanları tek dereceli ve çoğunluk esasına dayanan bir seçimle belirlenecekti (Tortop ve Aykaç 2006 s.41). 17 Kasım 1963’te yerel seçimler yapıldı. İstanbul’da Seçimle işbaşına gelen Belediye Başkanları’nın yönetimi 12 Eylül 1980’e kadar devam etti. 1980-84 arasında, İstanbul askeri yönetim tarafından atanan başkanlar tarafından yönetildi.³³

1981’de çıkarılan 2561 sayılı yasa ile büyük şehirlerin yakın çevresindeki yerlerin ana belediyelere bağlanması kararlaştırıldı. 1984’te Büyükşehir Belediye Kararnamesi kabul edildi. İstanbul, Ankara ve İzmir’de Büyükşehir Belediye Başkanlıkları kuruldu.³⁴ 3030 sayılı Kanun yerini, 2004 tarihinde kabul edilen 5216 sayılı yeni Büyükşehir Belediye Kanuna bıraktı. Böylece İstanbul’un Büyükşehir Belediye sınırları, il sınırlarının tümünü içine alarak genişletildi.³⁵ 1580 sayılı Belediye Kanunu 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ile yürürlükten kalktı.

³³ <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/YetkiAlani/Pages/AnaSayfa.aspx>

³⁴ <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/YetkiAlani/Pages/AnaSayfa.aspx>

³⁵ İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan, 2006 -2011, s.29.

5.1.3 İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Kurumsal Yapısı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin politika ve önceliklerin belirlenmesinde, mevcut mevzuat ve merkezi idarenin plan, program, politika ve önceliklerine uyumlu olması ve AB uyum sürecinde ilgili müktesebata yönelik olarak kapasite oluşturma kriterleri de göz önünde bulundurulmaktadır.³⁶ İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul ili sınırlarına genişletilmiş yetki ve sorumluluk bölgesinde 39 ilçe belediyesi ile birlikte İstanbul halkına hizmet vermektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin organları; Büyükşehir Belediye Meclisi, Büyükşehir Belediye Encümeni ve Büyükşehir Belediye Başkanı'ndan oluşmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı iki genel müdürlük bulunmaktadır. Bunlar; 1981 yılında kurulan İSKİ (İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi) ve İETT (İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü) dür. İSKİ, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı bağımsız bütçeli bir kuruluştur. İETT ise İstanbul il sınırları dahilinde kent içi toplu ulaşım hizmeti sunan kuruluştur. Ayrıca İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı iştiraki olan 24 şirket bulunmaktadır.³⁷

İstanbul Büyükşehir Belediyesinde; Başkan, Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcıları, Daire Başkanları, Müdürler, Müdür Yardımcıları, Şefler, Memur ve İşçilerden oluşan sekiz kademeli hiyerarşik yapı bulunur. Daire başkanlıkları taktik, müdürlükler ise operasyonel düzeydeki işlemlerin yürütülmesi ile yükümlüdür. Başkan, genel sekreter ve yardımcıları, Belediye Meclisi ve Belediye Encümeni gibi birimler stratejik düzeyde kararların alındığı ve uygulama talimatının verildiği üst kademeyi oluşturmaktadır.³⁸ Toplam personelin yüzde 40,17'sini memur, yüzde 12,66'sını sözleşmeli personel, yüzde 2,28'ini sözleşmeli sanatçı, yüzde 44,4'ünü işçi ve yüzde 0,49'unu geçici işçiler oluşturmaktadır.³⁹

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin hizmet sunduğu faaliyetler; kurumsal, çevre, kent planlaması ve estetiği, ulaşım, emlak yönetimi, kamu düzeni ve afet risk yönetimi,

³⁶ İstanbul Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2011, s. 19.

³⁷ İstanbul Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2011, s. 28

³⁸ İstanbul Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2011, s. 28

³⁹ İstanbul Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2011, s. 26

spor, kültür, sağlık sosyal hizmetler ve toplum refahı, altyapı ve enerji olmak üzere on bir alana ayrılmıştır.⁴⁰

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ni paydaşları açısından da incelersek kurumsal büyüklüğü ve yeri daha iyi anlaşılacaktır. Bu amaçla yapılan paydaş analizi, stratejik planlama sürecinin önemli bir aşamasıdır. Stratejik plan hazırlanırken, kurumdan doğrudan veya dolaylı etkilenen ve kurumu etkileyen, kuruma girdi sağlayan; kurumun hizmet sunduğu, iş birliği yaptığı, kesimler veya tarafların görüşleri alınmıştır. Burada vurgulanan iç paydaşlar: Çalışanlar, İstanbul Büyükşehir Meclisi'dir. Dış paydaşlar ise: İstanbul halkı ile kurum ve kuruluşlardır.⁴¹

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, araç tedarikini iki yolla karşılamaktadır. Bunlardan ilki hizmet alımı ihalesi yoluyla kiralama yapılması, ikincisi ise doğrudan satın alma şeklindedir. Mevcut durumda kullanılan araçların yaklaşık olarak yüzde 70'i kurumun resmi aracı statüsündedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin binalarına ilişkin incelemede hizmet binaları ve ofis binaları ayrı olarak değerlendirilmektedir. Kurum tarafından yürütülen hizmetlerin çeşitliliği ve hizmetlerin geniş bir alanda yaygın bir şekilde yürütülmesinin zorunluluğu, bina ihtiyacını belirleyen en önemli etken olarak nitelenebilir. İtfaiye, zabıta, park bahçe, sağlık, sosyal destek hizmetleri, kütüphane ve tiyatro gibi hizmetlerin kendine has özellikleri dolayısıyla, bu tür hizmetleri yürüten birimler ana hizmet binalarının dışında da örgütlenmiştir.⁴²

5.1.4 İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yetki Alanı

22 Temmuz 2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Büyükşehir Belediyelerinin görev ve yetki alanlarını yeniden düzenleyen 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu '5. maddesine göre, Büyükşehir belediyelerinin sınırları, adını aldıkları büyükşehirlerin belediye sınırları olarak belirlenmesine karşın, geçici 2.madde ile İstanbul ve İzmit illeri için istisnai bir uygulama yapılarak büyükşehir belediye sınırları, Kanunun yürürlüğe

⁴⁰ İstanbul Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2007, s. 30.

⁴¹ İstanbul Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2011, s. 47.

⁴² İstanbul Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2011, s. 29

girdiği tarihi itibariyle il mülkî sınırı olarak genişletildi. Bu hükümle birlikte İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yetki alanı 5461 km² (5343 km²kara alanı + 118 km² göl alanı) oldu.

22 Mart 2008 tarihli ve 26824 sayılı mükerrer Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5747 sayılı kanunla Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde ilçe kurulması ve bazı kanunlarda değişiklik yapılması hakkında kanun yürürlüğe girmiştir. Bu kanuna göre İstanbul'daki ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmış, kanunda ekli listede belirtilen ilçe belediyelerine mahalleleri veya mahalle kısımları ile birlikte katılmış, Eminönü Belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleriyle birlikte Fatih Belediyesine katılmış ve Arnavutköy, Ataşehir, Başakşehir, Beylikdüzü, Çekmeköy, Esenyurt, Sancaktepe, Sultangazi isimleri ile yeni ilçeler kurulmuştur. İstanbul ilinde 32 olan ilçe sayısı 39 olmuştur.

İstanbul ili ve Büyükşehir Alanı; İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yetki alanı içerisindeki İstanbul'un toplam kara alanının yüzde 35'i (1869km²) Anadolu Yakasında, yüzde 65'i ise (3474 km²) Avrupa yakasında bulunmaktadır.⁴³

5.2. İBB ÇEVRE YÖNETİM BİRİMLERİNİN İNCELENMESİ

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin çevre ile ilgili faaliyetleri doğrudan ya da dolaylı olarak; Çevre Koruma Kontrol Daire Başkanlığı, Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Daire Başkanlığı, Emlak Yönetim Dairesi Başkanlığı, İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı, Fen İşleri Dairesi Başkanlığı, Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü, Boğaziçi İmar Müdürlüğü, Tarihi Çevre Koruma Müdürlüğü, İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) Genel Müdürlüğü ile İBB iştirak şirketi olan İSTAÇ aracılığı ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Büyükşehir Belediyesinin görev, yetki ve sorumluluklarını düzenleyen 7. maddesine dayanılarak yürütülmektedir.

Başlıca sorumluluk alanı çevre olan Çevre Koruma Kontrol Daire Başkanlığı'na bağlı 3

⁴³İBB, <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/YetkiAlani/Pages/AnaSayfa.aspx>

müdürlük bulunmaktadır. Bunlar, Çevre Koruma Müdürlüğü, Atık Yönetimi Müdürlüğü ve Deniz Hizmetleri Müdürlüğü'dür.

Çevre Koruma Müdürlüğü görevleri arasında;

- Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde kalan deniz, liman ve sahillerde, deniz kirliliği konusunda araştırmalar ve projeler geliştirmek, kirliliğe neden olan her türlü deniz araçlarının denetimini yapmak.
- Çevrenin korunması, iyileştirilmesi konusunda plan, proje, etüt, inceleme ve araştırma yapmak, yaptırmak ve uygulanmasını sağlamak,
- Belediye sınırları içerisinde satılan katı ve sıvı yakıtları denetlemek,
- Hava kalitesinin ölçümünü yapmak, yaptırmak, ölçüm sonuçlarını yayınlamak,
- Parlayıcı ve yanıcı tehlikeli kimyasalların üretim ve depolama yerlerini tespit etmek,
- Çevresel gürültünün değerlendirilmesi ve yönetimi için gürültü ile ilgili plan ve proje geliştirmek, gürültü kirliliğini izlemek, gürültüye neden olan işyerlerinin, binaların vs. denetimini yapmak, gürültüye neden olanlar hakkında cezai işlemleri yapmak,
- Çevre ve Yakıt Analiz Laboratuvarı'nı çalıştırmak, geliştirmek,
- Hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıklarının kontrolünü ve denetimini yapmak, çevre ve insan sağlığına olumsuz etkilerini gidermek için etüt, plan, proje geliştirmek, ilgili birimler arasında koordinasyon sağlamak ve gerekli izinleri vermek,
- Atık yağların toplanması, geri kazanılması ve bertarafının yapılması,
- Araç egzozlarından çıkan gazların hava kalitesine olumsuz etkisini sınırlamak için gerekli çalışmaları yapmak, araç trafik seyri için hava kalitesini iyileştirmesi yönünde düzenlenmesini sağlatmak,
- Çevre ile ilgili değişik konulardaki şikâyet ve talepleri değerlendirmek,
- Çevre bilincini geliştirmek için gerekli çalışmaları yapmak,

Atık Yönetimi Müdürlüğü'nün Görevleri:

- Büyükşehir katı atık yönetim planını yapmak; katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yürütmek, İstanbul'un muhtelif yerlerindeki katı atık aktarma merkezlerini işletmek,

- Depo gazından elektrik enerjisi üretim santrali kurmak, kurdurmak,
- Düzenli katı atık sahaları yapmak, işletmek ve işlettmek.
- Tıbbi atıkları yakma tesisi kurmak, işletmek, işlettmek.
- Kompostlaştırma ve Geri kazanım tesisi v.s. tesisleri kurmak,
- İstanbul genelindeki ana arter ve meydanların araçla ve elle süpürülmesi, yıkanması ve her türlü görüntü kirliliğinin giderilmesi hizmetlerini kontrol ve koordine etmek.
- Karla Mücadele çalışmalarında ilgili birimlere yardımcı olmak.
- Ana arter niteliği taşıyan yollardaki çöp ve moloz dökümlerinin önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması konusunda ilgili birimler ile koordinasyon sağlamak.
- sağlık kuruluşlarının tıbbi atıklarını toplamak, imha etmek, ettirmek.
- Katı Atık Yönetimi ile ilgili her türlü eğitim, toplantı, plan ve projeler yapmak, yaptırmak ve uygulamak.
- Atık bertaraf ücretleri ile ilgili maliyet analizleri yapmak, yaptırmak ve atık ücret tarifeleri ile ilgili belediye meclisine teklifte bulunmak.

Deniz Hizmetleri Müdürlüğü'nün Görevleri

- Belediyemizin deniz sınırları içerisinde yapılan deniz kirliliği denetim çalışmaları için gemi ve personel hizmeti vermek veya verdirmek
- kıyı alanlarında ve kıyıya yakın deniz yüzeyinde yer alan katı atıkları toplamak
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi işletmesinde yer alan plajların temizliğini yapmak
- Dereler vasıtası ile denize ulaşacak katı atıkların denize ulaşmasını önlemek
- Denizle birleşen dere ağızlarında biriken dip çamurunu almak veya aldirmek
- Haliç derinliklerinde yer alan dip çamurunu dip taraması yaparak almak
- Deniz araçlarının atıklarını toplamak, depolamak, Bu hizmetler için gerekli tesisleri kurmak, işletmek, batmış, terk edilmiş ve yarı batık küçük tonajlı teknelerin çıkarılması,
- Olası afet ya da deprem durumunda deniz yüzeyinde oluşabilecek petrol sızıntısı, sıvı atık vb. kirlenmelere müdahale edilmesi esnasında lojistik destek sağlamak

Park ve Bahçeler Daire Başkanlığı: Büyükşehir Belediyesi yetki alanında bulunan park, bahçe, çocuk bahçesi, park sahaları, yaya bölgeleri ve yeşil alan olarak tesis edilecek yerleri tespit eder. İstanbul genelindeki yeşil alan planlamalarıyla ilgili çalışmaları

yürütür. Mevcut Park ve Yeşil Alanların bakım ve onarımlarını yapar. Yeşil Alanların yapımında ve bakımlarında ihtiyaç duyacağı gerekli bitkisel materyali temin eder ve bu amaçla fidanlıklar, seralar kurar ve işletir. Ayrıca Yapı Bölgesi tanzim eder ve şehrin estetiği için süsleyici materyalleri uygular. Ayrıca ana ulaşım yolları, meydanlar, köprülülük kavşaklar, tarihi eserler ve ören yerleri, park, bahçe ve yeşil alanlara ait aydınlatma sistemlerinin bakım, onarım ve yenileme çalışmalarını yapar. Enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji kaynakları konusunda araştırma ve geliştirme çalışmaları yapmak. Yenilenebilir enerji teknolojilerini İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerinde kullanmak.

Emlak Yönetimi Daire Başkanlığı: gerekli gördükleri (yeşil alan, yol, alt-üst geçit, otopark, mezarlık, çöp alanları, park-bahçe v.s.) taşınmazların istimlak edilmesi hususunda kamulaştırma yapmak suretiyle çevreyle dost kentleşmeyi sağlamak açısından çevreyle ilgili dolaylı görevleri olan bir birimdir.

İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı'nın en önemli çevre konusundaki görevi, 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'na ait tadilatların hazırlamaktır. Ayrıca görev alanına giren toplu yerleşim alanları, gecekondulu bölgeleri, organize sanayi bölgeleri planları ve kontrolleri yapmak Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planlarını yapmak, yaptırmak, Koruma amaçlı imar planlarında tescilli veya önerilecek eski eserleri incelemek, fiziksel ve ekolojik tespitler yapmak-yaptırmak. Koruma Bölge Kurullarınca onaylı projelerin uygulamasını denetlemek ve tamamlananlar hakkında görüş belirtmek. Koruma Yüksek Kurulu veya Bölge Kurulu kararlarına, sit ve imar şartlarına aykırı uygulamalarda; imar, koruma ve ceza kanunu gereklerini uygulamak. Koruma amaçlı imar planlarının uygulanmasını denetlemek. Tarihi mekanların korunması için proje ve programlar yürütmek. Tarihi eser olarak tescillenmiş yapıların bakım ve onarımlarına izin vermek. Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında yapılacak olan tadilat ve tamirat uygulamaları öncesinde yapıyı incelemek ve yapılacak onarıma ilişkin koşulların belirtildiği onarım ön izin belgesini düzenlemek.

Fen İşleri Dairesi Başkanlığı'nın çevreyle ilgili en önemli görevi Alt yapı koordinasyon merkezi faaliyetleridir. kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar tarafından

büyükşehir içinde yapılacak alt yapı yatırımları için kalkınma plâni ve yıllık programlara uygun olarak yapılacak taslak programları birleştirerek kesin program hâline getirir.

Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü: Sürdürülebilir Kentsel ve Bölgesel Yapılanma, Vizyon, Programlar, Stratejik öncelikler, Yeni Şehirler-kırsal ve Kentsel (ekolojik) Yerleşmeler, güvenli ve sürdürülebilir kentsel kalitesinin tesisi ile uygar kent ve uygar kentli vizyonu kapsamında İstanbul'un evrensel düzeyde taşıdığı tarihi, kültürel, doğal öz değerlerine sahip çıkararak; tarihi kültürel kimliği ile özdeş, geçmişte olduğu gibi günümüzde bir dünya kenti statüsü kazandırmak, kentsel gelişim, çevre ve tarihi dokuyu çok yönlü destek ve katılımı ile ekonomik ve sosyal yapı gerçekleriyle sürdürülebilir kılmaktır.

Boğaziçi İmar Müdürlüğü: İstanbul Boğaziçi Alanı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 14 Aralık 1974 tarih, 8172 sayılı Kararı ile Doğal Sit Alanı olarak ilan edilmiştir. Özel bir yasa olan 2960 sayılı Boğaziçi Yasası 1983 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Boğaziçi Yasasının amacı, Boğaziçi Alanının kültürel ve tarihi değerlerini ve doğal güzelliklerini kamu yararı gözetilerek korumak ve geliştirmek ve bu alandaki nüfus yoğunluğunu artıracak yapılanmayı sınırlamak için uygulanacak imar mevzuatını belirlemek ve düzenlemektir. Söz konusu kanunun 6.maddesi ile de 11.01.1984 tarihinde Boğaziçi İmar Müdürlüğü kurulmuştur. Boğaziçi Öngörünüm Alanı Sahil Şeridi ve Öngörünüm Bölgesi olmak üzere toplam 4634 hektarlık alanda çalışmalarını yürütmektedir. Bunun 165 hektarını Sahil Şeridi oluşturmaktadır. Müdürlük Avrupa yakasında Sarıyer, Beşiktaş-Anadolu yakasında Beykoz, Üsküdar ilçelerinin öngörünüm bölgesinde kalan kısımlarından sorumludur.

Tarihi Çevre Koruma Müdürlüğü: Kültür ve Tabiat Varlıkları Kanunu kapsamında koruma amaçlı plan, proje, uygulama ve programları yapmak, yürütmek, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını değerlendirmek ve geliştirmek ile görevli ve yetkilidir. Söz konusu alanlarla ilgili tüm çalışmaların eşgüdümünden sorumludur. Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarıyla, sit alanları ve tarihsel çevreler için koruma amaçlı alt ölçekli uygulama planlarını; gerektiğinde bu amaçla eylem programlarını yapacak, her yapılan proje için uygulama programlarını hazırlayacaktır. Ayrıca doğal ve arkeolojik emanetler

için envanter, tipoloji ve Belediye mülkiyetinde olan yapılar için rölöve, restitüsyon, restorasyon, yeni kullanım ve çevre düzenleme projelerinin yapılmasını gerçekleştirmektedir.

İSKİ: 1981 yılında kurulan İSKİ, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı, bağımsız bütçeli, kamu tüzel kişiliğine haiz bir kuruluştur. 2560 Sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri hakkındaki kanunda İSKİ'nin kuruluş amacı; İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gereken her türlü tesisi kurmak, kurulu olanları devralmak ve bir elden işletmek olarak belirtilmiştir.

İSKİ'nin faaliyet alanı, coğrafi olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin görev alanı ile sınırlıdır. Ancak şehrin yararlandığı su kaynaklarının korunmasına ilişkin hizmetler, Büyükşehir Belediyesi'nin sınırları dışında da olsa, İSKİ tarafından yürütülür. Ayrıca yine 2560 sayılı kanuna göre; İçişleri Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu, ana sistem ile ilgili başka belediye ve köylerin su ve kanalizasyon işlerini de İSKİ'ye verebilir.

2560 sayılı kanunda İSKİ'nin görev ve yetkileri şöyle sıralanmıştır:

- Su ihtiyaçlarının sağlanması ve dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak bu projelere göre tesisleri kurmak
- Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması ve uzaklaştırılmasında her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak bu projelere göre tesisler kurmak.
- Bölge içindeki su kaynaklarının, kirletilmesini ve suların azalmasına yol açacak faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü tedbiri almak.
- Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda, hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak.
- Kuruluş amacına dönük çalışmaların gerekli kılması halinde, her türlü taşınmaz malı kamulaştırmak veya üzerinde kullanma hakları tesis etmek.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi; bünyesinde bulunan daire başkanlıkları, müdürlükler ve İSKİ Genel Müdürlüğü gibi birimlerin yanı sıra çevre yönetimi konusundaki faaliyetlerinin büyük bir çoğunluğunu İSTAÇ A.Ş vasıtasıyla yürütmektedir.

İSTAÇ: İstanbul Çevre Yönetimi Sanayi ve Ticaret A.Ş. (İSTAÇ) 1994 yılında, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Katı Atık Projesi kapsamında evsel atıkların düzenli olarak depolanması, tıbbi atıkların bertarafı ile çevre sağlığı için her türlü ağaç, fide ve çiçek temini gibi faaliyetleri yürütmesi amacıyla daha yaşanılabilir çevre için, uluslararası standartlarda çözümler üretmek ve çevre bilinci oluşturma misyonuyla kurulmuştur.

İSTAÇ A.Ş. 1995 yılında Tıbbi Atık Projesi'ni uygulamaya geçirdi. Aralık 1995 tarihinde, vahşi çöp depolama alanları kaldırılmaya, yerlerine düzenli depolama alanları kurulmaya başlandı. Bu yıl içinde Avrupa yakasında Kemerburgaz/Odayeri ve Anadolu yakasında Şile/Kömürcüoda mevkiilerinde 2 adet sıhhi depolama alanı açıldı. Bu alanlara dökülecek çöpler için Yenibosna, Tuzla, Halkalı, Ümraniye ve Şişli'de olmak üzere 5 adet çöp aktarma merkezi kuruldu. Burada çöpler preslenerek düzenli depolama alanlarına götürülmektedir. Günlük ortalama 9000 ton çöp nakledilmektedir.⁴⁴

İSTAÇ'ın faaliyet alanları; Belediye atıkları (evsel atıklar), kıyı, plaj ve dere ağzı temizliği, inşaat ve hafriyat atıklarının yönetimi, deniz hizmetleri, gemi atıkları, atık kabul tesisi, endüstriyel atıklar, ambalaj atıkları, tıbbi atıklar, çevre laboratuvarı, ana arter ve meydan temizliğidir. Ayrıca müşavirlik hizmetleri, atıkların geri kazanımı, düzenli depolama sahaları kurulumu ve işletilmesi, çöp sızıntı suyu arıtılması ve çöp gazından elektrik üretimidir.

İstanbul'da evsel atıklar için düzenli depo sahaları inşa edilerek; yeraltı ve yüzey sularının kalitesinin korunması, hava kalitesinin korunması ve gaz toplama amaçlı sistemler ile enerji kazanma, depo sahasının etkili ve uzun süreli kullanımı ve depolama sona erdiğinde sahanın değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Depolama tesislerine Avrupa yakasında bulunan 4 adet, Anadolu Yakasında bulunan 3 adet aktarma istasyonlarından gelen evsel atıklar bertaraf edilmektedir. İstanbul genelinde yaklaşık 14000 ton çöp

⁴⁴ İBB, <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Birimler/IstacAS/Pages/AnaSayfa.aspx>

toplanmaktadır. Bunun 9000 tonu Avrupa Yakasında 5000 tonu Asya yakasında toplanıp düzenli depolama alanlarına getirilmekte ve bertaraf edilmektedir. Üretilen 14.000 ton karışık belediye atığının ortalama %50'si organik içeriklidir. Bu nedenle evsel atıklar Kompost ve Geri Kazanım Tesisine gönderilerek geri kazanımı sağlanabilmektedir.⁴⁵

İstanbul Büyükşehir Belediyesi yaklaşık 515 km kıyı şeridinin temizliğini yapmaktadır. Kıyıda alınamayacak deniz yüzeyinde kalan kirliliği gidermek için de deniz araçlarıyla çalışma yapılmaktadır.

İstanbul'un gizli problemi olan hafriyat kirliliğini, kesin çözüme ulaştırmak amacıyla, hafriyat depolama alanları, geri dönüşüm tesisleri ve ıslah projelerini kapsayan çalışmalar yapılmaktadır.

Tablo 5.1: Yıllara Göre Toplam Geri Kazanımı Sağlanan Malzeme Miktarı

Yıllara Göre Toplam Geri Kazanımı Sağlanan Malzeme Miktarı								
Yıllar	Gelen Malzeme Miktarı (Ton)	Çıkan Malzeme Miktarı					Geri Kazanımı Sağlanan Malzeme	Yüzde %
		0-12 mm	12-22 mm	22-38 mm	Demir	By-pass		
2008	19.479,40	4.080,00	3.042,00	5.670,00	27,40	6.660,00	12.819,40	% 66
2009	143.456,02	14.780,00	14.058,00	48.780,00	208,47	65.629,55	77.826,47	% 55
2010	121.746,10	22.040,00	17.410,00	33.510,00	240,10	48.546,00	73.200,10	% 60
2011	58.052,20	8.280,00	5.760,00	18.252,00	80,20	25.680,00	32.372,20	% 56
TOPLAM	342.733,72	49.180,00	40.270,00	106.212,00	556,17	146.515,55	196.218,17	% 59

Kaynak: www.istac.com.tr

⁴⁵ İSTAÇ

Tamamlanan Projelerden Örnekler:

Bahçeşehir Mezarlık Alanı Rehabilitasyon / Islah

Başlangıç Tarihi	Bitiş Tarihi	Toplam Depolanan Atık Miktarı (m ³)	Doluluk Oranı (%)
Kasım 2006	Ekim 2007	558.510.00m ³	%99

Kaynak: İSTAÇ

İkitelli Hamamdere Islah Proje Rehabilitasyon

Başlangıç Tarihi	Bitiş Tarihi	Toplam Depolanan Atık Miktarı (m ³)	Doluluk Oranı (%)
Mayıs 2006	Eylül 2009	6.029.800.00m ³	%99

Kaynak: İSTAÇ

Avcılar Sahil Anroşman Arkası Rehabilitasyon / Islah

Başlangıç Tarihi Bitiş Tarihi Toplam Depolanan Atık Miktarı (m³) Doluluk Oranı (%)
Mayıs 2006 Aralık 2006 270.740.0m³ %99

Kaynak: İSTAÇ

Gürpınar Sahil Anroşman Arkası Rehabilitasyon / Islah

Başlangıç Tarihi Bitiş Tarihi Toplam Depolanan Atık Miktarı (m³) Doluluk Oranı (%)
Nisan 2007 Eylül 2008 257.160.00m³ %99

Kaynak: İSTAÇ

Tablo 5.2: Hafriyat alanlarının doluluk oranları

Sahalar	Başlangıç Tarihi	Bitiş Tarihi	Toplam Depolanan Atık Miktarı (m ³)	Doluluk Oranı (%)
Tayakadın	Ekim 2007	Faal	21.101.854,00 m ³	%80
Durusu Boyalık	Kasım 2009	Faal	171.170,00 m ³	%52
Şile	Mart 2007	Ocak 2011	4.291.371,00 m ³	%100
İhsaniye	Nisan 2004	ekim 2010	10.310.378,00 m ³	% 99
Silivri	Mayıs 2006	Aralık 2010	307.578,00 m ³	%99
Hamamdere	Mayıs 2006	Eylül 2009	6.029.800,00 m ³	%99
Tuzla	Kasım 2006	Temmuz2010	3.735.620,00 m ³	%99
Bahçeşehir	Kasım 2006	Ekim 2007	558.510,00 m ³	%99
Gürpınar	Nisan 2007	Eylül 2008	257.160,00 m ³	%99
Avcılar	Mayıs 2006	Aralık 2006	270.740,00 m ³	%99
Beylikdüzü	Mart 2008	Ağustos 2008	760.430,00 m ³	%99
Toplam Depolanan Miktar			47.794.601,00 m³	

Kaynak: İSTAÇ

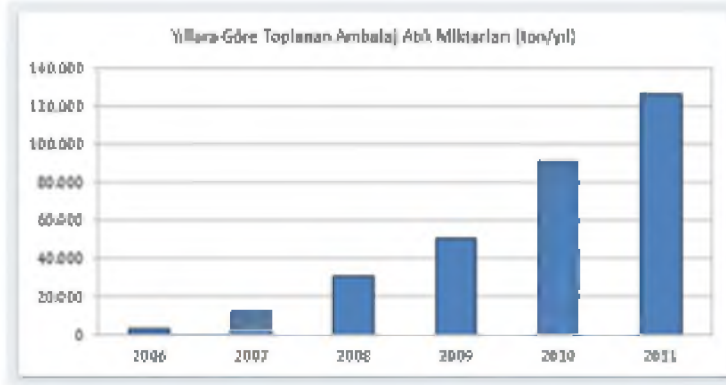
2005 yılından itibaren İstanbul Büyükşehir Belediyesi sınırları dahilinde deniz araçlarının normal faaliyetleri sonucu ortaya çıkan atıklar; 7 gün 24 saat toplanmaktadır. Ayrıca Petrol türevi bulaşmış atıkları arıtılması amacı ile 1040 m² alan üzerine Haydarpaşa Atık Kabul Tesisi kurulmuştur. Yılda ortalama 100.000 m³ petrol ve petrol türevli atık kabul edilmektedir.

İSTAÇ A.Ş., sanayiden kaynaklanan tehlikeli atıkların, yerinde geçici depolanması, paketlenmesi, etiketlenmesi, analizi, taşınması ve en uygun yöntemin seçilerek bertarafının sağlanması için gerekli alt yapısını tamamlamıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından 2006 yılında 12 ilçede başlatılan Ambalaj Atıklarının Kaynağında Ayrı Toplanması Uygulaması 2011 yılında 26 ilçeye ulaşmıştır.⁴⁶

⁴⁶ İSTAÇ

Şekil 5.1: Yıllara göre toplanan ambalaj atıkları

Kaynak: İSTAÇ

Ambalaj atıklarının, diğer atıklardan ayrı olarak toplanması ve geri dönüşümü 2012 yılı itibariyle ilçe belediyeleri tarafından gerçekleştirilmektedir. 2012 yılına kadar 3.098 tonu 2006 yılında, 123.561 tonu 2011 yılında toplanmak suretiyle 310.675 ton ambalaj atığı kaynağında ayrı toplanarak geri dönüşüm sistemine kazandırılmıştır.

İSTAÇ A.Ş. tarafından tıbbi atıkları toplanan, İstanbul'daki 20 yatak ve üstündeki 252 Sağlık Kuruluşu vardır. Bu atıklar 1995 yılında işletmeye alınan günde yaklaşık 24 ton tıbbi atık yakma kapasitesine sahip yakma tesisinde imha edilmektedir.

TÜBİTAK destekli proje kapsamında kurulan Çevre Laboratuvarında; Temiz su, atıksu ve deniz suyu deneyleri, arıtma tesisi arıtma çamuru deneyleri, tehlikeli atık deneyleri, kompost ve toprak deneyleri, yağ ve petrol ürünü deneyleri, katı yakıt deneyleri, katı atık deneyleri yapılmaktadır.

Ana Arter ve Meydanların temizlenmesi, yıkanması ve her türlü görüntü kirliliğinin giderilmesi işini İSTAÇ üstlenmiştir. İstanbul genelindeki ana arterlerin mekanik süpürme faaliyetlerinde günlük 7.500.000 m² alan süpürülerek temizlenmektedir.⁴⁷

2009 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi sorumluluk alanı içinde çıkan her türlü atıkların (hafriyat, evsel, tıbbi ve sanayi atıkları vb.) naklini sağlayan araçlar ile ana arter mekanik süpürülmesini sağlayan, yol süpürme ve yıkama araçlarının faaliyetlerinin web tabanlı olarak denetlenmesi için atık yönetim çevre kontrol merkezi kurulmuştur.

⁴⁷ İSTAÇ

Proje kapsamında, atıkların üretildiği noktadan bertaraf edileceği tesise iletinceye kadar her türlü faaliyetlerin takibi yapılabilmektedir. İhbar, talep ve şikayetlerin alındığı "Alo Çevre Çağrı Merkezi"nin de yer aldığı Çevre Kontrol Merkezinden, araç takibi, hız ve rota ihlallerin tespiti, denetlenmesi ve yönetimi yapılmaktadır. Çevre Kontrol Merkezi yaklaşık 6000 aracı kontrol edecektir. Sistemde; Araçlar Uydu üzerinden gerçek zamanlı ve geçmişe yönelik izlenmekte, rota ihlali, hız ihlali tespiti yapılmaktadır. Bu şekilde etkin denetleme yapılarak kaçak döküm tespiti ve cezai işlem başlatılabilecektir. Ayrıca Hafriyat araçları ile ilgili olarak; Hafriyatın çıkış noktası, aracın hafriyat taşıyıp taşımadığı, döküm noktası ve zamanı, rota analizi, rota ihlali tespiti, kaçak dökümlerin tespiti yapılabilecektir.

Bu sayede çevre kirliliği ve kaçak döküm ihlallerinin en aza indirgenmesi sağlanarak atık takibi ve yönetimiyle, yakıt ve zaman tasarrufu sağlanabilecektir. Çevre ile ilgili şikâyetlerin, taleplerin etkin denetimi ve yönetimi de sağlanmış olacaktır.

Sisteme ikinci aşamada; Deniz atıkları ile ilgili hizmet veren 14 adet atık alma, 19 adet deniz yüzey temizlik gemisi, İstanbul - Boğazlar Deniz yüzeyi illegal deşarjı tespit eden radar sistemi ile Endüstriyel atık taşıyan ADR lisanslı araçlar dahil edilecektir.⁴⁸

⁴⁸ İSTAÇ

5.3 BELEDİYE MECLİSİNİN YAPISI

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin karar organıdır. Büyükşehir Belediye Başkanı, Büyükşehir Belediye Meclisinin başkanıdır. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi, ilçe belediye meclislerine halk tarafından doğrudan seçilen meclis üyelerinin seçiliş sırasına göre beşte bir oranındaki kısmının Büyükşehir Meclisine gelmesiyle oluşmaktadır. Büyükşehir içindeki ilçe belediyelerinin başkanları Meclisin doğal üyeleridir. Meclis üye sayısı 301'dir. Meclis, her ayın ikinci haftasında 5 gün süreyle toplanır ve kendi belirleyeceği ayda tatil yapar.⁴⁹

Tablo 5.3: Meclis Üyelerinin Partilere Göre Dağılımı 2012

PARTİ	ADET
AK PARTİ	178+1
CHP	112
BAĞIMSIZ	5
SP	2
HAS PARTİ	2
MHP	1
TOPLAM	301

Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2011, s. 24.

Belediye Meclisinin görevlerini sayacak olursak; stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerinin belirlemek, bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, belediyenin imar plânlarını görüşmek ve onaylamak, il çevre düzeni plânını kabul etmek, borçlanmaya, taşınmaz alım satımına karar vermek, ücret tarifelerini belirlemek, ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek, Belediye adına imtiyaz verilmesine, meydan, cadde, sokak, park, tesis ve benzerlerine ad vermek; mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesine karar vermek; beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerini kabul etmek, diğer mahallî idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek, Belediye tarafından çıkarılacak

⁴⁹ İstanbul Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2011, s. 24.

yönetmelikleri kabul etmek. Ayrıca belediye iştiraklerinin özelleştirilmesine veya sermayelerinin artışına karar verilmesi, borçlanmaların onaylanması da Belediye Meclisinin görevleri arasındadır.

5.3.1. İstanbul Büyükşehir Belediye Encümeni

Büyükşehir Belediye Encümeni, Belediye Başkanının Başkanlığında, Belediye Meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçilen beş üye ile biri genel sekreter, biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere Belediye Başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur.

Encümen; stratejik plan ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip Belediye Meclisine görüş bildirir, kamulaştırma ve ihale kararlarını alır, denetimler sonucundaki cezaları ve Boğaziçi imar uygulamalarını karara bağlar, taşınmaz mal alım, satım ve trampası ile ilgili Meclis kararlarını uygular ve ayrıca yüksek disiplin kurulu olarak görev yapar.⁵⁰

İstanbul Büyükşehir Belediye Encümeni, her hafta Çarşamba günü saat 12.00'da toplanmakta olup; Başkanlık makamı tarafından Encümene havale edilen konularla ilgili dosyaları görüşerek karara bağlamakta ve aynı zamanda ihaleleri (4734 sayılı Kanun hariç) gerçekleştirmektedir.⁵¹

5.3.2. İhtisas komisyonları

Büyükşehir belediye meclisi, her dönem başı toplantısında, üyeleri arasından seçilecek en az beş, en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plân ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur. İstanbul Büyükşehir Meclisinde bulunan meclis ihtisas komisyonları aşağıdaki gibidir.

⁵⁰ İstanbul Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2011, s. 25.

⁵¹ <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Encumen/Pages/AnaSayfa.aspx>

- İmar Ve Bayındırlık Komisyonu
- Çevre Ve Sağlık Komisyonu
- Eğitim, Kültür, Gençlik Ve Spor Komisyonu
- Tarife Komisyonu
- Aile Ve Kadın Sorunları Komisyonu
- AB Ve Dış İlişkiler Komisyonu
- Turizm Ve Sanat Komisyonu
- Sosyal Hizmetler Ve Halkla İlişkiler Komisyonu
- Altyapı, Mesken Ve Kentsel Yenileme Komisyonu
- Plan Bütçe Komisyonu
- Ulaşım Ve Trafik Komisyonu
- Hukuk Komisyonu
- Harita Komisyonu
- Engelliler Komisyonu
- Tarım, Orman Ve Köy Hizmetleri Komisyonu
- Deprem Ve Doğal Afet Komisyonu
- Temel Haklar Komisyonu
- Kent Ekonomisi Ve Meslek Odaları Komisyonu

Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on işgünü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır. Komisyon bu sürenin sonunda raporunu meclise sunmadığı takdirde, konu meclis başkanlığı tarafından doğrudan meclis gündemine alınır.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir. İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler komisyonlarda görüşüldükten sonra büyükşehir meclisinde karara bağlanır.⁵²

⁵² <http://www.ibb.gov.tr/tr/kurumsal/belediyemeclisi/mecliskomisyonlari/Pages/Komisyon2012.aspx>

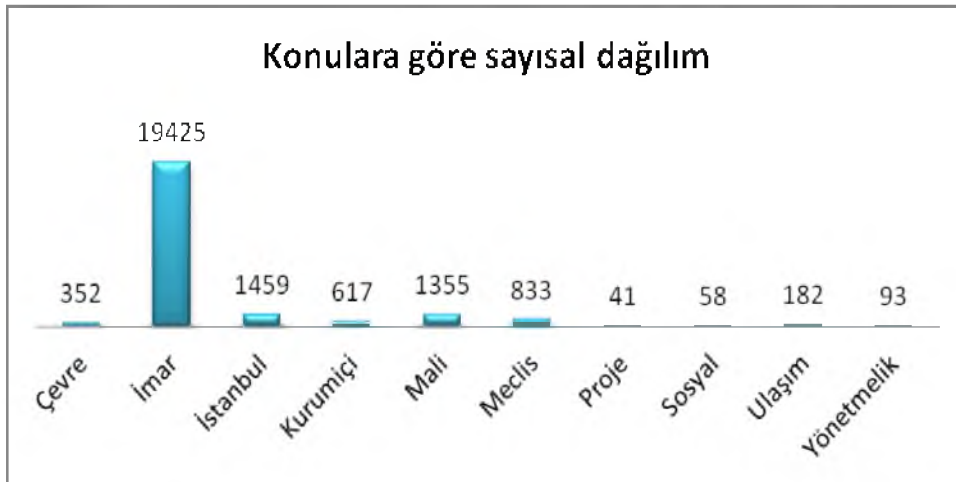
5.4 İBB MECLİSİ 2004-2012 DÖNEMİ ÇEVRE KARARLARINA GENEL BAKIŞ

5.4.1 İBB Meclisi 2004-2012 Dönemi Kararlarının Konulara Göre Dağılımı

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin son iki dönemine ait meclis kararları incelenmiştir. Bu dönem Mart 2004 Mahalli idareler seçimiyle başlayıp günümüze kadar uzanan zaman dilimini içermektedir. 2004-2012 yılları arasında İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinde 24.416 konu görüşülmüştür. Bu konuların büyük bir çoğunluğunu İmar kararları oluşturmaktadır. Her ayın ilk haftası rutin olarak ilçe belediye meclisleri toplanarak kendi ilçelerini ilgilendiren konuları karara bağlamaktadır. Her ayın ikinci haftası ise ilçe belediye meclislerinde görüşülen ve karara bağlanan konulardan Büyükşehir'i ilgilendiren konular Büyükşehir Meclisine havale edilir. Mecliste görüşülen konular; mahiyetine göre salt çoğunluk, nisbî çoğunluk, nitelikli çoğunluk, oyçokluğu veya oybirliği ile kabul veya reddedilir.

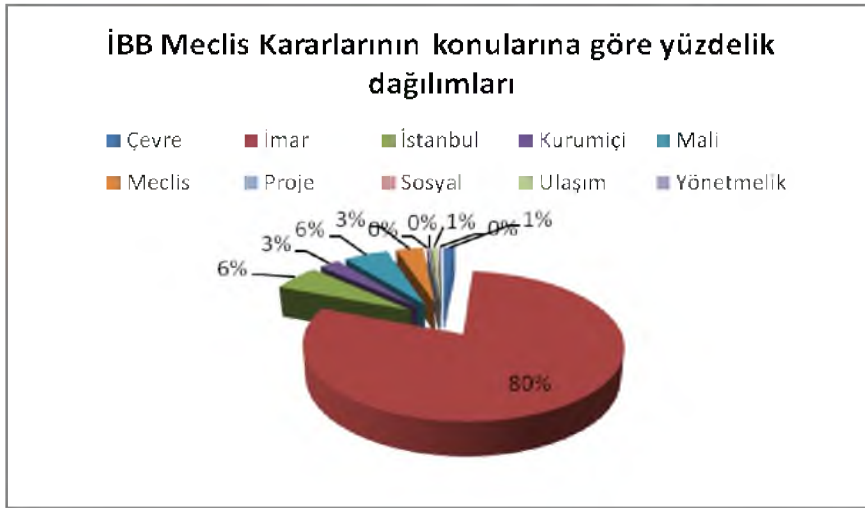
Meclis, başkanlık divanı, encümen ve denetim komisyonu üyeliği seçiminin yapılacağı, faaliyet raporu, bütçe ve kesin hesabı ile belli bir ayda görüşülmesi zorunlu olan konuların görüşüleceği ayların dışında bir ay tatil kararı alabilir.

Şekil 5.2: Meclis kararlarının dağılımı

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinde 2004-2012 tarihleri arasında toplamda 19.425 İmar konusu ve 352 tane çevre konusu görüşülmüştür. Ayrıca 1.355 tane Mali, 1.459 tane İstanbul Kentini ilgilendiren ve İstanbul başlığı altında topladığımız, 833 tane Büyükşehir Belediye meclisinin bizzat kurumsal yapısını ilgilendiren veya meclis onayı gerektiren, 617 tane İSKİ, İETT ve İstanbul Büyükşehir Belediyesinin kurumsal yapısını ilgilendiren Kurumiçi, 352 tane Çevresel, 182 tane Ulaşımı ilgilendiren, 93 tane yönetmelik ve 58 tane de sosyal içerikli konu görüşülmüştür.

Şekil 5.3: Meclis kararlarının oransal dağılımı

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinde 2004-2012 tarihlerinde görüşülen konuları yüzdeler olarak ayıracak olursak %80'lik kısmını İmar Konuları oluşturmaktadır. %6'lık kısmını İstanbul başlığı altında topladığımız kararlar, %6'lık kısmını mali kararlar, %3'lük kısmını meclise dair kararlar, %3'lük kısmını kurumiçi kararlar, %1,4'lük kısmı çevresel kararlar, %1'lik kısım ulaşım konusundaki kararlardır. Ayrıca diğer konuların ağırlığı da %1'in altındadır.

5.4.2 İmar Kararları

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2011 yılı faaliyet raporunda; kentin doğal, tarihi ve kültürel mirasına saygılı bir anlayışla, sosyal, ekonomik ve fiziksel gelişimine yön vererek yaşanabilir bir kent oluşumuna katkı sağlamak imar yönetiminin starejik amacı olarak belirtilmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 2004-2012 yılları arasında görüştüğü konuların büyük bir çoğunluğunu imar konuları oluşturmaktadır. Uygulama İmar Planları, Nazım İmar Planları, Revizyon İmar planları, Koruma amaçlı İmar Planlarının onaylatılması daha çoğu da onaylanmış planlar üzerinden tadilat yapılması istekleridir. Meclis tarafından görüşülen tüm konular içinde imar konuları %80'lik bir yer tutmaktadır. Bu dönemde 19.425 tane İmara yönelik konu görüşülmüştür. Bunlardan 1447 tanesi çevresel önemi olan korumaya veya yenilemeye yönelik kararlardır. Bunlar; Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı, Boğaziçi öngörünüm ve gerigörünüm imar planları, kordonboyu Uygulama İmar Planlarıdır. Ayrıca bazı alanların yeşil alana alınması, çıkartılması yada planda tadilatı, tarihi sit alanlarının imar planlarına işaretlenmesi, havza alanlarında imar değişikliği, Dere Koruma Kuşaklarının Revizyonu, Göl civarı revizyon nazım imar planları da çevre hassasiyeti gözetilerek görüşülmüş imar kararlarından sayabiliriz. Bunların imar kararları arasında oranı %7,5, tüm kararlar içindeki oranı da %5,9'dur.

Tablo 5.4: Meclisin İmar kararları

Toplam Karar sayısı	24.416
İmar kararları	19.424
Çevresel İmar Kararları	1.447

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından İmar yönetimi çalışmaları kapsamında, kentin planlı ve düzenli gelişmesini sağlamak, (temel yaşam kaynakları olan orman alanları, su havzaları, tarım toprakları, deniz gibi) doğal, tarihi ve kültürel alanların korunarak dengeli kullanımını gerçekleştirmek ve sağlıksız büyüme eğilimlerini engellemek için; planlama, imar, dönüşüm, haritacılık faaliyetleri yapılmaktadır.

İnsanların yaşam alanlarının yapısını belirleyecek olan imar planları birçok sorununda daha çıkmadan engellenmesi veya önlem alınması bağlamında önemlidir. Kentin gelişim yönünü ve geleceğini belirleyen planlama faaliyetleri, planlama hareketlerinin uygulamasını içeren dönüşüm ve tasarım faaliyetleri ile tüm bu çalışmaların denetlenmelerini ve izlenmelerini içeren faaliyetler kentin yaşam fonksiyonlarıdır⁵³

⁵³ İstanbul Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2011, s. 60.

Bu fonksiyonlardan olan Mekânsal stratejik planın hazırlanması dâhilinde; çevreye duyarlı planlama konsepti esas alınarak kentsel işlevlerin mekânsal organizasyonunu düzenleyen ve ekolojik dengeyi sağlayan 1/100.000 ve 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planları hazırlanmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinde görüşülen imar konularının da belli bir kısmını bu çevre düzeni planlarına itirazlar oluşturmaktadır. ÇDP (Çevre Düzeni Planı) planlarının uygulanmasına yönelik olumlu ya da olumsuz meclis kararları, ileriki konularda ÇDP başlığı altında daha detaylı incelenmiştir.

Büyükşehir Meclisinde görüşülecek olan imar kararları öncelikle İmar ve Bayındırlık Komisyonunca görüşülür. Bu komisyon 1 başkan, 1 başkan yardımcısı ve 1 raportör olmak üzere 9 üyeden oluşmaktadır. Komisyonca görüşülen ve karara bağlanan konu bir rapor halinde Büyükşehir meclisine sunulur. Komisyon görüşü olumlu ya da olumsuz olabilir. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi kararlarına baktığımızda komisyonun vermiş olduğu kararlar ve raporlar doğrultusunda meclis kararlarının şekillendiği görmekteyiz.

Tablo 5.5: İmar Ve Bayındırlık Komisyon Üyeleri

İMAR VE BAYINDIRLIK KOMİSYONU		
1.Sefer KOCABAŞ	(AK PARTİ)	BAŞKAN
2.Timur SOYSAL	(AK PARTİ)	BAŞKAN V.
3.Mustafa DEMİRKAN	(AK PARTİ)	RAPORTÖR
4.İrfan MERT	(AK PARTİ)	ÜYE
5.Oktay BİRİNCİ	(AK PARTİ)	ÜYE
6.Hayri KIR	(AK PARTİ)	ÜYE
7.Mahmut Sedat ÖZKAN	(CHP)	ÜYE
8 Ömer Lütfü SOMUN	(CHP)	ÜYE
9.Nevzat ŞELİMEN	(CHP)	ÜYE

Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediyesi

Alt ölçekli planların hazırlanması kapsamında çevre düzeni plânları ile uyumlu olarak, Büyükşehir Belediye sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım İmar plânları yapılmakta, yaptırılmakta ve onaylanarak uygulanmaktadır. Ayrıca ilçe belediyelerince hazırlanan 1/1.000 uygulama İmar planlarının ve parselasyon planlarının nazım planlara uygunluğu kontrol edilmektedir.

Tablo 5.6: Revize Edilen Hâlihazır Haritaları

2008		2009		2010		2011	
1/1000 Halihazır Pafta 31 adet	1/5000 Halihazır Pafta -	1/1000 Halihazır Pafta -	1/5000 Halihazır Pafta -	1/1000 Halihazır Pafta 38 adet	1/5000 Halihazır Pafta 8 adet	1/1000 Halihazır Pafta 87 adet	1/5000 Halihazır Pafta 21 adet

Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2011 yılı faaliyet raporu

Büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plâna uygun olarak hazırlayacakları uygulama İmar plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve İmar ıslah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek de bu kapsamdaki çalışmalara dâhildir.⁵⁴

Tablo 5.7: İBB Meclisi Tarafından Onaylanan Plan Değişiklikleri

Plan Ölçeği	Yıllar					Toplam (Adet)
	2004-2007	2008	2009	2010	2011	
1/5000 (Adet)	1192	312	301	341	323	2462
1/1000 (Adet)	1013	405	398	552	604	2972

Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2011 yılı faaliyet raporu

Plan Değişikliği süreci

- Teklif edilen plan değişikliklerinin değerlendirilmesi, ilgili kuruluşların görüşlerinin alınarak plan tadilatı tekliflerinin Büyükşehir Belediyesi Meclisine sunulması,
- Meclis Kararı alınan plan tadilatlarının Kurul Kararı alınmak üzere Bayındırlık ve İskân Bakanlığına iletilmesi; onaylanan değişikliklerin ilan edilmesi,
- Kesinleşen plan tadilatlarının tasnifi ve arşivlenmesi,
- Plan itirazlarını incelemek ve mevzuata uygunluğunun değerlendirilmesi,
- Uygulama imar Planları ile ilgili tereddüte düşülen konularda görüş oluşturulması ve ilgili mercilerden görüş alma, işlemleri yapılmaktadır.⁵⁵

⁵⁴ İstanbul Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2011, s. 60.

⁵⁵ İstanbul Büyükşehir Belediyesi stratejik Plan 2010-2014 s.37

Plan değişikliği istekleri, o bölgede ki insanlar veya mülk sahipleri, vakıf, dernek veya meslek kuruluşları tarafından, çeşitli kurum ya da kuruluşlar tarafından, ilgili kamu kuruluşları tarafından, ilgili belediyenin planlama birimleri tarafından gelebilmektedir.

Tablo 5.8: Boğaziçi Bölgesinde yapılan plan tadilatları

İLÇELER	2004-2007	2008	2009	2010	2011	Toplam
Beşiktaş	45	4	6	8	6	69
Sarıyer	72	4	11	17	12	116
Beykoz	45	1	9	20	10	85
Üsküdar	62	4	4	11	7	88
Toplam	224	13	30	56	35	358

Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2011 yılı faaliyet raporu

1974'ten beri doğal sit alanı olan Boğaziçi bölgesi, dokusu, tarihi yapıları, doğal atmosferi ve hassas yapısı nedeniyle ayrı bir önem arz etmektedir. Boğaziçi Bölgesinde 2004-2011 yılları arasında toplamda 358 plan tadilatı yapılmıştır. Bunun 224 tanesi 2004-2007 yılları arasında gerçekleşmiştir. Plan tadilatının en fazla yapıldığı ilçe Sarıyer'dir. Sarıyer ilçesinde 116 plan tadilatı yapılmıştır. Üsküdar ilçesinde 88, Beykoz İlçesinde 85 ve Beşiktaş İlçesinde de 69 plan tadilatı olmuştur.

5.4.3 İstanbul Kararları

Bu dönemdeki İstanbul Büyükşehir Belediye Meclis kararlarının %6'lık kısmını İstanbul başlığı altında topladığımız Kente dair kararlar oluşturmaktadır. Bunlar; sokak, cadde park, kültür merkezleri, spor salonları v.b. isimlendirilmesi, adreslerin numaralandırılması, İstanbul Genelinde faaliyet gösteren otoparkların konumlandırılması ve işletilmesi, Gayrimenkullerin değerlendirilmesi, kiralanması satılması, Büyükşehir sınırlarında uygulanacak harç, ücret, tarife bedellerinin belirlenmesi, türbe ve mezarlıkların bakımı onarımı, İlçe ve mahalle sınırlarının tespitidir. Bu başlıklar altında topladığımız karar sayısı 1459 adettir.

Sokakların, spor salonlarının, park ve bahçelerin, üst geçit alt geçit yol ve kavşakların ve bunlara benzer yerlerin isimlendirilmesi yada isminin değiştirilmesi için 571 karar çıkmıştır. Taşınmazların alım satımı ve kiraya verilmesi, gayrimenkullerin değerlendirilmesi veya kullanıma sunulması, tahsis edilmesi gibi karar sayısı 225'dir. Yeni otopark alanlarının açılması, işletilmesi, Otoparkların konumlandırılması için meclise gelen 103 konu vardır.

5.4.4 Mali Kararlar

Mali başlığı altında topladığımız parasal konularının tüm konular içerisindeki oranında %6'dır. Bu konuda Büyükşehir Meclisinde görüşülen 1355 konu vardır. Bunlar daha çok İlçe Belediyelerinin ve Büyükşehir Belediyesinin bütçe, ek bütçe, kesin hesap ve fasıllar arası ödenek aktarım görüşmeleridir. Ayrıca Büyükşehir'in borçlanma ve Kredi kullanım istekleri, iştirak şirketlerine ait sermaye artırım talepleri de yer almaktadır.

İstanbul'a artan göçün etkisiyle imar, ulaşım, çevre, afet, kent ve toplum düzeni, sosyal destek, sağlık ve kültür hizmetleri kapsamında halkın ihtiyaçları artmış ve birçok ihtiyaç da ön plana çıkmıştır. Artan bu ihtiyaçları karşılamak, İstanbul'u daha yaşanır ve daha modern bir kent haline getirebilmek güçlü bir mali yapıyı gerektirmektedir.⁵⁶

Mecliste görüşülen bütçe ve kesin hesap tümüyle reddedilemez. Ancak, değişiklik yapılmak suretiyle kabul edilebilir. Reddedilen bir konu meclisin aynı toplantısında yeniden gündeme alınıp görüşülemez.

5.4.5 Kurumiçi Kararlar

Büyükşehir Belediyesinin kurumsal yapısına yönelik görüşülen konulardan oluşmaktadır. Tüm konular içindeki ağırlığı %3'dür. Görüşülen konu sayısı 617'dir. İETT ve İSKİ yapısının teşekkülü ve bunların işleyişine yönelik konularda bu başlık altında toplanmıştır. İSKİ ile alakalı 201 konu, İETT ile ilgili 34 konu görüşülmüştür. Yeni kurulacak birim, müdürlük ve daire başkanlığının oluşumu, görev değişimi veya

⁵⁶ İstanbul Büyükşehir Belediyesi stratejik Plan 2010-2014 s.37

isim değişikliği, personel kadrolarının ihdası, sözleşmeli personel çalıştırılması ve ücretlerinin belirlenmesi gibi konuları kapsamaktadır.

5.4.6 Meclis onay Kararları

Bu başlık altında toplanan 833 konu vardır, bunların tüm konular içerisindeki yüzdeler ağırlığı %3'tür. Meclis başkan ve vekillerinin, katip üyelerin, encümen üyelerinin, ihtisas komisyon üyelerinin, denetim üyelerinin seçimi, kardeş şehir ilan edilmesi, ulusal veya uluslar arası kuruluşlara üyelik, başka kentlere yapılacak olan ziyaretlerin onayı, başka şehirlere yapılacak olan yardımlar, ödöl ve hibeler, tahsisler, başkana yetki verilmesi, meclis üyelerinin huzur hakkının belirlenmesi, çocuk ve gençlik meclislerinin oluşturulması, sponsorluk, ortaklık kurulması gibi konular bu başlık altında kategorilendirilmiştir.

5.4.7 Proje Kararları

Diğer Kurumlarla yapılan ortak hizmet projeleri, turizm ve kültür projeleri, trafik düzenleme projeleri, üst yapı ve fiziki donatı projeleri, trafik düzenleme projeleri gibi konuları kapsamaktadır. Tüm kararlar içindeki oranı %1'den düşüktür. Toplam görüşülen konu sayısı 41 tanedir.

5.4.8 Sosyal içerikli kararlar

Özürölülerin ulaşımı, Huzurevi hizmetleri, okullara yapılan yardımlar, başarılı öğrencilerin ödüllendirilmesi, evde bakım hizmetleri, cenaze nakilleri, kitap kampanyaları, ücretsiz tiyatro etkinlikleri, sağlık projeleri, sosyal konut satışları, hayvan barınağı yapımı, depremzedelere yardım ve amatör sporlara yapılan katkı konularından oluşmaktadır. Toplam bu başlık altında 58 konu görüşülmüştür ve tüm konular içerisindeki oranı %1'den düşüktür.

5.4.9 Ulaşım Kararları

Bu başlık altında toplanan 182 konu vardır, bunların tüm konular içerisindeki yüzdelik ağırlığı %1'den düşüktür. metro, tramvay, metrobüs hatlarının teşkili, durak tespiti ve proje onayları, taransfer merkezlerinin konumlandırılması, taksi ve taksi durakları, deniz taşımacılığı, indirimli taşımacık uygulamaları konularını kapsamaktadır.

5.4.10 Yönetmelik Kararları

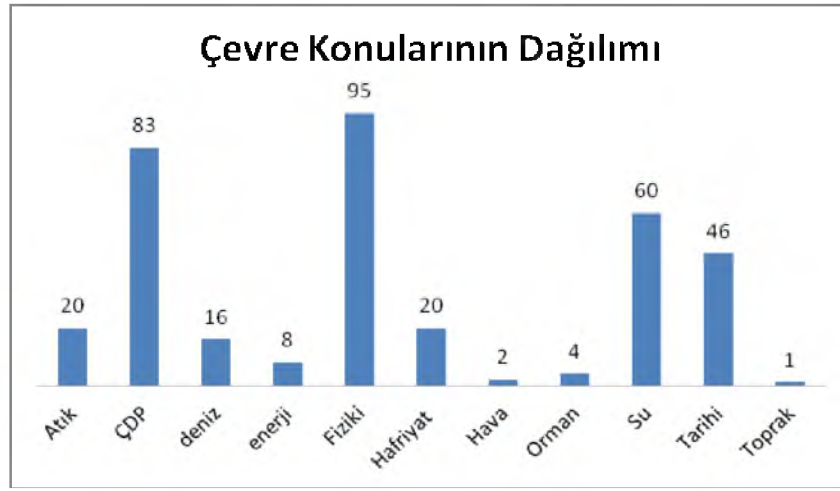
İstanbul Büyükşehir Belediyesini ilgilendiren konularda yeni yönetmeliklerin çıkartılması veya tadil edilmesi konularından oluşmaktadır. Bu başlık altında toplanan 93 konu vardır, bunların tüm konular içerisindeki yüzdelik ağırlığı %1'den düşüktür.

Her ayın ikinci haftası görüşmelerini yapan İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi o ay içerisinde ortalama 270 civarında konuyu karara bağlamaktadır. Bu konular yukarıda; İmar, İstanbul, mali, kurumiçi, meclis, proje, soysal, ulaşım ve yönetmelik başlıkları altında gruplandırılarak kısa kısa açıklanmıştır. Bunların dışında asıl araştırma konusu olan; Canlı varlıkların yaşamlarının doğrudan etkileyen fiziksel ve ekolojik çevre faktörleridir. İnsanların sürekli yaşadıkları konut, dolaştığı cadde, bulvar, dinlendiği park bahçe, yürüdüğü kaldırım, geçtiği yaya kavşakları fiziki çevre faktörlerini, diğer canlılarla karşılıklı etkileşim içinde buldukları ormanlar, göller, denizler, ırmaklar ise doğal çevre faktörlerini oluşturur. insanoğlunun doğal olmayan faaliyetleri sonucu ise bu özelliklerin bozulması canlı yaşamını tehdit eder hale gelebilmektedir. İşte burada yerel yönetimlere ve onun karar vericilerine çok önemli görevler düşmektedir. Yerel yönetimler, sorumluluk alanında yaşayan halkın diğer yaşamsal, kültürel ve gündelik gereksinimlerinin karşılanması yanında çevresel kalitesini korumakla da yükümlüdür. Yerel yönetimlerin uygulayacağı çevre politikaları insanlar üzerinde baskı oluşturup belirleyici olacağından toplumsal çevre bilincinin yerleşmesi açısından önemlidir. Ayrıca yerel yönetimler doğrudan halk odaklı olduğu ve hizmet alıcılarla doğrudan etkileşim içerisinde olduğu için uygulanan kararlar yerelden genele sirayet ederek ulusal çevre kalitesine de katkı sağlayacaktır. Aşağıda İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin Çevre kararları alt başlıklarıyla birlikte incelenmiştir.

5.5 İBB MECLİSİ 2004-2012 DÖNEMİ ÇEVRE KARARLARININ ANALİZİ

2004-2012 tarihleri arasında 9 yıllık dönemde İBB meclisinde görüşülen 24.415 konudan ancak 352 tanesini Çevre konuları oluşturmaktadır. Bu çalışmada 352 tane çevresel içerikli karar kendi arasında; Atık, ÇDP (Çevre Düzeni Planı), deniz, enerji, fiziki çevre, hafriyat, hava, orman, su, tarihi çevre, toprak alt başlıkları halinde kategorilendirilmiştir.

Tablo 5.9: Çevre Kararlarının Dağılımı

Çevre konusunda alınan 352 kararın önemli bir kısmını yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere, Çevre Düzeni Planı (ÇDP), Fiziki Çevre ve tarihi çevre üzerine alınan kararlar oluşturmaktadır. Yukarıdaki tabloda yer alan konular başlıklar halinde, ayrı ayrı, o konuda meclis kararlarından örnekler verilerek incelenmiştir.

5.5.1 Fiziki Çevre Kararları

Çevre düzenlemeleri, Park ve bahçelerin yenilenmesi, yeşil alanların oluşturulması, sahil düzenleme, kentsel dönüşüm ile eski görünümlü alanların yenilenmesi, rehabilitasyon projelerinin tatbik edilmesi ve İstanbul silüetine yönelik kararlar fiziki çevre konusu altında toplanarak incelenmiştir. Fiziki çevreye yönelik kararların önemli bir bölümünü yenileme alanlarına yönelik alınan kararlar ile bu kararlara yapılan itirazlardan oluşmaktadır. Örneğin;

İBB, Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) ve Tuzla Belediyesi arasında ortak protokol imzalanarak İstanbul Tuzla Kentsel Yenileme (Gecekondu Dönüşüm) projesi hazırlanmıştır. Hazırlanan proje görüşülmek üzere meclise havale edilmiş ve proje Komisyon tarafından incelenerek uygun bulunmuştur. İstanbul Tuzla Kentsel Yenileme (Gecekondu Dönüşüm) Projesine ilişkin konu Mecliste görüşülerek 15.06.2005 tarih ve 1073 sayı ile raporun aynen ve oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Gecekondu alanları ile ilgili problemler Türkiye gündemini hep meşgul etmiştir. İstanbul'daki gecekondu mahalleleri; İstanbul'un dışarıdan devamlı göç alan bir kent olmasıyla beraber hızlı nüfus artışıyla özellikle maddi imkanı yeterli olmayan insanların barınma ihtiyaçlarını gidermek maksadıyla, tamamına yakını kamu arazileri üzerinde, başlangıçta derme çatma yapılar biçiminde insanların kendi imal ettiği konutlar biçiminde oluşmuştur. Bu şekilde hızlı ve çarpık bir kentleşme gelişmiştir. Zaman içerisinde her türlü teknik ve sosyal temel altyapıdan yoksun bu gecekondu mahallelerinde istenmeyen farklı sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Burada hızlı kentleşme sürecinde yaşam kalitesini belirleyen birçok kentsel hizmet aksamakta dolayısıyla ihtiyaç sahiplerinin gereksinimlerine yeterince cevap verilememekte olup, ayrıca varlıklarıyla da çevresel olumsuzluklar ile görsel ve fiziksel kirliliğe yol açmaktadırlar. Bu gecekondu alanlarının keşmekeşliğinden kurtulup kentsel çevre kalitesini yakalama adına düzenli ve planlı yeni yerleşim alanları oluşturma ihtiyaçları doğmuştur. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin bu konularda vermiş olduğu kararlarda gecekonduların ıslahı, yeni gecekondu yapımının önlenmesi, mevcutların tasfiyesi ve işlevlendirilmesi sonucu alanların yenilenerek yeni ve modern çağdaş yaşam koşullarında fonksiyonel sağlıklı bir kentsel çevre yaratılmaya çalışılmıştır.

12.04.2007 tarih ve 967 sayılı kararda,

Küçükçekmece Avcılar İç-Dış Kumsal Yenileme Alanı İlanı hakkında Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü'nün yazısıyla meclise havale edilen konu da;

Komisyon Görüşü: Komisyonumuza 12.03.2007 tarihinde 1480 sayı ile havale edilen Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme daire Başkanlığı-Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü'nün 01.03.2007 tarihli 443 sayılı teklifi incelendi. 5366 sayılı kanunun 2.maddesi "Büyükşehirlerde ise ilçe ve ilk kademe belediye meclislerince alınan bu kararlar, Büyükşehir belediye meclisince onaylanması halinde Bakanlar Kurluna sunulur." Bu nedenle teklife konu yenileme alanı hakkında Avcılar ve Küçükçekmece Belediyesi Meclisince karar alınması gerekmektedir. İlgili ilçe belediye meclislerince karar alındıktan sonra yeniden değerlendirilmek üzere teklifin Müdürlüğü'ne iadesi komisyonumuzca uygun görülmüştür. Denilmektedir.

Meclis Kararı: Hukuk – Turizm ve Sanat Komisyonları müşterek raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 4 üncü Toplantı Yılı, nisan ayı toplantılarının 12 Nisan 2007 tarihli 4 üncü birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Denilerek kentsel dönüşüm ve yenileme alanlarına yönelik verilecek kararların öncelikle ilçe belediye meclislerinden geçmesi gerekliliğinden bahsedilmiştir. Bu nedendir ki söz konusu projeye yönelik komisyonun vermiş olduğu müdürlüğüne iade kararı meclis tarafından da onaylanmıştır.

Çevresel kaliteyi doğrudan ilgilendiren, yetersiz konut olanakları, sağlıksız çevre şartları, altyapı eksiklikleri, yetersiz hizmetler ve benzeri olumsuz gelişmeler sebebiyle giderek kentsel yaşam dayanılmaz hale gelmektedir. Bu yönüyle de İstanbul kentsel dönüşüme en fazla ihtiyaç duyan yerleşimlerden birisi olmuştur.

Bütüncül koruma ilkesinin ışığında bugünkü ve gelecekteki ihtiyaçları karşılayan, kente ve çevreye katkıda bulunan sağlıklı gelişmeyi sağlayan, kentlerin harabe bölgelerini ıslah ederek yeni işlevlerle canlandıran kentsel yenileme eylemleri Belediye Meclisinin vereceği kararlarla kentsel kültür mirasını çevresiyle birlikte koruyup yaşatacaktır. kentin yenilenerek gelişmesine olanak veren ve kente yeni yaşam alanları kazandırmaya yardımcı olan kentsel iyileştirme uygulamaları İstanbul'un çevresel geleceği için önemlidir.

25.11.2011 tarih ve 2721 sayılı kararda;

Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Daire Başkanlığı Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü'nün yazısında; Şişli İlçesi sınırları içinde bulunan Cendere Bölgesindeki muhtelif taşınmazları içine alan bölgenin mevcut üst ölçekli plan kararları da dikkate alınarak, kentsel dönüşüm ve gelişiminin temini için “Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanı” olarak ilan edilmesi istenmektedir.

Komisyon Görüşü: Teklif ilgili Komisyonlarca incelenmiş olup, Teklif Konusu Şişli İlçesi sınırları içerisinde yer alan ve ada, parsel, paftaları yazılı bulunan alanların “Cendere Vadisi Kentsel Gelişim ve Dönüşüm Alanı” olarak ilan edilmesi 5393 Sayılı Belediye Kanununun 73. maddesi uyarınca uygun bulunmuştur.

Karar: Hukuk-İmar ve Bayındırlık-Altyapı, Mesken ve Kentsel Yenileme Komisyonları müşterek raporuyla; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 3. Toplantı Yılı, Kasım Ayı Toplantılarının 25 Kasım 2011 tarihli 10. birleşiminde okunarak, yapılan işaretle oylama neticesinde raporun Meclis tarafından aynen ve Oyçokluğu ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Bir yerin Kentsel dönüşüm alanı veya yenileme alanı ilan edilmesine dair farklı tarihlerdeki meclis kararlarına yukarıda örnekler verdik. Ancak birde kentsel dönüşüm alanı ilan edilen bu yerlere yapılan itirazlar vardır. Bu itirazlar da verilen itiraz dilekçeleri neticesinde ilçe belediyeleri veya Büyükşehir Belediyesinin ilgili birimlerinin havalesi ile meclis gündemine alınarak karara bağlanmaktadır.

Örneğin 12.10.2010 tarih ve 2118 sayılı meclis kararında; Kartal, 1/1000 ölçekli Kentsel Yenileme Proje Alanı İtirazları yer almaktadır.

Şehir Planlama Müdürlüğü'nün yazısında; 05.07.2007 onanlı 1/1000 ölçekli Kartal Kentsel Yenileme Proje Alanı'na 128 pafta, 8569 ada-5 parsel, 8566 ada-7 parsel, 8570 ada-5 parsel, 8588 ada-4 parsel ilgililerince yapılan itirazlar Kartal Belediye Başkanlığı'nın İlçe Meclis Kararı ile uygun görülerek 1/1000 ölçekli plan değişikliği

teklifi ile birlikte İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığına iletilmiştir. 1/1000 ölçekli teklif plan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığınca incelenerek ilgili mevzuat kapsamında değerlendirilmek ve karar alınmak üzere İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi'ne iletilmiştir. Konuya ilişkin alınan Meclis Kararı'nda 'Kartal, Yakacık, 128 pafta, 8569 ada-5 parsel, 8566 ada-7 parsel, 5868 ada-4 parsel, 8570 ada-5 parsel ilişkin 1/1000 ölçekli Kartal Kentsel Yenileme Proje alanına ilişkin itirazlar incelenmiş olup ulaşım görüşü alındıktan sonra değerlendirilmek üzere müdürlüğüne iadesi komisyonumuzca uygun görülmüştür. denilerek Müdürlüğümüze iade edilmiştir ve Kartal Belediye Başkanlığı bilgilendirilmiştir.

Kartal Belediye Başkanlığı'nca konuya ilişkin Ulaşım Planlama Müdürlüğü'nden kurum görüşü alınmış olup; İlçe Meclis Kararı ile Kartal Kentsel Yenileme Proje Alanındaki muhtelif parsel sahiplerince yapılan itirazlar uygun görülerek 1/1000 ölçekli plan değişikliği teklifi ile birlikte değerlendirilmek ve karar alınmak üzere Başkanlığımıza yeniden iletilmiştir.

İlçe İmar Komisyonu Görüşü: Kartal Belediye Başkanlığı İmar Komisyonununun 07.04.2010 gün ve 2010/56 sayılı kararında "Kartal, Yakacık 128 pafta 8569 ada 5 parsel, 8566 ada 7 parsel, 8570 ada 5 parsel, 8568 ada 4 parselde alternatif yol değişikliği ile ilgili konu komisyonumuzca görüşülmüş, bilgi paftasındaki teklif şekli ile uygun bulunmuştur." denilmektedir.

İlçe Meclis Kararı: Kartal Belediye Meclisi'nin 07.04.2010 gün ve 2010/56 sayılı kararında "Kartal, Yakacık 128 pafta 8569 ada 5 parsel, 8566 ada 7 parsel, 8570 ada 5 parsel, 8568 ada 4 parsel ile ilgili teklifin İmar Komisyonu Raporu doğrultusunda aynen kabulüne Kartal İlçe Belediye Meclisi'nin 2010/nisan ayı toplantısının 07.04.2010 tarihli 2. birleşiminde oybirliğiyle karar verildi" denilmektedir.

Bu bağlamda İlçe Meclis Kararı ve 1/1000 ölçekli plan değişikliği teklifine ilişkin bilgi paftası incelendiğinde, yapılan düzenleme 16.04.2005 onanlı 1/5000 ölçekli Kartal E-5 Kuzeyi Nazım İmar Planı plan kararlarını bozucu niteliktedir. " denilerek İlçe Meclis Kararı ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliği teklifine ilişkin bilgi paftası

yazımız ekinde olup, yürürlükteki yasa ve yönetmeliklere göre yeniden değerlendirilerek karar alınmak üzere Büyükşehir Belediye Meclisine havale olunmuştur.

Komisyon Görüşü: Kartal ilçesi, 1/1000 ölçekli Kentsel Yenileme Proje alanına yapılan itirazlar incelenmiş olup bölgedeki fiili yapılaşmalar ve arazinin Topoğrafik yapısı dikkate alınarak itiraza konu yol güzergahının Ulaşım Planlama Müdürlüğü tarafından tekrar incelenmesinin ardından değerlendirilmek üzere müdürlüğüne iadesi komisyonumuzca uygun görülmüştür.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 2. Toplantı Yılı, Ekim Ayı Toplantılarının 12 Ekim 2010 tarihli 2. birleşiminde okunarak, yapılan işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Yenileme alanlarıyla birlikte, konut köprü, yol ve benzeri yapıların tamirata, tadilatı, yenilenmesi, doğal yapıların güçlendirilmesi çevresel güzellik ve kent estetiği açısından çok önemlidir. Rehabilitasyon amaçlı yapılan çalışmalar genelde doğaya yakın ve çevresel etmenler düşünülerek yapılan uygulamalar olduğundan görsel özellikler taşımaktadır.

17.07.2008 tarih ve 1665 sayılı kararda,

Fatih Eminönü Kennedy Caddesi (Aksakal Cad-10.Yıl Cad. Arası) Yol Rehabilitasyon Uygulama Projesi hakkında, İmar ve Şehircilik Daire Başkanının "Mevcut görüşlerle Sn. Başkana Onay açılması" derkenar emri doğrultusunda konu Başkanlık Makamının onayına sunulmuştur.

Komisyon Görüşü: Fatih Eminönü Kennedy Caddesi (Aksakal Cad.-10. Yıl Cad. Arası) Yol Rehabilitasyon Uygulama Projesine ilişkin 1/5000 ölçekli N.İ.P. ve 1/1000 ölçekli U.İ.P. tadilat teklifi incelenmiş olup komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 5 inci Toplantı Yılı, temmuz ayı toplantılarının 17 Temmuz 2008 tarihli 4 üncü birleşiminde okunarak; Yapılan işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

İstanbul, adeta Mevcut şartlar altında kentte oluşan ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel bozulmalar gibi birçok sorun altında bunalmış bir kent görünümündedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sürdürülebilir Yaşam Kalitesini iyileştirmek ve daha yaşanabilir çevreler oluşturmak adına kentlisine daha dengeli, sağlıklı nitelikli ve konfor koşullarına uygun mekânlar sunarak İstanbul'u bu görünümünden kurtarmakla görevlidir. Kentte yaşayan vatandaşların gelişen çevre bilinciyle birlikte daha iyi çevrelerin yaratılmasına yönelik profesyonel çabalar da artacaktır. Bu çabalar arasında park bahçe ve yeşil alanların dizaynı, geliştirilmesi fonsiyonlarının artırılarak yaratıcı olanaklar sunulması kullanıcıların çevresel kaliteye ilişkin beklentilerinin bir karşılığı olarak sayılabilir.

17.05.2007 tarih ve 1220 sayılı kararda,

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nün yazısıyla müdürlük sorumluluğundaki yeşil alanların bakım ve onarım hizmet ihaleleri yıllık olarak yapıldığı, yıl içinde yapılan imalatların yeni ihaleler ve işyeri teslimlerinin gecikmesi halinde tahrip olduğu ve kısa aralıklarla mükerrer imalat ve ödeme zaruryeti doğurduğundan bahsedilmekte ve bu durumun önüne geçilmesi ve hizmetin, kalitenin devamlılığının sağlanması amacıyla 5393 sayılı kanunun 67. maddesi "gelecek yıllara yaygın hizmet yüklenmelerinde belirtildiği ilgili müdürlükçe 2008 ve 2009 yılı hizmet ihalelerinin birlikte iki yıllık yapılması konusunda karar alınması gereği ifade edilmiştir.

Komisyon Görüşü: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı Park ve Bahçeler Müdürlüğü hizmet ihalelerinin iki yıllık yapılması 5393 sayılı kanunun 67. maddesine istinaden komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: Plan Bütçe Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 4 üncü Toplantı Yılı, mayıs ayı toplantılarının 17 mayıs 2007 tarihli 4 üncü birleşiminde okunarak; raporun aynen ve oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nün isteği doğrultusunda İstanbul Büyükşehir Belediyesinin hizmet alanları içerisinde yer alan, Fiziksel çevrenin kalite göstergelerinden olan yeşil alanların bakım ve onarım işinin daha etkin ve daha az maliyetle devamlılığının sağlanabilmesi için böyle bir karar alınmıştır.

13.05.2010 tarih ve 1223 sayılı kararda,

Üsküdar ilçesi Çamlıca Mevkiinde bulunan Radyo ve Televizyon Vericilerinin oluşturduğu görüntü kirliliğinin önüne geçilmesi ve tek bir kulede birleştirilmesi amacıyla 'Çamlıca Tepesi TV-Radyo Kulesi Projesi' ne yönelik çalışmalar başlatılmış olup bu kapsamda İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile T.C. Ulaştırma Bakanlığı arasında ilgi (a) 'Çamlıca Tepesi TV Kulesi ve Entegre Tesisleri Proje Hizmet Alımı ve Uygulama Projesine Dönüştürülmesi Süreçlerine İlişkin Protokol' hazırlanarak imzalanmıştır.

Çamlıca Tepesi TV-Radyo Kulesi Projesi, Etüd ve Projeler Daire Başkanlığı Projeler Müdürlüğü yazısıyla meclise gönderilmiştir. Komisyonca yapılan inceleme sonucunda, teklif Müdürlüğünden geldiği şekliyle uygun görülmüştür. Altyapı, Mesken ve Kentsel Yenileme – Çevre ve Sağlık Komisyonları müşterek raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 2. Toplantı Yılı, Mayıs Ayı Toplantılarının 13 Mayıs 2010 tarihli 4. birleşiminde okunarak, yapılan işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Üsküdar ilçesi Çamlıca Mevkiinde bulunan Radyo ve Televizyon Vericileri, Çamlıca tepesinin yüksekliği ve bulunduğu yer itibariyle İstanbul'un birçok yerinden görünmektedir. Bu kuleler, Boğaziçinin eşsiz manzarasının ardında estetikten uzak büyük ve biçimsiz kuleler şeklinde İstanbul silüetine olumsuz bir katkı yapmaktadır. Yukarıdaki verilen kararlar İstanbul'un önemli bir görüntü kirliliği, tamamen ortadan

kaldırılmasa da sayılarının azaltılması ve daha göze hitap eden tasarımıyla etkinliği azaltılmaya çalışılmıştır.

Bugün görsel kirlilik kentlerin en büyük sorunudur. Bir kentin, Modern gelişmiş bir kent olma gayreti ancak kent yapılarının işlerlik kazanıp geleceğe entegre olabilmesiyle, çirkin görünüm ortadan kalkmasıyla, uygar yaşam şartlarını tüm vatandaşlarına eşit biçimde sunarak optimum yaşam kalitesini yakalaması neticesinde daha gerçekçi olacaktır.

Görüntü kirliliği ile mücadele ve İstanbul silüetinin korunması adına İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin almış olduğu en önemli kararlardan bir tanesi “İstanbul silüet ana planı” uygulanmaya alınmasıdır.

12.09.2012 tarih ve 1823 sayılı meclis görüşmesinde;

Şehir Planlama Müdürlüğünün yazısıyla; “ Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, çok zengin tarihi ve kültürel mirasa sahip olan İstanbul’un kent kimliğini oluşturan ana öğelerinden biri olan eşsiz silüetinin korunması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi amacıyla 13.10.2011 tarih ve 2286 sayılı İ.B.B. meclis kararıyla “İstanbul silüet ana planı” hazırlanması karar altına alınmış ve bu karara binaen İBB tarafından ilk olarak Tarihi Yarımada silüetini etkileyecek ilçelerde yükseklik sınırlaması getiren çalışmaların yapılmasına karar verilmiştir.

Söz konusu çalışma, 2 etap olarak tasarlanmış olup ilk etapta Tarihi Yarımada silüetini oluşturan tarihi eserlerin üzerine oturduğu zeminin diğer bir ifadeyle hattı bâlânın teknik incelemesi yapılarak skalayı oluşturacak eşik değerleri ve bu eşiklerdeki en yüksek kottaki maksimum bina yükseklik değerlerinin tespitinden ibaret olup sonuçları plan notu ilavesi olacak şekilde nihaytlendirilmiştir. Söz konusu plan notu ilavesinde maksimum bina yüksekliklerini içeren +0.00 kotu aralıkları skalası, plan notu eklenecek alanın kısıtlı olması, okunaklı olabilmesi vb. teknik detaylar sebebiyle dar tutulmuş ve olası uygulama hatalarının önüne geçebilmek amacıyla çalışmanın bu kısmı

2. etaba bırakılmıştır. 2. etapta ise ilk etapta belirlenen eşik değerlerde adilane bir uygulama yapılabilmesi için gereken formüller hazırlanmıştır.

Kamuoyundaki silüetle alakalı beklentinin çok yüksek düzeyde olması ve malum olunacağı üzere bahsi geçen çalışmaların çok vakit alması sebebiyle daha önce zikredilen etaplanın 1. ayağı tamamlanır tamamlanmaz meclise takdim edilmiş 13.01.2012 tarihinde İ.B.B. meclisinde oybirliğiyle kabul edilmiştir. 1. etap olarak nitelendirdiğimiz ilk çalışmada 0-39m, 40m-70m, 71m-100m, 101m-150m, +150m olmak üzere belirlenen eşik değerlerin en yüksek noktasındaki kotlara maksimum yapı yükseklik sınırı getirilmiştir. Tabii olarak mahalle bazında 30m, 40m hatta yer yer 50m kot farkı olan bu eşik aralıklarında aynı skala içerisindeki en alt kotta bulunan yapıyla en üst kotta bulunan yapıyı uygulama esnasında bir tutarak değerlendirmek şehircilik prensiplerine aykırı düşmektedir.

Bu sebeple çalışmanın 2. ayağını oluşturan uygulama formülleri hazırlanmıştır. 2. etap diye adlandırdığımız bu formül çalışması ilk etapta belirlenen eşik değer aralıklarında nizami uygulamayı sağlamak amacıyla değişen kot aralıklarında arazi topografyasını bozmayacak şekilde optimum ara değerlerin tespitini sağlayan formüllerin tespitinden ibarettir. Sonuç olarak bu çalışmayla beraber ilk etapta ana hatları belirlenmiş olan prensip niteliğinde kararların pekiştirilmesi ve olası uygulama hatalarının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Bu kapsamda:10.10.2011 tarih ve 4614235 sayılı yazımız ile Başkanlık Makamına gönderilen silüet çalışması 13.01.2012 tarih ve 173 sayılı İstanbul Büyükşehir Belediye Meclis Kararı ile kabul edilmiştir. denilerek plan notlarının ilave edilmesinin uygun olacağı mütalaa edilmekte olup, konunun 3194 sayılı İmar Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun ilgili maddelerine göre incelenmek ve karar alınmak üzere Büyükşehir Belediye Meclisine havale olunmuştur.

Komisyon Görüşü:13.01.2012 tarih 173 sayılı İBB Meclis kararı ile kabul edilen silüetle ilgili yükseklik düzenlemelerine ilaveler yapılması ve bu kararda yapılan maddi hataların düzeltilmesine yönelik teklif komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 4. Toplantı Yılı, Eylül Ayı Toplantılarının 12 Eylül 2012 tarihli 3. birleşiminde okunarak, müzakereye açıldı. Yapılan müzakereler ve işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Yaşamın sürdürüldüğü fiziksel çevreden, doğrudan bu fiziksel çevrenin oluşumuna katkısı olanlar ile bu çevrenin olanaklarını kullananların beklentileri farklılık göstermektedir. plansız ve alt yapıdan yoksun birçoğu kaçak olarak yapılmış eskimiş köhneleşmiş binalarla deforme edilmiş alanlarda yaşayan insanlar yaşamlarını sürdürebilecekleri, yaşamsal önemi olan temel unsurların sağlanmasını yeterli görebilmektedir. Öte yandan Belediye meclisleri aldıkları kararlarla, sürdürülebilir bir yerleşme ile, yaşanılan çevreyi farklı risklere karşı güven altına alıp, planlayarak konforlu, emniyetli sağlıklı ve gelişmeye elverişli bir çevre amaçlamaktadır.

5.5.2 Çevre Düzeni Plan Kararları

Dengeli ve sürekli kalkınma amacına uygun olarak ekonomik kararlarla ekolojik kararların bir arada düşünülmesine imkan veren, rasyonel doğal kaynak kullanımını sağlamak üzere kalkınma planları ve varsa bölge planları temel alınarak yapılan ve tarım, turizm, konut, sanayi, ulaşım vb. genel arazi kullanım kararlarını, politika ve stratejilerini belirleyen, bölge veya havza bazında 1/50.000 veya 1/100.000 ölçekte hazırlanan, plan hükümleri ve plan açıklama raporuyla bütün olan üst ölçekli fiziki plandır.

Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde il çevre düzeni planı ilgili Büyükşehir Belediyeleri tarafından yapılır veya yaptırılır ve doğrudan Belediye Meclisi tarafından onaylanır.

İstanbul Büyükşehir Meclisi tarafından görüşülen 84 ÇDP'nin Büyük bir çoğunluğunu lokal bazda itirazlar oluşturmaktadır. Bu itirazlardan bazıları; Tuzla tersaneler alanına ilişkin itiraz, İstanbul Süllet itirazları, tarım alanlarıyla ilgili itirazlar, Ambarlı Liman

Bölgesi Kararlarına İtirazlar, Orman Alanının Kaldırılmasına İtiraz, İlçelerle İlgili Kararlara İtirazları v.b. olarak sayılabilir.

14.07.2006 tarih ve 1370 numaralı kararda,

İstanbul Büyükşehir Belediyesi iştirak şirketi olan Bimtaş'ın sayılı yazısında; İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığınca ihalesi yapılan "İstanbul Büyükşehir Nazım Plan Analitik Etüt İşinin" BİMTAŞ A.Ş. uhdesinde kalarak 12.01.2005 tarihinde sözleşmesinin imzalandığı, söz konusu İhalenin tamamlandığı ve analitik etüdler doğrultusunda İstanbul Çevre Düzeni Planı ve Raporunun hazırlanarak ekte sunulduğu belirtilerek gereğinin yapılması istenmektedir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7.maddesinin (b) bendinde; "Çevre düzeni plânına uygun olmak kaydıyla, Büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak..." şeklinde, belirtilmekte olup, Büyükşehir Belediyesinin görevleri arasında yer alan Nazım İmar Planlarının, Çevre Düzeni Planına uygun olarak yapılabilmesi amacıyla, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı arasında 01.10.2004 tarihinde İstanbul İl Çevre Düzeni Planının yapılmasına ilişkin protokol imzalanmıştır.

22.02.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6.maddesinde Çevre Düzeni Planları ile ilgili olarak; "İl çevre düzeni plânı; valinin koordinasyonunda, Büyükşehirlerde, Büyükşehir Belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılır. İl Çevre Düzeni Plânı, Belediye Meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanır" hükmü ile 10. madde (c) fıkrasında "İl çevre düzeni plânı ile belediye sınırları dışındaki alanların imar plânlarını görüşmek ve karara bağlamak" hükümleri gereğince İstanbul Valiliğinin de katılımıyla 6 ay süre uzatımını içeren ek protokol imza altına alınmıştır. Bu bağlamda, İstanbul İl Çevre Düzeni Planının hazırlanması görevi Belediye Başkanlığımıza verilmiş olup, planın onama süreci içinde Büyükşehir Belediye Meclisi, İl Genel Meclisi ve Çevre ve Orman Bakanlığının onama işlemlerini ayrı ayrı gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Bu süreç içerisinde söz konusu çalışmalarla

eş zamanlı olarak Başkanlığımızca 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa uygun olarak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi İhale Komisyonunun 15.12.2004 tarih ve 1405-530 sayılı kararı ile İl Çevre Düzeni Planı için gerekli olan Analitik Etütler ve diğer analizleride kapsayan "İstanbul Büyükşehir Nazım İmar Planı Analitik Etüdler İşi", BİMTAŞ - Boğaziçi Peyzaj İnşaat Müşavirlik Teknik Hizmetler Ağaç Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye ihale edilmiştir.

"İstanbul Büyükşehir Nazım İmar Planı Analitik Etüdler işi" doğrultusunda, 5216 sayılı Yasa'da tanımlanan gereklilik üzerine, İstanbul İl sınırları bütününde; BİMTAŞ AŞ tarafından Tepebaşında oluşturulan büroda İstanbul Çevre Düzeni Planı'nın geniş akademisyen ve uzman kadrosu ile birlikte yaklaşık 10 aylık bir çalışma sürecinin sonucunda hazırlandığı belirtilmektedir. Ayrıca, yapılan çalışmalar sırasında; Merkezi Hükümet'in ilgili Bakanlıkları başta olmak üzere, Yerel Yönetimlerin ilgili Kurumları ve Meslek Odaları ile Sivil Toplum Kuruluşlarının görüşlerine ve değerlendirmelerine başvurulduğu, çok sektörlü ve geniş kapsamlı araştırmalara dayanan planlama önerilerinin geliştirildiği de bildirilmektedir.

Arazi kullanım kararlarını sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde belirleyerek uygulanmasına yönelik politika-strateji ve kararlar oluşturmayı amaçlayan bir planlama yaklaşımıyla ele alındığı söylenen 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planının amacı; "2023 yılı hedef alınarak ilçe sınırlarının ve belde belediyeleri sınırlarının il sınırına kadar tamamını kapsayacak şekilde haritasında belirlenmiş sınırlar içerisinde, Türkiye'nin kalkınma politikası kapsamında sektörel gelişme hedeflerine uygun planlama ilkeleri çerçevesinde, koruma-kullanma dengesinin sağlanarak gelişme hedeflerinin belirlenmesi ve ekolojik dengenin korunarak yaşanabilir bir çevre yaratılması" olarak belirtilmektedir.

Komisyon Görüşü: 1/1000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı ve Raporu incelenmiş olup Komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 3 ncü Toplantı Yılı, temmuz ayı toplantılarınının 14 temmuz 2006

tarıhli 5 inci birleşiminde okunarak; Müzakere açıldı: Yapılan Müzakereler Sonunda Oybirliği ile kabul edildi.

Çevre Düzeni Planları Ülke ve varsa bölge planı kararlarına uygun olarak konut, sanayi, tarım, turizm, ulaşım gibi yerleşme ve arazi kullanılması kararlarını belirleyen, koruma-kullanma dengesinin sağlanarak gelişme hedeflerinin belirlenmesi ve ekolojik dengenin korunarak yaşanabilir bir çevre yaratılması amacıyla yapılmaktadır. Çevre Düzeni Planları sadece yapıldığı yerle sınırlı olmayıp Ülke ve bölge planlarıyla da bütünlük göstermek zorundadır. Bu nedenle, İstanbul için yapılan Çevre Düzeni Planının Trakya alt bölgesi Ergene Havzası, Kocaeli İl Çevre Düzeni ve Sakarya-Düzce-Yalova ve Bilecik Çevre Düzeni planlarının uyumlaştırılması zaruri olmuştur. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi bu amaçla aşağıdaki kararı uygulamaya almıştır.

16.02.2007 tarih ve 321 numaralı kararda,

Çevre ve Orman Bakanlığı ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile Kalkınma Birliği arasında 1/100.000 ölçekli Trakya alt bölgesi Ergene Havzası İstanbul İl Çevre Düzeni Kocaeli İl Çevre Düzeni ve Sakarya-Düzce-Yalova ve Bilecik Çevre Düzeni planlarının uyumlaştırılması ile Trakya alt bölgesi 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni planlarının üretilmesine ilişkin ekli ortak hizmet protokolü yapılması istenmektedir.

Komisyon Görüşü: Komisyonumuza 12.02.2007 tarihli ve 980 sayı ile havale edilen Şehir Planlama Müdürlüğü'nün 07.02.2007 tarih ve 447 sayılı incelendi. Çevre ve Orman Bakanlığı ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile Trakya Kalkınma Birliği arasında 1/100.000 ölçekli Trakya alt bölgesi Ergene havzası İstanbul İl Çevre Düzeni Kocaeli İl Çevre Düzeni ve Sakarya-Düzce-Yalova ve Bilecik Çevre Düzeni planlarının uyumlaştırılması ile Trakya alt bölgesi 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni planlarının üretilmesine ilişkin ekli ortak hizmet protokolü 5393 sayılı Belediye yasasının 75. maddesi, 5216 Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7/b, 18/g maddeleri uyarınca komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: Hukuk-İmar ve Bayındırlık İlişkiler Komisyonları müşterek raporu, İstanbul

Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 4 üncü Toplantı Yılı, Şubat Ayı Toplantılarının 16 Şubat 2007 tarihli 5 inci birleşiminde okunarak; Yapılan Müzakere sonunda: raporun aynen ve Oyçokluğu ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Çevre Düzeni Planıyla alakalı olarak Belediye Meclisini en fazla meşgul eden konular plan itirazlarıdır. çeşitli kurum, şahıs, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları ve ilgilileri tarafından plana bir çok itiraz yapılmıştır. Yapılan bu itirazlar Meclis tarafından kimi zaman haklı bulunularak plan tadilatına gidilmiştir. Fakat çoğu zaman plana yapılan itirazlar uygun bulunmamıştır.

11.05.2010 tarih ve 109 numaralı kararda,

Büyükşehir Belediye Başkanı'nca onaylanan 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planına, otuz günlük askı süresi içerisinde, dilekçeler ile somut bir gerekçe belirtilmeden 15.06.2009 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'na itiraz edildiği ifade edilerek; Plan'ın düzeltilmesi veya iptal edilmesi talep edilmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi ilgili Müdürlüğün yaptığı değerlendirme ve sonuç bölümünde: Çevre Düzeni Planları; "ülke ve bölge plan kararlarına uygun olarak konut, sanayi, tarım, turizm, ulaşım gibi sektörler ile kentsel-kırsal yapı ve gelişme ile doğal ve kültürel değerler arasında koruma-kullanma dengesini sağlayan ve arazi kullanım kararlarını belirleyen yönetsel, mekansal ve işlevsel bütünlük gösteren sınırlar içinde, varsa bölge planı kararlarına uygun olarak yapılan, idareler arası koordinasyon esaslarını belirleyen, 1/25.000, 1/50.000, 1/100.000 veya 1/200.000 ölçekte hazırlanan, plan notları ve raporuyla bir bütün olan planlardır." Bu kapsayıcı tanımdan da anlaşılacağı üzere; çevre düzeni planı, plan sıra düzeninde (hiyerarşisinde) bölge planından sonra gelen ve ona uyumlu olarak hazırlanan ve alt ölçekli planları yönlendiren kararları belirleyen "üst kademe plan" niteliğindedir. Nitekim 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda, alana ilişkin hakim fonksiyonlar gösterilerek plan türü gereği alt ölçekli planları yönlendirici genel bir çerçeve ortaya konulmuştur. Uygulamaya esas olacak fonksiyonlar ve imar koşulları bu Plan'ın yaklaşımı doğrultusunda hazırlanacak alt ölçekli imar planlarında belirlenecektir.

15.06.2009 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda fonksiyonlar; tanımlanan vizyon ve makroform yapısı ile İstanbul bütünü (16 milyon) ve alt bölgeler için belirlenen nüfuslar doğrultusunda; plan sürecinde yapılan analiz ve sentez çalışmalarının sonuçlarına göre belirlenmiştir.

Yukarıda açıklanan gerekçeler ile itiraza konu bir husus bulunmamaktadır. 15.06.2009 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nın somut bir gerekçe sunmadan düzeltilmesini veya iptal edilmesini talep eden 7 adet itirazın ilgili mevzuat hükümlerine göre incelenmek ve karar alınmak üzere Büyükşehir Belediye Meclisine havale olunmuştur. Denilmektedir.

Komisyon Görüşü: 15.06.2009 t'tli 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'na yapılan itirazlar incelenmiş olup plan kararlarına aykırılık teşkil ettiğinden komisyonumuzca uygun görülmemiştir.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 2. Toplantı Yılı, Mayıs Ayı Toplantılarının 11 Mayıs 2010 tarihli 2. birleşiminde okunarak, yapılan işaretlerle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Yukarıda verilen örnekte Çevre Düzeni Planının büyük ölçekli bir plan olduğunun ve diğer alt ölçekli planların buna entegre edilerek çıkartılması gerekliliğinden, planın bütünselliğinden bahisle geniş bir alanı kapsadığından ve ÇDP plan sürecinde yapılan analiz ve sentez çalışmalarının nüfus doğrultusunda belirlendiğinden yapılan itirazlar İmar ve Bayındırlık Komisyonu tarafından uygun bulunmamıştır. Mecliste komisyon raporu doğrultusunda karar alarak Çevre Düzeni Planına yapılan itirazları red etmiştir. Meclis almış olduğu bu kararla ÇDP planlarını bir nevi korumuş ve delme girişimlerini boşa çıkarmıştır.

12.05.2010 tarih ve 1126 numaralı kararda, cendere itiraz

1/100.000 ölçekli İstanbul Ç.D.P'ndaki Cendere Vadisi (ağırlıklı olarak sanayi tesisleri) Kararlarına İlişkin İtirazlar.

Mer'i Plandaki Durumu: İtiraza konu olan parseller 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda ağırlıklı olarak "Orman Alanı" olmak üzere "Askeri Alan ve Askeri Güvenlik Bölgesi", "Meskun Alan" ve "Kentsel ve Bölgesel Donatı Alanı" fonksiyonlarında yer almaktadır.

Değerlendirme ve Sonuç: 15.06.2009 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nın İstanbul için öngördüğü vizyon; "Çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda özgün kültürel ve doğal kimliğini koruyarak gelişen, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip bilgi toplumuna dönüşen yaşam kalitesi yüksek bir İstanbul" olarak belirlenmiştir.

Söz konusu vizyon doğrultusunda Plan'ın amacı ise "İstanbul'a; sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal kimlik değerleri ile özdeşleşen, kentin öncelikle kültür ve turizm alanlarındaki üstünlüklerini ön plana çıkartan, çevresel, ekonomik ve toplumsal sürdürülebilirlik ilkelerini mekana yansıtarak yaşam kalitesini yükselten, ekonomik yapısını bilim ve teknolojiye dayalı ticaret ve hizmet ağırlıklı bir ekonomiye dönüştüren, etkin ve katılımcı bir kent yönetimi/yönetişimi yapılandırmasında, kurumsal ve mekansal planlarını verimli bir araç olarak kullanan küresel ölçekte güçlenmiş bir kent statüsü kazandırmak." olarak tanımlanmıştır.

Yukarıda açıklanan yaklaşım doğrultusunda Plan'da, kentsel ve bölgesel yeşil alan olarak belirlenen kentin önemli ekolojik koridorlarından Cendere Vadisi'nin riskli jeolojik yapısı sel ve taşkınlara neden olduğundan; dere koruma alanı içinde her türlü yapı yapılmasının yasaklanması, bunun dışındaki yerleşilebilir alanlarda ise Vadi'nin ekolojik koridor niteliği göz önünde bulundurularak, hava sirkülasyonunu engellemeyecek nitelikte kültürel amaçlı kullanımların, rekreasyon alanlarının ve spor tesislerinin yanı sıra bilişim, iletişim ve ileri teknolojilerin geliştirildiği ve kullanıldığı

tesislerin, ileri teknoloji enstitülerinin, ar-ge vb. birimlerin yer alması öngörülmüştür. Konuya ilişkin olarak Plan Uygulama Hükümleri'nin 8.4.5.1 maddesinde "Plan'da kentsel ve bölgesel yeşil alan olarak belirlenen kentin önemli ekolojik koridorlarından Cendere Vadisi'nin riskli jeolojik yapısı sel ve taşkınlara neden olduğundan dere taşkın sahası içinde her türlü yapı yapılması yasaktır. Bunun dışındaki yerleşilebilir alanlarda Vadi'nin ekolojik koridor niteliği göz önünde bulundurularak, hava sirkülasyonunu engellemeyecek nitelikte açık alan ağırlıklı kültürel amaçlı kullanımlar, yeşil ve rekreasyon alanları ve spor tesislerinin yanı sıra bilişim, iletişim ve ileri teknolojilerin geliştirildiği tesisler, ileri teknoloji enstitüleri, ar-ge vb. birimler yer alabilir. Eğitim, bilişim ve teknoloji alanlarında, ileri teknolojiye dayalı prototip (ilk örnek) dışında esnek, seri vb. üretim yapılamaz." denilmektedir.

15.06.2009 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda Cendere Vadisi'ndeki sanayilerin bölgeden desantralize edilmesi kararı verilmiş olup; konuyla ilgili olarak Genel Hükümlerin 8.2.12. Maddesi'nde "Plan bütünlüğü çerçevesinde yer alan depolama ve sanayi binaları tevsii yapılmaması, çevre kirliliğine yol açmaması, ilgili kurumların olumlu görüşünün olması ve ileri teknoloji kullanılması koşulları ile ekonomik ömürlerini tamamlayıncaya kadar mevcudiyetlerini sürdürebilirler. Ancak, depolama ve sanayi binalarının planlarda belirlenen lojistik ve/veya sanayi alanlarına hazırlanacak bir eylem planı çerçevesinde desantralizasyonu esastır." denilmektedir. Bu kapsayıcı tanımdan da anlaşılacağı üzere, çevre düzeni planı plan sıra düzeninde (hiyerarşisinde) bölge planından sonra gelen ve ona uyumlu olarak hazırlanan parsel ölçeğinin üzerinde kararlar üreten "üst plan"dır. Nitekim, 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda, 50 ha'ın altında büyüklüğe sahip alanlar gösterilmemiş, bölgedeki hakim fonksiyon(lar) gösterilmiş, gösterimlerin sınırları şematize edilmiş ve bununla ilgili olarak da Genel Hükümlerin 8.2.2. Maddesi'nde, "1/100.000 ölçekli plan paftasında çizilen çeşitli arazi kullanım ve yerleşme alanlarına ait sınırlar şematik olarak gösterildiğinden; bu plan üzerinden plan ölçeği ile ölçü alınamaz, yer tespiti ve uygulama yapılamaz. Hakim fonksiyonun belirtildiği bu alanların ve bu alanlar içerisinde yer alacak diğer fonksiyonların dağılımları ve bu dağılımların yoğunlukları, sınırları ve detayları alt ölçekli planlarda belirlenecektir." denilmektedir.

Komisyon Görüşü: 15.06.2009 tasdik tarihli 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı Cendere Vadisi'ne ilişkin yapılan itirazlar incelenmiş olup plan kararlarına aykırılık teşkil ettiğinden ve uygulamaya ilişkin koşullar alt ölçekli planlarda belirleneceğinden komisyonumuzca uygun görülmemiştir.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 2. Toplantı Yılı, Mayıs Ayı Toplantılarının 12 Mayıs 2010 tarihli 3. birleşiminde okunarak, yapılan işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Yukarıda ki kararlar Plan bütünlüğü çerçevesinde Cendere Vadisi'nin riskli jeolojik yapısı sel ve taşkınlara neden olduğundan; dere koruma alanı içinde her türlü yapı yapılmasının yasaklanması, bunun dışındaki yerleşilebilir alanlarda ise Vadi'nin ekolojik koridor niteliği göz önünde bulundurularak, hava sirkülasyonunu engellemeyecek nitelikte kültürel amaçlı kullanımların, rekreasyon alanlarının ve spor tesislerinin yanı sıra bilişim, iletişim ve ileri teknolojilerin geliştirildiği ve kullanıldığı tesislerin, ileri teknoloji enstitülerinin, ar-ge vb. birimlerin yer alması öngörülmüştür. Yapılan itirazlar çevre düzeni planı plan sıra düzeninde (hierarchy) bölge planından sonra gelen ve ona uyumlu olarak hazırlanan parsel ölçeğinin üzerinde kararlar üreten "üst plan olması sebebiyle yapılan itirazlar kabul görmemiştir.

10.05.2011 tarih ve 930 numaralı kararda,

Meslek Odalarının Çevre Düzeni Planına İlişkin İtirazlarda;

Galataport, Zeyport, Haydarpaşa, Kartal vb. herhangi bir araştırmaya, hiçbir analiz ve sentez çalışmasına ve üst ölçekli bir plana dayanmayan kentsel projelerin Plan'dan kaldırılması,

Ataşehir'de önerilen "1.Derece Ticaret ve Hizmet Merkezi" kararının kaldırılması,

Ümraniye'de 2b arazisi üzerinde önerilen "Alt Merkez" kararının kaldırılması,

Gümüşyaka-Çanta-Değirmenköy bölgesinde önerilen "Gelişme Alanı", "Sanayi Alanı", "Kentsel ve Bölgesel Donatı Alanı", "Lojistik Bölge" ve "Alt Merkez" kararlarının kaldırılması,

Silivri ve Çanta arasında önerilen "İleri Teknoloji Alanı", "Eğitim, Bilişim ve Teknoloji Alanı", "Fuar ve Festival Alanı", "Kentsel ve Bölgesel Donatı Alanı" kararlarının kaldırılması,

Silivri'de önerilen üçüncü bir havalimanı kararının kaldırılması,

Küçükçekmece içme suyu havzasında önerilen kararların, Küçükçekmece ile Sazlıdere arasındaki ekolojik koridor ile Hadımköy'ün kuzeyinde önerilen "Gelişme Alanı" kararlarının kaldırılması,

Küçükçekmece Gölü kıyısındaki arkeolojik sit alanının sahil kesiminde önerilen "Kentsel ve Bölgesel Yeşil ve Spor Alanı", geri kalan kısmında önerilen "Üniversite Alanı" kararlarının kaldırılması,

2b alanları ile ilgili olarak Plan Paftası ve Plan Açıklama Raporu'ndaki çelişkinin giderilmesi,

"Havza İçi Rehabilitasyon Edilecek Alanlar"da rehabilitasyonun nasıl olacağının açıklanması, konuyla ilgili 8.4.1.3.1 plan notunun netleştirilmesi,

Riva'ya ilişkin verilen "Gelişimi ve Yoğunluğu Denetim Altında Tutulacak Alan" kararının kaldırılması,

şile ve Ağva'da önerilen "Gelişme Alanı", Riva'da önerilen "Yat Limanı" kararlarının kaldırılması,

"Sosyal Etkinlik Adası" kararının kaldırılması,

Ekolojik tarım alanlarında "ekolojik turizm" in, tarımsal niteliği korunacak alanlar içerisinde uygun yerlerde "tarım turizmi" nin teşvik edilmesi kararlarının kaldırılması, Plan'da sit alanlarının türlerine ve derecelerine göre gösterilmesi, "Kentsel ve Bölgesel Donatı Alanı" lejantının bu derece genelleştirilmemesi, "Üniversite Alanları" ve "Sağlık Alanları" ayrıca gösterildiğinden, "İlk ve Orta Eğitim" yerel ölçekli eğitim kurumları olduğundan "Kentsel ve Bölgesel Donatı Alanı" kapsamında çıkarılması,

Plan'da Kentin kuzeyindeki içme suyu havzalarında, orman alanlarında, korunacak tarım alanlarında, ekolojik alanlarda önerilen çok sayıdaki "Kentsel ve Bölgesel Donatı Alanı" kararlarının kaldırılması, "Doğa Odaklı Turizm Alanları" ile ilgili plan notunda otel, motel ve diğer konaklama tesislerinin yapılmasına hiçbir yapılaşma kısıtlaması getirilmeden izin verilmesi kararının kaldırılması, "Ekolojik Turizm Alanları" ile ilgili plan notunda mevcut yapılar dışında hiçbir yapılaşma kısıtlaması getirilmeksizin yeni konaklama tesislerinin yapımına izin verilmesine ilişkin plan notunun doğayı kullanmayı değil korumayı ön plana alan bir anlayışla yeniden düzenlenmesi,

Yeraltı su havzalarının bulunduğu alanlarla ilgili hükümlerin bu havzaları koruma temelinde revize edilmesi,

Hadımköy'deki sanayi alanında sağlıklılaştırmanın nasıl gerçekleştirileceği ve alınan önlemlerin belirtilmesi,

Akfırat'ın kuzeydoğusunda orman alanı içerisinde yer alan "Turizm Merkezi" kararının kaldırılması, "Gelişme Alanları" içinde "Küçük Sanayi Sitesi" yapılabilmesine olanak sağlayan kararın kaldırılması ve "Lojistik Bölge"lere hangi lojistik faaliyetlerin gelebileceğinin ayrımının yapılması talep edilmektedir.

Komisyon Görüşü: 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'na yapılan itirazlar incelenmiş olup Şehir Planlama Müdürlüğü'nün itirazlarla ilgili yapmış olduğu değerlendirme doğrultusunda Plan Raporu'nun 584.sayfasında, 2B alanları ile ilgili yer alan " ... havza dışında kalan orman sınırları dışına çıkarılan alanlar için ise "gelişimi ve yoğunluğu denetim altında tutulacak alan" kararı verilmiştir." İbaresinin "... havza

dışında kalan orman sınırları dışına çıkarılan alanlar için ise "gelişimi ve yoğunluğu denetim altında tutulacak alan" ve "meskun alan" kararları verilmiştir." olarak revize edilmesi, Plan Uygulama Hükümleri'nin Lojistik Bölgeler ile ilgili 8.4.9.2 plan notundaki " ... Lojistik bölgelerde sanayi faaliyetleri yer alamaz." ifadesinin "... Lojistik bölgelerde sanayi faaliyetleri ve "yanıcı, parlayıcı ve patlayıcı madde depoları yer alamaz." olarak revize edilmesi , Plan Açıklama Raporu'nun 581.sayfasında yer alan "... Bu süreçte, sınır ihlallerinin giderilmesi ve tespit edilen bozuk ormanların biyolojik çeşitliliğe uygun olarak yeniden ağaçlandırılması öngörülmüştür. Orman içi kadastral boşluklar ile orman içi tanımsız alanların da ağaçlandırılarak ormanla ekolojik açıdan bütünleştirilmeleri esastır." cümlesinin "... Bu süreçte, sınır ihlallerinin giderilmesi öngörülmüştür." olarak yeniden düzenlenmesi, 583.sayfasında yer alan "Orman içi kadastral boşluklar ile orman içi tanımsız alanlar da ağaçlandırılarak ormanla ekolojik açıdan bütünleştirilecektir." cümlesinin plan raporundan çıkarılması,Plan Uygulama Hükümleri'nin 8.4.1.1.2. Ağaçlandırılarak Ormanla Ekolojik Olarak Bütünleştirilecek Alanlar" plan notundaki son maddede yer alan "... Orman içi kadastral boşluklar ile orman içi tanımsız alanlar da ağaçlandırılarak ormanla ekolojik açıdan bütünleştirilmesi esastır." ifadesinin kaldırılması,işletilen maden alanlarında ağaçlandırma çalışmalarının yapılması teknik olarak mümkün olmadığından Plan Açıklama Raporu'nun 582.sayfasında yer alan maddelerden sehven "İşletilen maden alanlarının ağaçlandırılma çalışmalarının Orman Teşkilatı ve yerel yönetimler tarafından denetime tabi tutulması" olarak yazılan ikinci maddenin "Orman alanlarındaki işletilmesi sona eren maden alanlarının ağaçlandırılma çalışmalarının Orman Teşkilatı tarafından yapılması" olarak değiştirilmesi, 8.4.6.5. Günübürlük Rekreasyon Alanları ile ilgili plan notunun "Kullanım ömrü biten maden ve taş ocağı alanlarından İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nce alt ölçekli planlarda belirlenecek "günübürlük rekreasyona uygun alanlar", ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak doğa onarımı çalışmaları ile paralel günübürlük rekreasyona yönelik düzenlenebilecektir." şeklindeki ikinci paragrafı; "Orman alanı dışındaki kullanım ömrü biten maden ve taş ocağı alanlarından İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nce alt ölçekli planlarda belirlenecek "günübürlük rekreasyona uygun alanlar", ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak doğa onarımı çalışmaları ile paralel günübürlük rekreasyona yönelik düzenlenebilecektir." olarak yeniden düzenlenmesi,Plan Açıklama Raporu'nun 646.sayfasındaki "Yukarıda belirtilenlerin

dışında, kullanım ömrü biten maden ve taş ocağı alanlarından Büyükşehir Belediyesi'nce alt ölçekli planlarda belirlenecek "günübirlik rekreasyona uygun alanlar", ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak doğa onarımı çalışmaları ile paralel günübirlik rekreasyona yönelik düzenlenebilecektir." cümlesinin "Yukarıda belirtilenlerin dışında, orman alanları hariç kullanım ömrü biten maden ve taş ocağı alanlarından Büyükşehir Belediyesi'nce alt ölçekli planlarda belirlenecek "günübirlik rekreasyona uygun alanlar", ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak doğa onarımı çalışmaları ile paralel günübirlik rekreasyona yönelik düzenlenebilecektir." şeklinde yeniden düzenlenmesi, bunun dışında kalan konularda 1/100.000 ölçekli plan hükümlerinin korunması komisyonumuzca uygun görülmüştür.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 3. Toplantı Yılı, Mayıs Ayı Toplantılarının 10 Mayıs 2011 tarihli 2. birleşiminde okunarak, yapılan işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oyçokluğu ile kabulü kararlaştırılmıştır.

10.05.2011 tarih ve 939 numaralı kararda,

TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi'nin Çevre Düzeni Planına İlişkin İtirazları şu şekildedir:

Projeksiyon nüfusundaki yüksek değerlerin yeniden irdelenmesi, Projeksiyon nüfusuna ilişkin "en kötü senaryo"nun gerçekleşmemesi ve nüfus artışının sınırlandırılması hedefine ulaşılması için hangi uygulama araçlarının tanımlandığının belirsiz olması,

Meskun alanların tespitinde; sıhhileştirilmesi öngörülen plansız ve sağlıksız yapılaşmış alanlar ile yerleşimin bir parçası olarak değerlendirildiği ifade edilen 2b niteliğindeki alanlardaki plansız yapılaşmış alanların hesaba katılıp katılmadığı hususuna açıklık getirilmesi,

Silivri-Büyükçekmece Gölü arasında önerilen gelişme alanları ve diğer fonksiyonların; tehdit altında olan nitelikli tarım toprakları üzerinde daha ciddi boyutlarda tehdit

oluşturması, Sazlıdere bölgesinde mutlak tarım toprakları üzerinde önerilen konut gelişme alanlarının Plan'ın "doğal kaynakların sürdürülebilirliği" ilkesi ile çelişmesi,

Küçükçekmece Havzası'ndan vazgeçilmiş olması,

Plan'ın konut gelişme alanı olarak belirlediği alanların (Kayabaşı, Ispartakule, Hadımköy gibi) mekansal dağılımında geçtiğimiz yıllarda TOKİ ve KİPTAŞ tarafından yapılan yer seçimlerinin büyük ölçüde belirleyici olmuş olması; mevzii imar planları ve/veya imar planı değişiklikleriyle oluşturulan ve çoğunluğu şehircilik ilkelerine aykırılık savıyla dava konusu olan bu konut alanlarının Plan'a aktarılmış olması plan kademelenmesi bakımından olumsuz bir durum oluşturması,

Mevcut sanayi alanlarının desantralize edilmesine yönelik planlama kararları verilirken, detaylı sektörel analizlerin yanında toplumsal etkilerinin de değerlendirileceği kapsamlı çalışmaların yapılmamış olması,

Silivri'de önerilen 3.Havaalanı'nın Plan'ın diğer ulaşım ve yerleşme kararları ile bütünlük oluşturmaması; korunması gerekli tarım arazilerini ve su havzalarını tehdit edecek şekilde gelişme eğilimini körükleyecek nitelikte bir karar olması,

Lojistik bölgelerle ilgili plan notunda "üretim faaliyetinin yapılmayacağı"na dair açık bir hüküm bulunmaması,

Plan Açıklama Raporu'nda "sanayinin içme suyu havzaları ve kentin tüm doğal yapısını tehdit eden kuzeye gelişme eğilimini tetikler etkisi sanayinin kent dışına yönlendirilmesini zorunlu hale getirmektedir." ifadesi yer almasına rağmen; Hadımköy'de önerilen sanayi ve lojistik fonksiyonlarının Sazlıdere ve Büyükçekmece içme suyu havza sınırlarının ortasında bir koridor şeklinde kuzeye doğru gelişmeyi tetikleyecek olması,

2b alanlarından, kentin içinde kalan ve halihazırda yapılaşmış olan alanları tanımlayan "havza içi rehabilite edilecek alan" ile "gelişimi ve yoğunluğu denetim altında tutulacak

alan" kararlarının kaçak yapılaşmaları meşrulaştıran ve bu alanlara imar affı getiren nitelikte olması,

Yoğun bir yapılaşma baskısı altında olan havzalarda "rehabilitasyon" öngörüsünün sanayinin desantralizasyonu ile sınırlı kalması, havza nüfuslarının sistemli bir şekilde alandan desantralize edilmesine ve böylelikle bu alanların rehabilitasyonuna yönelik politikaların Plan ile belirlenmemiş olması,

Plan Açıklama Raporu'nda kruvaziyer limanlardan (Salıpazarı, Haydarpaşa, Zeytinburnu, Kartal) bahsedilmesine rağmen, Plan lejantında ve hükümlerinde "kruvaziyer liman" bulunmaması,

Faaliyetini sürdüren Galata (Salıpazarı) Limanı ve yapılması öngörülen Haydarpaşa Limanı kararlarının; gerek yavaşan büyük yolcu gemilerinin İstanbul silüetine olan olumsuz etkisi gerek kruvaziyer limanın söz konusu tarihi merkezde oluşturacağı yoğun kentsel trafik ve gerekse kruvaziyer liman sahasında yer alacak çeşitli fonksiyonlara ilişkin ayrıcalıklı yapılaşma hakları açısından sakıncalı olması,

Yargı kararına rağmen Zeytinburnu (Zeyport) kruvaziyer liman önerilmesinin yargı kararlarına aykırı olması,

Marmara Denizi üzerinde yapay adaların oluşturulması yönündeki Plan kararının; evrensel koruma ilkeleriyle çelişmesi,

Çapa ve Cerrahpaşa hastanelerinin kısmen, Şişli Etfal Hastanelerinin tamamen taşınması yönündeki kararların; hastanelerin yer seçim kriterleri açısından şehircilik ilke ve esaslarıyla örtüşmemesi, bu mekanların tekrar kamusal donatı alanı olarak kullanılması yönünde bir karar geliştirilmemesi,

İstihdam yapısına ilişkin nominal değerlerin dolayısıyla oransal olarak ifade edilen değişimin sayısal boyutunun Plan Açıklama Raporu'nda yer almaması,

Kırsal yerleşimlerin ekonomilerinin güçlendirilmesinde en önemli faktörün "tarımsal verimliliğin artırılması" olduğu ifade edilmesine rağmen; bu yöndeki politikaların yetersiz olması,

Başta deprem ve yangın olmak üzere diğer afetlere karşı da hassas olan meskun konut alanları, hastaneler vb. kamu yapıları, ticaret ve turizm gibi yoğun yapılar ve sanayi yapılarının sağlıklaştırılması (güçlendirme veya yeniden inşa etme) konusunun yaptırıcı bir biçimde ve açıkça dile getirilmemiş olması; Plan'da yaptırıcı bir hüküm bulunmaması,

Silivri'nin mevcut nüfusunun planda getirilen fonksiyonlarla yaklaşık 12 kat artırılması, İstanbul'un en zengin yer altı su kaynaklarına sahip Silivri'de bu kaynakların kirlenmesine yol açacak olması konularına itiraz edilmektedir.

Komisyon Görüşü:1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'na yapılan itirazlar incelenmiş olup plan kararlarına aykırılık teşkil ettiğinden komisyonumuzca uygun görülmemiştir.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 3. Toplantı Yılı, Mayıs Ayı Toplantılarının 10 Mayıs 2011 tarihli 2. birleşiminde okunarak, müzakereye açıldı. Yapılan müzakere ve işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oyçokluğu ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Çevre Düzeni Planına meslek odalarından çeşitli itirazlar gelmiştir. Özellikle bu itirazlar kente insan öncelikli değil, rant ve pazarlama öncelikli bakan bir yaklaşımın ürünüdür. uygulandığı takdirde, istanbul'un sorunlarını çözmek bir yana, gelişimini bugünkünden de daha tehlikeli boyutlara sürükleyecek, kentin tarihi ve doğal değerlerinde geri dönülmez tahribatlar yaratacaktır bağlamında yapılmaktadır. Yukarıda itiraza konu teşkil eden kararlar maddeler halinde sıralanarak itirazların kabul edilmesi istenmiştir. Ancak Belediye Meclisi, İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu ile itirazların bütünsel plan kararlarına aykırılık teşkil etmesinden dolayı itirazları kabul etmemiştir.

12.05.2010 tarih ve 1123 numaralı kararda,

Havza İçi Rehabilite Edilecek Alanlara ilişkin "İtiraz Değerlendirme Tablosu"nda listesi verilen dilekçeler ile itiraz edilerek; parsellerin "Meskun Alan" olarak gösterilmesi talep edilmektedir.

Mer'i Plandaki Durumu: İtiraza konu olan parseller 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda "Havza İçi Rehabilite Edilecek Alan" fonksiyonunda kalmakta olup; söz konusu parsellerin mer'i plandaki durumu İtiraz Değerlendirme Tablosu'nda yer almaktadır.

Değerlendirme Ve Sonuç: İçme suyu ihtiyacının giderilmesinin sürekli hale getirilmesi ve gelecek nesillere güvenli bir biçimde taşınması, 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nın en önemli hedeflerinden birisidir. Mevcutta yoğun konut ve sanayi yapılaşmasına maruz kalan havzaların rehabilite edilmesi İstanbul'un en öncelikli konularındandır.

Su toplama havzalarının 1.000 metrelik kuşağında (mutlak ve kısa) kalan alanlar ile havzaları besleyen derelerin koruma kuşaklarını kapsayan alanlarda yapılaşma olmaması yaklaşımı doğrultusunda Plan'da; su toplama havzalarının mutlak ve kısa mesafe kuşakları "Havza İçi Yapı Yasaklı Alan" olarak gösterilmiş ve bu alanlarda ekolojik yapıyı ve su kalitesini tehdit eden kullanımlara izin verilmemiştir.

Havza sınırları içerisindeki baraj, göl ve dere mutlak koruma alanları, kısa mesafeli koruma alanları, orman alanları, tarım alanları, askeri alanlar gibi doğal ve yapay eşikler dışında kalan ve ağırlıklı olarak üzerinde yapılaşmanın bulunduğu yerleşilebilir alanlar ise "Havza İçi Rehabilite Edilecek Alan" olarak tanımlanmıştır.

Konuya ilişkin olarak Plan Uygulama Hükümleri'nin 8.4.1.3.1. Su Toplama Havza Alanları maddesinde "İçme suyu havzalarının "havza içi yapı yasaklı alanlar" dışındaki yapılaşmış alanları kapsamaktadır. Havza içi rehabilite edilecek alanlardaki nüfus, yoğunluk, kullanımlar ve yapılaşma koşulları içme suyu havzalarının korunması ve

kontrolüne ilişkin mevzuat göz önünde bulundurularak alt ölçekli planlarda belirlenecektir." denilmektedir.

Ayrıca, Genel Hükümlerin 8.2.1. Maddesi'nde ise "Bu plan, plan paftaları, plan hükümleri ve plan raporu ile bir bütündür."; 8.2.2. Maddesi'nde, "1/100.000 ölçekli plan paftasında çizilen çeşitli arazi kullanım ve yerleşme alanlarına ait sınırlar şematik olarak gösterildiğinden; bu plan üzerinden plan ölçeği ile ölçü alınamaz, yer tespiti ve uygulama yapılamaz. Hakim fonksiyonun belirtildiği bu alanların ve bu alanlar içerisinde yer alacak diğer fonksiyonların dağılımları ve bu dağılımların yoğunlukları, sınırları ve detayları alt ölçekli planlarda belirlenecektir." denilmektedir.

Yukarıdaki hükümlere ilave olarak, 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı Plan Açıklama Raporu'nda "Plan'da 50 ha'nın altında büyüklüğe sahip alanların gösterilmediği, mevcut gösterimlerin sınırlarının şematize edildiği" ifadesi de yer almaktadır.

Dolayısıyla, Plan Uygulama Hükümleri'nin 8.2.1, 8.2.2 ve 8.4.1.3.1 maddeleri ile Plan Açıklama Raporu'nda ifade edilen "50 ha ve üzeri fonksiyonların gösterilmediği" ifadesi birlikte değerlendirildiğinde; uygulamaya esas imar koşulları bu Plan'ın yaklaşımı doğrultusunda hazırlanacak alt ölçekli imar planlarında belirlenecektir.

Sonuç olarak, söz konusu itirazlar Plan ilke ve stratejilerine aykırı nitelikte olduğu için, 15.06.2009 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda değişiklik yapılmasına gerek bulunmamaktadır. " Denilerek. 15.06.2009 onaylı 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda fonksiyon değişikliği talep eden 17 adet itirazın ilgili mevzuat hükümlerine göre incelenmek ve karar alınmak üzere Büyükşehir Belediye Meclisine havale olunmuştur.

Komisyon Görüşü: 15.06.2009 tasdik tarihli 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'na yapılan itiraz incelenmiş olup plan kararlarına aykırılık teşkil ettiğinden komisyonumuzca uygun görülmemiştir.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 2. Toplantı Yılı, Mayıs Ayı Toplantılarının 12 Mayıs 2010 tarihli 3. birleşiminde okunarak, yapılan işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Yukarıdaki kararda; Çevre Düzeni Planında, “Havza İçi Rehabilite Edilecek Alan” olarak gösterilen alanların, “meskun alan” olarak değiştirilmesi talep edilmektedir. Söz konusu alanlar havza sınırları içerisinde kaldığından, meri planlara bu şekilde işlendiğinden yapılaşma ve nüfus artışı sınırlandırılarak çok doğru bir iş yapılmıştır. Halihazırda içme suyu havzalarında, çoğu kaçak biçimde oluşmuş, yoğun bir yapılaşma ve nüfus vardır. İstanbul’un en üst ölçekli planı olan Çevre Düzeni Planının sadece yeni yapılaşmayı ve nüfus artışı engellemeye yönelik kararları olmakla birlikte bu mevcut yerleşik nüfusun tasfiyesi ve alternatifi konularında eksik kalmıştır. Plan raporunda ise, içme suyu havzalarındaki nüfusla ilgili olarak şunlar söylenmiştir: “Plan ile yoğun bir nüfus baskısı altında olan su toplama havzalarının nüfusu sabitlenmiştir. 2007 yılı sonu itibariyle 1 090 947 kişinin yaşadığı su toplama havzalarında, önümüzdeki dönemde en fazla 1 090 000 kişinin yaşaması öngörülmektedir. Söz konusu değer üst sınır olup, yerleşme bazındaki nüfuslar, havzaları mümkün olduğunca yapılaşmadan uzak tutmak, mevcut yapılaşmalarla gelen nüfusu ve nüfus artışı denetlemek İlkesi doğrultusunda yapılacak alt ölçekli planlarda belirlenecektir.” Ayrıca Su Toplama Havza Alanları” alt başlığında, “Mevcutta yoğun konut ve sanayi yapılaşmasına maruz kalan havzaların rehabilite edilmesi İstanbul’un en öncelikli konularındandır.” Denilmektedir. Tahliye ile ilgili olarak; Havza Yönetim Modeli’nin tahliye aşamasında; havza içindeki su kalitesi açısından zararlı sanayi tesisleri gibi kullanımların kaldırılması, yapılaşmış alandaki yoğunluğun düşürülmesi ve boşaltılan nüfusun yeni gelişme alanlarına yerleştirilmesi yer almaktadır

5.5.3 Su Kirliliği Kararları

Bu başlıkta topladığımız konuları, İçmesuyu ve atıksu arıtma tesisleri, biyolojik arıtma yapılması, derelerin ıslahı, isale hatlarının teşekkülü, kanalizasyon çalışmaları, İSKİ faaliyetleri, barajlara yönelik faaliyetler ve koruma oluşturulması, su dolum tesisleri, su

kirliliğini önleyici faaliyetler olarak sıralayabiliriz. Belediye Meclisinde Su başlığı altında topladığımız toplam 60 konu görüşülmüştür.

Özellikle günümüzde çevre kirlenmesinin artmasıyla canlıların yaşamında önemli rol oynayan suyun temini ve temizlenmesi de önemli bir çevre sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeryüzündeki içme ve kullanma suyunun miktarı sınırlıdır. İnsan nüfusunun artmasıyla birlikte üretim teknolojisi sonucu ekolojik denge hızlı bir şekilde tahrip edilerek doğa kirlenmektedir. Kirlenici faaliyetler ise en çok su kaynakları üzerinde olmaktadır. Yaşamsal faaliyetlerin devamı için en önemli girdi olan su kaynaklarının kirlenmesi, içinde zararlı bileşenler barındıran atık suların, yeterli arıtım işleminden geçmeksizin havzalara boşaltılmasıyla meydana gelir. Besin zincirleri vasıtasıyla etkisini artırarak havzanın çevresinde veya içinde yaşayan tüm canlılar üzerinde baskı oluşturup, çeşitli türlerin ve biyolojik toplulukların yok olmasına ortam hazırlar. Tüm bunların yanında bir de oluşan kirlilik yüklerinin oluşturduğu etkinin ekonomik boyutu vardır. Su Rezervuarlarında oluşan kirlilik yüklerinin artması içme suyu arıtma tesislerinde daha fazla işlem gerekmesi nedeniyle giderlerin artmasını beraberinde getirecektir. Su kirlenmesi, insan sağlığını, içme veya çeşitli amaçlarla kullanma sonucu etkiler. İnsan sağlığının etkilenmesi, sonuçta ekonomik kayıplara neden olabileceği gibi, ekonomik kayıplar da beslenme ve giderek sağlık üzerinde etkili olabilir ve sonuçta hem insan sağlığı hem de ekonomik olarak büyük zararlar vererek yaşamı giderek zorlaştırır. Bu kirlilik yüklerinin etkileri ortaya çıkmadan tespit edilmesi ve önlemler alınması bir çok zararın daha başlamadan ortadan kaldırılması açısından çok önemlidir. İstanbul Su Rezervuarlarında oluşan kirlilik yüklerinin tespiti ve rezervuar sedimentine olan etkilerinin araştırılması Meclis tarafından aşağıdaki kararlar uygulanmaya alınmıştır.

23.11.2005 tarih ve 2884 numaralı kararda,

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 14.11.2005 tarihli birleşiminde komisyona intikal eden İSKİ Genel Müdürlüğü'nün yazısında; İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na İSKİ Kasım Ayı Genel Kurulu Toplantısı'nda görüşülerek karara bağlanması gerekli görülen İstanbul su rezervuarlarında oluşan kirlilik yüklerinin tespiti

ve rezervuar sedimentine olan etkilerinin araştırılması hakkında gündemin kabulüyle, Büyükşehir Belediye Meclisine havalesini tensiplerinize arz ederim.” denilmektedir.

Komisyon Görüşü: İSKİ Genel Müdürlüğü'nün 08.11.2005 tarih 128730 sayılı Meclis Başkanlığının 08.11.2005 tarih ve 7012 sayılı yazısı Komisyonumuzda görüşüldü. Teklife konu yapılacak işlerle ilgili protokollerin Genel Kurul Onayı ile geçerlilik kazanması şartı ile komisyonumuzca uygun görülmüştür.

Karar: Hukuk Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 2 nci Toplantı Yılı, Kasım ay'ı İSKİ genel kurulu toplantılarının 23 Kasım 2005 tarihli 2 nci birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

23.11.2005 tarih ve 2885 numaralı kararda,

İstanbul Büyükşehir Belediye meclisinin 14.11.2005 tarihli birleşiminde 2005/7011 sayı ile intikal eden İSKİ Genel Müdürlüğü'nün 128730 sayılı yazısında; İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na İSKİ Kasım Ayı Genel Kurulu Toplantısı'nda görüşülerek karara bağlanması gerekli görülen İstanbul'un Su Rezervuarlarının Doğal Risk Analizi ve Yönetimi Projesi hakkındaki gündemin kabulüyle, Büyükşehir Belediye Meclisine havalesini tensiplerinize arz ederim.” denilmektedir.

Komisyon Görüşü: İSKİ Genel Müdürlüğü'nün 08.11.2005 tarih 128730 sayı ve Meclis Başkanlığının 16.11.2005 tarih ve 7011 sayılı teklifi komisyonumuzca incelendi, teklife konu yapılacak işlerle ilgili hizmet protokollerinin, genel kurul onayı ile geçerli olması şartı ile, komisyonumuzca uygun görülmüştür.

Karar: Hukuk Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 2 nci Toplantı Yılı, kasım ay'ı iski genel kurulu toplantılarının 23 kasım 2005 tarihli 2 nci birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

İstanbul su rezervleri, kaynaklar etrafındaki yoğun yapılaşma ve nüfustan dolayı önemli bir bozulmaya uğramıştır. Dünya Sağlık Örgütü 4. sınıf suyun içilemez, 3. sınıf suyun ise dikkatle kullanılması gereken su olduğunu vurgulamaktadır. yağmur, kar ve dolu gibi yağış suları, yeryüzü ve yeraltı suları, havzalarda depolandıktan sonra arıtılarak şebeke aracılığıyla kullanıcıya ulaştırılır. İstanbul Su Rezervuarlarında oluşan kirlilik yüklerinin tespiti ve rezervuar sedimentine olan etkilerinin araştırılması ile İstanbul'un Su Rezervuarlarının Doğal Risk Analizi ve Yönetimi Projesi, suyun kaynağından kullanıcıya ulaşmaya kadar geçen sürede dolaşımının güvenli bir şekilde tamamlanması amacıyla yapılmıştır. Su Kirliliği, aynı zamanda büyük sağlık problemlerini de beraberinde getirme potansiyeline sahiptir. Suyun kirlenmesi sonucu; ishaller, Viral enfeksiyonlar, Paraziter enfeksiyonlar, Sıtma Tifo ve Paratifolar, Dengue humması ve Dengue hemorajik ateşi, Kurşun Zehirlenmesi, Arsenik zehirlenmesi, Mantar hastalıkları, kolera, dizanteri, hepatit-A gibi hastalıklar ortaya çıkabilmektedir. Büyük kitleleri etkileme olasılığı olan bu hastalıkların kullanıcılara ulaşmadan bertaraf edilmesi sağlıklı bir çevre oluşturma açısından Belediye yönetimlerinin görevleridir. Su Kirliliğinin diğer bir boyutunda Deniz kirliliğidir. Daha önce İstanbul genelinde rastgele denizlere verilen atıksuların, denizlerin korunması amacıyla iyi bir biyolojik arıtmadan sonra deşarj edilmesi bir zaruret haline gelmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi de muhtelif tarihlerde biyolojik arıtma tesisleri kurulmasıyla, Deniz Deşarjı Tesisleri yapılması hakkında kararlar almıştır.

14.02.2007 tarih ve 262 numaralı kararda,

Beykoz 195 ada 40 parselin Paşabahçe Atıksu Arıtma Tesisi ve Deniz Deşarj İnşaatı kapsamında kara ve deniz deşarj inşaat çalışmaları için kullanılmak üzere 3 yıl süre ile bedelsiz olarak İSKİ Genel Müdürlüğü lehine tahsisi hakkında İSKİ Genel Müdürlüğünün yazısı ile; Paşabahçe Atıksu Arıtma Tesisi ve Deniz Deşarj inşaatı kapsamında, kara ve deniz deşarj hatları inşaat çalışmalarının bir kısmının mülkiyeti Belediyemize ait Beykoz İlçesi, Paşabahçe Mahallesi, 195ada,40 nolu parselin tamamının,41 nolu parselin 1276m2'sinin ve3nolu parselin de 5534 m2'sinin söz konusu çalışma amacıyla kullanılması için 3 yıl süre ile bedelsiz olarak kullanım hakkının İSKİ Genel Müdürlüğüne verilmesi talep edilmektedir.

Komisyon Görüşü: Komisyonumuza 12.02.2007 tarih ve 1001 sayı ile havale edilen, Emlak ve İstimlak Daire Başkanlığı-Emlak Müdürlüğü'nün dosyası incelendi. Beykoz İlçesi, Paşabahçe Mahallesi 195 ada, 40 nolu parselin tamamının, 41 nolu parselin 1276 m2 sinin ve 3 nolu parselin 5534 m2 sinin Paşabahçe Atıksu Arıtma Tesisi ve Deniz Deşarj inşaatı kapsamında kara ve deniz deşarj hatları inşaat çalışmaları için kullanılmak üzere 3 yıl süre ile bedelsiz olarak İSKİ Genel Müdürlüğü'ne tahsis edilmesine ilişkin teklif 5393 sayılı kanunun 18 (e) ve 75 (d) bendi gereğince komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: Hukuk – Mesken Gecekondu Komisyonları müşterek raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 4 üncü Toplantı Yılı, şubat ayı toplantılarının 14 şubat 2007 tarihli 3 üncü birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirligi ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Atıksuların arıtılması için biyolojik arıtma tesisleri yanında kimyasal arıtma tesisi ve fiziksel arıtma tesisleri de kullanılabilir. Bu tesislerin gerekliliği, tesislere gelen atıksuların içerisinde bulunan askıda katı maddelerle çözünmüş maddelerin muhteviyatına bağlıdır. Atıksuların toplandığı kanalizasyon sistemleriyle arıtma tesislerine gelen kirleticilerin değerleri değişiklik göstermektedir. Günümüzde iki farklı kanalizasyon sistemi kullanılmaktadır. Atıksular ile caddelerden gelen yağmur suyunun aynı boru kanalları ile toplandığı Birleşik kanalizasyon sistemi ve bina ve sanayilerden gelen atıksular için ayrı kanalın, sokak ve caddelerden gelen yüzeysel sular için ayrı kanalın kullanıldığı ayrık sistemdir.

14.06.2006 tarih ve 1041numaralı kararda,

Yapı İşleri Müdürlüğü'nün yazısında; Büyükşehir Belediyesinin görev yetki ve sorumluluklarının tanımlandığı 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu 7.g maddesinde "Büyükşehir Belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak bakım ve onarımını sağlamak" hükmü yer almaktadır. Bu nedenle Büyükşehir Belediyesince yaptırılan yollar ve caddelerin alt yapı hizmetlerinden yağmursuyu kanalları da Büyükşehir Belediyesince yaptırılan ve

caddelerin alt yapı hizmetlerinden yağmursuyu kanalları da Büyükşehir Belediyesince yapılmaktadır. Büyükşehir Belediye Meclisinin 11.10.2004 tarih ve 817 sayılı kararı ile dere ıslahlarının yapımında İSKİ Genel Müdürlüğü yetkili kılınmıştır. Aynı şekilde dere ıslahları ile bağlantısı ve çoğunlukla atık su hatlarıyla birlikte yapıldığı dikkate alınarak yağmursuyu hatlarının İSKİ Genel Müdürlüğünce yapılması Başkanlığımızca uygun görülmektedir. Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde meydan, bulvar, cadde ve ana yollardaki yağmursuyu hatlarının yapımında, İSKİ Genel Müdürlüğünün yetkili kılınması için yazımızın Belediye Meclisine havalesini olurlarınıza arz ederim."denilmektedir.

Komisyon Görüşü: Komisyonca 12.6.2006 tarihinde 3159 sayı ile havale edilen Fen İşleri Daire Başkanlığı Yapı İşleri Müdürlüğünün 12.6.2006 tarihli 1409 sayılı teklifi incelendi. Meydan, bulvar, cadde ve ana yollardaki yağmursuyu hatlarının yapımında İSKİ Genel Müdürlüğünün yetkili kılınmasına ilişkin teklif Komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: Hukuk Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 3 ncü Toplantı Yılı, haziran ayı toplantılarının 14 haziran 2006 tarihli 3 ncü birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Yağmursuyu hatlarının oluşumu, İstanbul genelindeki Meydan, bulvar, cadde ve ana yollardaki yağmursuyu problemini ortadan kaldırarak, arıtma tesislerine giden pis suların yükünü azaltıp, Arıtma tesisinin boyutu küçültüp, yatırım maliyetini düşürecektir. Yağışlarda su birikintileri ve bodrum katlarına su basma durumunun önüne geçerek yağışlarda sıkıntı yaşanması da engellenecektir. Yukarıdaki kararda dere ıslahlarının yapımında İSKİ Genel Müdürlüğü yetkili kılındığı belirtilmiştir. Aynı şekilde dere ıslahları ile bağlantısı nedeniyle ve çoğunlukla atık su hatlarıyla birlikte yapıldığı dikkate alınarak yağmursuyu hatlarının İSKİ Genel Müdürlüğünce yapılması da uygun görülmüştür.

15.05.2008 tarih ve İSKİ 7 numaralı kararda,

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin ilgili komisyonuna intikal eden İSKİ Genel Müdürlüğünün yazısında; Alibeyköy, Kağıthane, Riva, Uzundere, Recepağa, Ayazma ve Şile Pot Derelerinde ve İSKİ'nin Uygun Göreceği İstanbul İl Sınırları Dahilindeki Diğer Derelerde, Dere Yatağı Temizliği ve Daralan Kasintilerin Genişletilmesi İşi İle Alakalı Olarak DSİ ile Protokol yapılması talep edilmektedir.

Komisyon Görüşü: Teklif komisyonca incelenmiş olup; Alibeyköy, Kağıthane, Riva, Uzundere, Recepağa, Ayazma ve Şile Pot Derelerinde ve İSKİ'nin Uygun Göreceği İstanbul İl Sınırları Dahilindeki Diğer Derelerde, Dere Yatağı Temizliği ve Daralan Kasintilerin Genişletilmesi İşi İle Alakalı Olarak DSİ ile Protokol yapılması 5216 sayılı Kanununun 18.maddesi (g) bendi uyarınca komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: Hukuk–Deprem ve Doğal Afet Komisyonları Müşterek raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 5 İnci Toplantı Yılı, Mayıs Ayı İski Genel Kurul Toplantılarının 15 Mayıs 2008 tarihli 2 nci birleşiminde okunarak; Müzakere açıldı; Yapılan müzakereler sonunda: Yapılan işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

İstanbul'daki derelerin toplam uzunluğunun 500 km'si şehir içinde olmak üzere 1900 km civarındadır. Dere ıslahlarının her bir kilometresi 5 milyon TL. gibi bir maliyetle ıslah olmaktadır. Dere ıslahı yapmak, dere kirliliğinin önüne geçilmesinin yanında derenin geçtiği yerleşim alanlarını taşkınlardan da koruma amacına hizmet eder. Hali hazırda Belediye yönetimin görevde olduğu dönemde derelerin bir çoğu ıslah edilmiştir.

13.07.2004 tarih ve 226 numaralı kararda,

Planlama ve İmar müdürlüğünün yazısıyla; Beykoz Hacı Alibey Suyunun Menba ve İsale hatlarının imar planlarında İSKİ sahası olarak ayrılması istenmiştir. Söz konusu menba suyunun yer aldığı alana (Kirazlı özel Ormanı'na) ilişkin olarak Koruma kurulunca henüz doğal sit derecelendirilmesi yapılmamıştır. Ancak söz konusu talep,

kamu yararına ve doğal kaynakların, korunmasına yönelik olduğundan dolayı ilgili Koruma Kurulunun görüşünün alınması kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.” denilmektedir.

Komisyon Görüşü: Beykoz Hacı Alibey Suyunun Menba ve isale hatlarını imar planlarında İSKİ sahası olarak ayrılması ve teklif incelenmiş olup Komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: İmar Komisyonunun raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi, 1 nci Toplantı Yılı, temmuz olağan toplantılarının 13 temmuz 2004 tarihli 4 ncü birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Memba suyu kum ve topraktan geçerken süzüldüğü için genellikle temizdir. Ancak bu suları, evsel atıklar, tarımdan ve sanayiden gelen zehirli kimyasallar, hela çukurları, artık madde depoları, sızan kanalizasyon boruları tarafından kirletilebilir. Bundan dolayıdır ki memba sularının doğal kaynaklarını korumaya almak çok önemlidir.

15.09.2009 tarih ve 1115 numaralı kararda,

Üsküdar Belediye Başkanlığı yazısında; İstanbul VI Nolu K.V.T.V.K. Kurulunun 02.9.2008 tarih ve 1068 sayılı kararı ile Atik Valide Memba Suyu İsale Hattının yer aldığı ada ve parsellerin korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmesine, bu parsellere bitişik tüm parsellerin koruma alanı olarak belirlenmesine, tescilli parsellere 5 m.den daha fazla yaklaşacak şekilde bodrum kat dahil yapı yapılmamasına, inşaat veya hafriyat aşamasında 5 m. mesafe içindeki doğal zeminin olduğu gibi korunmasına karar verildiği, ilgili K.V.T.V.K. Kurulunun karar ekinde yer alan pafta, ada ve parsel numaralarını içeren liste ile meri planlar karşılaştırılmış ve korunması gereken kültür varlığı olarak tescil edilen söz konusu parsellerden bir kısmının onanlı imar planlarında farklı lejantlarda planlanmış olduğunun tespit edildiği Bu kapsamda 04.10.2007 t.t. Büyük-Küçük Çamlıca Doğal ve Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı, 18.03.1991 t.t. 1/1000 ölçekli Altunizade Uygulama İmar Planı ile kısmen de

17.11.1992 t.t. 1/1000 ölçekli Boğaziçi Geri Görünüm ve Etkilenme Bölgeleri Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı ve 11.08.1998 t.t. Bulgurlu-Kısıklı Uygulama İmar Planlarının ilgili Kurul Kararı doğrultusunda revize edilmesi zorunluluğu ortaya çıktığı, İlgili Kurul Kararı kapsamı içinde kalan bölgelerde, Büyükşehir Belediyesince 1/5000 ölçekli Nazım Planları İ.S.K.İ. Kurum görüşü alınarak, yeni onanan bölgeler ve parsel bazında alanlar bulunduğu, bu nedenle konunun öncelikle üst ölçekli 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planlarında değerlendirilmesi istenmiştir.

Komisyon Görüşü: Üsküdar ilçesi Atik Valide Menba suyu isale hattı hakkında 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği teklifi incelenmiş olup VI nolu KTVKB kurulunun 02.09.2008 tarih ve 1068 sayılı kararı doğrultusunda komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 1. Toplantı Yılı, Eylül Ayı Toplantılarının 15 Eylül 2009 tarihli 2. birleşiminde okunarak, yapılan işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Doğal kaynak sularının bulunduğu yerlerin korunması çıkartılan suyun kalitesinin devamı ve sürekliliği açısından çok önemlidir. Yeni bir su kaynağı belirlemek yerine, mevcut kaynağından daha fazla ve daha temiz su elde etmeye çalışmak daha kolaydır Büyükşehir Belediye Meclisi yukarıdaki kararında Atik Valide Memba Suyu İsale Hattının yer aldığı ada ve parsellerin korunması amacıyla 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliğini kabul etmiştir.

18.05.2007 tarih ve 1336 İSKİ numaralı kararda,

DSİ Genel Müdürlüğü tarafından inşa olunmakta olan Büyük Melen I Projesinde Büyük Melen Çayı ile Yeşilçay arasındaki hattın; 2007 yılı sonuna kadar acilen tanımlanması ve suyun Ertuğrul Gazi Terfi Merkezine Ulaştırması işi için hazırlanan Protokol'ün imzalanması hususunda Genel Müdür'e yetki verilmesi hakkında İSKİ Genel Müdürlüğü teklifi.

Komisyon Görüşü: 14/05/2007 tarih ve 2885 sayı ile havale edilen, İstanbul Su ve

Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (İSKİ) teklifi incelendi. Teklifin konusu DSİ Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan Büyük Melen Projesinin 2007 yılı sonuna kadar tamamlanarak suyun Yeşilçay Sistemine aktarılması için Büyük İstanbul İçmesuyu II. Merhale Melen Projesinin SP-1, SP-3, SP-9, SP-11 iş gruplarının kısmen ve SP-2, SP-8 iş gruplarının tamamen bitirilmesi için talep edilen 190.000.000,00 YTL katkıda bulunulması ve bu amaçla hazırlanan Protokolün imzalanması için İSKİ Genel Müdürüne yetki verilmesi Komisyonca uygun görülmüştür. Meclisimizin Onayına Arz Olunur.” Denilmektedir.

Karar: Hukuk Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 4 üncü Toplantı Yılı, Mayıs Ayı İski Genel Kurulu Toplantılarının 18 Mayıs 2007 Tarihli 5 İnci birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

İstanbul'da büyük nüfus potansiyeli ve her geçen gün daha da artan nüfusuyla İçmesuyu temininde zaman zaman problemler yaşanmıştır. Bu dönemde içmesuyu konusunda yapılan en büyük atılım, İstanbul Boğazı'nın 180 km kadar doğusunda, İsmiini bulunduğu köyden alan Düzce-Sakarya sınırını oluşturan, Melen Nehrinden suyun alınıp, artırılarak, buradan İSKİ'nin Kağıthane'deki su dağıtım şebekesine verileceği Melen Çayı projesidir. Bu projeye İstanbul'un su ihtiyacı önemli ölçüde giderilecektir.

13.12.2004 tarih ve 1077 numaralı kararda,

İstanbul Büyükşehir Belediyesi İSKİ Genel Müdürlüğünün yazısıyla İçmesuyu Havzaları Koruma ve Kontrol Yönetmeliğinde değişiklik yapılması hakkında teklif Meclis gündemine alınmıştır.

Komisyon Görüşü: Komisyonumuza intikal eden 12.11.2004 havaletarihli 3008 sayılı dosya incelendi. İSKİ Genel Müdürlüğünün 120.1097.119009 sayılı 10.11.2004 tarihli teklifi görüşüldü Tüm dereler için aynı mesafede mutlak koruma bandının belirlenmesinin şehircilik ve planlama ilkeleri ile kamu yararına uygun olmayacağı bu nedenle her bir dere için acilen ayrı ayrı İSKİ Genel Müdürlüğünce gerekçeli şekilde

uygun mutlak koruma bandının belirlenmesinden sonra tekrar meclisimizde değerlendirmek üzere teklifin İSKİ Genel Müdürlüğüne iade edilmesine komisyonumuzca karar verilmiştir.

Karar: Şeklinde hazırlanan Hukuk Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi, 2 nci Toplantı Yılı, Aralık Ay'ı İSKİ 1. Olağanüstü Genel Kurul Toplantılarının 13 Aralık 2004 tarihli 1 ncı birleşiminde okunarak; Yapılan Müzakereler sonunda, oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

12.05.2006 tarih ve 933 numaralı kararda,

İSKİ Genel Müdürlüğünün yazısıyla İçmesuyu Havzaları Koruma ve Kontrol Yönetmeliğinde değişiklik yapılması hakkında teklif Meclis gündemine alınmıştır.

Komisyon Görüşü: İstanbul Büyükşehir Belediyesi İski Genel Müdürlüğü'nün 05/04/2006 tarih ve 1706 sayılı teklifi incelendi. Daha önce komisyonumuzca karar verilip meclisten komisyonumuza geri iade olunan teklif hakkında önceki kararı değiştirecek herhangi bir durum olmadığından içme suyu havzalarında yapılaşma ile ilgili uyulması gereken esaslar 6.madde b şıkkı 2.2 paragraf 2.satırında ve liste 2'nin son satırında konut dışı yapılaşmalarda KAKS=0,40 ibaresinin iptal edilerek yerine KAKS=0,20 İbaresinin konulması bu yönetmelik ve liste 2 de belirtilen yoğunluk değerleri planlar onanıncaya kadar geçerlidir hükmünün 6. madde h şıkkı olarak bu yönetmeliğe ilave edilmesi ile birlikte diğer kısımların aynen kabulü komisyonlarımızca tadilen uygun görülmüştür.

Karar: Hukuk – İmar ve Bayındırlık Komisyonları Müşterek raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 3 ncü Toplantı Yılı, Mayıs Ayı İski Genel Kurulu Toplantılarının 12 Mayıs 2006 tarihli 2 nci birleşiminde okunarak; Yapılan Müzakereler sonunda: 1 Muhalefete karşı raporun aynen ve Oyçokluğu ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Her seçim öncesi dönemde adayların vermiş olduğu sözlerle birlikte getirilen imar afları

su havzalarının iyi birer yerleşim alanı haline getirmiştir. İstanbul su havzalarında yaklaşık 750.000 kişilik nüfus barınmaktadır. Su kalitesinin korunabilmesi için öncelikle su havzalarının korunması mecburidir. Su havzalarındaki yapılaşma, havzanın Mutlak, Kısa, Orta veya Uzun Mesafeli koruma alanlarında yer alma durumuna göre belirlenmeli ve kaçak olarak yapılanların ortadan kaldırılması gereklidir. Belediye Meclisi yukarıdaki kararda havzalarda yapılaşma ile ilgili uyulması gereken esaslar düzenleyerek emsal değerlerini düşürmüştür.

Bir su kaynağının çevresinde yerleşenlerin sayısı arttıkça onu korumak daha zor hale gelir. Bu tür sorunların çözümü ancak buradaki sorumlu ve yetkili yerel yönetimlerin korumaya yönelik sınırlayıcı kararlarıyla olabilecektir. Öncelikle yeni yerleşim yerlerinin açılması önünde kararlılıkla durularak bağlayıcı plan kararlarıyla meclis etkin olmalıdır. Kullandığımız mevcut su kaynağından kirletmeden, daha temiz su elde etmeye çalışmanız yeni bir su kaynağı belirlemekten daha akılcı ve daha kolaydır.

5.5.4 Tarihi Çevre Kararları

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinde Tarihi çevreye yönelik 46 konu görüşülmüştür. Bu konular İstanbul'un tarihi dokusuna yönelik restorasyon çalışmaları, İstanbul surlarının korunması ve tarihi yarımadaya yönelik koruma önlemleri çalışmalarından oluşmaktadır.

Genelde İstanbul'da Tarihi dokuda yaşayan nüfus dar gelirli insanlardan oluşmaktadır. Barınma ihtiyaçlarını karşılamadaki kriterlerden olan uygun fiyat ve merkezi yerlere olan yakınlık gibi sebeplerden dolayı buraları tercih etmişlerdir. ancak çevre koruma bilincine sahip olduklarından ve yaşadıkları çevreyi benimsediklerinden söz etmek pek mümkün değildir.. Tarihi öneme sahip bu alanlardaki bina ve eserler, Tarihin vermiş olduğu yorgunluktan, kimi zamanda hor kullanılmasından dolayı yenilenmesi onarılması ve restorasyon gereksinimleri duyulmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi aşağıda örnekleri sunulan, vermiş olduğu kararlarla, Tarihsel ve mimari değeri olan kültür varlıklarını onararak, sürekliliği

bozmayan yapılarla daha sağlıklı, günümüz gereksinmelerini de karşılıyarak çevre kalitesini yükseltecek uygulamaların önünü açmıştır.

15.03.2006 tarihli 330 sayılı kararda,

Eminönü, Süleymaniye Kentsel Yenileme Alanı hakkında kararda, Eminönü Koruma Amaçlı Uygulama imar Planı kapsamında görüşülen konu, Büyükşehir Belediye meclisine havale olunmuştur. 1/5000 ve 1/1000 ölçekli planlarda 1., 2. ve 3. derece koruma alanı sınırları içinde kalan, Süleymaniye, Yavuzsınan, Molla Hüsrev, Demirtaş, Hacıkadın, Hoca Gıyasettin, Sarıdemir, Kalenderhane Mah. yer alan bazı adaların 16.06.2005 gün 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılması hakkındaki kanunun 2. maddesine göre “YENİLEME ALANI” belirlenmesi komisyonca uygun görülmüştür. Hazırlanan İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 3 ncü Toplantı Yılı, Mart Ayı Toplantılarının 15 Mart 2006 Tarihli 3 üncü birleşiminde okunarak; raporun aynen ve oyçokluğu ile kabulü kararlaştırılmıştır.

22.11.2005 tarih ve 2720 numaralı kararda,

Beyoğlu ilçesinde tespit edilen Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak, Kullanılması Hakkında, 5366 sayılı Kanunun 2. maddesi 1. fıkrası içeriğine uygun olarak yenileme alanı olarak tescil ve ilan edilmesi talep edilmektedir.

Komisyon Görüşü: Beyoğlu Belediye Başkanlığı Yazı İşleri Müdürlüğü'nün 10.11.2005 tarih S/210 sayılı, 7415 havale sayılı, teklifi incelendi. Teklife konu, tespit edilen mahalle ve adalardaki alanların, 5366 sayılı yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak, Kullanılması Hakkındaki Kanunun 2. maddesi 1. fıkrası içeriğinde yenileme alanı olarak tescil ve ilan edilmesi komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: Hukuk Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci

Seçim Dönemi 2 nci Toplantı Yılı, Kasım ay'ı toplantılarının 22 KASIM 2005 tarihli 6 ncı birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

12.12.2007 tarih ve 3011 numaralı kararda,

UNESCO Dünya Mirası Sınırları İçinde Yer Alan Zeyrek Bölgesi hakkında Tarihi Çevre Koruma Müdürlüğünün yazısında;

Fatih İlçesi, Zeyrek bölgesinin 1985 yılında UNESCO Dünya Miras Alanı kapsamına alınan sınırları içindeki korunması gerekli kültür varlığı olarak tescilli yapıların yeniden ihyası amacıyla Müdürlüğümüzce çalışmalar başlatılmıştır.

26.01.2005 tarihinde İstanbul 1 Numaralı Bölge Kurulunca onaylanan Tarihi Yarımada 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı plan hükümleri ile 1/1000 ölçekli Eminönü Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı doğrultusunda rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerinin elde edilmesi hedeflenmektedir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. maddesinin (o) fıkrasında: 'Kültür ve Tabiat Varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak inşa etmek' hususu Büyükşehir Belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları arasında belirtilmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesi (b) fıkrasında 'Kültür ve Tabiat Varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir, bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir.' denilmektedir.

Söz konusu alandaki 26 yapı adası ve 262 parselde yer alan tescilli sivil mimarlık örneği yapıların rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerinin tarafımızca elde edilmesi amacıyla tespit edilen yaklaşık maliyetin; 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 12 nci maddesi ve Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Ait Katkı Payına Dair Yönetmeliğin 7., 9., 10. ve 11. maddeleri kapsamında, katkı payı

hesabından mümkün olduğu takdirde % 60'a kadar olan kısmının İl Özel İdaresi'nden aktarılmasının temin edilmesi ile geri kalan kısmın 5216 ve 5393 sayılı yasalar doğrultusunda İstanbul Büyükşehir Belediyesi bütçesinden sağlanarak gerçekleştirilmesi hususunun değerlendirilmek ve her türlü iş ve işlemleri yürütmek için karar alınmak üzere Belediye Meclisi'ne havalesini onayınıza arz ederim denilmektedir.

Komisyon Görüşü: Teklif komisyonumuzca incelenmiş olup; teklif konusu Fatih İlçesi, Zeyrek bölgesinde ekli listede yer alan 26 yapı adası ve 267 parselde yer alan tescilli sivil mimarlık örneği yapıların rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerinin tarafımızca elde edilmesi amacıyla tesbit edilen maliyetin 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 12. maddesi ve taşınmaz varlıkların korunmasına ait katkı payına dair yönetmeliğin 7.9.10.11. maddesi kapsamında, katkı payı hesabından % 60'a kadar olan kısmının İl Özel İdaresinden aktarılmasının temin edilmesi ile geri kalan kısmının Belediyemiz Bütçesinden sağlanarak gerçekleştirilmesi 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasasının 7.maddesi(o) bendi ile 5393 sayılı Belediye Yasasının 14.maddesi (b) bendi uyarınca tadilen uygun bulunmuştur.

Karar: Hukuk – Plan Bütçe Komisyonları müşterek raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 4 üncü Toplantı Yılı, Aralık Ayı Toplantılarının 12 Aralık 2007 tarihli 3 üncü birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

İstanbul kenti tarihsel boyutuyla bünyesinde geçmişten günümüze tamamen veya kısmen ayakta durarak miras kalmış tarihe tanıklık eden bir çok eser bulundurmaktadır. Bu eserlerin özgün biçimleriyle korunarak, gelecek kuşaklara aktarılması “koruyarak onarım” şekli olan restorasyonla mümkündür.

Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, çok zengin tarihi ve kültürel mirasa sahip olan İstanbul'da Osmanlıdan ve Bizanstan kalmış mimari yapı ve eserleriyle, eşsiz boğaz manzarasıyla, doğal güzellikleriyle ziyaretçilerine adeta görsel bir ziyafet sunmaktadır. İstanbul'un bu güzelliklerinden faydalanmaya herkesin hakkı vardır bu amaçla kent kimliğini oluşturan ana öğelerinden biri olan eşsiz silüetinin korunması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için

ilk olarak Tarihi Yarımada silüetini etkileyecek ilçelerde yükseklik sınırlaması getiren “İstanbul silüet ana planı” hazırlanarak Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından onaylanmıştır.

12.09.2012 ve 1823 numaralı kararda,

Şehir Planlama Müdürlüğünün yazısıyla; “ Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, çok zengin tarihi ve kültürel mirasa sahip olan İstanbul’un kent kimliğini oluşturan ana öğelerinden biri olan eşsiz silüetinin korunması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi amacıyla 13.10.2011 tarih ve 2286 sayılı İ.B.B. meclis kararıyla “İstanbul silüet ana planı” hazırlanması karar altına alınmış ve bu karara binaen Müdürlüğümüz tarafından ilk olarak Tarihi Yarımada silüetini etkileyecek ilçelerde yükseklik sınırlaması getiren çalışmaların yapılmasına karar verilmiştir. Söz konusu çalışma, Tarihi Yarımada silüetini oluşturan tarihi eserlerin üzerine oturduğu zeminin diğer bir ifadeyle hattı bâlânın teknik incelemesi yapılarak skalayı oluşturacak eşik değerleri ve bu eşiklerdeki en yüksek kottaki maksimum bina yükseklik değerlerinin tespitinden ibaret olup sonuçları plan notu ilavesi olacak şekilde nihayetlenmiştir. denilerek plan notlarının ilave edilmesinin uygun olacağı mütalaa edilmekte olup, konunun 3194 sayılı İmar Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun ilgili maddelerine göre incelenmek ve karar alınmak üzere Büyükşehir Belediye Meclisine havale olunmuştur. Komisyon Görüşü: 13.01.2012 tarih 173 sayılı İBB Meclis kararı ile kabul edilen silüetle ilgili yükseklik düzenlemelerine ilaveler yapılması ve bu kararda yapılan maddi hataların düzeltilmesine yönelik teklif komisyonca uygun görülmüştür.

Meclis Kararı: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 4. Toplantı Yılı, Eylül Ayı Toplantılarının 12 Eylül 2012 tarihli 3. birleşiminde okunarak, müzakereye açıldı. Yapılan müzakereler ve işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun Ek-2 Maddesinin (a) bendinde; “Yönetim alanları ile bunların bağlantı noktalarının korunması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla kentsel sitlerde birden fazla belediyeyi ilgilendirmesi halinde

büyükşehir belediyesi eşgüdümünde ilgili belediyeler, tek bir belediyenin görevi alanına girmesi halinde ilgili belediye, diğer yerlerde ise Bakanlıkça yönetim plânı taslağı hazırlanır veya hazırlattırılır.”

(c) bendinde ise; “Taşınmaz kültür varlığı niteliğindeki anıt eserler için ise, o esere münhasır anıt eser kurulu oluşturulur. Kurul; eserin bulunduğu yerdeki üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğretim üyeleri, meslek odaları, sivil toplum örgütü temsilcileri ve yerel yönetimlerin temsilcileri ile eserin korunması ve geliştirilmesi için bağışta bulunanlardan Bakanlıkça uygun görülen kişiler ile bu eserler için tasarruf yetkisine sahip idarenin temsilcisinden oluşur. İlgili idarenin temsilcisi bu kurulun başkanıdır.

Kurul, eser için mekansal ve fiziksel gelişim, tematik gelişim ve vizyon, eserin korunması ve geliştirilmesi, tanıtım ve teşhir gibi konuları kapsayan yıllık ve beş yıllık koruma ve geliştirme projesi hazırlar. Koruma ve geliştirme projesi kapsamındaki uygulamalar, anıt eserin tanıtımını yapmak, anıt eser için bağış toplamak, onursal ödüller vermek anıt eser kurulunun yetkisindedir. Kurul; eserin korunması, yaşatılması ve geliştirilmesine ilişkin her yıl düzenli olarak rapor hazırlar. İlgili idareler bu raporları değerlendirmeye almak zorundadır.” Denilmektedir. Bu kanun maddesi çerçevesinde aşağıdaki meclis kararı alınmıştır.

15.09.2006 tarih ve 2720 numaralı kararda,

Tarihi Çevre Koruma Müdürlüğü yazısında; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun Ek-2 Maddesinin a ve c bentleri ile bu maddeye dayanılarak hazırlanan 27.11.2005 tarih ve 26005 sayılı Yönetmelik kapsamında ifade edilen alan başkanı ve ilgili kurullar ile yardımcı birimlerinden müteşekkil alan yönetiminin ve buna ilişkin bütçesinin oluşturulması için karar alınmak üzere Büyükşehir Belediye Meclisi'ne havalesi hususu tensiplerinize Arz Olunur.” Denilmektedir.

Komisyon Görüşü: Komisyonumuza 11.09.2006 tarihinde 4645 sayı ile havale edilen İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı Tarihi Çevre Koruma Şube Müdürlüğü'nün 11.09.2006 tarihli R-1046 sayılı teklifi incelendi. 5226 sayılı yasa ile değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun Ek-2 maddesinin a ve c bentleri ile

bu maddeye dayanılarak hazırlanan 27.11.2005 tarih ve 26005 sayılı yönetmelik kapsamında ifade edilen alan başkanı ve ilgili kurullar ile yardımcı birimlerinden müteşekkil alan yönetiminin ve buna ilişkin bütçesinin oluşturulmasına ilişkin teklif komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: Plan ve Bütçe - Hukuk Komisyonları Müşterek raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 3 üncü Toplantı Yılı, Eylül Ayı Toplantılarının 15 Eylül 2006 tarihli 5 inci birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Kentsel çevre kalitesinin yükseltilmesinde tarihi yapıların işlevi giderek önem kazanmaktadır. İstanbul kenti Tarihi dokusu sebebiyle birçok tarihi yapıyla iç içe bulunmaktadır. İstanbul'daki Kentsel çevrede yer alan kalıcı tarihsel yapıların kategorileri arasında tarihsel anıtlar (bina, dini yapı, resim veya nesnelere), heykeller, çeşmeler veya benzeri yapılar, olarak sayılabilmektedir. Bu yapıların kentsel deneyimi zenginleştiren görselliğe ve kentsel iyileştirmeye katkısı büyüktür. Kentin tarihi eserlerini korumak ve kentin tarihi değerleri ile ilgili farkındalık yaratmak adına kentsel yenileme, kentlerin yeniden, yeni bir anlayışla ele alınıp fiziksel çevre kalitesini yükseltmede önemli bir araçtır. Kentsel yenilemenin restorasyonla birlikte sürdürülebilir kentlerin oluşumundaki önemi büyüktür. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi 2004-2012 döneminde tarihi çevreye yönelik koruma amaçlı olarak, alan yönetimi için kurul ve bütçe oluşturmuştur. Özellikle görünüm alanında olan Tarihi Yarımada silüetini etkileyecek ilçelerde yükseklik sınırlaması getiren "İstanbul silüet ana planı" uygulamasını getirmiştir. Eminönü, Fatih, Beyoğlu, başta olmak üzere muhtelif yerlerde tarihi önemi olan yapılarda restorasyon yenileme kararı almıştır.

5.5.5 Atık Kararları

Her geçen gün hızla artan nüfus ve değişen yaşam standartları gerek atık hacmini gerekse de atığın kompozisyonunu çeşitlendirerek kontrol ve yönetimini zorlaştırmaktadır. Günümüzde özellikle katı atıkların kontrol ve yönetimi, modern toplumların en önemli sorunlarından birisi haline gelmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinde Atık konu başlığında topladığımız 21 konu görüşülmüştür. Bu dönemde çevre temizliğini sağlayacak olanakları yaratmak adına Katı atıkların ve tıbbi atıkların toplanması, kompostolaştırma tesisi işletilmesi, atık bertaraf bedellerinin belirlenmesi, atık kabul sahaları, köylerin çöplerinin toplanması, Geri Kazanım Tesisi kurulması, Katı Atık Aktarma İstasyonu kurulması gibi kararlar alınmıştır.

Günümüzde önemli bir çevre sorunu haline gelen katı atıkların içerisinde, sağlık kuruluşlarından kaynaklanan tıbbi atıklar önemli bir yer tutmaktadır. Nüfus ve yaşam kalitesindeki artışla birlikte sağlık kuruluşlarının sayısı da her geçen gün artmaktadır. Doğal olarak sağlık kuruluşlarınca meydana getirilen tıbbi atık miktarı da artmaktadır. Tıbbi atıkların evsel atıklarla birlikte toplanması veya alıcı ortama kontrolsüzce atılması insan ve çevre sağlığı açısından büyük tehlike oluşturmaktadır.

17.09.2010 tarih ve 2020 numaralı kararda,

Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı Atık Yönetimi Müdürlüğü'nün 06.06.2010 tarihli yazısında;

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun "Büyükşehir Belediyelerinin Görev ve Sorumlulukları" başlıklı 7. maddesinin (i) bendi gereğince; sanayi ve tıbbi atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek Büyükşehir Belediyelerinin görevleri arasındadır. Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği hükümleri gereğince de, Belediyeler, sağlık kuruluşlarından kaynaklanan tıbbi atıkların toplanması, taşınması ve bertaraf edilmesinden sorumludur. Belediyemizce, İstanbul İli sınırları dahilindeki 20 yatak ve üzeri 250 adet hastanenin tıbbi atıkları, ilçe belediyelerince ise 20 yatak ve altı hastanelerden çıkan tıbbi atıklar toplanmakta ve 1995 yılında faaliyete geçen Kemberburgaz, Odayeri, Düzenli Depolama Sahasındaki, Tıbbi Atık Yakma Tesisinde yakılarak bertaraf edilmektedir. Belediyemize ait Tıbbi Atık Yakma Tesisinin günlük kapasitesi 24 tondur. İstanbul genelinde toplanan ve bertaraf edilmesi gereken tıbbi atık miktarı ise ortalama 46 tondur.

İstanbul genelinde, 2000 yılında, yıllık 7225 ton olan tıbbi atık miktarı, 2008 yılı sonu itibari ile 14799 tona çıkarak %105'lik bir artış göstermiştir. Önümüzdeki yıllarda hastane sayısındaki artışa paralel olarak tıbbi atık miktarındaki artışın da bu oranda olacağı beklenmektedir. Diğer taraftan, mevcut tıbbi atık yakma tesisinin makine ve ekipmanlarının yıpranmış olması, kapasitesinin yetersiz kalması, tıbbi atık bertarafında çıkan ihtiyaçları karşılayamamaktadır.

Tıbbi atık bertarafının, Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliğine göre yapılması ve gelecek ihtiyaçların karşılanması için yeni tesislerin yapılması gerekmekte olup Avrupa Yakasında 36 ton/gün kapasiteli, Asya Yakasında 24 ton/gün kapasiteli Tıbbi Atık sterilizasyon tesislerinin kurulması halinde ihtiyaçların karşılanacağı hesaplanmıştır.

Komisyon Görüşü: Teklif konusu, İstanbul genelindeki Sağlık Kuruluşlarından çıkan Tıbbi Atıkların, yürürlükteki mevzuat ve gelişen teknolojilere göre modern yöntemlerle toplanması, taşınması ve bertarafının 15 yıl süreyle yükleniciye yaptırılması, tıbbi atık bertaraf tesisleri kurulması için, Odayeri ve Kömürcü oda Düzenli Depolama Sahalarında yüklenici lehine azami 15 yıl süreli intifa hakkı tesis edilmesi, sağlık kuruluşlarından, tıbbi atık bertaraf bedellerinin işi yapacak olan yüklenici tarafından tahsil edilmesi, bunun karşılığında, tıbbi atık bertaraf işinden elde edilecek gelirden Belediyemize pay verilmesi karşılığında 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu Hükümleri uyarınca yaptırılması 5393 sayılı Belediye Kanununun 18.maddesi (e) ve (i) ile 15.maddeleri, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7.maddesi uyarınca uygun bulunmuştur.

Karar: Hukuk-Çevre ve Sağlık Komisyonları müşterek raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 2. Toplantı Yılı, Eylül Ayı Toplantılarının 17 Eylül 2010 tarihli 5. birleşiminde okunarak, yapılan işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Tıbbi atıklarla ilgili sorumluluklar genel olarak Sağlık Kuruluşları ve Belediyeler arasında paylaştırılmıştır. Buna göre atıkların kaynağında ayrı toplanması, taşınması ve geçici depolanması gibi görevler Sağlık Kuruluşlarının, tıbbi atıkların toplanması,

taşınması ve bertaraf edilmesinin sağlanması Belediyelerin, sanayi ve tıbbi atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek ise Büyükşehir Belediyelerinin sorumluluğundadır.

Yukarıdaki kararda; İstanbul genelinde Önümüzdeki yıllarda hastane sayısındaki artışa paralel olarak tıbbi atık miktarındaki artışın da bu oranda olacağı beklenmektedir. Mevcut tesislerin kapasitesinin yetersiz kalması, tıbbi atık bertarafında çıkan ihtiyaçları karşılayamamaktadır. Tıbbi atık bertarafının, yapılması ve gelecek ihtiyaçların karşılanması için yeni tesislerin yapılması gerekmekte olup Avrupa Yakasında 36 ton/gün kapasiteli, Asya Yakasında 24 ton/gün kapasiteli Tıbbi Atık sterilizasyon tesislerinin kurulmasına Meclis tarafından onay çıkmıştır.

12.07.2005 tarih ve 1367 numaralı kararda,

Şile Kömürcüoda Katı Atık Düzenli Depolama sahasında kurulacak olan Kompostlaştırma ve Geri Kazanım Tesisi kurulması hakkında İstanbul Büyükşehir Belediyesi İşletmeler Müdürlüğü'nün yazısında;

23.07.2004 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun "Büyükşehir belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7. maddesinin (i) bendinde belirtildiği üzere; Büyükşehir katı atık yönetim planını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek ve ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak, Büyükşehir Belediyelerinin görevleri arasındadır. Ayrıca; Katı Atıkların Kontrol Yönetmeliğine göre Belediyeler, evsel ve evsel nitelikli endüstriyel katı atıkların çevreye zarar vermeden bertarafını sağlamak, çevre kirliliğini azaltmak, katı atık depo sahalarından azami istifade etmek ve ekonomiye katkıda bulunmak amacıyla, evsel katı atıkların içindeki değerlendirilebilir katı atıkları sınıflandırarak bunlarla ilgili tedbirleri almakla yükümlüdür.

Şile Kömürcüoda Katı Atık Düzenli Depolama Sahasında günde yaklaşık 3000 ton katı

atık kabul edilmektedir. 1995-2005 yılları arasında toplam 10 milyon ton evsel atık kabul edilmiştir. İstanbul'un Asya yakasında kompostlaştırma ve geri kazanım tesisinin bulunmaması sebebiyle mevcut evsel atıklar düzenli depolanmakta ancak geri kazanımı sağlanamamaktadır.

Şile Kömürcüoda Katı Atık Düzenli Depolama Sahasında kurulacak olan kompostlaştırma ve geri kazanım tesisi kurulması ile günde 2000 ton katı atık değerlendirilerek bu atıklardan kompost ürünü elde edilecek ve katı atık içerisindeki geri kazanım malzemeleri (pet şişe, naylon, teneke vs.) ayıklanmak suretiyle ekonomiye kazandırılacaktır.

Kompostlaştırma ve Geri Kazanım Tesisinin Belediyemizce yapılması halinde bütçeye büyük bir yük getirecektir. Tesisin inşaat maliyetinin Belediyemize yükletilmemesi için, bu tesisin, 3 şahıslara yaptırılarak, tesisin işletmeye alınmasından itibaren 25 yıl süreyle işletilmesi ve tesisin işletilmesi suretiyle elde edilecek gelirden belediyemize belirli bir oranda pay verilmesi şeklinde yaptırılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Yukarıda arz edilen gerekçelerle, Kömürcüoda Katı Atık Düzenli Depolama sahasına gelen günlük 2000 ton \pm 20 katı atığın değerlendirilerek kompost ürünü elde edilmesi ve bu atık içerisindeki geri kazanım malzemelerinin ayıklanarak ekonomiye kazandırılması için Kompostlaştırma ve Geri kazanım Tesisini inşa ettirilmesi, tesisin yapım maliyetinin 3. şahıslarca karşılanması, buna karşılık tesisin inşa eden firma tarafından 25 yıl süreyle işletilmesi ve işletme süresince de elde edilecek gelirden belediyemize belirli bir oranda pay verilmesi için 5272 Sayılı Belediye Kanununun 15 ve 18/e maddeleri gereğince karar alınmak üzere yazımızın Belediye Meclisine havalesini uygun görüşle olurlarınıza arz ederim denilmektedir.

Komisyon Görüşü: Çevre Koruma ve Geliştirme Daire Bşkn.lığı İşletmeler Müd.nün 06.06.2005 tarih 3342 sayılı teklifi incelendi teklif "Kömürcüoda katı atık düzenli depolama sahasında mevcut ve bu sahaya gelecek olan katı atığın günlük ikibin ton kapasiteden aşağı olmamak üzere değerlendirilerek kompost ürünü elde edilmesi ve bu atık içerisindeki geri kazanım malzemelerinin ayıklanarak ekonomiye kazandırılması

için kompostlaştırma ve bu tesisin yapım maliyetinin işletmeci firma tarafından karşılanması, buna karşılık tesisi inşa eden firma tarafından azami 25 yıl süreyle işletilmesi ve işletme süresince elde edilecek gelirlerden Belediyemize belirli bir oranda pay verilmesi şeklinde değiştirilerek kabulü komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: Hukuk Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi, 2 nci Toplantı Yılı, Temmuz Ay'ı Toplantılarınının 12 Temmuz 2005 tarihli 2 nci birleşiminde okunarak; Yapılan Müzakereler sonunda: raporun aynen ve Oyçokluğu ile kabulü kararlaştırılmıştır.

İstanbul'da günde üretilen 14.000 ton karışık belediye atığının ortalama %50'si organik içeriklidir. 1995-2005 yılları arasında toplam 10 milyon ton evsel atık depolama sahalarına kabul edilmiştir. İstanbul'un Asya yakasında kompostlaştırma ve geri kazanım tesisinin bulunmaması sebebiyle mevcut evsel atıklar düzenli depolanmakta ancak geri kazanımı sağlanamamaktadır. Kompost ve Geri Kazanım Tesisi karışık belediye atıklarının içerisindeki organik içerikli atıkların değerlendirilmesi, düzenli depolama sahalarına gönderilen atık miktarının azaltılması amaçlanmaktadır. Atık içerisindeki geri kazanım malzemelerinin ayıklanarak ekonomiye kazandırılacak olması, tesisin çevresel boyutunun yanında ekonomik olarak faydasını göstermektedir. Belediye Meclisi, tesisin azami 25 yıl süreyle işletilmesi ve işletme süresince elde edilecek gelirlerden İstanbul Büyükşehir Belediyesine belirli bir oranda pay verilmesiyle birlikte işletilmesine karar vermiştir.

14.10.2009 tarih ve 1812 numaralı kararda,

Atık Yönetimi Müdürlüğü yazısında; Tuzla Aydınli Katı Atık Aktarma İstasyonunun üzerinde kurulu olduğu Tuzla-Aydınli 38 pafta 2949 parselin(teklif paftadaki şekilde) "Katı Atık Aktarma İstasyonunu" (Belediye Hizmet Alanı) olarak 1/5000-1/1000 ölçekli imar planlarına işlenmesi konusunda gereğinin yapılması istenmektedir.

Komisyon Görüşü: Tuzla ilçesi, Aydınli 38 pafta, 2949 parselde kayıtlı yere ilişkin 1/5000-1/1000 ölçekli N.İ.P ve U.İ.P teklifi incelenmiş olup mülkiyet sahibi TOKİ'nin

olumlu görüşü doğrultusunda hazırlanan, katı atık aktarma istasyonunun kamu yararına olduğu anlaşıldığından komisyonumuzca uygun görülmüştür.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 1. Toplantı Yılı, Ekim Ayı Toplantılarının 14 Ekim 2009 tarihli 3. birleşiminde okunarak, yapılan işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

İstanbulda oluşan evsel katı atıklar, İlçe belediyelerinin kendi sınırları içerisinde, kendi çöp araçlarıyla toplanıp günlük ortalama 530 seferle atık aktarma istasyonlarına getirilmektedir. Aktarma istasyonlarında toplanan yaklaşık 15.000 ton evsel katı atık, daha büyük araçlarla düzenli depolama alanlarına taşınarak bertaraf ediliyor. Trafik yükü %75 oranında azaltılıyor ve yakıttan tasarruf sağlanıyor. Yukarıdaki kararda, katı atık aktarma istasyonunun kamu yararına olduğu gerekçesiyle meclis tarafından onaylanmıştır.

18.02.2011 tarih ve 286 numaralı kararda,

Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı Atık Yönetimi Müdürlüğü'nün yazısında; Silivri, Çatalca ve Şile ilçe belediyeleri mücavir alan sınırları içerisinde kalan ve orman köyü statüsündeki köylerin katı atıklarının toplanması ve taşınması için yapılan protokollerin onaylanması istenmektedir.

Komisyon Görüşü: Teklif konusu Silivri, Çatalca ve Şile Belediyesi ilçe belediyeleri mücavir alan sınırları içerisinde kalan ve orman köyü statüsündeki köylerin katı atıklarının toplanması ve taşınması için gerekli mali desteğin sağlanması ile ekte yer alan protokol doğrultusunda uygulama yapılması 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 18/g ve aynı kanunun geçici 2.maddesinin 3.fıkrası ile 5393 sayılı Belediye Kanununun 38/g ve 75/a-b bendleri uyarınca uygun bulunmuştur.

Karar: Hukuk – Tarım, Orman ve Köy Hizmetleri Komisyonları müşterek raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 3. Toplantı Yılı, Şubat Ayı

Toplantılarının 18 Şubat 2011 tarihli 5. birleşiminde okunarak, Oybirliği ile kabul edildi.

İstanbul Büyükşehir Belediyesinin hizmet alanı bilindiği üzere tüm il mülki idari sınırlarıdır. Bundan dolayıdır ki Belediye hizmetlerinin sadece kent merkezlerine değil en ücra köşedeki köylere de gitmesi gerekmektedir. Köylülerin daha temiz ve yaşanabilir, kaliteli bir çevrede yaşabilmeleri için evsel katı atıklarının düzenli bir şekilde toplanması gerekmektedir. Yukarıda bu amaçla; Silivri, Çatalca ve Şile Belediyesi ilçe belediyeleri mücavir alan sınırları içerisinde kalan ve orman köyü statüsündeki köylerin katı atıklarının toplanması ve taşınması için gerekli mali desteğin sağlanmasına yönelik bir karar alınmıştır.

5.5.6 Hafriyat Kararları

Her geçen gün hızla artan nüfus ve değişen yaşam standartları gerek atık hacmini gerekse de atığın kompozisyonunu çeşitlendirerek kontrol ve yönetimini zorlaştırmaktadır. Kentsel katı atıkların yaklaşık % 13-30 lük gibi önemli kısmını oluşturan inşaat ve yıkıntı atıkları, kontrol altına alınmadığı takdirde çevresel açıdan önemli riskler doğurmaktadır. İstanbul'da, inşaat ve yıkıntı atıklarının çevreye zarar verecek şekilde doğrudan veya dolaylı olarak çevreye atılmasının önüne geçilmesi, bertaraf edilebilmesi maksadıyla, büyük çapta alanlara ihtiyaç vardır. Bu alanlarla ilgili olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi;

Geri kazanım tesisleri sahaları belirlemek, kurmak / kurdurtmak ve İşletmek / işletletmek,

Toplanması, geçici biriktirilmesi, taşınması ve bertarafı faaliyetlerini denetlemek,

Bertaraf tesisleri yerinin seçimi, inşaatı veya işletilmesi sırasında gerekli tedbirleri almak veya aldirtmak,

Belediye sınırları içindeki hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıkları geri kazanım

tesislerine izin vermek ve gerektiğinde bu izni iptal etme yetkilerine sahiptir.

İstanbul'da özellikle ormanlık alanlarda 45-50 yıl öncesinden bugüne kadar madencilik (taşocağı, kumocağı, kömür v.b) ve diğer çalışmalar ile bozulmuş yaklaşık 100 bin dönüm büyüklüğünde ve ortalama 1.5-2 milyar metreküp hacminde çukurlaşmış saha bulunmaktadır. Mevzuatlara göre maden çıkartılan alanların yeniden eski durumuna getirilmesi gerekiyor. Bu nedendir ki kullanım ömrünü tamamlamış eski maden ocakları, bataklık ve kurumuş göl yatakları, orman vasfını yitirmiş alanlar, İnşaat yıkıntı atıkları ve hafriyat toprağı döküm sahaları olarak kullanılmaya uygun alanlardır. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından 20 yer için hafriyat döküm sahası yapılmak üzere Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığına tahsis yaparken tamamı bu tür yerlerden oluşmaktadır.

12.11.2010 tarih ve 2530 numaralı kararda,

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma Müdürlüğü' nün yazısında; 5216 sayılı Kanunun; Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları başlıklı 7.Maddesinin (i) bendinde; "Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek;" hükmü yer almaktadır.

9402 sayılı Orman Kanunu Madde 16; ".....Madencilik faaliyetlerinin sona ermesi neticesinde idareye teslim edilen veya terk edilen doğal yapısı bozulmuş orman alanları rehabilite edilir. Rehabilite maksadı ile bu alanların orman yetiştirilmek üzere inşaat, yıkıntı ve hafriyat atıkları ile doldurularak ağaçlandırmaya hazır hale getirilmesi için büyükşehir mücavir alanlarında büyükşehir belediyelerine, diğer yerlerde ise il ve ilçe

belediyelerine bedeli karşılığında izin verilebilir....." hükmünü içermektedir.

Madencilik mevzuatında; Madencilik faaliyetlerinin sona ermesi neticesinde orman idaresine teslim edilen veya terk edilen doğal yapısı bozulmuş orman sayılan alanın rehabiliteye hazırlık maksadıyla orman yetiştirilmek üzere inşaat, yıkıntı ve hafriyat atıkları ile doldurularak ağaçlandırılmaya hazır hale getirilmesi için kesin izin verilmeden önce; ÇED belgesi, izin talep edilen alanın diğer kanunlar uyarınca izin alınması zorunlu yerlerden olması halinde tabi olduğu kanuna göre alınması gereken görüş, belge ve muvafakatların alınması, proje ve haritaların düzenlenmesi, Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği hükümlerine göre gereken izinlerin alınması için Bakanlıkça bedelli ön izin verilir.

Başkanlığımız yetki sınırlarında yapılan çalışmalardan çıkan hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıklarının usulüne uygun ve çevre kirliliğini önleyecek şekilde, Belediyemiz yönetim ve denetiminde bertaraf edilmesi gerekmektedir. Bu amacı temin için; İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü uhdesinde bulunan ve madencilik faaliyetlerinin sona ermesi neticesinde orman idaresine teslim edilen veya terk edilen doğal yapısı bozulmuş alanların hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıkları ile doldurularak rehabiliteye hazır hale getirilmesi amacı ile Belediyemize tahsisi için gerekli ön izin ve izin alınması hususunda karar alınmak üzere yazımızın Büyükşehir Belediye Meclisine havalesini Olur' larınıza arz ederim denilmektedir.

Komisyon Görüşü: Teklif komisyonumuzca incelenmiş olup; Başkanlığımız yetki ve sorumluluk sınırlarında yapılan çalışmalardan çıkan inşaat/yıkıntı atıklarının usulüne uygun ve çevre kirliliğini önleyecek şekilde, Belediyemiz yönetim ve denetiminde bertaraf edilmesi için İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü uhdesinde bulunan ve madencilik faaliyetlerinin sona ermesi neticesinde orman idaresine teslim edilen veya terk edilen doğal yapısı bozulmuş alanlardan Silivri Orman-473 nolu bölme, Silivri Orman-537 nolu bölme, Kemer-Arnautköy 26-54 nolu bölme orman, Kemer-Arnautköy-Kazıklıgöl 27-28 nolu bölme orman, Kemer-Ağaçlı 52 nolu bölme orman, Kemer-Çiftalan 14-21 nolu bölme, Şile Orman-Şahinkaya talep alanı, Şile Orman-Paşamandra talep alanı hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıkları ile doldurularak

rehabiliteye hazır hale getirilmesi amacı ile Belediyemize tahsisi için gerekli ön izin, izin ve diğer işlemlerin yapılması hususunda İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Sn. Kadir TOPBAŞ' a yetki verilmesi 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 18.maddesi (g) bendi ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 38.maddesi (g) bendi uyarınca tadilen uygun bulunmuştur.

Karar: Hukuk – Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonları müşterek raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 2. Toplantı Yılı, Kasım Ayı Toplantılarının 12 Kasım 2010 tarihli 5. birleşiminde okunarak, müzakereye açıldı. Yapılan müzakere ve işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

10.08.2011 tarih ve 1653 numaralı kararda,

Çevre Koruma Müdürlüğü'nün yazısında; Başkanlığımız yetki sınırlarında yapılan çalışmalardan çıkan hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıklarının usulüne uygun ve çevre kirliliğini Önleyecek şekilde, Belediyemiz yönetim ve denetiminde bertaraf edilmesi gerekmektedir. Bu amacı temin için; İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü uhdesinde bulunan ve madencilik faaliyetlerinin sona ermesi neticesinde Orman İdaresine teslim edilen veya terk edilen doğal yapısı bozulmuş Arnavutköy-Bolluca 0, 1, 2, 3, 4, 7, 9, 89, 107, 108, 109, 113 ve 114 bölme nolu alanların hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıkları ile doldurularak rehabiliteye hazır hale getirilmesi amacı ile Belediyemize tahsisi için gerekli ön izin ve izin alınması hususunda karar alınmak üzere yazımızın Büyükşehir Belediye Meclisine havalesini Olur'larnıza arz ederim denilmektedir.

Komisyon Görüşü: Teklif komisyonumuzca incelenmiş olup; yeniden değerlendirilmek üzere Müdürlüğüne iadesi komisyonumuzca uygun bulunmuştur.

Karar: Hukuk–Tarım, Orman ve Köy Hizmetleri Komisyonları müşterek raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 3. Toplantı Yılı, Ağustos Ayı Toplantılarının 10 Ağustos 2011 tarihli 3. birleşiminde okunarak, yapılan işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

13.04.2012 tarih ve 841 numaralı kararda,

Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı Çevre Koruma Müdürlüğü'nün yazısında; Başkanlığımız yetki sınırlarında yapılan çalışmalardan çıkan hafriyat toprağının usulüne uygun ve çevre kirliliğini önleyecek şekilde, Belediyemiz yönetim ve denetiminde bertaraf edilmesi gerekmektedir. Bu amacı temin için; İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü uhdesinde bulunan ve madencilik faaliyetlerinin sona ermesi neticesinde Orman İdaresine teslim edilen veya terk edilen doğal yapısı bozulmuş Şile İlçesi Kurna Köyünde yer alan ve Şile Orman İşletme Müdürlüğü Sahilköy Orman İşletme Şefliğine bağlı 30, 72 ve 75 nolu bölme nolu alanların hafriyat toprağı ile doldurularak rehabiliteye hazır hale getirilmesi amacı ile Belediyemize tahsisi için gerekli ön izin ve izin alınması hususunda karar alınmak üzere yazımızın Büyükşehir Belediye Meclisine havalesini Olur'larınıza arz ederim denilmektedir.

Komisyon Görüşü: Teklif Komisyonumuzca incelenmiş olup, Teklif konusu İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü uhdesinde bulunan ve madencilik faaliyetlerinin sona ermesi neticesinde Orman İdaresine teslim edilen veya terk edilen doğal yapısı bozulmuş Şile İlçesi Kurna Köyünde yer alan ve Şile Orman İşletme Müdürlüğü Sahilköy Orman İşletme Şefliğine bağlı 30, 72, ve 75 nolu bölme nolu alanların hafriyat toprağı ile doldurularak rehabiliteye hazır hale getirilmesi amacı ile Belediyemize tahsisi için gerekli ön izin ve izin alınması hususunda İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Sn. Kadir TOPBAŞ'a yetki verilmesi 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 18/g,7/i maddeleri uyarınca uygun bulunmuştur.

Karar: Hukuk – Tarım, Orman ve Köy Hizmetleri Komisyonları müşterek raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 4. Toplantı Yılı, Nisan Ayı Toplantılarının 13 Nisan 2012 tarihli 5. birleşiminde okunarak, yapılan işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Faaliyetlerinin sona ermesi neticesinde orman idaresine teslim edilen veya terk edilen doğal yapısı bozulmuş orman sayılan alanın rehabiliteye hazırlık maksadıyla orman yetiştirilmek üzere inşaat, yıkıntı ve hafriyat atıkları ile doldurularak ağaçlandırılmaya

hazır hale getirilmesi ormanların geleceği ve çevre kalitesinin korunması adına önemli kararlardır. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin bu konuda birçok kararı bulunmaktadır. Ancak Hafriyat depolama sahalarının yer seçiminde ve işletilmesinde dikkate alınması gereken bazı hususlar vardır. Bunlar: Toprak işlenmesine elverişli ve üretim potansiyeli yüksek olan arazilerde, sulu tarım ve bağ-bahçe olarak kullanılan arazilerin veya sınıfı ne olursa olsun iklim özelliklerinden yararlanılarak tarımsal üretime ayrılan arazilerde, içme, sulama ve kullanma suları rezervuarlarının mutlak ve kısa mesafeli koruma alanlarında Hafriyat toprağı depolama sahaları kurulamaz. Bu hafriyat sahalarına; sıvı atıkları, Arıtma çamurları, Parlayıcı ve patlayıcı maddeleri, Tıbbi atıklar, Hayvan kadavraları ve gübreleri, Radyoaktif madde ve atıkları, Tehlikeli ve zararlı atıklar, Eysel katı atıklar depolanamaz. Ayrıca Hafriyat toprağı sahalarının en yakın yerleşim birimine olan uzaklığı 200 metre (iki yüz), mezarlıklara olan uzaklığı ise 100 (yüz) metreden az olamaz ve taşkın riskinin yüksek olduğu yerlerde, yağmur sularının akışını engelleyecek vadilerde veya dere yataklarında, heyelan, çığ ve erozyon bölgelerinde hafriyat toprağı sahalarının kurulmasına ve işletilmesine müsaade edilmez. Tüm atıklarda olduğu gibi hafriyat ve inşaat yıkıntı atıkları için de atık yönetimi benzer hiyerarşide kaynagi koruma, atık azaltma, tekrar kullanma, geri dönüşüm, geri kazanım ve nihai bertaraf şeklinde yönetilmelidir. Çoğu gelişmiş dünya ülkesi bu atıkların azaltımı, yeniden kullanımı ve geri dönüşümünde önemli yol katetmiştir. Ülkemizde ise bu atıkların yönetimi konusunda çalışmalar oldukça yenidir. inşaat ve yıkıntı atıklarının oluşturulmadan azaltılması, yeniden kullanılması ve geri dönüşümü bu atıkların nihai bertarafa gitmeden önce miktarının azaltılabileceği önemli adımlardır.

Hafriyat ve inşaat yıkıntı atıkları döküm alanları mevcut imar planlarında işaretlenmemiştir. Çoğu zaman İmar planında yeşil alan olarak geçen yerlerde hafriyat ve inşaat atıkları döküm alanları olarak kullanılmaktadır. Bunlar kullanım ömrünü tamamlamış maden ocakları, yapay göller ve orman içerisindeki vafını kaybetmiş orman arazileridir. İmar palanlarında hafriyat dolgu alanı olarak işaretlenmesi de bazı zorluklar getirmektedir. Eğer böyle bir işaretlenme yapılırsa bu alanların kullanım ömrü bittiğinde akıbetleri ne olacaktır? Bu alanları kullanım ömürleri zaten çok uzun olmamakla birlikte genelde kullanım ömrü 4-5 yıldır. Bu süre sonunda imar planlarında hafriyat döküm alanı olarak işaretlenmiş bu alanların başka bir şekilde değerlendirilmesi

söz konusu olmayacaktır. Bu alanların üzerlerine yeşillendirme yapılmak istense bile imar planlarında tekrar bir tadilata gitmek zorunda kalınacaktır ya da plan notlarında bu hususlar belirtilmesi gerekecektir. Ayrıca hafriyat döküm alanları İstanbul için çok iyi bir rant aracı olduğundan şahıs ve firmalarda bu konulara ilgi duymaktadır. Öyle ki Şahıslara ait ve planlarda yeşil alan olarak belirtilmiş yerlere döküm izni verilmesi durumunda istanbul'da her alanda dökümün önü açılmış olacaktır. Kendine ait olan ve planlardaki yeşil alan ibaresinden dolayı arazisini kullanamayan vatandaşlar para kazanmak maksadıyla buraları değerlendirmek istemektedir.

5.5.7 Deniz Kararları

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin Deniz ile ilgili aldığı çevresel kararların büyük bir çoğunluğu denizi korumaya yönelik olmaktan çok denizin doğal yapısına müdahale niteliğindedir. Denizlerle ilgili alınan 16 karardan 10 tanesi deniz dolgusu yapmak suretiyle kullanım alanları oluşturmaya ve bu alanların kullanımına yöneliktir. İstanbulun deniz kıyısındaki muhtelif yerleri için yat limanı yapılması, rekreasyon alanları oluşturulması için kıyı dolguları yapılması amacıyla dolgu faaliyetleri gerçekleşmiştir. Dolgu alanı dışındaki kararlar ise derin deniz deşarjı ve deniz suyu arıtma kararlarıdır. Dolgu talepleri genelde kabul edilirken aşağıdaki örnekte olduğu gibi Belediye Meclis gündemine alınan bazı dolgu talepleri ise kabul edilmemiştir.

11.01.2005 tarih ve 0012 numaralı kararda,

Şehir Planlama Müdürlüğünün 27.10.2004 gün ve 2083 sayılı yazısı ile; Kadıköy İlçesi, Çiftehavuzlar Mevkiinde bulunan 103 pafta, 1150 ada, 29-30-102-103-104 no.lu parsellerin deniz yönünde hazırlanan 1/1000 ölçekli ilave dolgu alanı yat limanı imar planınının 3621/3890 sayılı Kıyı Kanununun 7. maddesi uyarınca Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca 12.08.2004 gün, 340132599 plan no.su ile onanarak, İmar Kanununun 8. maddesi gereği ilan ve askı işlemleri için Kadıköy Belediye Başkanlığı'na iletilmiştir.

Planlama ve İmar Müdürlüğünün 27.10.2004 gün ve 2083 sayılı yazısı ile Halen belediye Meclisinin gündeminde bulunan ilgili öneri nazım imar planınının onama süreci

devam etmektedir. Farklı planların oluşmaması için bölgeyi kapsayan “1/5000 ölçekli Kadıköy Merkez ile E-(D-100) Otoyolu Ara Bölgesi Nazım İmar Planı” teklifimiz kapsamında ilgili taşınmazları kapsayan söz konusu 1/1000 ölçekli uygulama imar planının değerlendirilerek entegrasyonunun sağlanması gerekli olup, ilgi yazı eki plan kararlarının Bölge planı teklifimiz kapsamında Büyükşehir Belediye Meclisi’nce değerlendirilerek karar alınması gerekmektedir.” denilerek.

İlgi yazı eki planın, Büyükşehir Belediye Meclisi’ne takdim edilen “1/5000 ölçekli Kadıköy Merkez ile E-5 (D-100) Otoyolu Ara Bölgesi Nazım İmar Planı” ile birlikte değerlendirilmesi için, ilgili mevzuat ve yönetmelikler çerçevesinde değerlendirilmek üzere, yazımız ve eklerinin Büyükşehir Belediye Meclisi’ne havalesi olunmuştur.

Komisyon Görüşü: Kadıköy, Çiftelavuzlar Mevkii 103 pafta, 1150 ada, 29-30-102-103-104 no.lu parsellerin deniz yönünde hazırlanan 1/1000 ölçekli ilave dolgu alanı yat limanı teklifi incelenmiş olup, komisyonumuzca uygun görülmemiştir.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi, 2 nci Toplantı Yılı, Ocak Ay’ı Toplantılarının 11 Ocak 2005 Tarihli 2 nci birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Yukarıdaki Meclis kararında; Farklı planların oluşmaması için bölgeyi kapsayan “1/5000 ölçekli Kadıköy Merkez ile E-(D-100) Otoyolu Ara Bölgesi Nazım İmar Planı” teklifi kapsamında ilgili taşınmazları kapsayan söz konusu 1/1000 ölçekli uygulama imar planının değerlendirilerek entegrasyonunun sağlanması gereğinden dolayı ilgili komisyon tarafından talep uygun bulunmamıştır. Mecliste komisyon raporunu aynen ve Oybirliği ile kabul ederek söz konusu talebi geri çevirmiştir.

15.06.2012 tarih ve 1358 numaralı kararda,

Fen İşleri Daire Başkanlığı Yapı İşleri Müdürlüğü’nün yazısında; 3621 Sayılı Kıyı Kanununun Doldurma Ve Kurutma Yoluyla Arazi Kazanma Ve Bu Arazilere Üzerinde

Yapılabilecek Yapılar başlıklı 7. Maddesinde "Kamu yararının gerektirdiği hallerde, uygulama imar planı kararı ile deniz, göl ve akarsularda ekolojik özellikler dikkate alınarak doldurma ve kurutma suretiyle arazi elde edilebilir. Bu alanlar üzerinde 6. Maddede belirtilen yapılar ile yol, açık otopark, park, yeşil alan ve çocuk bahçeleri gibi teknik ve sosyal altyapı alanları düzenlenebilir" denilmektedir. 3621 Sayılı Kıyı Kanununun 7. Maddesine dayanılarak Anadolu yakası Maltepe mevkiinde ve Rumeli yakası Yenikapı mevkiinde olmak üzere iki adet projenin ihalesi yapılmış ve çalışmalara başlanmıştır. Belediye Meclisi'nce de uygun görülmesi halinde; 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 26. Maddesine istinaden yukarıda belirtilen çalışmalara hazırlanmaya kadar olmak üzere, işletme süresince her 3 (üç) ayda bir olmak üzere Yeminli Mali Müşavir onaylı brüt işletme cirosunun % 5 + KDV'sinin işletme bedeli olarak Belediyemize ödenmesi koşuluyla işletmenin Belediyemiz iştiraki olan İSTAÇ A.Ş. Genel Müdürlüğü'ne yaptırılması hususunda Belediye Meclisinden karar ittihazı için yazımızın Büyükşehir Belediye Meclisi'ne havalesini olurlarınıza arz ederim denilmektedir.

Komisyon Görüşü: Anroşman yapılarak elde edilecek olan alanların yukarıda belirtilen proje amaçları doğrultusunda gereken çalışmalara hazırlanması için bu alanların kademeli olarak belirli kotlara getirilmesi gerektiğinden; söz konusu alanların kademeli olarak belirli kotlara getirilmesine kadar olan sürede ve işletme süresince her 3 (üç) ayda bir Yeminli Mali Müşavir tarafından düzenlenecek Basit Raporla tespit edilecek "bu işe münhasır brüt işletme hasılatının % 5 + KDV'sinin" işletme bedeli olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ödenmesi şartıyla işletmenin İBB iştiraki olan İSTAÇ A.Ş.'ne yaptırılması hususu 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 26. maddesine istinaden Komisyonlarımızca uygun görülmüştür.

Karar: Plan ve Bütçe – Çevre ve Sağlık - Altyapı, Mesken ve Kentsel Yenileme Komisyonları müşterek raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 4. Toplantı Yılı, Haziran Ayı Toplantılarının 15 Haziran 2012 tarihli 5. birleşiminde okunarak, müzakereye açıldı: CHP Grubunun muhalefeti ile yapılan işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oyçokluğu ile kabulü kararlaştırılmıştır. Canlı yaşamı için muhakkak surette gerekli olan su, insan faaliyetleri sonucu sürekli

kirletilmekte ve bunun sonucu olarak ta kullanılabilir özelliğini kaybetmektedir. Zaman içerisinde kirletilmemiş doğal su kaynaklarının karşı karşıya kaldığı tehlikeler nedeniyle alternatif içmesuyu kaynakları bulma gerekliliği oluşmuştur. İstanbul kentinin de artan nüfus yapısıyla, gelecekte su temini açısından problem yaşama olasılığı yüksektir. Şimdilik pahalı bir uygulama olsada deniz suyundan içmesuyu elde etme projeleri geleceğe yönelik alternatifler sunmaktadır.

10.10.2007 tarih ve 2287 numaralı kararda,

Çatalca İlçesi, Durusu Beldesinde yer alan 25.320,88 m²'lik Ormanlık alanında yapılması planlanan Terkos Deniz Suyu Arıtma Projesi için "İSKİ Hizmeti Alanı" lejantına alınması 5216 sayılı yasanın 7-b ve 7-c maddelerine göre gereği talep edilmektedir.

Komisyon Görüşü: Çatalca Durusu F21a 18a-18b pafta Terkos Denizsuyu arıtma tesisi 1/5000 plan teklifi incelenmiş olup komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 4 üncü Toplantı Yılı, Ekim Ayı Toplantılarının 10 Ekim 2007 tarihli 3 üncü birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Çeşitli şekillerde ortaya çıkan deniz kirliliği kentsel, endüstriyel ve tarımsal atıklardan kaynaklanabilmektedir. Deniz kirliliğinin önlenmesi doğal kaynakların sürdürülebilirliği ve insanların geleceği bakımından büyük önem arz etmektedir. Atıksuların denizlere rastgele bırakılması eskilerde sıradan bir durum olarak karşımıza çıkmaktaydı. Zamanla kirlenen denizler hem insan sağlığını tehdit etmeye başlamış, hem de kötü koku ve görüntüsüyle çevre kalitesini düşürmüştür. derin deniz deşarjı ile sonuçlanan atıksu arıtma tesisleri projeleri gerekli hale gelmiştir. Her tarafı denizlerle çevrili İstanbul kenti için yapılacak kontrollü derin deniz deşarjı hayati öneme sahiptir.

10.10.2006 tarih ve 1753 numaralı kararda,

İSKİ hizmet alanında yer alan Ataköy Havzasının, Bahçelievler, Bakırköy, Mahmutbey, Sefaköy, İkitelli, İkitelli Organize Sanayi, Yenibosna, Yeşilköy, Yeşilyurt ve Ataköy Bölgelerinden gelecek atıksuların arıtılarak, Marmara Denizi dip sularına deşarjını sağlayacak "Ataköy Atıksu İleri Biyolojik Arıtma Tesisi, Kara Boru Hattı ve Deniz Deşarjı Tesisleri" yapılmak istendiği belirtilmiştir.

Komisyon Görüşü: Ataköy Atıksu İleri Biyolojik Arıtma ve Deniz Deşarjı Tesisleri alanı, Sirkeci-Halkalı Yolu ve Hava Alanı Yolu arasında kalan, 1221 ada, 198-188-176 parsellerin 1/5000 ölçekli N.İ.Planı tadilatı teklifi ile, 257 ada, 48 parsele ilişkin 1/1000 ölçekli Mevzii Uygulama İmar Planı tadilatı teklifi incelenmiş olup, komisyonumuzca uygun görülmüştür.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 3 üncü Toplantı Yılı, Ekim ayı toplantılarının 10 EKİM 2006 tarihli 2 nci birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Denizlerde canlı hayatın devamlılığı, insanlığın şimdiki ve gelecekteki besin deposu olması sebebiyle çok önemlidir. fakat denizler kirlenmeyle beraber bu özelliğini kaybetme eğilimine girmiştir. Denizdeki biyolojik yaşamın kalitesini, verimliliğini ve devamını belirleyen üç önemli etmen vardır. Bunlar su ıssısı, oksijen ve ısı miktarıdır. Bunlar için en kritik bölge ise yüzeyin ilk bölümleridir. Bundan dolayı bu bölgenin çok iyi korunması gerekmektedir. İstanbul Büyükşehir Meclisi, İstanbul kıyılarının çeşitli yerlerinde atıksu arıtma tesisi kurulmasına karar vererek atıksuların biyolojik arıtmadan geçtikten sonra denize deşarj edilmesini sağlamaya çalışmıştır.

5.5.8 Enerji Kararları

Dünyadaki en büyük çevre felaketleri ve sorunları bitmek tükenmek bilmeyen enerji ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı çevreyle dost veya çevreye en az

düzyeyde zarar veren enerji faaliyetleri sürdürülebilir kalkınmanın gereksinimlerindenidir. Büyükşehir Belediye Meclisinin bu dönemde görüştüğü 8 tane enerji konusu vardır. Bunlardan 4 tanesi rüzgar enerjisi ve yenilenebilir enerji, 2 tanesi enerji nakil kuşakları ve elektrik santralleri, 1 tanesi de Ekolojik Enerji A.Ş ismindeki ekolojik enerji tesisinin faaliyetlerinden dolayı Çevreye verdiği rahatsızlık ve kirliliktir.

14.09.2006 tarih ve 1631 numaralı kararda,

İlgilisi tarafından dilekçe ile Silivri-Celaliye-Kamiloba Rüzgar Enerjisi Santrali amaçlı 1/50.000 ölçekli İstanbul Metropolitan Alan Planı talebinin 3194 sayılı İmar Kanununun 9.maddesi uyarınca Bayındırlık ve iskan Bakanlığınca resen onandığı belirtilerek, Kamiloba Beldesi Kurşunlutepe Mevkiinde yürürlükteki herhangi bir Nazım İmar Planı olmadığından dolayı mevzii 1/5000 ve 1/1000 ölçekli planlar yapılarak gereği istenmektedir.

Değerlendirme ve Sonuç: İlgili dilekçe eki, Silivri-Celaliye-Kamiloba Beldesi, Kurşunlutepe mevkiinde yer alan 1232 sayılı parsel ile ilişkin hazırlanan 1/5000 ölçekli plan değişiklik teklif paftaları incelendiğinde; söz konusu 1232 parselin tasdik sınırı içerisinde alınarak 3 adet rüzgar türbini konulduğu ve alanın Sağlık Koruma Bandı (25 metre asgari) lejantı ile tarandığı görülmüştür.

Tadilat teklifine ilişkin alman ilgili kurum görüşlerinde teklifi bir kısmının şartlı uygun bulunduğu, bir kısmının ise uygun gördüğü anlaşılmıştır. 1/5000 Ölçekli plan teklifi; "kamu yararı taşımakla birlikte söz konusu alanda 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Nazım İmar Planı ve 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planları bulunmamakta olup, bölge geneline hitap eden bu gibi münferit plan tekliflerinin bölge planları kapsamında değerlendirilmesi gerektiği Müdürlüğümüz görüşüdür" şeklindeki ilgili yazımız ile; ilgili yazı ve eki 1/5000 ölçekli plan teklifi ve ilgili kurum görüşleri, yürürlükteki yasa ve yönetmeliklere göre değerlendirilerek karar alınmak ve Büyükşehir Belediye Meclisine takdim edilmek üzere Başkanlık Katma sunulmuş olup, "Silivri İlçesi, Celaliye-Kamiloba Beldesi, Kurşunlutepe Mevkii, 1232 sayılı parsel ile ilişkin 1/5000 ölçekli Mevzi Nazım İmar Planı, 1/1000 ölçekli Mevzi Uygulama İmar Planı teklifi kabul

edilmiştir." şeklinde ilgi yazı eki Meclis Kararı alınmıştır.

İlgi yazımız ile Büyükşehir Belediye Meclisine, Silivri-Celaliye-Kamiloba Beldesi, Kurşunlutepe mevkiinde yer alan 1232 sayılı parsel ile ilişkin 1/5000 ölçekli plan teklifinin sunulmuş olması, ancak ilgi Meclis Kararının 1/5000 ölçekli Mevzi Nazım İmar ve 1/1000 ölçekli Mevzi Uygulama İmar Planlarına ilişkin olarak alınmış olması nedeniyle, ilgi kararın gereği yapılamamaktadır."denilerek.

İlgi 5.2.2005 gün Pl: 361 sayılı yazı ve eki 1/5000 ölçekli plan teklifi, ilgili kurum görüşleri ve ilgi 20.7.2006 gün 1355 sayılı yazı eki Meclis Kararı, ilgi Başkanlık oluru gereği yazımız ekinde iletilmekte olup, bir kez daha yürürlükteki yasa ve yönetmeliklere göre değerlendirilerek karar alınmak üzere 5216 sayılı yasaya göre Büyükşehir Belediye Meclisine havale olunmuştur.

Komisyon Görüşü: Silivri İlçesi, Celaliye – Kamiloba Beldesi, Kurşunlutepe Mevkiinde yer alan 1232 sayılı parsel ile ilişkin 1/5000 ölçekli mevzii nazım imar planı tadilat teklifi incelenmiş olup, Komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 3 ncü Toplantı Yılı, Eylül Ayı Toplantılarının 14 Eylül 2006 tarihli 4 üncü birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirligi ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Hareket halindeki havanın kinetik enerjisi olan Rüzgar enerjisi kirlilik yaratmayan ve çevreye çok az zarar veren doğal, yenilenebilir, temiz ve sonsuz bir enerji kaynağıdır. Rüzgar enerji santrallerinin kurulu olduğu yerlerde aynı zamanda ziraat, ormancılık gibi faaliyetler de sürdürülebilir.

13.02.2008 tarih ve 394 numaralı kararda,

Planlama Müdürlüğü'nün sayılı yazısında; Eyüp, Kemerburgaz, Orman İşletme Şefliği denetim sahası içinde bulunan 215 no Tu bölmede kurulu olan tesisin Orman İşletme

Şefliği tarafından hazırlanan izin raporu ve Bakanlık Oluru'nun ekte sunulduğu ve bu olurda görüleceği üzere bu alanda/Yenilenebilir Biyokütlelerin ve Katı Atıkların (Yaş Çöp) Gazlaştırılması, Gaz Temizleme ve Sürdürülebilir Enerji üretimi yapıldığı söylenerek, ekte saha sınırları verilen alanın imar planlarında "Geri Dönüşüm ve Yenilenebilir Enerji Üretim Tesisi" olarak işlenmesi talep edilmektedir.

Komisyon Görüşü: Kemerburgaz Geridönüşüm ve Yenilenebilir Enerji Üretim Tesisine ilişkin 1/5000 ölçekli Nazım İmar Plan teklifi incelenmiş olup Komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 5 inci Toplantı Yılı, ŞUBAT AYI TOPLANTILARININ 13 ŞUBAT 2008 tarihli 3 üncü birleşiminde okunarak; Yapılan işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oyçokluğu ile kabulü kararlaştırılmıştır.

11.09.2012 tarih ve 1709 numaralı kararda,

Hamidiye Kaynak Sularının yazısında; Hasdal yolu üzeri 6. km.'de faaliyet gösteren Ekolojik Enerji Ltd. Şti. unvanlı kimyasal atık ve çöp gazından enerji üretme işi ile işgal eden firmaya yaklaşık 300 metre mesafede 9 nolu olarak adlandırılan bir kaynaklarının olduğu ve kaynağın 2009 yılı mart ayından beri kullanılmadığı, 9 nolu bu su kaynağının aşırı koku sebebi ile devre dışı bırakıldığı bunun yanı sıra aynı sebepten çevre halkı ve tesis çalışanlarının ciddi rahatsızlıklarının bulunduğu, ilgili kurumlar (İSKİ, İl Sağlık Müdürlüğü) ve kendi laboratuvarları tarafından haftalık ve aylık olarak yapılan analizlerde bu kaynakta hiçbir iyileşme görülmediği,

İSKİ Genel Müdürlüğü'nün yazısında; "...Netice olarak söz konusu tesis endüstriyel atıksuları yönünden idaremiz yetki ve sorumluluğunda olmakla beraber, tesisin bulunduğu Orman Alanının kullanma izni ve tesisin tehlikeli atık bertaraf tesis işletme lisansı verilmesi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının üretim lisansı verilmesi EPDK'nın, ÇED ve Emisyon Raporu verilmesi Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nün, Gayri Sıhhi Müessese ruhsatı verilmesi İBB Zabıta Daire Başkanlığının ve bölgenin imar planları

ise İBB ve Eyüp Belediye Başkanlığının yetki ve sorumluluğunda olup idaremiz tarafından adı geçen işletmeye verilmiş DKKR(deşarj kalite kontrol) belgesi ve GSMR (gayri sıhhi müessese ruhsat) görüşü yoktur” denildiği,

Çevre Koruma Müdürlüğü'nün yazısında ise, Ekolojik Enerji A.Ş'ye ait atık gazlaştırma ve enerji geri kazanım tesisinin tıbbi atık ve kimyasal atıkları yakmak suretiyle bölgenin havasını kirlettiği, kanser hastalıklarının arttığı, çocukların astım ve bronşite yakalandığı yaşlılarda nefes darlığı hastalığında artış olduğu, tesisin Kemerburgaz yerleşimine 500 m. mesafede olduğu, tesiste filtreleme sisteminin olmadığı v.b. konuları içeren çok sayıda vatandaş dilekçesi bulunduğu, tesisin bölgede neden olduğu olumsuzluklar ve şikayetler nedeniyle Büyükşehir Belediye Meclis üyeleri tarafından da değişik tarihlerde soru önermeleri verildiği, İSKİ Genel Müdürlüğü'nün Vakıf Suları Müdürlüğü ve Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı denetim ekiplerince de yapılan kontrollerde firmanın arıtma tesisi koruma çalışmalarını yürüttüğü sızdırmazlık önlemlerini zamanında alamadığı, alınan önlemlerin yetersiz olduğu, araziye önlemsiz endüstriyel atıksuların sızmış olduğu ve arıtma tesisinin İSKİ atıksuların kanaladeşarj yönetmeliği limitlerini sağlamadığının, denetim sırasında ve alınan numunelerden anlaşıldığının belirtildiği Müdürlük elemanlarınca yapılan incelemede ise üretim sırasındaki taşıma, kırma, depolama yükleme ünitelerindeki havalandırma emişlerinin yetersiz kalabileceği ve bu durumun alınacak bir imüsyon raporu ile kesinlik kazanacağı, Ruhsat ve Denetim Müdürlüğünce İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatları hakkındaki Yönetmelik hükümleri gereğince işyerinin 22.10.2009 tarih ve TN:2152207 sayılı Başkanlık Oluruna istinaden faaliyetten men kararı olduğu, Avrupa Yakası Zabıta Müdürlüğünce 22.04.2010 tarihinde yapılan kontrolde ilgisinin işyerindeki mührü bozarak faaliyetine devam ettiği ve tekrar mühürlendiği, 17.02.2011 tarihi itibari ile men kararının geçerli olduğu belirtilerek tesisin Gayri Sıhhi Müessese Çalışma Ruhsatı ve Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatının olmaması ve şikayetlerin devamlılığı nedeni ile konunun planlama açısından gereğinin yapılması hususunun gerekliliği ifade edilmektedir.

Bu hususlar çerçevesinde söz konusu alanın 'Orman Alanı'na alınmasına ilişkin ilgi i) Başkanlık Oluru alınmış olup Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na yazılan ilgi j) yazımızla;

yukarıda belirtilen hususlar, çevre halkı ve ilgili kurumların şikayetleri de göz önüne alındığında, Gayri Sıhhi Müessese Çalışma Ruhsatı ve Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatı bulunmayan ve faaliyetten men kararı bulunan söz konusu Eyüp İlçesi, Kemberburgaz Mevkii, F21C14A-F21C14B paftalarda 215 nolu Orman Bölmesinde faaliyet gösteren Ekolojik Enerji Üretim Tesisinin çevre sağlığı ve tesise yakın mesafede bulunan su kaynağına zarar vermemesi ve sağlıklı bir şekilde kullanılabilmesinin temini açısından tasfiye edilmesinin Başkanlığımızca önem arz ettiği, söz konusu alanın 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planında tekrar Orman Alanı olarak planlanması zorunluluğunun ortaya çıktığı belirtilerek bu doğrultuda konunun değerlendirilmesi ve Başkanlığımızca hazırlanan 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliğine esas görüş bildirilmesi istenmiştir.

Komisyon Görüşü: Eyüp İlçesi, Kemberburgaz Mahallesi, F21C14A-F21C14B paftalarda yer alan 215 nolu Orman Bölmesine ilişkin 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı tadilatına yapılan itirazlar incelenmiş olup komisyonumuzca uygun görülmemiştir.

Karar: İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 4. Toplantı Yılı, Eylül Ayı Toplantılarınının 11 Eylül 2012 tarihli 2. birleşiminde okunarak, müzakereye açıldı. Yapılan müzakere ve işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Yukarıdaki aynı yerle ilgili iki ayrı karardan, 13.02.2008 tarih ve 394 numaralı kararla; Eyüp, Kemberburgaz, Orman İşletme Şefliği denetim sahası içinde bulunan 215 nolu bölmenin orman alanından çıkartılıp Enerji Üretim Tesisi" olarak planlanmasına yönelik hazırlanan 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Teklifi kabul edilmiştir. 2012 tarihinde ise İSKİ ve Çevre Koruma Müdürlüğü başta olmak üzere söz konusu yerle ilgili çeşitli şikayetler neticesinde 2004 tarihinde alınan karar üzerinde tadilat yapılması gereği duyulmuştur. 01.06.2012 - 02.07.2012 tarihleri arasında askıda bulunan 19.05.2012 tasdik tarihli 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı tadilatına İstanbul Orman İşletme Müdürlüğü ve Ekolojik Enerji A.Ş. tarafından itiraz edilmiştir. İlgili komisyon yapılan bu itirazları uygun bulmayarak meclise havale etmiştir. Mecliste, Ekolojik Enerji A.Ş'ye ait atık gazlaştırma ve enerji geri kazanım tesisinin Çevreye ve insan

sağlığına olan negatif etkilerini göz önüne alarak komisyon raporu doğrultusunda karar vermiştir.

5.5.9 Orman Kararları

Orman alanları doğrudan belediyelerin yetki alanına girmediğinden dolayı İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisininin de bu konuda almış olduğu karar sayısı pek fazla değildir. Ormanlarla ilgili alınan kararların tamamı orman vasfını yitirmiş alanların kullanımına yöneliktir. Bu alanlar Çevre Koruma Daire Başkanlığına tahsis edilerek tekrardan Orman alanlarıyla bütünleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu da çoğunlukla bu alanların Hafriyat döküm sahasına dönüştürülmek suretiyle gerçekleşmektedir. Hafriyat döküm sahasına dönüştürülen bu alanlar İstanbul genelinde büyük bir sıkıntı olan Hafriyat ve İnşaat yıkıntı atığının bertaraf edilmesine olanak sağlamaktadır. Hafriyat faaliyetleriyle dolgusu yapılan alanlar daha sonra ağaçlandırılıp rekreasyon alanlarına dönüştürülüp halkın kullanıma sunulmaktadır.

22.11.2005 tarih ve 2718 numaralı kararda,

Çevre Koruma ve Geliştirme Daire Başkanlığına bağlı Park ve Bahçeler Müdürlüğünün yazısında; Avrupa Yakası Kent Ormanı'nın Belediyemize devri hususunda işlemlerin yürütülmesi talebinde bulunulmuştur.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun Büyükşehir Belediyesinin Görev, Yekti ve Sorumluluklarını düzenleyen 7.maddesinin (m) bendinde; "Büyükşehir bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek;....." hükmü, (i) bendinde; "Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; "hükmü ile,

5393 Sayılı Belediye Kanununun Belediyenin Görev ve Sorumluluklarını düzenleyen 14.maddesinin (a) bendinde; "İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı;

coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım....." hükmüne istinaden;

İstanbul halkının etkin ve sürekli bir şekilde ormanlardan yararlandırılması, halkın çevre ve tabiat bilincinin geliştirilmesi, gezi ve dinlenme ihtiyacını karşılamak amacıyla; tarihi ve kültürel hüviyete sahip, dünya literatürüne girmiş, Geç Roma ve Osmanlı Dönemi su yapılarının da içinde bulunduğu Azizpaşa ve Fatih Devamlı Muhafaza Ormanındaki 260.56 ha.lık ayrılan ormanlık alanın; kent ormanı olarak değerlendirilmesi Orman Genel Müdürlüğünce onaylanacak plan ve projelere uygun olarak yapılarak, 6831 sayılı Orman Kanununun hükümlerine göre İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı adına izine konu edilecek Avrupa Yakası Kent Ormanı olarak adlandırılan alanın, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı adına tahsis edilmek üzere, Belediye Başkanına protokol yapma yetkisi verilmesi talep edilmektedir.

Komisyon Görüşü: Komisyonumuza 6661 sayılı 14.11.2005 tarihli havale edilen Emlak ve İstimlak Daire Başkanlığı, Emlak Müdürlüğünün 20.10.2005 tarih ve 7431 sayılı teklifi incelendi. Teklife konu Azizpaşa ve Fatih Devamlı Muhafaza Ormanındaki 260.56 ha.lık ayrılan ormanlık alanın; kent ormanı olarak değerlendirilmesi Orman Genel Müdürlüğünce onaylanacak plan ve projelere uygun olarak yapılarak, 6831 sayılı Orman Kanununun hükümlerine göre İBB adına izine konu edilecek Avrupa Yakası Kent Ormanı olarak adlandırılan ormanlık alanın İBB adına tahsis edilmek üzere Belediye Başkanına protokol yapma yetkisi verilmesi Komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: Hukuk Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 2 nci Toplantı Yılı, Kasım Ay'ı Toplantılarının 22 Kasım 2005 tarihli 6 ncı birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

10.05.2006 tarih ve 805 numaralı kararda,

Çevre Koruma ve Geliştirme Daire Başkanlığına bağlı Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü yazısında; İstanbul İl sınırları içerisindeki eski taş ve madeni alınmış

(ocakların) orman alanlarının rehabilite edilerek yeşil ve rekreasyon alanı olarak düzenlenmek üzere tahsisi talep edilmektedir.

İstanbul nüfus ve organize sanayi bölgeleri olarak hızla büyümektedir. Düzensiz kentleşme, çarpık yapılaşma, altyapı eksikliği, devamlı göç ve benzeri kavramlardan dolayı yapılan planlama çalışmaları da uygulanamamaktadır. Bunun sonucunda yeşil alanlar tahrip edilmekte, kentleşme süreci tamamlanamamakta ve kentsel yaşamın beklentilerini karşılayamayan yeşil alanlar oluşmaktadır. İmar ve İskan Bakanlığı verilerine göre İstanbul'da kişi başına 3,5 m² yeşil alan gerekirken, kişi başına 0,8 m² /kişi yeşil alan düşmektedir. Böylece kişi başı 2,7 m²/kişi yeşil alan açığı ortaya çıkmaktadır. Yine Bakanlık normlarına göre kişi başına oluşturulması gereken yeşil alan miktarları, nüfus büyüklüğüne göre değişen norm sistemine göre hesaplanmaktadır. Buna göre, İstanbul'da toplam 75 milyon 174 bin 320 m² yeşil alan açığı ortaya çıkmıştır. Bu alan açığı da mevcut yeşil alanın 4 katı kadardır. Sağlıklı bir çevrede yaşamak için yukarıda da değinildiği gibi İstanbul ve çevresinde yeşil alan ve rekreasyon alanlarının artırılması gerekmektedir.

Bu itibarla, İlimiz sınırları içerisindeki eski taş ve madeni alınmış (ocaklar) orman alanlarının değerlendirilmesi Orman Genel Müdürlüğü'nce onaylanacak plan ve projelere uygun olarak yapılarak, 6831 Sayılı Orman Kanununun hükümlerine göre İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı adına izine konu edilecek ormanlık alanların, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı adına tahsis edilmek üzere, Belediye Başkanına protokol yapma yetkisi verilmesi hususunda, karar alınmak üzere yazımız ve ekindeki işlem dosyasının Belediye Meclisi'ne havalesini olurlarınıza arz ederim denilmektedir.

Komisyon Görüşü: Komisyonumuza 08.05.2006 tarihinde 2515 sayı ile havale edilen Emlak İstimlak Daire Başkanlığı, Emlak Müdürlüğü'nün 03.05.2006 tarih 3017 sayılı teklifi incelendi. İlimiz sınırları içerisindeki eski taş ve madeni alınmış (ocaklar) orman alanlarının değerlendirilmesi Orman Genel Müdürlüğü'nce onaylanacak plan ve projelere uygun olarak yapılarak, 6831 sayılı koruma kanunu hükümlerine göre İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı adına izine konu edilecek ormanlık alanların, İstanbul

Büyükşehir Belediye Başkanlığı adına tahsis edilmek üzere, protokol yapmak üzere Belediye Başkanı'na yetki verilmesi, 5216 sayılı kanunun 7 (m) ve 5393 sayılı kanunun 14 (a) ve 38 (g) bendine istinaden komisyonca uygun görülmüştür.

Karar: Hukuk Komisyonu raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 3 ncü Toplantı yılı, Mayıs Ayı Toplantılarının 10 Mayıs 2006 Tarihli 3 Üncü Birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Esasen önemli olan iklim kuşaklarındaki orman varlıklarının korunması ve yönetimidir. Ancak farklı amaçlarla orman vasfını yitirmiş alanlarında değerlendirilmesi, mümkünse tekrar orman alanı haline getirilmesi, değilse de en uygun biçimde rekreasyon alanı yapılması gelecek kuşakların yaşam kalitesi için önemlidir. Sağlıklı bir çevrede yaşamak için İstanbul'un kalan ormanlarının yok olması engellenmeli, İstanbul ve çevresinde yeşil alan ve rekreasyon alanlarının artırılması gerekmektedir. Yukarıdaki kararlar İstanbul'da kişi başına düşen yeşil alan miktarını artırmakla birlikte, eski taş ve madeni alınmış (ocaklar) orman alanlarının değerlendirilmesi sağlanmış ocaaktır.

5.5.11 Hava Kalitesi Kararları

İstanbul'un hızlı nüfus artışı sonucunda plansız kentleşmenin oluşturduğu olumsuz yapı özellikle yoğun yerleşim yerlerinde ciddi hava kirliliği yaşanmasına neden olmaktadır. İstanbul kenti, mevcut kirlilik durumu bakımından gerek sabit nokta kaynaklı ve gerekse motorlu araç kirliliği açısından önemli hava kirliliğine maruz kalmaktadır.

İstanbul ili ve ilçelerinde kamu ve özel sektöre ait toplam 13.718 sanayi tesisi, sanayi odasına kayıtlı olup, kayıtlı olmayan sanayi sayısı bilinmemektedir. Hızlı kentleşme nedeni ile sanayi bölgeleri yerleşim bölgeleri ile birleşmeye başlamıştır. Bunlar hava kalitesi açısından ciddi tehditler oluşturmaktadır. Bunun dışında Hava kirliliğinin % 40'ı egzoz emisyonlarından kaynaklanmaktadır. yoğun trafiğe sahip ana caddelerde, kavşaklarda ve karayolları çevrelerinde önemli boyutlarda emisyon salınımı olmaktadır. Trafiğe hergün yeni çıkan binlerce araçla kentsel alanlardaki trafik kökenli hava kirlenmesinin önlenmesi oldukça zor olacaktır.

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinde, İstanbul'da Ulaşımın Kaynaklanan Emisyon Envanteri Projesi ve Marmara Temiz Hava Projesi için bina yapımı olmak üzere 2 konu görüşülmüştür.

01.12.2006 tarih ve 2172 numaralı kararda,

Çevre Koruma Müdürlüğü'nün 4373 sayılı yazısında;"Başkanlık Makamına İstanbul'da lastik tekerlekli ulaşım sektöründen kaynaklanan hava kirleticilerinin kaynak ve seviyesinin belirlenerek İstanbul hava kalitesi yönetiminin geliştirilmesi, ulaşım araçlarından kaynaklanan sera gazı emisyonlarının belirlenmesi, envanter verileri ve İstanbul seyir çevirimi ile geliştirilecek olan hava kalitesi modeliyle ulaşım ile ilgili politikaların geliştirilmesi, analizi ve ayrıca çeşitli senaryolara dayalı hava kalitesi projeksiyonlarının yapılması amacıyla, Başkanlığımız ile EMBARQ (The World Resources Institute Centerfor Sustainable Transport) arasında, bir kamu-özel işbirliği Mutabakat Zaptı hazırlanmış olup, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Yurtdışı İlişkileri" başlıklı 74 üncü maddesi gereği Mutabakat Zaptının yürürlüğe girebilmesi için Belediye Meclisimizin iznini müteakiben İçişleri Bakanlığından izin alınmak üzere yazımızın Belediye Meclisine havalesini olurlarınıza arz ederim."denilmektedir.

Komisyon Görüşü: Komisyonumuza 13.11.2006 tarih ve 5932 sayı ile havale edilen, Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı-Çevre Koruma Müdürlüğü'nün 13.11.2006 tarihli 4373 sayılı teklifi incelendi. Belediye Başkanlığımızla EMBARQ arasında hazırlanan mutabakat zaptına ilişkin teklifin yeniden değerlendirilmek üzere müdürlüğüne iadesi komisyonumuzca uygun görülmüştür.

Karar: Hukuk-Çevre ve Sağlık Komisyonları Müşterek raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 5 inci Seçim Dönemi 3 üncü Toplantı Yılı, Kasım Ayı Toplantılarının 01 Aralık 2006 tarihli 15 inci birleşiminde okunarak; raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

İstanbul İlinde egzoz ölçüm istasyonu sayısı 236'dır. Araçlarda kullanılan yakıtlar dizel,

benzin, doğal gaz, LPG ve elektrik'tir. Bunun yanı sıra, İl Müdürlüğümüz ve İl Emniyet Müdürlüğü ekiplerince mobil egzoz emisyon ölçüm aracı ile ortak denetimler sürdürülmektedir. Bu denetimlerde araçların egzoz emisyon pullarının olup olmadığı kontrol edilmekte, araçlarda ölçümler yapılmaktadır. Ölçüm sonuçları uygun olmayan araçlar hakkında yasal işlemler başlatılmaktadır.

Yukarıda yer alan meclis kararıyla; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı, İstanbul'da ulaşımdan kaynaklanan hava kirliliği haritasını çıkarmak ve gereken önlemleri almak üzere "Emisyon Envanter Projesi"ni başlatmıştır. Enbarq Araştırma Enstitüsü ve Kaliforniya Üniversitesi'nin desteğiyle gerçekleştirilecek olan proje sayesinde kentteki tüm araçların atmosfere saldıkları gazların emisyon ölçümünün yapılması ve böylece araçların hava kirliliğine etkisinin ne oranda olduğunun tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Trafik sorunu denildiği zaman akla sadece kara taşıtlarından ileri gelen hava kirleticiler gelmemektedir. İlerdeki hava taşıtları ve deniz taşıtları da bu gruba dahildir. İstanbul ilinde iki adet hava meydanı bulunmaktadır. Bunlar; Atatürk Hava Meydanı ve Sabiha Gökçen Hava Meydanıdır. İlimizde inen-kalkan ve transit geçen uçak sayıları incelendiğinde uçak trafiğinin hava kirlenmesine önemli etkileri bulunduğu görülmektedir.⁵⁷

17.12.2009 tarih ve 2618 numaralı kararda,

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı-Çevre Koruma Müdürlüğü'nün 14/12/2009 TARİH,m.34..ibb.0.22.14-622.01 sayılı yazısı İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 14.12.2009 tarihli oturumunda incelenmek üzere komisyonumuza sevk edilmiştir.

2009 tarihli Çevre ve Orman Bakanlığının yazısında belirtildiği üzere Çevre ve Orman Bakanlığının ve Almanya-Avusturya konsorsiyumunun birlikte yürüteceği TR/07/IB/EN/02 Marmara Temiz Hava Merkezi Eşleştirme Projesi için hazırlık

⁵⁷ İstanbul Büyükşehir Belediyesi ÇDP 2010-2011, s. 55

çalışmalarının devam ettiği,kontrat imzalanması aşamasına gelinmiş olan söz konusu proje için ön şartlardan birinin de Merkez Binasının inşa edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Bu Çerçeve de Çevre ve Orman Bakanlığı doğrudan merkeze bağlı taşra teşkilatı olarak İstanbul İlinde "Marmara Temiz Hava Merkezi'nin kurulmasına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı 10.05.2008 tarihli ve 26872 sayılı Resmi Gazetede yayımlandığı belirtilerek,projenin ön şartından birisi olan personel temininin Bakanlık tarafından gerçekleştirilmiş olduğu,söz konusu merkeze teknik ve idari personelin atamasının yapıldığı ifade edilmiştir.

Bina inşası ile ilgili olarak da Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı arasında 17.02.2009 tarihinde "Marmara Temiz Hava Merkezi Hizmet Binasının Yapılması ile İlgili Protokol" imzalandığı ifade edilmiştir. Protokole göre Bakanlık tarafından Maslak'ta tahsis edilen araziye, Belediye Başkanlığımız tarafından bina inşasının dört ay içinde gerçekleştirilmesi öngörülmüştür.

İlgi yazı gereğince İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclisi tarafından,25.11.2008 tarih ve 2810 sayılı Meclis Kararı ile hazırlanıp,Çevre ve orman Bakanlığı tarafından da onaylanarak yürürlüğe giren protokolün revize edilmesi sonucunda hazırlanan 2 (iki) nüsha yeni protokolün imzalanması ve Marmara Temiz Hava Merkezi Bina İnşaatının gerçekleştirilebilmesi,yaklaşık Maliyet tutarı olan 1.537.500,00 TL+KDV 'nin Çevre ve Orman Bakanlığından şartlı nakdi yardım olarak talep edilmesi konuları incelenmiştir.

Komisyon Görüşü: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı, Çevre Koruma Müdürlüğünün İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclisi tarafından,25.11.2008 tarih ve 2810 sayılı Meclis Kararı ile hazırlanıp, Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından da onaylanarak yürürlüğe giren Protokolün revize edilerek 2 (iki) nüsha olarak hazırlanan yeni Protokolün imzalanması ve Marmara Temiz Hava Merkezi Bina İnşaatının gerçekleştirilebilmesi, yaklaşık maliyet tutarı olan 1.537.500,00 TL+KDV 'nin Çevre ve Orman Bakanlığından şartlı nakdi yardım olarak alınması 5393 sayılı Belediye Kanununun 14/a ve 18/g maddeleri gereğince uygun görülmüştür.

Karar: Plan ve Bütçe – Hukuk Komisyonları müşterek raporu; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 6. Seçim Dönemi 1. Toplantı Yılı, Aralık Ayı Toplantılarının 17 Aralık 2009 tarihli 4. birleşiminde okunarak, yapılan işaretle oylama neticesinde raporun aynen ve Oybirliği ile kabulü kararlaştırılmıştır.

Marmara Temiz Hava Merkezi Eşleştirme Projesi, sanayi, trafik ve ısınma gibi hava kirliliğinin tüm kaynaklarının izlenerek iyi bir model oluşturma gayretidir. Bu bakımdan hava kirliliğini oluşturan etmenler ile bu etmenlerin büyüklüğünü belirlemek ve sorunu en aza indirmek için geniş bir hava kalitesi izleme ağı kurulmuştur. Burada hava kalitesi sorunlarının ve insan sağlığına potansiyel etkilerinin saptanıp, AB Dış Ortam Hava Kalitesi Direktifleri doğrultusunda, hava kalitesinin değerlendirilmesi yapılmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin gündemine hava kalitesiyle ilgili fazla bir konu gelmemiştir. Fakat İstanbul Büyükşehir Belediyesinin bu konuda önemli çalışmaları vardır. Bu anlamda Çevre Koruma Müdürlüğü; kaliteli yakıt temini, doğalgazın yaygınlaşması, yakma cihazlarının iyileştirilmesi, binalarda ısı yalıtımını hayata geçirilmesi, endüstriden kaynaklanan emisyonlarının kontrol altına alınması ve denetimi çalışmalarını yürütmektedir.

Hava kirliliğinin azaltılabilmesi için, kaliteli kömür kullanılması zorunluluğu gereğinden hareketle, İstanbulda tüketilecek kömürlere (ithal, yerli, briket kömürlere) kalite sınırlaması getirilmiş ve tüketime sunulacak kömürlerin mutlaka iyileştirme-zenginleştirme tesislerinde işleme tabi tutulan torbalanmış kömür olmaları sağlanmıştır. yalnızca satışına izin verilen kömürlerin girişlerini sağlamak ve kaçak kömür girişlerine engel olmak üzere Anadolu Yakasında; Tuzla, Çamlıca Gişeleri ile Avrupa Yakasında; Avcılar, İkitelli, Arnavutköy (Germe), Kemerburgaz'da bulunan toplam 6 adet kontrol noktasında ve her iki yakadaki gezici ekiplerle 24 saat kesintisiz görev yapılmaktadır.

İstanbul'da devamlı olarak hava kalitesini koruma adına hava kirliliği ölçümleri yapılmaktadır. hava kirliliği ölçümleri 4 tanesi Anadolu 6 tanesi Avrupa yakasında olmak üzere 10 adet mobil ölçüm istasyonu ile yapılmaktadır. Bu mobil araçlarla

Avrupa yakasında ve Anadolu yakasında pek çok noktada ring yapılarak kirletici parametreler sürekli olarak ölçülmektedir. Elde edilen ölçüm sonuçları çeşitli hava kalitesi standartlar ile karşılaştırılmakta, genel hava kalitesine ilişki bir ölçü sağlanmaktadır. Günlük karşılaştırmalar, yüksek kirlilik yayılma seviyeleri doğuran günlerin kritik zaman periyotlarının belirlenmesini sağlamaktadır. Saatlik meteorolojik verilerle kullanılmak suretiyle, bu bilgilerle spesifik kaynaklarda kirlilik azaltım çalışmalarında hedef belirlenmesinde yardımcı olmaktadır.

5. DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Çağımızda insanların yaşamlarını sürdürdüğü çevreye ilişkin kalite kavramı üzerinde yoğunlukla durulmaya başlanmıştır. Toplumsal yapıdaki hızlı değişimle birlikte tüketimin artması, sağlıksız kentleşme, teknolojinin ilerlemesi ve doğal kaynakların bilinçsiz kullanılması sonucu ortaya çıkan çevre kirliliği tüm dünyayı olduğu gibi ülkemizi de tehdit etmektedir. Tüm insanlığı tehdit eden bu denli önemli ve büyük bir soruna karşı önlem alınarak uluslar arası bir refleks oluşturmak için çok beklenmiştir. Adım atmak için adeta büyük çevre felaketlerinin insanlığı çaresiz bırakması beklenmiş başka alternatif kalmadığında uluslar arası platformlarda çevre yaptırımları gündeme gelmiştir. Ancak çevre kirliliği oluşmadan gerekli tedbirleri alarak çevreye duyarlı gelişmeyi gerçekleştirmek çok daha önemlidir. Kaynak kullanımı açısından bir problem gerçekleşikten sonra onun etkilerini ortadan kaldırmaya çalışmak daha en başından önlem almaktan kat kat pahalıdır. Bir de bu sorunların çevrede oluşturduğu kalıcı sorunları düşünecek olursak, canlı varlıkların yaşamlarının doğrudan etkileyen fiziksel ve ekolojik çevre faktörlerinin değeri ortaya çıkacaktır.

İnsanların sürekli yaşadıkları konut, dolaştığı cadde, bulvar, dinlendiği park bahçe, yürüdüğü kaldırım, geçtiği yaya kavşakları fiziki çevre faktörlerini, diğer canlılarla karşılıklı etkileşim içinde buldukları ormanlar, göller, denizler, ırmaklar ise doğal çevre faktörlerini oluşturur. Bu çevre faktörleri Çevre kalitesinin ve doğal olarak da yaşam kalitesinin bir göstergesidir. Çevre problemleri öncelikle yerel boyutta ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple çevre kalitesinin gözetilmesinde yerel yönetimlerin sorumluluğu daha da artmaktadır.

Yerel yönetimler, sorumluluk alanında yaşayan halkın diğer yaşamsal, kültürel ve gündelik gereksinimlerinin karşılanması yanında çevresel kalitesini korumakla da yükümlüdür. Yerel yönetimlerin uygulayacağı çevre politikaları insanlar üzerinde belirleyici olacağından toplumsal çevre bilincinin yerleşmesi açısından önemlidir. Ayrıca yerel yönetimler doğrudan halk odaklı olduğu ve hizmet alıcılarla doğrudan etkileşim içerisinde olduğu için uygulanan kararlar yerelden genele sirayet ederek ulusal

çevre kalitesine de katkı sağlayacaktır. Araştırmada, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin vermiş olduğu kararlarda; İstanbul genelindeki çevre kalitesine ne gibi katkılar yapmıştır? Mevcut çevre kalitesinde bir değişme gerçekleşmiş midir? İnceleme döneminde gündemine gelen konulardan ne kadarı çevreyle alakalıdır ve bunlar İstanbul çevre kalitesi için olumlu kararlar mıdır? Çevre konuları içerisinde ağırlıklı olarak hangi konu görüşülmüştür? Gibi soruların cevabı aranmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi 28 Mart 2004 Genel Mahalli İdareler Seçimiyle yenilenerek çoğunluk üyelerinin Adalet ve Kalkınma Partisinden olduğu dönem başlamıştır. Bir sonraki dönemi yani 29 Mart 2009 yılında yapılan seçimleri de yine aynı yönetim kazanmıştır. Bu dönemlerde mecliste toplamda 24.415 konu görüşülerek karara bağlanmıştır. Bu konuların büyük bir çoğunluğunu imar kararları oluşturmaktadır. Görüşülen imar konusu sayısı ise 19.424 tanedir ki bu da mecliste görüşülen tüm konuların % 80'ine tekâmül etmektedir Barındırdığı nüfusla dev bir kent olan istanbulda imar konuları her zaman öncelik teşkil etmiştir. Dışarıdan devamlı göç alan yapısıyla her yıl yüzbinlerce insanın akın ettiği İstanbul'da mevcut durumun ihtiyaca cevap verememesi ve aynı zamanda iyi bir rant kapısı olması sebebiyle yeni yerleşim yerleri oluşturma ve imar planları yapma gereği duyulmuştur. Onun dışında özellikle ilçe belediyelerin talepleri doğrultusunda daha çok plan tadilatları ve emsal değerlerinin yükseltilmesi istenmektedir. Aslına bakılırsa imar planları üzerlerinde bu kadar çok oynanması özellikle İstanbul'da çarpık kentleşme ve doğal olarakta çevre sorunlarını beraberinde getirmiştir.

İstanbul'da başlarda planlı ve düzenli bir kentleşme düşüncesiyle yapılaşmaya gidilen yerlerde bile zamanla belediyelerin göz yumması sonucu düzensizlik gözlenmekte ve imar plan tadilatlarıyla da nizami hale gelmektedir. Yeni yerleşim alanlarının hemen sanayi alanların yanında oluşmasına müsaade edilmiştir. Rant sağlayan bu bölgelerde hızla nüfus artarak sanayi kuruluşları tekrardan şehir ortasında kalmıştır. Başlarda buralara sanayi kuruluşlarına yakın ve iyi prim yapar düşüncesiyle yerleşen insanlar artık bu kuruluşlardan şikayet eder hale gelmiştir. Gerek dilekçeler gerekse bizzat başvuruyla artık bu sanayi kuruluşlarının şehir içerisinde kaldığını ve insan sağlığını tehdit ettiğini belirterek ilgili kurumların kapılarını aşındırmaktadırlar.

Zamanında planlı kentleşmeye yeterli kaynak ayrılmayışı İstanbul gibi büyük bir kentte denetimin zorluğuyla da birlikte büyük bir çarpık kentleşmeyi getirmiştir. Ancak planlamaya ayrılmayan kaynak çarpık kentleşmenin kusurlarını örtmek için fazlasıyla harcanmak zorunda kalınmıştır. Ne kadar kaynak aktarılsa aktarılsın, Palanlı şehirleşmeyle yakalanacak kentsel çevre kalitesi asla yakalanamamıştır.

İstanbulda arsa rantına dayanan imar planlaması veya planların tadil edilmesi çevreye verilen zararların artmasında önemli bir rol oynamaktadır. kamu arazileri, hazine arazileri, orman arazileri adeta talan edilmiştir. Bu alanların birçoğu imar planlarında orman alanı veya yeşil alan olarak işaretlidirler. Bu alanlar üzerinde düzen ve planlamadan uzak olarak gelişen gecekondu mahallerinde her türlü altyapı ve çevre problemini görmek mümkündür.

İmar konusunun İstanbul kenti için olumsuzluklarından bahsettik bir de iyi yönünden bakacak olursak; İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından İmar yönetimi çalışmaları kapsamında, kentin planlı ve düzenli gelişmesini sağlamak, (temel yaşam kaynakları olan orman alanları, su havzaları, tarım toprakları, deniz gibi) doğal, tarihi ve kültürel alanların korunarak dengeli kullanımını gerçekleştirmek ve sağlıksız büyüme eğilimlerini engellemek için koruma amaçlı imar planları yapılmıştır. Görüşülen 19.424 imar konusundan 1.447 tanesi çevreyle doğrudan veya dolaylı ilişkisi olan Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı, Boğaziçi öngörünüm ve gerigörünüm imar planları, kordonboyu Uygulama İmar Planları ile çoğu da bu planlara yapılan itirazlardan oluşmaktadır. Ayrıca bazı alanların yeşil alana alınması, tarihi sit alanlarının imar planlarına işaretlenmesi, havza alanlarında imar değişikliği, Dere Koruma Kuşaklarının Revizyonu, Göl civarı revizyon nazım imar planları da çevre hassasiyeti gözetilerek görüşülmüş imar kararlarından sayabiliriz. Bunların imar kararları arasında oranı %7,5, tüm kararlar içindeki oranı da %5,9'dur. kentin gelişim yönünü ve geleceğini belirleyen planlama faaliyetleri, planlama hareketlerinin uygulamasını içeren dönüşüm ve tasarım faaliyetleri ile tüm bu çalışmaların denetlenmelerini ve izlenmelerini içeren faaliyetler kentin yaşam fonksiyonlarıdır. Bu bağlamda çevre ve yaşam kalitesinin idame ettirmek için hassasiyetle üzerinde durulması gerekmektedir.

Çevre sorunları içerisinde kentsel çevre sorunları önemli bir yer tutmaktadır. Hergün iç içe yaşadığı kentsel yaşam alanlarının kalitesizliği insan sağlığını ve ruh yapısını etkilemektedir. Üstelik maddi bağımlılık sebebiyle insanların buradan uzaklaşma veya terk etme olasılığı da pek yoktur. Kentsel çevre sorunlarından fiziksel çevreden kaynaklananlar özellikle çarpık kentleşme, gecekondulaşma olarak karşımıza çıkmaktadır. Plansız kentleşme ve kaçak olarak yapılan gecekondu, oluşturdukları görüntü kirliliğinin yanı sıra alt yapı yetersizlikleri ile de doğal insan gereksinimleri olan birçok hizmeti kısıtlı almaktadır. Yerel yönetimler çarpık kentleşmenin yol açtığı toplumsal deformasyonun, etkin bir kurumsal ve yönetsel yapı oluşturarak sonuçların önlenmesinde etkisiz kalmaktadır. Bir yandan tarihi yarımada ve çeşitli yerlerdeki eski kent parçalarının muhafaza edilmesinde yaşanan sıkıntılar, muhtelif yerlerdeki kent merkezlerinin köhnemiş yapısıyla bakımsızlığı dikkat çekmektedir. İstanbul bu yapısıyla kentlerde çevresel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi ve kentlerin çöküntü alanlarında yaşayanların yaşam standartlarının geliştirilmesi amacıyla kapsamlı bir kentsel dönüşüm sürecine girmek zorundadır.

1988 tarihinde yürürlüğe giren Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartında; yerel yönetimlere kanunlarla belirtilen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkanı tanınmaktadır. Yerel yönetimler dışında gerçekleşen planlama ve karar alma süreçleri içinde Yerel makamları danışılması gerekliliği vurgulanmıştır. Ayrıca “Yerel yönetimler, kanun tarafından belirlenen sınırlar içerisinde, yetki alanlarının dışında bırakılmış olmayan veya başka herhangi bir makamın görevlendirilmemiş olduğu tüm konularda faaliyette bulunmak açısından tam takdir hakkına sahip olacaklardır.” denilmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin fiziki çevreyi iyileştirmeye yönelik kararlarını kendi sorumlulukları altında ve çevre kalitesi açısından yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda alınan kararlar olarak sayabiliriz. Çevre düzenlemeleri, Park ve bahçelerin yenilenmesi, yeşil alanların oluşturulması, sahil düzenleme, kentsel dönüşüm ile eski görünümlü alanların yenilenmesi, rehabilitasyon projelerinin tatbik edilmesi ve İstanbul silüetine yönelik kararlar olarak göze çarpmaktadır. Burada özellikle kentsel

iyileştirme çalışmalarının altını çizmekte fayda var. Varlıklarıyla çevresel olumsuzluklar ile görsel ve fiziksel kirliliğe yol açan Gecekondu alanlarının keşmekeşliğinden kurtulup kentsel çevre kalitesini yakalama adına düzenli ve planlı yeni yerleşim alanları oluşturma adına İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi bir çok karar vermiştir. Gecekonduların ıslahı, yeni gecekondu yapımının önlenmesi, mevcutların tasfiyesi ve işlevlendirilmesi sonucu alanların yenilenerek yeni ve modern çağdaş yaşam koşullarında fonksiyonel sağlıklı bir kentsel çevre yaratılmaya çalışılmıştır.

Gelişmiş ülkeler özellikle Avrupa Birliği ülkeleri günümüzde çevrenin korunması ve geliştirilmesine çok önem vermektedirler. Bu hassasiyeti tüm üye ülkelerin yanı sıra birliğe girme isteğinde olan ülkelere de beklemektedirler. Ülkemiz de, Avrupa Birliğine girmeyi bekleyen müzmin bir aday olarak AB çevre politikalarını yakından takip etmektedir. Türkiye’de ki çevre duyarlılığının kurumsal olarak oluşmasını Avrupa Birliğine bağlamak da yanlış olmaz. İstanbul’da, kentsel sürdürülebilirlik kavramı ekseninde yapılan yenileme alanları ve kentsel dönüşüm uygulamaları ile fiziksel kentsel çevrenin iyileştirilmesi 1992 yılında uygulanmaya başlayan Avrupa Kentsel Şartında yer almaktadır.

Avrupa Kentsel Şartında yaşamın daha da iyileştirilmesi için fiziki kentsel çevrenin iyileştirilmesi, mevcut konut stokunun iyileştirilmesi, yerleşmelerde sosyal ve kültürel olanakların yaratılmasının vatandaşların fiziksel çevre konusunda sahip oldukları haklardan saymıştır. Kaliteli bir mimari ve fiziksel çevreyi ise; tarihi yapı mirasının duyarlı bir biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla, uyumlu ve güzel fiziksel mekânların yaratılması olarak tanımlamıştır.

İstanbul’da kentsel dönüşümün en çok yaşandığı dönem bu dönem olmuştur. Öncelikle tarihsel dokuyla iç içe olan bölgelerde olmak üzere istanbulun birçok yerinde kentsel yenileme ve gelişim alanları ilan edilerek, eski görünümlü alanların yenilenmesi, rehabilitasyonu amaçlanmıştır. Meclis kararlarında kentsel yenilenme kararları gecekondu alanlarıyla sınırlı değildir. Cendere Vadisi kararında olduğu gibi Kentsel Gelişim ve Dönüşüm Alanları mevcut durumlarından sıyrılarak rehabilite edilmekte iyi

bir yaşam alanı olmaktadır. Yenileme alanlarıyla birlikte, konut köprü, yol ve benzeri yapıların tamirâtı, tadilatı, yenilenmesi, doğal yapıların güçlendirilmesi çevresel güzellik ve kent estetiği açısından çok önemlidir. Rehabilitasyon amaçlı yapılan çalışmalar genelde doğaya yakın ve çevresel etmenler düşünülerek yapılan uygulamalar olduğundan görsel özellikler de taşımaktadır. Görsellik deyince İstanbul silüetinin ayrı bir parantez açmak icap eder. Görüntü kirliliği ile mücadele ve İstanbul silüetinin korunması adına İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin almış olduğu en önemli kararlardan bir tanesi “İstanbul silüet ana planı” uygulanmaya alınmasıdır. Tabi bu plana da birçok itirazlar olmuştur. En çokta silüetini etkileyen bina yüksekliklerini sınırlayan maddelere olmuştur.

Avrupa Kentsel Şartında, Kentlerin Fiziki Yapıları için; Kentlerde açık alanların oluşturulması ve yönetiminin kentsel gelişmenin vazgeçilmez parçası olması; mimari yaratıcılık ve imarın kentsel görünümün kalitesindeki önemli rolü; Tüm insanların sağlıklı, yerleşik, güzel ve özendirici çevrede yaşama hakkı; Kentin canlılığının, dengeli meskun alanlar ve konut dokusunun korunmasıyla sağlanması temel İlkeler olarak sayılmıştır.

Modern sağlıklı bir kent için fiziki yapıların teşekkülünde Avrupa Kentsel Şartının temel ilkeleri sayılmıştır. Bütüncül koruma ilkesinin ışığında bugünkü ve gelecekteki ihtiyaçları karşılayan, kente ve çevreye katkıda bulunan, kentlerin harabe bölgelerini ıslah ederek yeni işlevlerle canlandıran kentsel yenileme eylemleri Belediye Meclisinin vereceği kararlara kentsel kültür mirasını çevresiyle birlikte koruyup yaşatacaktır. Kentin yenilenerek gelişmesine olanak veren ve kente yeni yaşam alanları kazandırmaya yardımcı olan kentsel iyileştirme uygulamaları İstanbul’un çevresel geleceği için önemlidir. Ancak daha yüksek bir kentsel çevre kalitesiyle uygulanmaya alınan yenileme alanları kararları, Avrupa Kentsel Şartında yer alan; fiziki kentsel çevrenin iyileştirilmesi, mevcut konut stokunun iyileştirilmesi, yerleşmelerde sosyal ve kültürel olanakların yaratılması gibi vatandaşların fiziksel çevre konusunda sahip oldukları hakları karşılarsa da, Avrupa Kentsel Şartının temel ilkelerini tam anlamıyla karşılamamaktadır. Oluşturulan yeni alanlar; sağlıklı, yerleşik, güzel, kentsel görünüm kalitesi daha yüksek olsa da insanların dar sokaklara hapsedilmeden rahatça

gezebileceği oluşturan ferah açık alanlar, kentin kimliği açısından önemli olan daha büyük kent meydanlarını görmek pek mümkün olmamaktadır. Avrupa Kentsel Şartın da konut dokusunun korunmasının öneminden bahsedilirken, Dolapdere de olduğu gibi yıkıp tamamen değiştirme yoluna gidilmiştir. Üstelik bu sefer de mimari yaratıcılık açısından eksiklikler göze çarpmakta, bölgesel kentsel görünümün kalitesinde de mimari uyumsuzlukla birlikte bir düşüş olmakta, görsel bütünlük kaybolmaktadır. Bu sebeple, dengeli meskun alanlar oluşturulduğu ve konut dokusunun korunduğu söylenemez. Her şeye rağmen Belediye Meclisi aldığı fiziki çevre kararlarıyla, sürdürülebilir bir yerleşme ile yaşanan çevreyi farklı risklere karşı güven altına alıp, planlayarak konforlu, emniyetli sağlıklı ve gelişmeye elverişli bir çevre amaçlamışlardır.

Yerel Yönetimler Özerklik Şartında Yerel makamları doğrudan ilgilendiren tüm konulara ilişkin planlama ve karar alma süreçleri içinde, kendileriyle olanaklar ölçüsünde zamanında ve uygun biçimde danışılması gerekliliğinden bahsedilmektedir. İstanbulun geleceğini belirleyecek olan Çevre düzeni planları İstanbul Kenti için; “Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde il çevre düzeni planı ilgili Büyükşehir Belediyeleri tarafından yapılır veya yaptırılır ve doğrudan Belediye Meclisi tarafından onaylanır.” Hükmü gereğince İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Avrupa Kentsel Şartın da Yerel yönetimlerin doğal ve enerji kaynaklarını uygun ve akılcı biçimde yönetme ve idareli kullanma sorumluluğu vardır denilmektedir. Çevre Düzeni Planı; Dengeli ve sürekli kalkınma amacına uygun olarak ekonomik kararlarla ekolojik kararların bir arada düşünülmesine imkan veren, rasyonel doğal kaynak kullanımını sağlamak üzere kalkınma planları ve varsa bölge planları temel alınarak yapılan ve tarım, turizm, konut, sanayi, ulaşım vb. genel arazi kullanım kararlarını, politika ve stratejilerini belirleyen, bölge veya havza bazında 1/50.000 veya 1/100.000 ölçekte hazırlanan, plan hükümleri ve plan açıklama raporuyla bütün olan üst ölçekli fiziki plandır. Bu yönüyle Belediye Meclisinin aldığı, Çevre düzeni planının uygulanmasına yönelik kararı, İstanbulu doğrudan ilgilendiren doğal ve enerji kaynaklarını uygun ve akılcı biçimde yöneterek sürdürülebilir çevre kalitesi sağlanmasına ilişkin planlama ve karar alma süreçlerini içermektedir. Bununla birlikte Yerel meclis eliyle kente dair planlama ve karar alma

sürecinde kendi planlarını kendilerinin yapmaları yönüyle Avrupa Kentsel Şartı ve Yerel Yönetimler Özerklik Şartıyla örtüşmektedir.

Çevre Düzeni Planının Belediye Meclisi tarafından onaylanıp yürürlüğe girmesinden sonra da plana yapılan itirazlarla meclis gündemini epeyce meşgul etmiştir. Çeşitli kurum, şahıs, sivil toplum kuruluşlarınca itirazlar yapılsa da Özellikle meslek odaları tarafından yapılan itirazlar planlama sürecindeki oluşan birçok eksikliği gündeme getirmesi yönüyle manidardır. Meslek odaları dışında yapılan itirazlar genelde şahsi ve kurumsal çıkar doğrultusunda rantsal yapılan itirazlardır. Genelde bu itirazlar, ÇDP'nin plan sıra düzeninde (hiyerarşisinde) bölge planından sonra gelen ve ona uyumlu olarak hazırlanan ve alt ölçekli planları yönlendiren kararları belirleyen "üst kademe plan" niteliğinden, planın bütünselliğinden ve toplumun yararına olmadığından Meclis tarafından kabul görmemiştir.

Çevre Düzeni Planı İstanbul Büyükşehir Belediyesinin çevre politikaları ekseninden bakabiliriz. Genel olarak çevre politikası, bir ülkenin çevre konusundaki tercih ve hedeflerinin belirlenmesi olarak tanımlanmaktadır. Çevre politikası geniş anlamıyla çevre sorunlarının çözümü için geleceğe yönelik olarak alınması gereken tedbirlerin ve benimsenen ilkelerin bütünüdür (Budak, 2000). Belediye Meclisi Çevre Düzeni Planını uygulamaya almakla tüm İstanbul için gelecekte oluşabilecek olumsuzluklar için tedbirler almıştır.

İstanbul'da önemli bir sorunda suyla ilgili yaşanan sıkıntılardır. Özellikle şehrin içme suyu ihtiyacını karşılayan doğal su kaynaklarında meydana gelen kirlenmeler suyun kıymetini daha da artırmıştır. İstanbul'daki Su kaynaklarına en büyük etki havza alanlarındaki yapılaşmadan kaynaklanmaktadır. Oysa ki havza alanlarında, havzanın 0-300 metrelik kısmını oluşturan 'Mutlak Koruma Alanı' ile 300-1000 metreyi kapsayan 'Kısa Koruma Alanı'nda yapılaşma yasak, Orta ve uzun mesafeli koruma alanlarında kısıtlı olmasına karşın uzun yıllar yapılaşma kontrol edilememiş ve bu alanların talan edilmesini alt yapı hizmeti götüren yerel yönetimler adeta teşvik etmiştir.

Bu da gösteriyor ki kamu yararı ve toplum menfaatlerinin yerine belli bir zümrenin çıkarları doğrultusunda oy kaygısıyla seçimlere yatırım ve rantsal baskı belediyelerin kararlarında etkili olmuştur. Belediyelerin çevre planlaması ve çevre stratejilerinin geliştirilmesi, çevre sorunları ve doğal kaynakların kullanımını konusundaki yetersizlikleri ve bilinçsizliği havza alanları mahvetmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi havzalarla ilgili olarak daha çok yönetmelik değişikliği konularıyla muhatap olmuştur. örneğin Belediye Meclisi havzalar lehinde vermiş olduğu bir kararda, havzalarda yapılaşma ile ilgili uyulması gereken esaslar düzenleyerek emsal değerlerini düşürmüştür. Ayrıca Melen ve Yeşilçay Havzalarının İçmesuyu havzası olarak ilan edilmesi gibi yeni havza alanları da oluşturmuştur. Belediye meclisinin havzalarla ilgili vermiş olduğu kararlarda daha çok kamu ve havza alanlarının lehine kararlar verdiğini görmekteyiz. Ancak belediye meclisinin onayladığı kararlardan havzalarla ilgili olumsuz kararlarını görmekte mümkündür. Bu kararlar meslek odalarının da itirazlarına neden olmuştur. Bunlara örnek olarak:

Küçükçekmece içme suyu havzasında önerilen kararların, Küçükçekmece ile Sazlıdere arasındaki ekolojik koridor ile Hadımköy'ün kuzeyinde önerilen "Gelişme Alanı" kararlarının kaldırılarak Küçükçekmece Havzası'ndan vazgeçilmiş olması,

Yoğun bir yapılaşma baskısı altında olan havzalarda "rehabilitasyon" öngörüsünün sanayinin desantralizasyonu ile sınırlı kalması, havza nüfuslarının sistemli bir şekilde alandan desantralize edilmesine ve böylelikle bu alanların rehabilitasyonuna yönelik politikaların Plan ile belirlenmemiş olması,

Plan Açıklama Raporu'nda "sanayinin içme suyu havzaları ve kentin tüm doğal yapısını tehdit eden kuzeye gelişme eğilimini tetikler etkisi sanayinin kent dışına yönlendirilmesini zorunlu hale getirmektedir." ifadesi yer almasına rağmen; Hadımköy'de önerilen sanayi ve lojistik fonksiyonlarının Sazlıdere ve Büyükçekmece içme suyu havza sınırlarının ortasında bir koridor şeklinde kuzeye doğru gelişmeyi tetikleyecek olması,

Çevre Düzeni Planında Havza İçi Rehabilitasyon Edilecek Alanlar"da rehabilitasyonun nasıl olacağına açıklanmaması ve yeraltı su havzalarının bulunduğu alanlarla ilgili hükümlerin bu havzaları koruma temelinde eksikliklerin olması, olarak sayabiliriz.

İstanbulun suyunu sağlayan Su Rezervuarlarında oluşan kirlilik yüklerinin artması içme suyu arıtma tesislerinde daha fazla işlem gerekmesi nedeniyle giderlerin artmasını beraberinde getirecektir. Su kirlenmesi, insan sağlığını, içme veya çeşitli amaçlarla kullanma sonucu etkiler. İnsan sağlığının etkilenmesi, sonuçta ekonomik kayıplara neden olabileceği gibi, ekonomik kayıplar da beslenme ve giderek sağlık üzerinde etkili olabilir ve sonuçta hem insan sağlığı hem de ekonomik olarak büyük zararlar vererek yaşamı giderek zorlaştırır. Bu kirlilik yüklerinin etkileri ortaya çıkmadan tespit edilmesi ve önlemler alınması birçok zararın daha başlamadan ortadan kaldırılması açısından çok önemlidir. İstanbul Su rezervuarlarında oluşan kirlilik yüklerinin tespiti ve rezervuar sedimentine olan etkilerinin araştırılması Meclis tarafından onaylanarak uygulanmaya alınmıştır.

İstanbul Su Rezervuarlarında oluşan kirlilik yüklerinin tespiti ve rezervuar sedimentine olan etkilerinin araştırılması ile İstanbul'un Su Rezervuarlarının Doğal Risk Analizi ve Yönetimi Projesi, suyun kaynağından kullanıcıya ulaşıncaya kadar geçen sürede dolaşımının güvenli bir şekilde tamamlanması amacıyla yapılmıştır. Su Kirliliği, aynı zamanda büyük sağlık problemlerini de beraberinde getirme potansiyeline sahiptir. Suyun kirlenmesi sonucu birçok hastalık ortaya çıkabilmektedir. Büyük kitleleri etkileme olasılığı olan bu hastalıkların kullanıcılara ulaşmadan bertaraf edilmesi sağlıklı bir çevre oluşturma açısından önemlidir.

Su Kirliliğinin diğer bir boyutu da Deniz kirliliğidir. Daha önce İstanbul genelinde rastgele denizlere verilen atıksuların, denizlerin korunması amacıyla iyi bir biyolojik arıtmadan sonra deşarj edilmesi bir zaruret haline gelmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi de muhtelif tarihlerde biyolojik arıtma tesisleri kurulmasıyla, Deniz Deşarjı Tesisleri yapılması hakkında kararlar almıştır.

Kent Altyapısının önemli bileşenlerinden olan Yağmursuyu hatlarının oluşumu, İstanbul genelindeki Meydan, bulvar, cadde ve ana yollardaki yağmursuyu problemini ortadan kaldırarak, arıtma tesislerine giden pis suların yükünü azaltıp, Arıtma tesisinin boyutu küçültüp, yatırım maliyetini düşürecektir. Yağışlarda su birikintileri ve bodrum katlarına su basma durumunun önüne geçerek yağışlarda sıkıntı yaşanması da engellenecektir. Bina ve sanayilerden gelen atıksular için ayrı kanalın, sokak ve caddelerden gelen yüzeysel sular (yağmursuyu) için ayrı kanalın kullanıldığı ayrık sistemler, Atıksuların arıtılma maliyetlerini de oldukça düşürmektedir. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından Yağmursuyu hatları oluşturması için İSKİ'ye yetki verilmiştir.

Belediye Meclisi tarafından İSKİ'ye bir diğer önemli görev olan derelerin ıslah edilmesi görevi verilmiştir. İstanbul'daki derelerin toplam uzunluğun 500 km'si şehir içinde olmak üzere 1900 km civarındadır. Üstelik çok maliyetli bir iştir. Dere ıslahlarının her bir kilometresi 5 milyon TL. gibi bir maliyetle ıslah olmaktadır. Dere ıslahı yapmak, dere kirliliğinin önüne geçilmesinin yanında derenin geçtiği yerleşim alanlarını taşkınlardan da koruma amacına hizmet eder. Hali hazırdaki Belediye yönetimin görevde olduğu dönemde derelerin birçoğu ıslah edilmiştir.

Doğal kaynak sularının bulunduğu yerlerin korunması çıkartılan suyun kalitesinin devamı ve sürekliliği açısından çok önemlidir. Yeni bir su kaynağı belirlemek yerine, mevcut kaynağınızdan daha fazla ve daha temiz su elde etmeye çalışmak daha kolaydır. Büyükşehir Belediye Meclisinin bu amaçla doğal su kaynaklarının korunması amacıyla Atik Valide ve Beykoz Hacı Alibey memba Sularını ve isale hatlarını korunması kararları örneğinde olduğu gibi kararları bulunmaktadır.

Memba suyu kum ve topraktan geçerken süzüldüğü için genellikle temizdir. Ancak bu suları, evsel atıklar, tarımdan ve sanayiden gelen zehirli kimyasallar, hela çukurları, artık madde depoları, sızan kanalizasyon boruları tarafından kirletilebilir. Bundan dolayıdır ki memba sularının doğal kaynaklarını korumaya almak çok önemlidir.

İstanbul'da büyük nüfus potansiyeli ve her geçen gün daha da artan nüfusuyla İçmesuyu temininde zaman zaman problemler yaşanmıştır. Bu dönemde içmesuyu konusunda yapılan en büyük atılım, İstanbul Boğazı'nın 180 km kadar doğusunda, İsmi ni bulunduğu köyden alan Düzce-Sakarya sınırını oluşturan, Melen Nehrinden suyun alınıp, artırılarak, buradan İSKİ'nin Kağıthane'deki su dağıtım şebekesine verileceği Melen Çayı projesidir. Bu projeyle İstanbul'un su ihtiyacı önemli ölçüde giderilecektir.

Su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevre ile yerel doğal kaynak ve değerlerin, yerel yönetimlerce, akılcı, dikkatli, verimli ve adil bir biçimde, beldede yaşayanların yararı gözetilerek, korunması ve idare edilmesi Avrupa Kentsel Şartında vatandaşların çevre konusunda sahip oldukları haklar olarak belirlenmiştir. Ülkemizin de benimsediği Yerel Gündem 21'de ise ulusal gündem bölümünde tatlı su kaynaklarının yönetiminin öneminden bahsedilmektedir.

Belediyelerin, kent ve çevre kalitesini korumaları için, Avrupa Kentsel Şartı'nın belediyelere getirdikleri bazı sorumluluklar vardır. Mevcut konut stokunun iyileştirilmesi, Kent merkezlerinin Avrupa'nın kültür ve tarihi mirasının önemli sembolleri olarak koruma altına alınması, tarihi yapı mirasının duyarlı bir biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla, uyumlu ve güzel fiziksel mekanların yaratılması olarak sayabiliriz. Bu anlamda İstanbul'un Kentsel çevre kalitesinin yükseltilmesinde tarihi yapıların işlevi giderek önem kazanmaktadır. İstanbul kenti Tarihi dokusu sebebiyle birçok tarihi yapıyla iç içe bulunmaktadır. İstanbul'daki Kentsel çevrede yer alan kalıcı tarihsel yapıların kategorileri arasında tarihsel anıtlar (bina, dini yapı, resim veya nesnelere), heykeller, çeşmeler veya benzeri yapılar, olarak sayılabilmektedir. Bu yapıların kentsel deneyimi zenginleştiren görselliğe ve kentsel iyileştirmeye katkısı büyüktür. Kentin tarihi eserlerini korumak ve kentin tarihi değerleri ile ilgili farkındalık yaratmak adına kentsel yenileme, kentlerin yeniden, yeni bir anlayışla ele alınıp fiziksel çevre kalitesini yükseltmede önemli bir araçtır. Kentsel yenilemenin restorasyonla birlikte sürdürülebilir kentlerin oluşumundaki önemi büyüktür. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi 2004-2012 döneminde tarihi çevreye yönelik koruma amaçlı olarak, alan yönetimi için kurul ve bütçe oluşturmuştur. Özellikle görünüm alanında olan Tarihi Yarımada silüetini etkileyecek ilçelerde

yükseklik sınırlaması getiren “İstanbul silüet ana planı” uygulamasını getirmiştir. Eminönü, Fatih, Beyoğlu, başta olmak üzere muhtelif yerlerde tarihi önemi olan yapılarda restorasyon yenileme kararı almıştır.

Günümüzde İstanbulun sürekli artan nüfusu ve değişen yaşam kalitesi kentin atık yükünü de artırmaktadır. Gerek atık hacmini gerekse de atığın kompozisyonu çeşitlenerek kontrol ve yönetimini zorlaştırmakta, Kent yönetimine atık konusunda yeni atılımlar yapma gereği hissettirmektedir. Özellikle katı atıkların kontrol ve yönetimi, modern toplumların en önemli sorunlarından birisi haline gelmiştir. Ülkemizde doğal olarak İstanbul’da atıkların kaynağında toplanırken ayrıştırılması pek yaygın değildir. Bu da plâstik maddeler, cam ürünleri ve organik maddeler gibi katı atıkların birlikte toplanarak Geri dönüşümlerini zorlaştırmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinde Atık konu başlığında topladığımız 21 konu görüşülmüştür. Bu dönemde çevre temizliğini sağlayacak olanakları yaratmak adına Katı atıkların ve tıbbi atıkların toplanması, kompostlaştırma tesisi işletilmesi, atık bertaraf bedellerinin belirlenmesi, atık kabul sahaları, köylerin çöplerinin toplanması, geri kazanım tesisi kurulması, katı atık aktarma istasyonu kurulması gibi kararlar alınmıştır.

Geri kazanım tesislerinin kurulması hem ekonomiye hemde çevre kalitesine büyük katkı sağlayacaktır. İstanbul’un Asya yakasında kompostlaştırma ve geri kazanım tesisinin bulunmaması sebebiyle mevcut evsel atıklar düzenli depolanmakta ancak geri kazanımı sağlanamamaktadır. Belediye Meclisi bu eksikliğı gidermek üzere önemli bir karara imza atarak Şile Kömürcüoda Kompostlaştırma ve Geri Kazanım Tesisi kurulmasına onay vermiştir. Kompost ve Geri Kazanım Tesisi karışık belediye atıklarının içerisindeki organik içerikli atıkların değerlendirilmesi, düzenli depolama sahalarına gönderilen atık miktarının azaltılması amaçlanmaktadır. Atık içerisindeki geri kazanım malzemelerinin ayıklanarak ekonomiye kazandırılacak olması, tesisin çevresel boyutunun yanında ekonomik olarak faydasını göstermektedir. Belediye Meclisi, tesisin azami 25 yıl süreyle işletilmesi ve işletme süresince elde edilecek gelirlerden

İstanbul Büyükşehir Belediyesine belirli bir oranda pay verilmesiyle birlikte işletilmesine karar vermiştir.

İstanbul genelinde Önümüzdeki yıllarda hastane sayısındaki artışa paralel olarak tıbbi atık miktarındaki artışın da bu oranda olacağı beklenmektedir. Mevcut tesislerin kapasitesinin yetersiz kalması, tıbbi atık bertarafında çıkan ihtiyaçları karşılayamamaktadır. Tıbbi atık bertarafının, yapılması ve gelecek ihtiyaçların karşılanması için yeni tesislerin yapılması gerekmekte olup Avrupa Yakasında 36 ton/gün kapasiteli, Asya Yakasında 24 ton/gün kapasiteli Tıbbi Atık sterilizasyon tesislerinin kurulmasına Meclis tarafından onay çıkmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesinin hizmet alanı bilindiği üzere tüm il mülki idari sınırlarıdır. Bundan dolayıdır ki Belediye hizmetlerinin sadece kent merkezlerine değil en ücra köşedeki köylere de gitmesi gerekmektedir. Köylülerin daha temiz ve yaşanabilir, kaliteli bir çevrede yaşabilmeleri için evsel katı atıklarının düzenli bir şekilde toplanması gerekmektedir. Yukarıda bu amaçla; Silivri, Çatalca ve Şile Belediyesi ilçe belediyeleri mücavir alan sınırları içerisinde kalan ve orman köyü statüsündeki köylerin katı atıklarının toplanması ve taşınması için gerekli mali desteğin sağlanmasına yönelik bir karar alınmıştır.

Kentsel katı atıkların yaklaşık % 13-30 lük gibi önemli kısmını oluşturan inşaat ve yıkıntı atıkları, kontrol altına alınmadığı takdirde çevresel açıdan önemli riskler doğurmaktadır. İstanbul'da, inşaat ve yıkıntı atıklarının çevreye zarar verecek şekilde doğrudan veya dolaylı olarak çevreye atılmasının önüne geçilmesi, bertaraf edilebilmesi amacıyla, büyük çapta alanlara ihtiyaç vardır. Bu alanların belirlenmesiyle ilgili olarak İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi 20 karar almıştır. Bu kararlarda özellikle kullanım ömrünü tamamlamış eski maden ocakları (taşocağı, kumocağı, kömür v.b), bataklık ve kurumuş göl yatakları, orman vasfını yitirmiş alanlar İnşaat yıkıntı atıkları ve hafriyat toprağı döküm sahaları olarak belirlenmiştir.

Bu alanlarla ilgili bazı sıkıntılar da oluşmaktadır. Hafriyat ve inşaat yıkıntı atıkları döküm alanları mevcut imar planlarında işaretlenmemiştir. Çoğu zaman İmar planında

orman alanları içerisinde yer alması sebebiyle yeşil alan olarak geçen yerlerde hafriyat ve inşaat atıkları döküm alanları olarak kullanılmaktadır. İmar planlarında hafriyat dolgu alanı olarak işaretlenmesi de bazı zorluklar getirmektedir. Eğer böyle bir işaretlenme yapılırsa bu alanların kullanım ömrü bittiğinde akıbetleri ne olacaktır? Bu alanları kullanım ömürleri zaten çok uzun olmamakla birlikte genelde kullanım ömrü 4-5 yıldır. Bu süre sonunda imar planlarında hafriyat döküm alanı olarak işaretlenmiş bu alanların başka bir şekilde değerlendirilmesi söz konusu olmayacaktır. Bu alanların üzerlerine yeşillendirme yapılmak istense bile imar planlarında tekrar bir tadilata gitmek zorunda kalınacaktır ya da plan notlarında bu hususlar belirtilmesi gerekecektir. Ayrıca hafriyat döküm alanları İstanbul için çok iyi bir rant aracı olduğundan şahıs ve firmalar da bu konulara yoğun ilgi duymaktadır. Öyle ki Şahıslara ait ve planlarda yeşil alan olarak belirtilmiş yerlere döküm izni verilmesi durumunda İstanbul'da her alanda dökümün önünün açılması içten bile değildir.

Esasen önemli olan iklim kuşaklarındaki orman varlıklarının korunması ve yönetimidir. Ancak farklı amaçlarla orman vasfını yitirmiş alanlarında değerlendirilmesi, mümkünse tekrar orman alanı haline getirilmesi, değilse de en uygun biçimde rekreasyon alanı yapılması gelecek kuşakların yaşam kalitesi için önemlidir. Sağlıklı bir çevrede yaşamak için İstanbul'un kalan ormanlarının yok olması engellenmeli, İstanbul ve çevresinde yeşil alan ve rekreasyon alanlarının artırılması gerekmektedir. İstanbulda kişi başına düşen yeşil alan miktarını artırmakla birlikte, eski taş ve madeni alınmış (ocaklar) orman alanlarının değerlendirilmesi sağlanmış olacaktır. Yeşil alan vasfını yitirmiş alanların tekrardan Orman alanlarıyla bütünleştirilmesi kamu yararı açısından önemlidir.

İstanbulda günümüzde hava kirliliği çok önemli boyutlarda olmasa da geçmişte bu sorunla çok uğraşması nedeniyle hala potansiyel bir tehlikedir. Hava kirliliğinin % 40'ı egzoz emisyonlarından kaynaklanmaktadır. yoğun trafiğe sahip ana caddelerde, kavşaklarda ve karayolları çevrelerinde önemli boyutlarda emisyon salınımı olmaktadır. Trafiğe hergün yeni çıkan binlerce araçla kentsel alanlardaki trafik kökenli hava kirlenmesinin önlenmesi oldukça zor olacaktır. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinde hava kalitesiyle ilgili, İstanbul'da Ulaşımdan Kaynaklanan Emisyon

Envanteri Projesi ve Marmara Temiz Hava Projesi için bina yapımı olmak üzere 2 konu görülmüştür.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclis onayı ile, İstanbul'da ulaşımdan kaynaklanan hava kirliliği haritasını çıkarmak ve gereken önlemleri almak üzere "Emisyon Envanter Projesi"ni başlatmıştır. Enbarq Araştırma Enstitüsü ve Kaliforniya Üniversitesi'nin desteğiyle gerçekleştirilecek olan proje sayesinde kentteki tüm araçların atmosfere saldıkları gazların emisyon ölçümünün yapılması ve böylece araçların hava kirliliğine etkisinin ne oranda olduğunun tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Marmara Temiz Hava Merkezi Eşleştirme Projesi, sanayi, trafik ve ısınma gibi hava kirliliğinin tüm kaynaklarının izlenerek iyi bir model oluşturma gayretidir. Bu bakımdan hava kirliliğini oluşturan etmenler ile bu etmenlerin büyüklüğünü belirlemek ve sorunu en aza indirmek için geniş bir hava kalitesi izleme ağı kurulmuştur. Burada hava kalitesi sorunlarının ve insan sağlığına potansiyel etkilerinin saptanıp, AB Dış Ortam Hava Kalitesi Direktifleri doğrultusunda, hava kalitesinin değerlendirilmesi yapılmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin gündemine hava kalitesiyle ilgili fazla bir konu gelmemiştir. Fakat İstanbul Büyükşehir Belediyesinin bu konuda önemli çalışmaları vardır. Bu anlamda Çevre Koruma Müdürlüğü; kaliteli yakıt temini, doğalgazın yaygınlaşması, yakma cihazlarının iyileştirilmesi, binalarda ısı yalıtımını hayata geçirilmesi, endüstriden kaynaklanan emisyonlarının kontrol altına alınması ve denetimi çalışmalarını yürütmektedir.

Kent yönetimleri olan belediyeler, yerel nitelikteki kent ve çevre değerlerini koruma konusunda, Avrupa Kentli Hakları Şartı'nın kendilerine tanıdığı sorumlulukları gereğince yerine getirecek ölçüde güç ve bilinç kazanmak zorundadırlar. Nitekim Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 8 nolu Tavsiye Kararı (1999), seçimle göreve gelen yerel yönetim organlarının hem yaptıkları hem de yapmayı ihmal ettikleri işlerden dolayı mali yönden sorumlu olacaklarını belirtmekte, bu sorumluluktan ancak iyi niyetli olduklarını kanıtlayarak kurtulabileceklerini esasa bağlamaktadır. (Ökmen 2003)

Araştırmada, evreye yönelik veya çevreyi ilgilendiren kararların ne ölçüde ve ne ağırlıkta alındığı oransal ve sayısal olarak ifade edilmiştir. Böylece gelişen büyüyen Türkiye'nin en büyük kentinin yerel yönetim biriminin karar alma organı olan meclisinin gündem konularını anlamak ve kurumsal kimliğine evre kararlarının nasıl yansıdığının meclis kararları örneğinde incelenerek ulusal veya uluslar arası evre politikalarına ne derece uyulduğu anlaşılmaya çalışılmıştır. Belediye Meclisinde görüşülen 24.415 konunun ancak 352 tanesi çevreyle alakalıdır. Bununda yarısını fiziki evre kararları ve evre Düzeni Planına yapılan itirazlar oluşturmaktadır. Yani mecliste evre kararlarının etkinliğinden söz etmek pek mümkün değildir. Alınan kararlarla da ulusal ve uluslar arası politikalara uygunluk sınırlı düzeyde gerçekleşmiştir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Alada, A. B., 1994. *Yerel yönetim ve ahlak*. İstanbul: IULA EMME.
- Aytaç, F., 2005. *Gereğçeli-açıklamalı belediye ve büyükşehir belediyesi kamumu*. Ankara: Seçkin Yayınevi
- Balman, V., 2002. *Çevre kirliliği kontrolünde atıksu arıtımı*. Ankara: Atılım Yayınları.
- Bayramoğlu F., 1993. *Çevre ve yerel yönetim*. 1.Baskı. Ankara: Toki Yayını.
- Budak, S., 2001. *Avrupa Birliği'nin çevre politikası ve türkiye'nin uyumu*. İstanbul: İKV Yayınları.
- Budak, S., 2000. *Avrupa Birliği ve Türk çevre politikası*. İstanbul: Büke Yayınları.
- Çelik, A., 1996. *Yerel yönetimler*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Çukurçayır, M. A., 2009. *Küreselleşme ve Türkiye 'de yerel yönetimler*, Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği Yayını.
- Duru, B., 2007. Avrupa Birliği çevre politikası, *Avrupa birliği politikaları*. Çağrı Erhan, Deniz Senemoğlu (Drl.). Ankara: İmaj Yayınevi.
- Egeli, G., 1996. *Avrupa birliği ve Türkiye 'de çevre politikaları*. Ankara: Türkiye Çevre Vakfı Yayını.
- Ertürk, H., 2009. *Çevre bilimleri*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Eryılmaz, B., 2006. *Kamu yönetimi*. İstanbul: Erkam Matbaası.
- Görmez, K., 1991. *Türkiye 'de çevre politikaları*. Ankara: Gazi.
- Görmez, K.,1989. *Yerel demokrasi ve Türk belediyeciliği*. Ankara: Hizmet-İş Sendikası Yayını.
- Göymen, K., 1997. *Türkiye'de kent yönetimi*. İstanbul: Boyut Yayınları.
- Han, E. ve Kaya A. A., 2008. *Kalkınma ekonomisi teori ve politika*. 6. Baskı. Ankara: Nobel Yayınları
- Karpuzcu, M., 2006. *Çevre kirlenmesi ve kontrolü*. İstanbul: Kubbealtı Yayınevi.
- Keleş, R., 2000. *Yerinden yönetim ve siyaset*. İstanbul: Cem yayınevi.
- Keleş, R., 1998. *Kentbilim terimleri sözlüğü*, 2. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.
- Keleş, R., 1994. *Yerinden yönetim ve siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.

- Keleş, R. ve Hamamcı, C., 2005. *Çevre politikası*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Keleş, R. ve Hamamcı C., 1998. *Çevrebilim*, 3. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.
- Nohutçu, A., 2006. *Kamu yönetimi*, Ankara: Savaş Yayınevi.
- Orhan, G., 2005. Yerel Yönetimler ve Çevre, *Yerel Yönetimler Üzerine: Güncel yazılar-1*, ss. 593-610, Özgür, H. ve Kösecik, M., (Edl). Ankara: Nobel Yayınları.
- Ortaylı, İ., 2000. *Tanzimat devrinde osmanlı mahalli idareleri 1840-1880*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Ortaylı, İ., 1979. *Türkiye idare tarihi*. Ankara: TODAİE.
- Ökmen, M., 2003. *Kent, çevre ve globalleşme*, İstanbul: Alfa yayınları.
- Ökmen, M., 2003. Globalleşme-yerelleşme dinamikleri ve bir insan hakkı olarak yerel haklar, *Yerel ve kentsel Politikalar*, ss. 11-47, Çukurçayır A., (Ed). Konya: Çizgi Yayınları.
- Özgener, Ş., 2009. *İş ahlakının temelleri: yönetsel bir yaklaşım*. Ankara: Nobel yayınları
- Özgür, H. ve Kösecik M., 2005. *Yerel yönetimler üzerine güncel yazılar*. Ankara: Nobel yayınları
- Şengül, M., 1999. *Çevre yönetimine katılım açısından belediye*. Ankara: TODAİE Yayını.
- Toprak, Z., 2001. *Yerel yönetimler*. 5. Baskı. İzmir.
- Tortop, N., Aykaç B., Yayman H. ve Özer M. A., 2006. *Mahalli idareler*. 1.Baskı. Ankara: Nobel Yayınları
- Ulusoy, A. ve Akdemir, T., 2004. *Mahalli idareler maliyesi* Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, S., 1994. *Türkiye 'de yerel yönetim sistemimizin geliştirilmesi*. 2.Baskı, İstanbul: IULA.

Sürekli Yayınlar

- Adıgüzel, Ş., 2003. Yerel düzeyde yönetime katılım ve yerel yönetim sürecindeki işlevleri açısından “yerel gündem 21” Malatya belediyesi yerel gündem 21 örneği. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*. **12** (1), s.45
- Aydın, Y., 2011. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Gelişim Süreci. *Dış Denetim Dergisi*. Sayı 4, ss.11-20.
- Baykal, T., 2010. Türkiye’de çevre yönetim sisteminin yerel örgütlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **7** (13), s. 479.
- Bozlağan R., 2002. Sürdürülebilir gelişme düşüncesine giriş. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*. **11** (1), s. 57.
- Çelik, B., 1995. Türk Belediyeciliğinin Tarihsel Gelişimi. *Yeni Türkiye Dergisi*. Sayı 4, Mayıs-Haziran, s.588-597.
- Egemen N., 2000. Avrupa birliğinde çevre politikalarının gelişimi, *Yeni Türkiye AB Özel Sayısı 2*. Sayı: 36, ss: 1079-1081.
- Esen, E. ve Balta, T., 1995. ÇED Yönetmeliği Üçüncü Yılına Girerken. *Çevre ve Mühendislik Dergisi*. Sayı: 8, s. 24.
- Geray, C., 1998. Yerel yönetimler ve çevre, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*. **7** (3)
- Hamamcı, C., *Çevre Hakkı Üzerine Düşünceler*, TODAİE Yayınları, ss. 171-180
- Karakurt T., E., 2009. Sürdürülebilirlik Olgusu Ve Kentsel Yapıya Etkileri. Bursa.
- Karasu, M., A., 2005. Kırsal alanda çevre yönetimi, iller ve belediyeler. *Türk Belediyeler Birliği Dergisi*. Sayı: 69, ss. 16-18.
- Kılıç S., 2001. Uluslararası çevre hukukunun gelişimi üzerine bir inceleme, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, **2** (2), ss.143-144
- Parlak, B., 2002. Osmanlı devleti’nin son yüzyılında taşra yönetimine ilişkin anayasal ve yasal gelişmeler ve cumhuriyete yansımalar, *Akademik Araştırmalar Dergisi*. s.37-50.
- Sandal, A., 2004. Çevre kirliliği ile mücadelede belediye başkanlarına tavsiyeler, *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, **9** (5), s. 14-17

Diğer Yayınlar

- Algan N. ve Dündar A., 2003. Türkiye'nin Çevre Konusunda Verdiği Sözler, *Türkiye Bilimler Akademisi Raporları Dizisi* 8, Ankara.
- Akdur, R., 2005. AB ve Türkiye'de çevre koruma politikaları Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyumu, *Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi Araştırma Dizisi*. No: 23, Ankara.
- Aksu, C., 2011. Sürdürülebilir kalkınma ve çevre, *Güney Ege Kalkınma Ajansı*.
- Avrupa Birliği Bakanlığı, *Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartına İlişkin Bilgi Notu*, 2011. http://www.abgs.gov.tr/files/haberler/2011/yerel_yonetimler_ozerklik_sarti.pdf
- Avrupa Konseyi Türkiye, *Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı* http://www.avrupakonseyi.org.tr/antlasma/aas_122.htm
- Batal, S., (2007). Yerel yönetimler açısından türkiye ve avrupa birliği çevre politikalarının mukayeseli değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Belediye Kanunu (No. 5393). **Resmi Gazete**, Temmuz 2005.
- Çankaya Belediyesi, http://www.cankaya.bel.tr/oku.php?yazi_id=470
- ÇDP (İstanbul Çevre Düzeni Planı). 2010- 2011, s. 375.
- Çevre ve Orman Bakanlığı Mahalli Çevre Kurulları Çalışma Usul ve Esasları Yönetmeliği
- DPT, (Devlet Planlama Teşkilatı). Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu 2001, *Yerel Yönetimler*, Ankara: DPT Yayını.
- DPT, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, *Çevre Alt Komisyon Raporu*, 2003. Türk-AT Mevzuat Uyumu, Sürekli Özel İhtisas Komisyonu, Ankara.
- Emmioğlu, K., 1999. Türkiye'de kent yönetimi. İSTAC AŞ. Kent Yönetimi İnsan ve Çevre Sorunları Sempozyumu, 17-19 Şubat, İstanbul.
- İBB, <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Birimler/IstacAS/Pages/AnaSayfa.aspx>
- İBB, <http://www.ibb.gov.tr/tr/kurumsal/belediyemeclisi/mecliskomisyonlari/Pages/Komisyonyon2012.aspx>
- İBB, <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Encumen/Pages/AnaSayfa.aspx>
- İBB, <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/YetkiAlani/Pages/AnaSayfa.aspx>

İBB, <http://www.ibb.gov.tr/trTR/kurumsal/BelediyeTarihcesi/Pages/BelediyeTarihcesi.aspx> [1 Eylül 2012]

İstanbul Büyükşehir Belediyesi ÇDP 2010-2011, s. 55.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2011.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2007.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan, 2006-2011, s.29.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi stratejik Plan, 2010-2014 s.37.

Karaman, A., 1995. *17. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu*. “Sürdürülebilir çevre kavramı çerçevesinde: kent ve çevre planlamaya ekolojik yaklaşım.

Kültür Bakanlığı, Osmanlı başkentleri sayfası. <http://www.kultur.gov.tr/> [erişim tarihi: Eylül 2012]

ODTÜ, <http://www.metu.edu.tr/~e133336/project/> [erişim tarihi: Kasım 2012]

REC, Bölgesel Çevre Merkezi REC Türkiye, Sivil Toplum Kuruluşları İçin Kapasite Geliştirme Rehberi 7, 2005. Yerel Çevre Eylem Programları, Metin Çulhaoğlu (Çvr.).

Samsunlu A. Kentsel Altyapı ve Çevre Planlama Y. Lisans dersi, ders notları.

T.C. Çevre Bakanlığı, Ulusal Yerel Gündem 21, 2000. Ankara.

TÇV (Türkiye Çevre Vakfı), Avrupa Birliği’nde ve Türkiye’de Çevre Mevzuatı, 2001. Ankara: Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Yayın No: 149.

Talu F. N., 2007. Avrupa birliği kentsel çevre tematik stratejisinin türkiye’de yerel çevre politikalarıyla uyumu. *Doktora tezi*. Ankara.

TSE, Çevre İç Denetimi Eğitim Notları, 1998. Ankara.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılması: Yerel Yönetim Reformu Özel İhtisas Komisyonu Raporu 1996, s.53.

Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği, Avrupa Birliği’nde Çevre Politikaları ve Uygulamalar, 1990. Yayın No: TÜSİAD-T/90.11.134, ss: 1-2.

Wikipedia, http://tr.wikipedia.org/wiki/Bhopal_felaketi [erişim tarihi 15 Ocak 2013]

Yaşamış, F., D., 1.Çevre Şurası 1994. Çevre Yönetimi. İstanbul.

YEÇEP, <http://www.yecep.org/hakkinda/yecep-aktorleri>

YEÇEP, <http://www.yecep.org/hakkinda/yecep-nedir>